АРХИВ ВОЈВОДИНЕ

СРПСКА ПРАВОСЛАВНА ЕПАРХИЈА СРЕМСКА

БИБЛИОТЕКА

ПОСЕБНА ИЗДАЊА

Главни и одговорни уредник
Митрополит сремски Василије
Др Небојша Кузмановић, директор Архива Војводине

Технички уредник

Проф. Јован Стојановић

Рецензенти
Митрополит сремски Василије
Протојереј-ставрофор Јован Петковић, умировљени ректор Карловачке богословије

Дизајн корице
Ђакон Борисав Алексић

Протојереј-ставрофор проф. Марко Шпановић, ректор
Карловачке богословије у пензији

ТУМАЧЕЊЕ ХРИСТОВИХ ЧУДА

Архив Војводине, Нови Сад
Епархија сремска, Сремски Карловци

Нови Сад – Сремски Карловци, 2025.

ПРЕДГОВОР КЊИЗИ „О ЧУДИМА ХРИСТОВИМ“, ПРОТОЈЕРЕЈА-СТАВРОФОРА МАРКА ШПАНОВИЋА

Током дугог службовања, протојереј-ставрофор Марко Шпановић прошао је читаву лествицу послушања и дужности, изграђујући себе и стичући веома богату ризницу знања. Процес учења и упорног и оригиналног промишљања библијске историје, прота Марко није занемарио ни након што је, завршивши Богословију Светог Саве и Богословски факултет у Београду, испунио циљ свог формалног образовања. Жеља за стицањем знања и радозналост одвеле су га чак у Беч, где је изучавао Стари и Нови завет на тамошњем Теолошком факултету, продубљујући познавање егзегезе, црквене историје и јеврејског језика.

Као што се може наслутити из наведених биографских чињеница, аутор је на оригиналан начин приступио сложеној теолошкој тематици, коју је изабрао за предмет својеврсне анализе и аутентичних истраживања. Из тих побуда, топло препоручујемо ову књигу нашој читалачкој јавности, уверени да ће и другим истраживачима пружити подстицај на додатна размишљања о библијској историји.

С благословом Божијим,

МИТРОПОЛИТ СРЕМСКИ,

„Јер и Јудејци имају знакове и Јелини траже мудрост.“
(1. Кор.1, 22)

Предговор писца

Уобичајно је, када је у питању тумачење Светог писма, да се узме једна или неколико књига из Светог писма и протумачи. Или да се пође редом; прво једно јеванђеље, затим друго, треће, четврто, па се онда то обједини и објави, прво појединачно, а онда уједињено. Такве литературе имамо, што од наших библиста што од страних аутора преведене на наш језик, не баш много, али и то може да задовољи наше потребе.

Као дугогодишњи професор и ректор Богословије који се деценијама бави изучавањем Светог писма, запазио сам да су Христова чуда најслабије обрађена у богословској литератури, као да она нису саставни дио Христове науке, као да у њима нема никакве поуке и поруке, пто је, видјећемо, сасвим погрешно поимање. Тумачи су се задовољавали пуким препричавањем чуда, па ту и тамо још понешто додају, а суштина и смисао чуда у већини случајева остаје недотакнута. Навешћемо два примјера да видимо како то изгледа. Једно од њих је исцјељење гадаринских бјесомучника, што спомињу сва тројица синоптичара.

Матеј каже: „А кад дођоше на ону страну, у земљу генгерсинску“ (8, 28), а Марко и Лука кажу „у земљу гадаринску“. И одмах настаје полемика око тога да ли је то било у земљи гергесинској или у земљи гадаринској, као да је то битно. А ова ствар је једноставна и проста. Матеј, који је из Капернаума, са западне стране Галилејског језера наспрам кога се налази Гергеса, само са источне стране, боље зна локалне називе од Марка који је из Јерусалима и Луке који је родом из Мале Азије. Матеј пише Јеврејима, од којих су многи знали за тај догађај и наводи им топониме како су их они звали. Иначе, Марко и Лука не гријеше, јер се они не обраћају палестинским хришћанима већ малоазијским, који ту област знају под грчким и латинским називом, као гадаринску по граду Гадари, која је била главни град те области у коју је спадала и Гергеса. Затим

Матеј спомиње двојицу бјесомучника, а Марко и Лука једног; и опет слиједи расправа. Већ смо рекли да Матеј пише своје Јеванђеље и описује дешавања за палестинске Јевреје, и то шест до осам година од самих догађаја, а Марко и Лука тек након тридесет година, и то је било намјењено хришћанима који су живјели далеко од Гадаре, којима је било свеједно да ли су постојала два или један бјесомучник. Они који пишу јеванђеље по казивању других, а не као очевици догађаја, као Матеј.

Даље јеванђелисти говоре како су демони из ових бјесомучника, угледавши Исуса, још издалека повикали: „Шта хоћеш од нас, Исусе, Сине Божији? Зар си дошао амо прије времена да нас мучиш?“ И молише га, ако их већ изгони, да им дозволи да иду у оно крдо свиња које је подаље од њих пасло на бријегу, а он им рече „идите“, и они изишавши из њих уђоше у свиње, и нагна оно крдо свиња са стрмени у море и утопише се.

Још је Ориген у својој *Хекеопли* исправио код Марка и Луке да је то било код Герасе а не код Гадаре, јер тамо нема мора. Па се и око тога споре, а нико не узима у обзир да су Јевреји тога доба сваку стајаћу воду називали морем; чак су и оно бакарно корито за прање жртви и руку од крви звали „бакарно море“ Једноставно, они нису имали називе за стајаћу воду као што их ми имамо. Чак је то могло бити неко језерце или бара. И док све ово расправимо, оно да демони признају да је Исус Син Божији, само што је по њиховом разумјевању дошао раније него што су они рачунали, те да они моле Исуса и Он им испуњава молбу, остаје неразјашњено. Тако је и са већином других чуда. Нигдје у уџбеницима и тумачењима овог чуда нећете наћи прави одговор зашто је Исус испунио молбу демона и дозволио им да иду у свиње. Слично је тако и са исцељењем Хананејнкине кћери у крајевима тирским и сидонским. Сви се тумачи усредсреде на оно што је Исус рекао да такве вере ни у Израиљу није нашао (Мт 15,21–28; Мк 7,24–30). Није само због тога, него и да покаже апостолима да спасава не само Јевреје, него све људе који повјерују у Њега. Исто тако и приликом исцељења капетановог слуге (Мт 8,5–13; Лк 7,1–10), јер су Јевреји веровали да ће Спаситељ само ради њих основати неко хиљадугодишње царство Израиљево.

Друго због чега су чуда мало скрајнута од стране тумача јесте мишљење да су она дјело милосрђа Исуса Христа према унесрећеним људима и да у њима нема никакве науке и поуке, што је велика заблуда. Чуда јесу дјело милости Исуса Христа, гледано са једне стране, али сваким чудом Он нам даје једну поуку и поруку.

Према томе, она су саставни дио Његове науке, у шта ћемо се увјерити већ послије прочитаног објашњења.

То су били главни разлози због којих смо се оприједелили за тумачење Христових чуда, да их барем мало боље појаснимо и приближимо обичним људима, а и онима који мисле да о њима знају доста, а, у ствари, знају мало. Или, што каже апостол Павле: „Ако ли неко мисли да нешто зна, још ништа није сазнао као што треба знати“ (1. Кор 8,2).

Знања никада доста; ма колико се ми трудили, увјек ћемо бити далеко од свезнања.

Иначе, ову књигу посвјећујем успомени на моју покојну супругу Драгицу, јер сам већи део ове књиге написао за вријеме њене дуге и тешке болести.

И на крају овог кратког предговора, али на првом мјесту, захваљујем се Господину Никанору што је показао интерес за значај богословске науке и прихватио се штампања овог дјела, као и браћи Василију и Јовану Стојановићу, који су се својски заузели да ова књига угледа свјетлост дана.

Протојереј-ставрофор Марко Шпановић,
ректор Карловачке богословије у пензији

ПОЈАМ И ДЕФИНИЦИЈА ЧУДА

„Ако не видите знаке и чудеса, нећете да повјерујете“ (Јн 4, 48)

„Јер и Јудејци иште знаке и Јелини

траже мудрост“ (1. Кор 1, 22; Мт 12, 38; Дап 17, 18–21)

Појам и дефиниција чуда

Да бисмо боље разумјели шта је чудо, а шта није, морамо се прво упознати са појмом чуда, то јест шта се може сматрати чудом, а шта не може.

На први поглед изгледа да нам то није тешко одредити и доћи до дефиниције чуда. Међутим, када узмемо разне рјечнике у којима се наводи што је чудо, онда видимо да то није лак посао, јер разни аутори различито дефинишу чудо и под тај појам подводе свашта; и што јесте чудо и што није. То може да нас још више збуни него да нам помогне. Уосталом, навешћемо дио тога, па ћемо видјети шта се ту све наводи као чудо.

У једном од најбољих рјечника симбола *чудо* се дефинише као „необичан догађај религијске или гаталачке вриједности; на примјер: наказно рођење, изузетно исцјељење, приказање божанских бића, изузетни ударац грома. Чудо не укључује нужно вриједност приказања, или казне природног

или кармичког реда; да симболизује окултно својство“ (П.С. Народно дјело). Ово је далеко од појма чуда и толико збркано да се по овоме не може схватити шта је чудо.

Као прво, не може се изједначавати религијска са гаталачком вриједношћу.

Друго: наказно рођење и генетски поремећај у односу на нармолни и очекивани. То је природна појава услијед природних аномалија, а не натприродни акт. То се не може сматрати чудом, ма колико оно нама изгледало чудним. Исто тако изузетно исцјељење ако оно није изазвано непосредним Божијим дејством. Исто ово важи и за изненадни удар грома. То нас може уплашити и задивити, као и много шта друго чему не знамо узрок.

Треће: чудо не укључује нужно вриједност религијског предсказања или казне природног реда. То се односи на многобожачке религије и њухихова предсказања, али не и на библијска.

Четврто: да чудо симболизује окултно својство, може се односити на лажно чудо, а не и на стварна која је чинио Исус Христос. Очито је да састављачи овакве дефиниције не знају шта је чудо, јер не разликују чудне појаве и врачарске трикове и опсесије од стварних чуда о којима ћемо овдје говорити.

У црквенословенским рјечницима имамо два назива за појам *чудо*: знаменије и чудо. И онда слиједе објашњења и примјери. Да се не би мучили читаоци који ово не желе да провјере, јер тешко је доћи до тих рјечника, навешћемо све што тамо пише за појам *чудо*.

Под *знаменијем* се наводи да је то првенствено знак, па се цитирају Христове ријечи: „Род лукав и прељуботворан иште знаке“ (Мт 12, 39; 16, 4; Мк. 8, 12; Лк 11, 29).

Међутим, знак може бити изражен очима, погледом, устима, рукама, ногама, главом, тијелом, зависно од ситуације.

И онда се питамо: шта је ту чудно кад то радимо готово сви свакодневно.

Друга појава: „И биће знаци на Сунцу и на Мјесецу, и на звијездама и на земљи мука и невоља у народима у ужасу од хуке мора и валова“ (Лк. 21, 25....). Ово је цитат из Исусовог говора о разорењу Јерусалима, Његовом другом доласку и крају овога свијета. Разорење Јерусалима се већ догодило и немамо разлога да не вјерујемо да ће се и ово друго Исусово пророштво догодити. Прво и није неко чудо, а друго ће тек бити. Какве ће реакције бити код људи, то можемо само да нагађамо. Али ни овај цитат нам не разјашњава појам чуда, већ само најављује велико чудо које ће се догодити на крају овога свијета.

За треће значење *знаменија* каже се да је то чудо и наводи се цитат: „Како може човјек гријешни оваква знамења чинити?“ (Јн 9, 16; 12, 37; 20, 30). Овим се само поставља питање, али не даје и одговор на њега, не прави се разлика између знамења-знака и чуда. Знак може бити чудо, али не увијек, а чудо може бити само чудо и да нам се њиме шаље нека порука или поука.

Када је Исус Христос на послиједњој пасхалној вечери рекао да ће Га један од ученика издати, Петар даде знак Јовану да Га пита који је тај. Какво је ово чудо? Мигнути некоме или дати главом, уснама или рукама знак није чудо.

Као четврто, каже се да је то знак Сина Човјечијег – крст (Мт. 24, 30). Ово је нелогично. Не постоји знак-знака нити симбол-симбола.

У црквенословенском језику постоји ријеч *чудо* и као значење наводи се да је оно: удивљење, задивљење, побожност; наводе се само ознаке цитата, али не и текст. Ми ћемо га навести да бисмо видјели шта под тим ознакама цитата пише. „Оче, прослави име своје! Тада дође глас с неба: и прославих и опет ћу прославити“ (Јн 12, 28). Глас Божији са неба јесте чудо, али нам ово не појашњава појам чуда. Даље: „У Јерусалиму борављаху Јудејци, људи побожни из свакога народа који је под небом“ (Дап 2, 5). Оно што се послије десило, силазак Светога

Духа на апостоле и присутни народ који је добио дар језика, то јесте чудо – да они говоре једним језиком, а свако чује на своме језику који говори шта апостоли говоре, али то је само једно од Божијих чуда, али не објашњава и сам појам чуда. Даље: „И познаше да то бијеше онај што ради милостиње сјећаше код Крсних врата и испунише се чуђења и бијеху ван себе од тога што му се догодило“ (Дап 3, 10). Ради се о исцјељењу хромог од рођења, од стране Петра и Јована, испред Јерусалимског храма, али као да је то споредна ствар, а дивљење народа главна. Дивљење народа није чудо него посљедица чуда или узрок због кога се народ диви. Даље, Дјаченко каже да је чудо „предмет удивљења“ и упућује нас на Језд 12, 6; и 1. цр 13, 3. „И учини знак истога дана говорећи: ово је знак да је Господ то рекао: ето, олтар ће се распасти и просуће се пепео што је на њему“ (1. цар 13, 3). За знак смо већ рекли да може бити чудо ако га Бог даје, али, пошто и ми међусобно можемо да се споразумјевамо знацима, то сваки знак није чудо. Слично овоме, и код Језекиља се ради о знаку, гдје Бог њега позива да буде знак народу (12, 6). А као треће и послиједње, Дјаченко за чудо каже да је „одозго натприродно дјело“, без коментара и навођења цитата, као да се стиди или боји што је то написао. А управо ово је најближа дефиниција чуда, њој треба додати још само – Божије и онда добијемо праву дефиницију чуда која гласи: ЧУДО ЈЕ НАТПРИРОДНО БОЖИЈЕ ДЈЕЛО. Све друго ван тога само су необични знаци за нас, којима се ми дивимо, али су они далеко од правих чуда.

Величину и значај Христових чуда, у односу на све друго, најбоље је схватио састављач стихире о исцјељењу слијепорођенога: „Господи мимоходај путем...“ Он на Христове ријечи: „Мени ваља чинити дјела Онога који ме је послао“ (Јн 9, 4), додаје: „Која нико не може чинити“ (недјеља слијпорођенога – VI по Васкрсењу Христовом).

Овим се јасно наглашава разлика између Христових чуда и свега другога што је за нас чудно и задивљујуће.

Било је и у Старом завјету чуда која је Бог чинио у

Израољу преко пророка и својих изабраних људи и анђела. Али Новозавјетна чуда, која је чинио Господ Исус Христос, превазилазе и надилазе Старозавјетна чуда; као што и Нови завјет превазилази и надилази Стари завјет. Народ је то примјетио и исказао својим реакцијама када је Исус Христос исцјелио нијемобјесомучнога, рекавши сви углас: „Никада се то није видјело у Израиљу“ (Мт 9, 33). Исто тако, када је исцјелио слијепорођенога, његове комшије, који су знали да је он рођен слијеп, гледајући га сада, прокоментарисали су то ријечима: „Од кад је вијека, није се чуло да ико отворио очи рођеноме слијепцу“ (Јн 9, 32).

Ово довољно јасно говори да су Христова чуда нешто посебно; било она која је чинио непосредно или она која је чинио преко апостола и чудотвораца којима је дао моћ да у његово име могу то чинити. Као што су то чуда која Он и данас чини међу нама преко Благодатног огња, Богојављенске водице, моштију, икона и на многе друге начине.

МОГУЋНОСТ ЧУДА

Чуда су ријетка, али су могућа; и данас се догађају и немогуће их је порицати јер су очигледна свакоме разумноме човјеку. Ни фарисеји ни јудејске старјешине нису порицали чуда која је чинио Исус Христос, већ су га питали: Каквом влашћу то чиниш? Ко ти даде ту моћ? (Мт. 21,23; Мк. 11,27; Лк 20,1). Исто важи и за чуда која је Исус Христос чинио преко апостола. Када су Петар и Јован именом Исуса Христа исцјелили хромог од рођења испред Јерусалимског храма, старјешине јудејске сазваше Синедрион и упиташе се: „Шта ћемо чинити овим људима? Јер знаменито чудо што се догоди кроз њих очигледно је свима који живе у Јерусалиму и не можемо (га) порећи“ (Дап. 4,16). И данас се, готово свакодневно, дешавају чуда. Када бисмо их споменули, она која су се десила само у једном манастиру,

рецимо Острогу, списак би био веома дуг. А таквих и сличних мјеста је много гдје се често дешавају чуда, и то широм свијета.

Иако су чуда очигледна и непорецива, ипак има и оних који не вјерују ни сопственим очима. Или, боље речено, неће да вјерују иако постоји могућност да нека чуда провјере и увјере се да она постоје.

Бог је оставио три чуда која су стална и поновљива, те их можемо провјерити. То је и Благодатни огањ, који сваке године на Велику суботу у Христовом гробу јерусалимском патријарху упали свијећу. Када он изађе из гроба, пале своје свијеће од његове црквени великодостојници, а од њихових свијећа најближи до њих, и тако редом остали, па се за неколико минута огањ пренесе до свијеће сваког присутног у храму. И око њега, држећи у руци, по 40 малих свијећа које горе као луча. У ствари, то је Божанска свјетлост, јер је Христос рекао: „Ја сам свјетлост свијету; ко иде за мном, неће ходити у тами, него ће имати свјетлост живота“ (Јн. 8,12). Овим чином сваке године Он потврђује то што је рекао за себе. У почетку, првих 5–10 минута, та свјетлост је плавичастобијеле боје и уопште не пече. Многи је, држећи у рукама букет свијећа, приносе своме лицу, коси и рукама да их умију том свјетлошћу која уопште не пече. Како пламен свијеће постаје све бјељи, то више почиње да пече и полако нестаје, а свијеће настављају да горе, па тада њихов пламен пече, али се још нико није запалио од толике јачине пламена, чак ни опекао. Ако је некоме тешко или скупо да оде до Јерусалима и увјери се у ово чудо, нека провјери оно које се дешава на Богојављенској водици. Нека узме двије једнаке флаше и једну напуни из судова напуњених прије освећења воде, а другу пошто свештено лице освети воду, те нека их стави једну поред друге на полицу. Она неосвећена ће се покварити, а освећена неће никада. Писац ових редова има једну флашицу освећене воде са Јордана већ преко 30 година и још је увијек питка као да је скоро наливена. Имам још неколико флашица освећених, старих више година, и све су још добре и употребљиве. Зар то није чудо?

Што се тиче Светих моштију, њих има у многим храмовима, цијелих тијела или дијелова. Зар је тешко отићи и то видјети? Оне су цјелебне без икаквог људског или медицинског третмана. Они који не знају или намјерно неће да знају, кажу да су то мумије. Морамо их разочарати. Мумифицираним тијелима су одстрањени сви меки органи (утроба), а потом је тијело третирано разним хемијским средствима и балзамовано, па се чува у посебним условима. Ако их извадимо из саркофага, морамо их брзо заштити посебним хемикалијама, јер се брзо распадују у прах.

Преко мумија или у вези са њима не дешавају се никаква чуда, док са моштима то није случај. Зато их и зовемо *моштима* (моћи), јер се преко њих показује сила Божија.

Зар би ико нормалан мумифицирао нечије тијело и онда му одавао Божанске почасти када зна да оно није очувано Божанском силом, већ људским поступком у коме се крије људска тежња за бесмртношћу, али не Божанском већ људском силом? Зар неко мисли да смо ми хришћани толико наивни и луди да бисмо мумифицираним тијелима одавали неке Божанске почасти и поштовања?

Зашто они који не верују у чуда неће да провјере она која су провјерљива? Зато што би се онда открило да су они лажни проповједници и учитељи вјере. Или, боље речено, лажови и обмањивачи који својом слаткорјечивошћу обмањују и варају наивне људе и заводе их ради лаког добитка. А зна се шта је Исус Христос рекао за такве проповједнике и невјерне „Томе“ који ни у шта не вјерују, а, у ствари, јесу прикривени антихристи.

О ЛАЖНИМ ЧУДИМА, ГАТАРИМА И ВРАЧАРИМА

О лажним чудотворцима и њиховим чудима које они чине налазимо спомињања још у Мојсијевим књигама. Спомиње их и Исус Христос и апостоли. То је стари „занат“ и ђавоља работа која постоји и данас. И није развијена само код примитивних људи већ и код образованих. За њих апостол Павле каже да су такви „...лажни апостоли, лукави посланици који се претварају да су посланици Христови. И никакво чудо, јер се и сам сатана претвара у анђела свијета. Није, дакле, ништа велико ако се и слуге његове претварају да су слуге праведности којима ће свршетак бити по дјелима њиховим“ (1. Кор. 11,13–15). Навешћемо само неколико примјера о њима.

Када су Мојсије и Арон почели чинити чуда пред фараоном, египатски врачари и разни чудотворци су пратили њих до четвртога чуда, а даље нису могли, јер су чуда која је чинио Бог преко Мојсија и Арона била надмоћнија од чудних знакова и бајања која су чинили египатски врачари (в. Изл. 7. и 8. гл.).

Приликом пута у земљу обећаних, када су Израиљци дошли до земље Моавске, старјешина мадијански Валак је дозвао познатог гатара Валама да прокуне Израиљце, а он их је, умјесто да их прокуне, благословио, јер га је Бог спријечио да прокуне његов изабрани народ и навео га да их благослови говорећи: „Како бих клео онога кога Бог не куне? Или, како бих ружио онога кога Бог не ружи? Јер сврх стијена видим га и с хумова гледам га. Гле, овај ће народ становати сам и са другим народима неће се помијешати. Ко ће избројати прах Јаковљев и број од четврти Израиља? Да бих ја умро смрћу праведничком и крај мој да би био као њихов!“ (Бр. 23, 8–10; Пост. 13, 16). И још, послије тога, изриче о звијезди из Јакова. „Видим га, али не сад, гледам га, али не изблиза; изаћи ће звијезда из Јакова и устаће палица из Израиља, која ће разбити кнезове Моавске и разорити све синове Ситове“ (Бр. 24, 17).

Бог је изричито забранио обраћање гатарима и врачарима рекавши Мојсију: „Не обраћајте се к врачарима и гатарима, нити их питајте, да се не оскврните од њих. Ја сам Господ Бог ваш“ (Бр. 19, 31; Лев. 20, 6; Понз. 18, 10; 1. Сам. 28, 9). Потом им то понавља са више детаља у књизи Поновљених закона, те каже: „Нека се не нађе код тебе који би водио сина својега или кћер своју кроз огањ, ни врачар, ни који гата по звијездама, ни који гата по птицама, ни урочник“ (Понз. 18, 10; Лев. 18, 21; 19, 26 и 31; 20, 27).

И у Новом завјету се помињу врачари и гатари, као и лажни чудотворци. Још је Исус Христос упозорио апостоле и своје следбенике да их се чувају, говорећи: „Чувајте се лажних пророка, који вам долазе у одијелу овчијем, а изнутра су вуци грабљиви“ (Мт. 7, 15). „Јер ће се појавити лажни христоси (спаситељи) и лажни пророци, и показаће знаке велике и чудеса да би преварили, ако буде могуће, и изабране“ (Мт. 24, 24).

Многи ће се запитати: како да препознамо лажне чудотворце од правих? И на то имамо одговор, јер је Исус Христос и то предвидио рекавши: „По плодовима њиховим познаћете их“ (Мт. 7, 16; Мт. 3, 10; Јн. 15, 2 и 6). Ако је то што они чине на добро, онда је то од Бога, али ако су та дјела учињена да би изазвала код нас дивљење и чуђење, да бисмо им повјеровали, онда то није од Бога. Да би неко дјело било добро, мора бити и намјера и дјело добро и на корист, иначе је безвриједно и не служи никоме на помоћ и спасење.

Исус Христос је дао власт и моћ да и апостоли чине чуда рекавши им: „Ево вам дајем власт да стајете на змије и шкорпије, и на сву силу вражију, и ништа вам неће наудити. Али не радујте се што вам се духови покоравају, него се радујте што су ваша имена написана на небесима“ (Лк. 10, 19–20; Мт. 16, 18; Дап. 28, 5; Јак. 5, 14–15 итд.).

Исус Христос је дао моћ апостолима да чине чуда, што су они и чинили, и не само они него су и неки од хришћана добили дар чудотворства (в. Кор. 14, 28 и друго). Чуда која су они чинили су многобројна. Апостол Петар исцјељује хромог

од рођења: Дап. 3, 2–8; јеног болеснога: Дап. 5, 15–16; одузетог Енеја: Дап. 9, 38–39; а ваксрсао је Тавиту: Дап. 9, 38–39. Стефан је чинио велика чуда: Дап. 6, 8; Филип многа чуда: Дап. 8, 5–7 и 13; Ананије повраћа Савлу; вид: Дап. 9, 17–18; 22, 11–13; Павле ослијепљује Елима: Дап. 13, 8–11; исцјељује хромога: Дап. 14, 8–10; истјерује погађачког духа из једне робиње: Дап. 16, 16–18; повраћа Евтиха у живот: Дап. 20, 9–12; ништа му није било од уједа отровне змије на Малти: Дап. 28, 3–6; исцјељује Публијевог оца од грознице и срдобоље: Дап. 28, 8; те многа друга чуда која нису записали апостоли и посланици Исусови: „Говорећи слободно о Господу, који посвједочаваше ријеч благодати своје дајући да бивају знаци и чуда рукама њиховим“ (Дап. 14, 3).

Сва ова чуда која су они чинили надмашују чудне знаке које су чинили лажни проповједници и „чудотворци“, јер су чињена у име Исуса Христа из љубави, а не ради лакога добитка и користи. Јер, каква је корист било коме ако неко уз помоћ ђавола помјера предмете на столу погледом? Никаква. А циљ им је да обману присутне и придобију их да им се вјерује како би касније све то добро уновчили. Зато нас Исус Христос и апостоли опомињу да такве чудотворце и проповједнике избјегавамо и не слушамо их. Зато нам апостол Јаков говори: „Покорите се, дакле, Богу, а успротивите се ђаволу, и побјећи ће од вас“ (Јак. 4, 7). Нека је: „Благословен Господ Бог, Бог Израиљев, који једини чини чудеса“ (Пс. 72, 18). Све остало су лажна чуда и обмане.

И ЧУДА ХРИСТОВА СУ НАУКА

У предговору овога дјела смо већ напоменули да су Христова чуда и наука. У сваком Христовом чуду, које су записали јеванђелисти и дали бар минимум података о њему осим пуког спомињања, можемо наћи и неку поруку и поуку. Таквих чуда записали су јеванђелисти 40; исто колико и прича. Тешко је рећи, а још теже повјеровати да су то апостоли учинили

по договору; прије ће бити да је то чинио Дух Свети, који је руководио њима док су они писали јеванђеља, а да тога нису били свијесни; или да је неки од њих, а то би могао бити само апостол Јован, угађао да их буде толико. А зашто их је толико? Видите симболику броја 40 и биће вам јасно.

Могуће је да ће неки рећи: па има више чуда која се спомињу у јеванђељима, а када се томе додају чуда која се спомињу у Дјелима апостолским, онда их је далеко више. То је тачно! Али то су масовна чуда која јеванђелисти само спомињу и наводе гдје се то догодило, али не дају никакве конкретне податке о њима на основу којих бисмо могли извући некакав закључак; као и Васкрсење и Вазнесење Господње које је Он извршио сам над собом, што заслужује нашу посебну пажњу. Јер, како каже апостол Павле: „Ако Христос није устао (из мртвих, тј. ваксрсао), онда је празна вјера ваша, а и проповијед ваша“ (1. Кор. 15, 13). Све би било узалудно, и чуда и прича. Зато су Васкрсење и Вазнесење посебна чуда којима је Исус Христос потврдио истинитост свега што је говорио и чинио. Исто су тако и чуда која су чинили апостоли и чудотворци по даној им власти и дару који су добили од Исуса Христа и Духа Светога, а која се спомињу у Дјелима апостолским и посланицама, то јест која су они чинили Његовим именом. Она су посебна, јер су чињена као потврда науке Христове, о чему имамо потврду у Светом писму. Исус Христос је непосредно пред своје Вазнесење, рекао присутнима: „Идите по свему свијету и проповиједајте јеванђеље сваком створењу (Мт. 28, 19). Који повјерује и крсти се биће спасен, а који не биће осуђен (в. Дап. 2, 38; 16, 31 и 33). А знаци онима који вјерују биће ови: именом мојим изгониће демоне; говориће новим језицима (в. Дап. 16, 18; 2, 4; 10, 46; 19, 6); узимаће змије у руке; ако и што смртно попију, неће им наудити; на болеснике полагаће руке и оздрављаће (в. Лк. 10, 19; Дап. 28, 5; Јак. 5, 14 и 15). А Господ, пошто им ово изговори, узнесе се на небо и сједе Богу (Оцу) са десне стране (в. Лк. 24, 51; Дап. 1, 2; Пс. 110, 1; Дап. 7, 55). А они отидоше и проповиједаше свуда, и Господ им помагаше и ријеч потврђиваше знацима (чудима) који су се потом показивали“ (Мк. 16, 15-20; в. Дап. 14, 3; Јев. 2, 4).

Дакле, ово потврђује оно што смо рекли за ванјеванђелска чуда. Да су чуда Христова и наука имамо доста цитата из Светога писма који то потврђују, а ми ћемо навести само неколико.

Исус Христос је једном приликом дошао у Капернаум, у њихову синагогу, те проповиједао: „И бијеше у синагоги њиховој човјек с духом нечистијем и повика говорећи: прођи се, шта хоћеш од нас, Исусе Назарећанине! Дошао си да нас погубиш? Знам те ко си, светац Божији. И запријети му Исус говорећи: умукни и изиђи из њега! И стресе га дух нечисти и повика иза гласа и изиђе из њега! И сви се запрепастише тако да питаху један другога говорећи: шта је ово? И каква је ово нова наука да са влашћу заповиједа и духовима и слушају га“ (Мк. 1, 23–27). Апосто Лука каже: „Каква је то ријеч да чашћу и силом заповиједа нечистим духовима да излазе“ (Лк. 4, 36). Ово је суштински исто и код Марка. Слично нам говори и аостол Павле говорећи: „Због тога морамо веома (добро) пазити на оно што чусмо да не скренемо. Јер ако је ријеч Божија казана преко анђела потврђена и сваки приједступ и непослушност доби заслужену казну, како ћемо је ми избјећи ако не маримо за тако велико спасење које отпоче проповиједати Господ, а потврдише га међу нама они који су чули, што и Бог посвједочи знацима и чудесима, разним моћним дјелима и раздавањем (благодати Духа Светога по својој вољи)“ (Јев. 2, 1–4; 1. Кор. 12, 4–11). Ово је сасвим логично, јер Христову науку је немогуће одвојити од Његове личности и дјела. Тако су то схватали и доживљавали и Његови сљедбеници, што се види из ријечи Клеопе и Луке када су првога дана по Христовом Васкрсењу путовали за Емаус, а Васкрсли Исус им се придружио у другом облику, а они Га нису препознали. И док су они разговарали о свему што су чули о Васкрсењу Христовом, Он их упита: „Какав је то разговор који водите међу собом идући и што сте невесели? А један од њих, по имену Клеопа, одговарајући рече му: зар си ти једини странац у Јерусалиму који није сазнао шта се у њему збило ових дана? И рече им шта? А они му рекоше: о Исусу Назарећанину, који бијеше човјек пророк, силан на дјелу и ријечи пред Богом и свим народом“ (Лк. 24, 16–19).

Када је Никодим дошао ноћу код Исуса Христа због страха од јудеја, он Му каже: „Учитељу, знамо да си учитељ од Бога дошао, јер нико не може ова знамења творити која ти твориш ако није Бог с њим“ (Јн. 5, 1–2). А апостол Јаков каже: „Ти вјерујеш да је један Бог; добро чиниш; и ђаволи вјерују и дрхте. Али хоћеш ли да знаш, о сујетни човјече, да је вјера без дјела мртва? Аврам, отац наш, не оправда ли се дјелима када принесе Исака сина својега на жртвеник? Видиш ли како је вјера садејствовала дјелима његовим и кроз дјела усавршила се вјера... Видите ли, дакле, да се дјелима оправдава човјек, а не само вјером“ (Јак. 2, 19-22 и 24). Или кад каже: „Покажи ми вјеру твоју без дијела твојих, а ја ћу теби показати моју вјеру из дијела мојих“ (Јак. 2, 1; Гал. 5, 6).

Из само неколико цитата које смо навели види се да је Христова наука неодвојива од Његових дијела, укључујући ту и Његова чуда.

Неки богослови говоре да је Исус Христос чинио чуда да докаже своје Божанство. Тачно је да она доказују Његово Божанство, али их Он није чинио ради тога. Напротив, када од Исуса Христа књижевници и фарисеји траже да им дâ знак, то јест да учини пред њима чудо и тиме им докаже своје Божанске моћи да би Му повјеровали, Он то није хтио да учини. То се јасно види из примјера које ћемо навести, као што су: „Тада одговорише неки од књижевника и фарисеја говорећи: Учитељу, хоћемо од тебе знак да видимо. А Он одговарајући рече им: род зли и прељуботворни тражи знак и неће им се дати знак осим знака Јоне пророка. Јер, као што је Јона био у утроби китовој три дана и три ноћи, тако ће и Син Човјечији бити у утроби земље три дана и три ноћи“ (Мт. 12, 38–40; Јона 2, 1; 3, 13; Еф. 4, 9; 1. Пост. 3, 19). Другом приликом долазе Му фарисеји са садукејима да траже од Њега знак (чудо): „И приступише фарисеји и садукеји кушајући га искаху да им покаже знак са неба. А Он одговарајући рече им – увече говорите: биће ведро, јер је небо црвено. А ујутру: данас ће бити непогода, јер је небо црвено и мутно. Лицемјери, лице небеско умијете распознавати, а знаке времена не можете?“ (Мт. 16, 1–3; к. 8, 11; Лк. 12, 54–56). Дакле,

није хтио да их увјерава чудом или каквим другим знаком, него их је још изобличио и назвао лицемјерима и покварењацима, што и јесу били. Исто тако када је истјерао трговце и мјењаче из храма и испретурао им тезге говорећи им: „Не правите од дома Оца мојега дом трговине. А ученици Његови се сјетише да је написао: ревност за дом твој изједа ме (Пс. 69, 9). Јудејци, пак, одговорише и рекоше му: какав знак нам показујеш да то (смијеш) чинити? Исус одговарајући рече им: развалите овај храм и за три дана ћу га подићи“ (Јн. 3, 16–18; Мт. 26, 61; 27, 40). Ни овом приликом неће да им дâ знак, да учини чудо, јер не жели да икога силом или страхом приморава да му вјерује, као што ни у рају није хтио да спријечи Еву и Адама да окусе плод са забрањеног дрвета и да их силом приморава да се држе Његових заповијести. Је Бог није створио човјека као роба или слугу, већ да буде као Он, али да то постигне по својој слободи воље, а не што мора. Да то буде из љубави према своме Творцу, а не приморан силом.

Други опет говоре да је Исус Христос чинио чуда из сажаљења према нашим мукама, као дјела милости према нашим патњама и невољама. Христова чуда јесу дјела милости према нашим немоћима, али нису само то, већ, како смо већ напоменули у предговору, поука и порука коју нам Он упућује сваким од тих чуда, у шта ћемо се лако увјерити већ послије прочитаних тумачења само неколико чуда.

Присјећам се једног школског часа из предмета Свето писмо који нам је одржао ректор Богословије још у трећем разреду. Наиме, по наставном распореду требало је да имамо час из Светог писма, али је наш професор, који нам је то предавао, из неког разлога био одсутан и умјесто њега дошао нам је на час ректор Богословије Јован Велимировић. Пошто је уписао у дневник лекцију коју ће нам предавати и одустне, рекао је једном ученику да отвори одређену страну Библије и да чита: „А кад Он видје народ многи, попе се на гору и сједе, и приступише му ученици Његови, и отворивши уста своја учаше их говорећи...“ Ректор рече ученику да је доста читања и упита нас зашто јеванђелист овдје наглашава да их је Исус Христос

учио сједећи и говорећи. Неки одмах подигоше руку да одговоре нагађајући и погађајући, а он на сваки њихов одговор климну главом лијево-десно и одговори: не! Послије десетак одговора он нас прекину и рече: „Дјецо, Исус Христос је учио увијек: и кад је сједио и кад је стајао, и кад је ходао и кад је спавао, и кад је говорио и кад је ћутао – већ самом својом појавом. Довољно је било да учини само неки гест или упути поглед да присутни из тога извуку неку поуку“. Ми ђаци били смо сви помало посрамљени и љути на себе што то већ нисмо схватили и знали. (Христос је учио сједећи: в. Мт. 5, 1–2; 13, 1–2; идући: в. Мт. 4, 23; 9, 35; 12, 1; Мк. 8, 24; 4, 38; спавајући: в. Мк. 16, 14; Лк. 24, 36; чудима: Мк. 16, 20; и знацима: Јев. 2, 4 итд.). Дакле, увијек и на сваком мјесту свиме.

Када знамо ово, онда нас већ сама помисао на Христова чуда наводи да у њима тражимо неку поуку и поруку, а не да им се само дивимо и чудимо.

У Христовим чудима има и те како поуке и поруке, то јест – учења. Она стога заслужују нашу већу пажњу него ону коју им придајемо и налазимо по разним уџбеницима и тумачењима. То су црквени пјесници боље схватили од других и уткали у црквене обреде. Већ смо наводили примјер слијепорођенога, гдје црквени пјесник на Христове ријечи: „Мени ваља дјелати дјело онога који ме је послао“, додаје: „која нико не може дјелати“, чиме ово мало појашњава. Или примјер исцјељења гадаринских бјесомучника, гдје писац запријећујуће објашњава зашто је Исус Христос испунио молбу демона да им дозволи да иду у свиње. Нека опросте сви тумачи Светог писма и уџбеника нашој нескромности, али тога тамо нисмо нашли, до у богослужбеним књигама и црквеним обредима. Зато стојимо на становиштву да је Свето писмо боље схваћено од стране црквених пјесника и писаца црквених обреда од осталих писаца, те да је Свето предање боље очувано у богослужбеним књигама и обредима него у патристичкој литератури.

Зашто је то тако? Зато што су се православни богослови угледали на западне богослове, који цитирају Свето писмо и свете оце (патристичке списе), а богослужбене књиге и црквене

обреде не цитирају, јер их немају као ми, па су нашли „соломонски изговор“ да они нису релевантни за богословску науку, као да ово нису писали свети оци. Тако ми у богословској науци имамо једну празнину између цитирања Светог писма и светих отаца по Мињевој збирци, која, узгред речено, има доста добрих страна, али и мана. Зато препоручујемо младим богословима да попуне ту празнину цитатима из богослужбених црквених књига и обреда, те да се не устручавају што ће морати мијењати подоста онога што су научили из уџбеника и литературе коју су писали православни богослови. Сви мислимо да је у њој све православно учење, али понегде и није. Рецимо: сви смо учили и прихватили да се књиге Светог писма дијеле на: законске, историјске, поучне и пророчке, али то није православно учење, већ западњачко. Исус Христос нигдје не дијели овако књиге Светог писма, већ само на закон и пророке. И шта сада? Хоћемо ли прихватити Христову подјелу или ону западних теолога. Оваквих примјера могли бисмо много навести, али остављамо млађим богословима да истражују, да послушају апостола Павла, који нас упозорава ријечима: „Пазите да вас ко не обмане философијом и празном пријеваром, по предању људском, по науци свијета, а не по Христу“ (Кол. 2, 8).

ХРИСТОВА ЧУДА НАД ПРИРОДОМ

Чудима над природом Исус Христос је показао да Он има власт над природом и да влада њоме.

„*Јер жарким ишчекивањем творевина очекује да се јаве синови Божији, јер се твар покори таштини, не од своје воље него због онога који је покори, са њом. Да ће се и сама твар ослободити од робовања пропадљивости на слободу славе дјеце Божије*“ (Рим. 8,19–21).

Претварање воде у вино на свадби у Кани Галилејској (Јн. 2, 1–11)

Ово чудо наводи и описује само апостол Јован Богослов, као прво чудо које је учинио Исус Христос. То су прихватили сви библисти, иако то није прво чудо које је учинио Исус Христос.

Међутим, када говоримо о овоме чуду, морамо имати у виду да апостол Јован пише само о ономе што је лично видио и чуо од Исуса Христа, а не и о ономе што је чуо од других, што и сам потврђује ријечима: „Што смо видјели и чули (наравно, од Исуса Христа), објављујемо вама да и ви с нама имате заједницу, а наша заједница је са Оцем и са Сином његовим Исусом Христом“ (1. Јн. 1,3). То исто каже и апостол Петар (2. Пет. 1, 16) када каже да су сами они били очевици.

Према томе, апостол Јован је у праву са његове тачке гледишта и циља онога што хоће да изложи пишући Јеванђеље – а то је о Цркви Христовој кроз коју се спасавамо, ради чега се Бог Слово и оваплотио. Зато апостол Јован и почиње Јеванђеље оваплоћењем Бога Сина кроз кога је све постало што је постало, као и да је Јован Крститељ посвједочио да је Он Спаситељ свијета. И одмах прелази на избор првих шест апостола (будућу јерархију): Андреју, Петра, Јакова, Јована, Филипа и Натанаила, те прелази на опис свадбе у Кани Галилејској „и ондје бијеше мати Исусова, а позвани бијеху и Исус и ученици Његови на свадбу“ (стих 1. 2).

Исус Христос и Његова мати Пресвета Дјевојка Марија – Богородица сигурно да су били у блиском сродству са породицом младожење. Она је дошла мало раније да помогне око припремања свадбе, јер је Назарет много ближи Кани Галилејској него Капернауму, одакле су дошли Исус Христос и апостоли.

Апостол Јован каже: „... и у трећи дан би свадба у Кани Галилејској“ (стих 1).

Али не каже од ког догађаја. Но, како прије тога говори о избору првих апостола, није тешко закључити да је то од тога догађаја.

Свадбе су се на Истоку одржавале веома свечано и бучно.

Од зарука до свадбе могло је да прође и до годину дана да би се обе породице добро припремиле за свадбу. Све је то било регулисано прописима и договором.

Када дође дан свадбе, младина родбина и другарице би се окупили код младине куће, а она би била свечано украшена и обучена у бијеле хаљине. Младожењина родбина и званице би се окупили у дому младожење и, када дође вријеме да се иде по младу, младожења и момци би уз пратњу музике и пјесме ишли до младине куће, гдје су их дочекивале дјевојке уз пјесму и цику, и весеље достизало своју кулминацију. Потом би младенци ишли од младине до младожењине куће праћени и младиним и младожењиним званицама уз пјесму, цику и вриску, уз пратњу музике, углавном бубњева и труба, тако да су се пјесма и свирка чули цијелим насељем.

Колики су значај Јевреји придавали свадбама најбоље се види из тога што су рабини прекидали наставу и изводили дјецу из синагога на улицу да поздраве младенце. То исто су радили сви мјештани који нису били свати; сви би излазили на улицу, дуж пута куда пролази свадбена поворка, износили би дарове и поздрављали сватове.

И код других народа су свадбе одржаване свечано, али им није придаван толики значај као код Јевреја. Да ли су сви били свјесни и знали шта или – боље речено – кога представља свадба, то је друго питање. Код Јевреја су понеки учени књижевници (познаваоци Светог писма) понешто знали или бар наслућивали, али не довољно, као што нису добро и

довољно схватили ни пророштва о Спаситељу, о чему смо већ довољно говорили, а о томе нам свједочи и сам апостол Јован ријечима: „...јер још не знађаху Писмо и да Он треба да васкрсне из мртвих“ (Јн. 20, 9; види и: Лк. 24, 25–27; Дап. 3, 24–26; 1. Кор. 3,1–3).

Зашто апостол Јован ставља на прво мјесто чудо претварања воде у вино на свадби у Кани Галилејској? Како смо већ рекли, апостол Јован има у виду оснивање Цркве Христове на земљи ради спасења рода људскога. И цијело Јеванђеље је подређено томе циљу. Он то не чини случајно, јер у Светом писму нема ништа случајно, већ све има разлог који води одређеном циљу. Код апостола Јована је то Црква Христова. Он је добро схватио оваплоћење Сина Божијега и Његов долазак на земљу. Изузев да он треба да умре и васкрсне, што ни други нису схватили док се то није збило.

Пошто је већ споменуто оваплоћење Бога Сина и да је Јован Крститељ то посвједочио, прелази се на избор првих апостола, те затим на опис свадбе у Кани Галилејској и Христово чудо претварања воде у вино. Потом слиједи Христов разговор са Никодимом о крштењу, што је услов свих Светих тајни. Све то има везе са Црквом.

Можда ће се неко упитати: какве везе има свадба и Црква? Сједињење Христа са Црквом представљено је у виду брака (Мт. 22, 2 и 25, 1), гдје се говори о Женику и десет дјевојака, и упоређује се Црква са Царством Божијим (Јн. 3, 29; 2. Кор. 11, 2; Еф. 5,25–32). Црква Христова је једна једина, иако су неки њени чланови овдје на земљи, а други већ на небу (мислимо на душе умрлих). Овај дио Цркве на земљи јесте привременог карактера, предукус и слика оне вјечне, гдје, како се каже у молитви за умрле, „одакле одбјеже сваки бол, туга и уздисање“. Зато и кажемо да је овај дио Цркве на земљи војујући, гдје се боримо да послије смрти уђемо у онај славећи дио Цркве гдје душе умрлих праведника у вјери непрестано славе Бога гледајући свјетлост лица Његовога која их обасјава.

Паралела је једноставна: на свадби је све лијепо и весело, као у рају, гдје душе праведника славе Бога и чекају васкрсење,

када ће се поново обући у своја васкрсла и преображена тијела и свагда бити са Господом. Ово је само слика или симбол онога што ће доћи на крају овога свијета, а оно што ишчекујемо је стварност.

Друго: на свадби имамо младу и младожењу или, како их још називамо, невјесту и женика. А ту је и Онај кога симболише женик – прави Женик – Исус Христос, и она коју симболише невјеста – права Невјеста Женикова – Пресвета Дјевојка Марија (2. Кор. 11,2; Еф. 5, 25–32; Отк. 19,7–8; 21,2 и 22, 17).

Ово нису, што би рекао апостол Петар, лијепо измишљене бајке (2. Пет. 1,16). За ово постоји сијасет доказа у Светом писму.

Цијела Пјесма над пјесмама говори о невјести и женику, гдје се очигледно алудира на Цркву као невјесту Женикову. Јесте да се ово више односи на Пресвету Дјеву Маријy, али и она се представља као невјеста женикова.

Када свештено лице облачи стихар, говори ову молитву: „Обрадоваће се душа моја Господу, јер ме обуче у ризу спасења и одјећом весеља одјену ме, као женику стави ми вијенац, и као невјесту украси ме красотом“ (служебник). Ова молитва је дио цитата из књиге пророка Исаије, гдје се каже: „Веома ћу се радовати Господу и душа ће се веселити у Богу мојему, јер ме обуче у хаљине спасења и плаштом правде огрте ме, као кад женик намјести накит и као кад се невјеста украси својим“ (61, 10; 49, 18–23; 54, 1–17).

Пророк Јоиљ је још јаснији када каже: „Саберите народ, освештајте сабор, скупите старце, саберите дјецу и која сисају; женик нека изиђе из своје клијети и невјеста из ложнице своје“ (2, 16). Ово се јасно односи на Цркву Христову и Христа као Женика Цркве.

Када је настала расправа између Јованових ученика и неких Јудејаца око очишћења, неки дођоше Јовану и рекоше му: „Рави, онај што бијеше с тобом преко Јордана за кога си

ти свједочио, ено крштава, и сви иду к њему. Јован одговори и рече: не може човјек ништа примити ако му не буде дано с неба. Ви ми сами свједочите да рекох: нисам ја Христос него сам послан пред Њим. Ко има невјесту, женик је, а пријатељ жениковъ стоји и слуша га, и радошћу се радује гласу женикову. Ова, дакле, радост моја је испуњена. Он треба да расте, а ја да се умањујем“ (Јн. 3, 26–30). Јован Крститељ, дакле, јасно потврђује ко је невјеста а ко женик.

Јован Богослов у Откровењу још јасније потврђује све што смо до сада навели. Он каже: „И видјех Свети град Јерусалим нови, гдје силази са неба од Бога, припремљен као невјеста украшена мужу својему“. А само мало даље каже: „И дође један од седам анђела, који имаху седам чаша напуњених зала, и рече ми говорећи: ходи да ти покажем Невјесту, Жену Јагњетову“ (Отк. 21, 2 и 9).

Мислимо да је ово довољно да се увјеримо да је свадба, узимање женика и невјесте, слика и симбол Цркве Христове.

Свима нам је познато да је брак установљен још у рају и да код Мојсија стоји написано: „Зато ће оставити човјек оца својега и матер своју и прилијепиће се к жени својој, и биће двоје једно тијело“ (Пост. 2, 24).

Ово је потврдио и сам Господ Исус Христос када су га фарисеји кушали о разводу брака: „А Он им одговарајући рече: Нисте ли читали да је Творац од почетка створио мушко и женско? И рекао: због тога ће оставити човјек оца својега и матер своју, и прилијепиће се жени својој, и биће двоје једно тијело“ (Мт. 19, 4–5).

Апостол Павле је, пишући Ефесцима зашто жене треба да се покоравају својим мужевима, све објаснио и недвосмислено потврдио оно што смо до сада рекли. То је у оном апостолу који се чита на сваком вјенчању, гдје он каже: „Жене, покоравајте се својим мужевима као Господу, јер је муж глава жени, као што је и Христос глава Цркве (упореди са: Кол. 1, 18–24), и Он је Спаситељ тијела. Но, као што се Црква покорава Христу, тако

(треба) и жене у свему својим мужевима“. Али одмах додаје: „Мужеви, волите своје жене као што и Христос заволи Цркву и себе предаде за њу. Да је освети, очистивши је крштењем у води ријечју, да је стави преда се, славну Цркву која нема мрље ни боре, или што томе слично, него да буде света и непорочна. Тако су дужни и мужеви да воле своје жене као своја тијела; јер који воли своју жену, самога себе воли. Јер никада нико не омрзну на своје тијело, него га храни и његује, као и Господ Цркву. Јер смо удови тијела Његова (види: Кол. 1, 24), од меса Његова и од костију Његових. Тога ради оставиће човјек оца својега и матер и прилијепиће се жени својој, и биће једно тијело. Тајна је ово велика, а ја вам говорим о Христу и Цркви“ (Еф. 5, 22–32).

Брак је заснован на љубави два лица различитог пола, као и Црква према палом роду људском, ради кога се Христ оваплотио и основао Цркву која је тијело Његово кроз коју се спасавамо; зато се она и назива невјестом Његовом, а Он женником Цркве.

Друго: невјеста је невина и чиста, зато се облачи у бјелину, јер је бјелина симбол чистоте пошто не трпи никакве мрље; таква је и Црква, зато се невјеста узима као слика и симбол Цркве. Ово је преузето из Светог писма и ушло је у црквено пјесништво и иконографију. Тако, рецимо, на икони Светог Георгија видимо једног ратника који се бори против аждаје која хоће да прогута дјевојку која представља Цркву.

Даље, склапањем брака два лица постају једно тијело, јер су везани духовном и тјелесном везом, заснованом на љубави. А у Цркви имамо више лица која су из љубави према Христу на истој основи једно тијело коме је Христос глава тијела (Кол. 1, 18), а ми „удови тијела Његова“ (Еф. 5, 30; 1. Кор. 6, 15).

Све је то, како каже Свети апостол Павле „праслика и сјен небеских стварности, као што рече Мојсију (Бог) када је требало да начини скинију: гледај, рече, да начиниш све по обрасцу који ти је показан на гори“ (Јев. 8, 5; 10, 1; Изл. 25, 40).

И само чудо претварања воде у вино има везе са Црквом Христовом. Оно се десило пред крај свадбеног славља, док

је веселје још увелико трајало, мати Исусова је дознала да је домаћину понестало вина. То би покварило свадбено веселје и осрамотило домаћина.

Да не расправљамо сада о томе да ли је домаћин слабо прорачунао колико ће му требати вина, или се окупило више гостију него што је он рачунао, или су гости били мало више расположени за пиће – то није битно. О томе можемо само да нагађамо. Једино што можемо рећи са сигурношћу јесте да се ово није десило случајно, и то баш на свадби гдје су присутни: Исус, Мати Његова и прва шесторица Његових ученика. Све је то било по Божијем промислу и плану.

Да се не би покварило свадбено веселје и осрамотио домаћин, мати Исусова се обраћа своме Сину и ставља Му до знања да је домаћину понестало вина. Што је значило: предузми нешто. А то је могло бити само да учини чудо, што се види из Исусовог одговора: „Шта хоћеш од мене, жено? Још није дошао час мој“. Ово би се на први поглед могло учинити као доста груб одговор сина мајци. Међутим, то је само привид и наше незнање. Јер именица *жена* долази од санскритске речи *жан* – рађати, *жани* – мати, што би у ширем значењу на нашем језику значило: жено матеро, ти која си ме родила, а што не звучи нимало грубо, јер је то исто као да јој је рекао: мати! Она је дуго чекала и стрпљиво трпила презриве погледе и оговарања других на свој рачун. Мајчино срце зна ко је Он и зашто је дошао, па жели да и други то сазнају, а Он ће је послушати као и безброј пута прије тога. Зато се и не обазире на Његове ријечи да још није дошао час да се јавно, пред масом народа, представи ко је и шта је, већ се обраћа онима који су послуживали госте да учине све што год им Он каже. Јер је знала да ће Он наћи начин да одржи и њену и своју ријеч, те да неће допустити да се свадбено веселје поквари и домаћин осрамоти, што је и учинио.

Он је рекао служитељима да напуне оних шест камених судова који су били испред куће, близу улазних врата, а које је имала свака кућа по јудејском обичају. Вода из ових судова је служила у две сврхе: за кућне потребе и ритуално прање руку, а понекада и ногу када у кућу дође какав важан гост. То није

била обавеза и нису је сви увијек практиковали, о чему смо већ говорили. За овакве прилике домаћин би позајмио од комшије онолико судова колико је мислио да ће му требати.

Када су послужитељи напунили свих шест судова водом до врха, колико им је Исус рекао, рече им: „Захватите сад и носите пехарнику“ (служитељ чија је дужност била да сипа гостима вино у чаше). Када је пехарник пробао вино које је постало од воде, а ни сам није знао како је оно настало, осим оних послужитеља, он позва женика и рече му: „Сваки човјек најприје износи добро вино, а када се гости опију, онда лошије; а ти си чувао добро вино до сада“. Завршавајући опис свадбе у Кани Галилејској, апостол Јован каже да је Исус овим учинио почетак чуда, показао славу своју, и да су ученици повјеровали у Њега. Исус је послушао мајку, али је одржао и своју ријеч; није се јавно експонирао и скренуо пажњу на себе, јер би тако дошао у центар пажње и дивљења, а младенци би били запостављени. Овако су, што би рекла народна пословица, остале све овце на броју и вуци сити.

Већ смо рекли да ово чудо има везе са Црквом; не само да је Исус спасио домаћине срамоте и оговарања, већ је претварањем воде у вино наговијестио претварање вина у своју крв, што је учинио по завршетку Пасхалне вечере коју је прославио са својим ученицима када је установио Свету тајну причешћа, омогућивши нам да се сједињујемо са Његовим тијелом у једно тијело које је Црква Христова. Из свега што смо досад рекли видимо да су и свадба, и невјеста, и женик, и само чудо претварања воде у вино били само одраз и праслика онога што ће доћи касније, ради чега се Син Божији оваплотио и постао Богочовјек.

Исус Христос постаје невидљив

(Лк. 4, 16–30)

Ово чудо се десило приликом првог Христовог доласка у завичај у коме је одрастао, послије крштења на ријеци Јордану

од стране Јована Крститеља (Мт. 3, 13–17; Мк. 1, 9–11; Лк. 3, 21–22; Јн. 1, 29–34), кушања од стране сатане, кнеза ђаволског (Мт. 4, 1–11; Мк. 1, 12; Лк. 4, 1–12). Исус Христос је послије тога једно краће вријеме проповиједао у Јудеји, када је чуо да је Ирод Архелај бацио у тамницу Јована Крститеља (Мт.4, 12; Мк. 1, 14; Лк. 4, 14).

И Матеј и Марко и Лука у наведеним цитатима само констатују да је отишао у Галилеју и тамо проповиједао. Међутим, апостол Лука наставља даље и каже да је дошао у Назарет, гдје бијеше одгојен, и да је по обичају дошао у дан суботњи у синагогу (јеврејску богомољу) и да су му дали књигу да чита. Ово морамо мало да разјаснимо због неупућених; како је дошло до тога да дају књигу (Свето писмо) Исусу да прочита из ње по своме избору што жели и објасни то?

Јевреји су се окупљали на молитви у одређено вријеме у синагогама, којих је било у сваком насељеном мјесту. Ту би пјевали псалме, читали одређене молитве и онда би рабин (јеврејски свештеник) прочитао одређени одјељак из Светог писма, протумачио га, па позвао да се јави неко ако има шта од поменутога да дода. Када је, послије поменутих догађаја, Исус дошао у Назарет, Он је истористио прилику да се обрати својим сународницима. Свештеник му је дао Свето писмо, а Он је отворио књигу пророка Исаије гдје бијеше записано „Дух Господњи је на мени; посла ме да исцијелим скрушене у срцу; да проповиједам заборављенима да ће бити пуштени, и слијепима да ће прогледати; да ослободим потлачене; и да проповиједам пријатну годину Господњу“ (апостол Лука је мало скратио стихове).

Потом је затворио књигу, вратио је служитељу и почео да им говори. Али, када им је рекао да ниједан пророк није признат у постојбини својој, те навео пример пророка Исаије (1. цр. 17, 9; 18, 1; Јак. 5, 17), они су схватили да се то односи и на њих и да их критикује. Сви су се у синагоги испунили гњевом и истјерали Га, не само из синагоге него и из града, па одвели на врх горе гдје су се налазиле рушевине неког старог утврђења и хтјели да га одозго гурну низ литицу. „Али Он прође између њих и отиде“ (ст. 30). То значи да је учинио себе невидљивим. Јер како би другачије да им се отме из руку и прође између њих? Ако су могли на силу да га одведу на неку гору, ваљда су могли да га задрже и гурну доље. Очито се радило о чуду. Али то није главно питање, већ: зато је избјегао смрт када је ради тога и дошао, тј. оваплотио се? Није ли то у супротности са оним што је рекао када су га хватали на Маслинској гори, а Петар се латио ножа и слуги првосвјештеника одсјекао уво, а Он му наредио да врати нож у корице, да га не брани, рекавши: „Чашу коју ми је дао Отац зар да не пијем?“ (Јн. 18, 11). Није хтио да га бране, нити је употребио своју силу да избјегне смрт.

Прво: када су га у Назарету хтјели убити, то је било на почетку Његове проповиједи и још није обавио своју мисију на земљи.

Друго: начин на који су Назарећани хтјели да га усмрте, бацањем низ литицу, није се слагао са пророштвима и начином на који је требало да пострада; а то је смрт на Његовом симболу – крсту. И то у Јерусалиму а не Назарету.

Када је на свадби у Кани Галилејској понестало вина, а мати Исусова затражила од Њега да предузме нешто, Он јој рече: „Шта хоћеш од мене, жено? Још није дошао час мој“ (Јн. 2, 4).

Исто тако, када су га браћа (сродници) наговарали да о празнику сјеница иде у Јудеју и да се тамо пред ученима покаже јавно свијету: „Јер нико не чини нешто у тајности, а сâм тражи да је познат“. Јован додаје: „Јер ни браћа Његова не вјероваху у Њега. Тада им рече Исус: вријеме моје још није дошло, а ваше вријеме је вазда спремно“ (Јн. 7, 4–6).

Овим је сам Исус дао одговор зашто је овом приликом избјегао смрт. То ће урадити још једном, у Јерусалимском храму, јер ни то неће бити по Божијем промислу и плану. Али о томе ће бити говора посебно.

Напомена:

И Матеј (13, 53–58) и Марко (6, 1–6) спомињу Христов долазак у Назарет. Али се, у ствари, ради о другом Христовом доласку који се десио прилично касније од овога о којем смо говорили. Они говоре да је: „Дошао у своју постојбину, да их је учио у синагоги њиховој тако да му се дивљаху и говораху: откуд Овоме премудрост ова и моћи? И питали се није ли Ово дрводјељин син? Не зове ли се мати Његова Марија и браћа... и саблажњаваху се о Њега. А Исус им рече: нема пророка без части, осим у постојбини својој и у дому свом“ (Мт. 13, 54–55). На крају Матеј додаје да тамо не учини много чуда због невјеровања њихова.

По много чему се види да је ово био други Христов долазак у Назарет, а тако сматра и већина библиста.

Приликом Христовог доласка у Назарет о коме говори апостол Лука, Он није учинио ниједно чудо у Назарету, осим

онога на себи, о чему смо управо говорили. Али Матеј и Марко не спомињу то чудо, већ говоре уопштено о неколико других чуда, без описа иједнога.

Према томе, ипак се ради о два Исусова доласка у Назарет, послије преласка у Капернаум да тамо живи.

Први чудесни улов мноштва рибе (Лк. 5, 1–11)

И ово чудо спомиње само јеванђелиста Лука. По свему судећи, оно се догодило пред други позив апостолима да Га стално слиједе, тј. да иду са Њим.

При првом избору апостола који спомињу Матеј (4, 18–22), Марко (1, 16–20) и Јован (1, 40–51), који наводи и имена првих апостола, не спомиње се чудесни риболов, што значи да се он десио неком другом приликом. Наиме, у почетку апостоли, поготово до избора осталих шесторице апостола, нису стално пратили Христа на Његовим путовањима по галилејским и јудејским селима и градовима. Они су ишли са Њим, али се и враћали својим кућама. Некада су са Њим ишли сви, а некада само неколико њих.

Међутим, када је услиједио други позив, тј. да оставе све, куће, породице и друге обавезе, од тада су Га сви апостоли стално пратили. Они су оставили своје породице и ишли за Исусом Христом куда год је Он ишао. То се јасно види из Петрових ријечи када је Исус рекао ономе богатоме младићу који Га је питао какво добро да учини да би задобио живот вјечни, а Исус му на крају рече: да прода све своје имање и раздијели сиромасима, а он се снуждио и отишао (Мт. 19, 16–22). А Петар је упитао Исуса: „Ето, ми смо оставили све и за Тобом пошли; што ће, дакле, нама бити?“ (Мт. 19, 27; Лк. 22, 30). А то када су оставили све и пошли за Њим било је послије

овог чудесног улова мноштва риба, гдје се на крају каже: „И извукавши обије лађе на земљу оставише све, и отидоше за Њим“ (стих 11).

Петар и његови другови Јаков и Јован, синови Заведејеви, били су родом из Витсаиде, гдје су имали и куће. Бавили су се риболовом, јер се Витсаида налази са лијеве стране Јордана, гдје се он улива у Галилејско језеро на његовој сјеверној страни, у области Трахонтиди и недалеко од Капернаума, који се налази са десне стране, близу Јордана, али не баш уз Јордан који је дијелио Галилеју од Трахонтиде. Дакле, ради се о људима који су одрасли поред воде и на води. Они су били, што бисмо ми данас рекли, професионални рибари који су добро познавали ћуди воде и риба.

Послије исцјељења једног човјека од нечистог духа у капернаумској синагоги (Лк. 4, 31–36) и Петрове таште од грознице (Лк. 4, 38–39), глас се брзо проширио о овим чудима и ван Капернаума, па је силан народ навалио ка Исусу доводећи своје болесне од разних болести и Исус их је све исцјељивао. Ово је потрајало цијелу ноћ до зоре. Петар, Јован и Јаков су за то вријеме отишли Петровом лађом да лове рибу.

Када је свануо дан, Исус је знао да ће се окупити још више народа, што би могло изазвати подозрење римских власти, јер је у Капернауму боравила једна стална посада римских легионара. Исус се повукао у пусто (ненасељено мјесто), али народ Га је пронашао и све се више окупљао и задржавао Га да не иде од њих. Али Он је ипак, под изговором да треба да иде и у другим градовима да проповиједа, напустио град (Лк. 4, 43).

Утом су се Петар, Јован и Јаков вратили из риболова ништа не уловивши. Како је Исус стајао поред Генисаретског језера, Он је ушао у Петрову лађу и замолио га да је мало одмакне од обале и из ње говорио народу који је стајао на обали. Када је завршио говор, Исус рече Петру: „Хајде на дубину и баците мреже своје за лов. Петар му каже да су се сву ноћ трудили и да нису ништа уловили, али да ће на Његову ријеч то учинити“ (стихови 4 и 5). Када су то учинили, уловили су велико мноштво

рибе, тако да су им се мреже почеле цијепати, па су дали знак оближњим рибарима, који су били недалеко на другој лађи, да им притекну у помоћ. Рибе је било толико много да су се обије лађе скоро потапале. Када су дошли до обале и извукли лађе на земљу, видећи то, Петар припаде Исусовим ногама молећи Га да иде од њега.

Петар је био искусан риболовац, као и његови другови, и одмах је схватио да ово није био обичан улов рибе него чудо. Јер му се никада није десило да одједном улови толико рибе, нити је чуо да је ико икада одједном уловио толико рибе. Зато га је обузео страх, као и Јакова и Јована и све друге. Исус је то примјетио и одмах рече Симону (Петру), који му се поклонио: „Не боје се, од сада ћеш људе ловити“ (ст. 10). Апостол Лука каже, када су извукли обије лађе на земљу, да они оставише све и отидоше за Њим. (ст. 11).

Овим је почело да се испуњава што је Бог рекао преко пророка Јеремије: „Гле, ја ћу послати многе рибаре, говори Господ, да их лове, и послије ћу послати многе ловце да их лове по свакој гори и по сваком хуму и по просјелинама каменијем“ (Јер. 16, 16).

Ово је Бог рекао пророку Јеремији за прогон и пустошење Јудеје, али је алузија јасна да се ово односи на Христово вријеме и вријеме послије Њега. Управо на оно што је Христос рекао својим ученицима послије овога чудесног риболова: да ће их учинити ловцима који ће придобијати људе за Његову науку одвраћајући их од идолопоклонства и гнусних дјела њихових, придобијајући их за Цркву Христову коју ће основати.

Сада се поставља питање: шта је Исус хтио да поручи, првенствено присутним апостолима, па онда и осталим? И да ли је то морало бити чудо?

Поћи ћемо од другог питања, мада је о томе већ било говорено. Мислимо да смо том прилико навели довољно доказа да је Исус Христос учио чудима и потврђивао своју науку (Мк. 1, 27; 16, 20 Лк. 4, 36; Дап. 2, 22; Јев. 3, 4), што је потврдио

и овим чудом. Прије тог чуда Он је одржао говор, онда је на симболичан начин чудесним риболовом потврдио оно о чему је говорио и послао поруку мноштву својих слиједбеника који ће Га слиједити и касније.

Наиме, рибе и сви водени знаци су симбол мноштва, јер их има много и немогуће их је избројати. То је уједно одговор на прво питање.

Овдје су била присутна само тројица од првих шест апостола и невелики број народа који је дошао више ради својих болесника, него да слуша Исусову проповијед и да виде чуда (в. Мт. 12, 38; Мк. 8, 12; Лк. 11, 29: Јн. 2, 18; 4, 48). „Јер и Јудејци ишту знаке, а Јелини траже мудрост“ (1. Кор. 1, 22).

Исусове ријечи упућене Петру биле су: „Не бој се, од сада ћеш људе ловити“. Када ово упоредимо са оним што је Исус Христос касније рекао: „Не бој се, стадо мало, јер би вољa Оца да вам даде Царство“ (Лк. 12, 32), то јест – Цркву, онда је смисао Исусових ријечи много јаснији, јер ће од тога, тада малог стада, постати велико стадо.

Исус Христос овдје има у виду обећање Аврааму да ће сјемена његовог бити као праха земаљског на земљи (Пост. 13, 16; 28, 14 бр. 23, 10). Ово обећање је Бог поновио Исаку и Јакову. А када је ријеч о сјемену Авраамову, Исаковом и Јаковљевом, увијек се мисли на потомство по вјери, а не на крвно потомство, премда се и оно веома умножило. Јер, кад Бог даде обећање Аврааму, немајући у кога већег да се закуне, закле се сам собом говорећи: „Заиста ћу те богато благословити и обилно умножити“ (Јев. 6, 13–14; Пост. 22, 16–17). И да ће сјемена његовог бити као звијезда на небу и пијеска на обали морској (Пост. 22, 18).

Дакле, ради се о мноштву, као што су уловили мноштво риба.

Пророк Исаија по заповјести Божијој говори Израиљу; „Господа над војскама светите; и Он нека вам је страх и бојазан.

И биће вам светиње, а камени спотицања и стијена саблазни обијема домовима Израиљевијем, замка и мреже становницима Јерусалимским... Ево, ја и дјеца коју ми је дао Господ јесмо знак и чудо Израиљу од Господа над војскама који станује на гори Сиону“ (Ис. 8, 13–14, и 18; Јев. 2, 13). А на другом мјесту каже: „Весели се нероткињо која не рађаш, запјевај и покликни ти која не трпиш муке од порођаја...“ (Ис. 54, 1). Јесте да се ово односи на Богородицу, али она је и персонификација Цркве и њене дјеце, јер се сви причешћујемо тијелом Господа нашега Исуса Христа које је он примио од Пресвете Дјевојке Марије.

Апостол Павле, пишући Галатима и критикујући оне који хоће да живе по старом обредном закону, говори: „Кажите ми, ви који хоћете у том закону да будете, зар не слушате закон? Јер је написано да Авраам два сина имаде, једног од робиње а једног од слободне. Али онај од робиње по тијелу се роди, а овај од слободне по обећању. А то је речено са другим значењем (симболички): јер су оне два завјета, један од горе Синаја које рађа за робовање, а то је Агара. Јер Агара је гора Синај у Арабији, и одговара садашњем Јерусалиму, а он робује са дјецом својом; а горњи Јерусалим слободан је, и мати је свима нама“ (очито мисли на Цркву, јер се у пренесеном смислу под Сионом подразумијева цио Јерусалим и Богородица, односно Црква Христова). Јер је написано: „развесели се нероткињо...” (Ис. 54, 1).

На то је хтио Исус Христос да укаже чудним уловом мноштва риба и позивом да Га слиједе – да ће их учинити ловцима људи за Цркву своју коју ће основати.

И заиста, данас нико не може избројати колико тачно има хришћана на земљи, а колико душа хришћанских у рају, гдје славе Бога и чекају Васкрсење када ће настати вјечно Царство Христово.

Утишавање буре
(Мт. 8, 23–27; Мк. 4, 35–41; Лк. 8, 22–25)

Ово чудо описују Матеј, Марко и Лука, и готово да нема разлике у њиховом опису овога чуда.

Чудо са утишавањем буре се догодило на Галилејском језеру. Послије исцјељења једног губавца испред Капернаума, једног бјесомучног и Петрове таште од грознице, те многих болесних, Исус Христос је хтио да се удаљи из Капернаума из разлога које смо већ спомињали. У Капернауму је стално боравила једна римска посада легионара, који су били доста подозриви према већем окупљању народа због могуће побуне против римских власти, по чему су Галилејци били познати. Зато је Исусу затражио да иде на другу страну језера. Док је лађа пловила, Он је прилегао на крми и мирно спавао. Одједном се море узнемирило и ударила је снажна бура, која је подигла велике валове, тако да је вода запљускивала лађу и уплашила све у њој. Већ смо рекли да су то били искусни рибари који су добро познавали ћуди језера и знали колика им опасност пријети. Зато су брже- -боље пришли Исусу, пробудили га и повикали: „Господе, спаси нас, изгибосмо!“ (Мт. 8, 25). Код Марка пише нешто мало другачије: „Учитељу, зар Ти не мариш што пропадамо?“ (4, 38). А код Луке: „Учитељу, учитељу, изгибосмо!“ (8, 24). Све је ово суштински исто значење. Пошто су Га пробудили, Исус им рече: „Зашто сте страшљиви, маловјерни?“. Исус их прво прекорјева због њихове слабе вјере. И поред чуда која су видјели и Христових поука, апостоли још нису схватили ко је Он, а остали народ још мање. Они су много касније схватили да је Исус Богочовјек и Спаситељ свијета, иако су на основу пророштава, већ послије првих знакова, морали да схвате и имају више повјерења према Његовим дијелима и ријечима. Како каже премудри Соломон: „Страшљив човјек меће себи замку, а ко се у Господа узда, биће у високом заклону“ (Пр. С. 29, 25). Страх спутава човјека да рационално размишља. Потом је Исус устао и запријетио вјетровима и мору, те настаде велика тишина (Мт. 8, 26). Код Марка стоји

да је устао и запријетио, па рекао: „Ућути, престани!“, што је исто. Слично је и код Луке. Сваки од њих се изразио својим ријечима, али је суштина иста.

Пошто је бура одмах престала и море се утишало, све их је обузео страх и у чуду су се питали: „Ко је овај да Га слушају и вијетрови и море?“ Из овога се види да Га још ни из близа нису упознали.

И ово чудо, као ни друга, није случајно, већ показује да је Исус њиме хтио да им нешто стави до знања. А то је: да је Он Господар над природом, што им је већ показао претварањем воде у вино, невидљивим проласком између својих ученика у Назарету, чудесним уловом мноштва рибе, али они то још нису схватили, јер још у Њему не видеше Богочовјека који може да учини све што хоће. „Што год хоће, све Господ чини на небесима и на земљи“. Ово је требало да знају, али је њихова вјера била још слаба, па им зато и каже да су маловјерни.

Друго јесте да је гријех као бура – он изазива немир у души и страх.

Када апостол Павле пише Римљанима и говори о онима који су под законом (јудеохришћанима) и онима који нису под законом (хришћанима из многобоштва), о обрезанима који су сматрали да су у предности у односу на необрезане, он каже да они једнако гријеше и да ни многобошци нису без закона, да га имају написаног у срцима својим (ријеч је о моралном закону); да се и код њих мисли боре и оптужују, те да им савјест суди (Рим. 2, 15 – до краја главе).

Прво умножавање хљебова и рибе
(Мт. 14, 13–21; Мк. 6, 30–43; Лк. 9, 10–17; Јн. 6, 1–14)

Ово чудо описала су сва четворица јеванђелиста.

Оно се догодило у пустом мјесту, негдје у околини Капернаума, недалеко од Галилејског језера, ближе Витсаиди. Значи, између Капернаума и Витсаиде (в. Лк. 9, 10), на неком брежуљку гдје је било доста траве.

По Матеју, Марку и Луки, то је било послије слања апостола на проповијед (Лк. 9, 1–6) и њиховог повратка. Они су извијестили Исуса Христа о погубљењу Јована Крститеља и шта Ирод мисли о њиховим чудима, за које је сазнао да су чинили по сили и власти коју им је Он дао (Мк. 9, 1). У међувремену су дошли и неки Јованови ученици, који су узели тијело Јованово и сахранили га, те испричали све Исусу шта се и гдје догодило Јовану Крститељу. Исус Христос је по својој божанској природи већ знао шта се догодило са Јованом Крститељем, али је о томе ћутао и није никоме, па ни њима, о томе ништа говорио. Ирод је дознао шта апостоли чине и био је у недоумици, јер су неки говорили да је Јован устао из мртвих, други опет да је васкрсао неки од старих пророка. „И рече Ирод: Јована ја посјекох, али ко је тај о коме слушам тако нешто?“ (Лк. 9, 7–9). Пошто су апостоли и Јованови ученици све ово испричали Исусу Христу и шта се о Њему говори у народу, Он је одлучио да се повуче

у пусто мјесто. Али народ је похитао за Њим и окупио се у великом броју. Исус је то искористио да им изнесе своју науку и исцјели њихове болеснике, ради чега су многи и пошли за њим. Исус је намјерно продужио своју ријеч до пред само вече, јер је већ имао у плану шта ће учинити.

Видећи толику масу народа, „пред вече приступише му ученици Његови говорећи: овдје је пусто мјесто, а већ је доцкан, отпусти народ нека иде у село и купи себи хране“. А Исус им рече: нема потребе да иду, подајте им ви нека једу. А они му рекоше: немамо овдје до само пет хљебова и двије рибе. А Он им рече: донесите их мени овамо. И заповједи народу да посједају по трави, па узе оних пет хљебова и двије рибе, и погледавши на небо благослови, и преломивши даде ученицима, а ученици народу. И једоше сви и наситише се, и напунише комада што претече пуних двадесет котарица. А оних што су јели бијеше око пет хиљада, осим жена и дјеце“. (Мт. 14, 15–2). Апостоли Марко и Лука готово индентично описују овај догађај, с тим што Марко каже да им је заповједио да посједају у групама по педесет и сто, а Лука у групама по педесет.

Апостол Јован помало другачије описује овај догађај и износи неке детаље које прва тројица јеванђелиста не износе. По Јовану, овај догађај се догодио послије исцјељења раслабљеног у бањи Витезди. Међутим, познато је да апостол Јован не мари за хронолигију. Код њега је све „а сутрадан“ или „послије тога“, а догађаји су се дешавали недјељама или мјесецима касније. Зато на то не треба обраћати пажњу, јер он има свој циљ, оно што хоће да каже. Зато и износи детаље, док прва тројица јеванђелиста говоре уопштено, да су апостоли пред вече, видјећи силни народ, пришли Исусу и тражили да отпусти народ да иду у оближња села и купе себи хране. Апостол Јован каже: „Подигавши Исус очи и видјевши да мноштво народа долази к Њему, рече Филипу: одакле да купимо хљеб да ови једу? А ово говораше кушајући га, јер сам знађоше шта ће чинити. Што значи да је он све ово унапријед испланирао. А Филип му одговори: ни за двјеста динара хљеба није им доста, да свако од њих само мало добије. Рече му један од ученика

Његових, Андреј, брат Симона Петра: овдје има једно момче које има пет хљебова јечмених и двије рибе. Али шта је то на толико мноштво?“ (Јн. 6, 1–9).

Овог Исусовог дијалога са Филипом и Андријом нема код осталих јеванђелиста, али он је веома важан и интересантан. Апостолу Јовану је својствено да износи понеки детаљ који много тога открива.

Остало је слично код апостола Јована као код осталих јеванђелиста.

И шта сад? Шта је Исус Христос хтио да покаже овим чудом? Какву поуку и поруку је упутио осталима? А преко њих и свима нама!

У овоме чуду има много симболике, па ако се не послужимо њоме, остаћемо на овоме што смо до сада рекли, као што то обично бива када је у питању тумачење чуда. Видјели смо из Исусовог разговора са Филипом и Андријом да је Он унапријед знао шта ће учинити. Значи, све је смишљено и испланирао. Знао је Он унапријед да ће се окупити многи народ, иако је отишао на пусто мјесто, те да неће имати хране да се насите. То је оно што је рекао и у Бесједи на гори о тренутној бризи за тијело: „Не брините се душом својом шта ћете јести или шта ћете пити, ни тијелом својим у шта ћете се одјенути. Није ли душа претежнија од хране и тијело од одијела? Погледајте на птице небеске како не сију, нити жању, нити сабирају у житнице; па их Отац ваш небески храни. Нисте ли ви много претежнији од њих?“ (Мат. 6, 25–26; Лк. 12, 22–23). И оно што је рекао сатани када му је овај предложио да претвори камење у хљебове, а Он му одговорио: „Не живи човјек само о хљебу, но о свакој ријечи која излази из уста Божијих“ (Мт. 4, 4), подсјећајући га да то пише у књизи поновљених закона (8, 3).

Овај народ, који се окупио у пустом мјесту око Исуса Христа, управо је поступио према горе наведеним упутствима. Они су, како нам је рекао још псалмопјевац: „Предај Господу пут свој, и уздај се у Њега, Он ће учинити“ (пс. 37, 5; 55, 22; фил.

4, 6). Или како каже апостол Петар: „Све своје бриге положите на Њега, јер се Он стара за вас“ (1. Пет. 5, 7).

Овим чудом Он је управо потврдио то. Једни од њих су дошли да се насите ријечима Божијим, други ради својих болести и невоља. Али се не може оспоравати да нису марили шта ће тамо јести, пити, и њихово уздање у Господа.

Међутим, овдје се не ради само о томе да је Исус Христос чудом нахранио масу гладног народа. Још је важније шта је он тиме поручио апостолима, али и народу. И какву је поуку дао овим чудом. Већ смо више пута доказивали да је Исус Христос учио и чудима, да су и чуда наука. Није оно момче имало случајно само двије рибе и пет хљебова. Рибе и сви водени знаци су симбол мноштва. А број два је симбол јединства двога. Чак некада наизглед и супротности, као што су живот и смрт. „Ако зрно пшенице паднувши на земљу не умре, онда једно остаје; ако ли умре, род многи доноси“ (Јн. 12, 24). Као и: „Смрћу смрт побједи и нама дарова живот вјечни“. Бог је створио духовни и материјални свијет (Пост. 1,1), човјека од праха земаљског и душе као једну личност, мушко и женско да би били једно тијело (Пост. 2, 24; Мт. 19, 5).

Број пет, није битно да ли се ради о јединицама, десетицама, стотинама или хиљадама, је важан број који се јавља као средишњи број простих бројева од 1 до 9. Он се налази у средини; испред њега имамо четири броја (1, 2, 3 и 4), као и иза њега четири броја (6, 7, 8 и 9). И он се јавља као ујединитељ двије четворке бројева. Број четири је основа свега. Без симболике броја четири не можемо објаснити симболику и значење: крста, квадрата и круга, који имају исту симболику: савршености, потпуности, цјеловитости и свеукупности. Зато се крст, квадрат и круг често показују у комбинацији. А све су то симболи Христа, као савршеног Бога и савршеног човјека, потпуног Бога и потпуног човјека, али без гријеха. Цјеловитог Бога и цјеловитог човјека несастављеног из дијелова. Свеукупнога који обухвата све и у свему обитава. Он је дошао да нас све, који повјерују ријечима Његовим да је Он наш Спаситељ, уједини са собом и преко себе са Богом Оцем, да све доведе у једно: „Да

сви једно буду као ти Оче, што си у мени и ја у теби, да и они у нама буду, да свијет вјерује да си ме ти послао“ (Јн. 17, 21).

Овим чудом Исус Христос је нахранио мноштво народа. Али њиме он указује на нешто друго. Ово је био благословени хљеб, па се зато успомена на умножење хљеба не врши на Светој литургији, већ на празничном вечерњу, гдје уз пет хљебова додајемо још и освећујемо пшеницу, вино и уље. Јер ово није Света тајна и истински хљеб живота који долази од Оца свјетлости, већ само слика и наговјештај онога што ће доћи.

Христос нас систематски и постепено уводи у оно ради чега је и дошао, а то је Црква његова коју ће основати. Исус Христос је, пошто се догодило ово чудо са умножавањем хљебова и рибе, наредио својим апостолима да сједну у лађу и иду за Капернаум, а Он је још мало остао тамо. Када су апостоли већ били подалеко на језеру, а била је ноћ, Он је дошао к њима идући по води пјешице као по сухоме. Но, о томе чуду ће бити говора касније, посебно. Многи народ Га је сутрадан тражио на мјесту гдје су јели чудесни хљеб. Када су видјели да Га ту нема, и сазнали да се вратио у Капернаум, пошли су и они тамо и нашли Га у капернаумској синагоги. Он им рече: „Заиста, заиста вам кажем, не тражите ме што сте знамења видјели, него што сте хљеба јели и наситили се. Трудите се не за јело које пролази, него за јело које остаје за живот вјечни, које ће вам дати Син човјечији, јер Овога потврди Бог Отац“ (Јн. 6, 26–27). Апостол Јован даље износи Христов говор, гдје он говори о себи као хљебу живота. Он каже: „Хљеб Божији је онај који силази с неба и даје живот свијету. Тада му рекоше: Господе, дај нам свагда тај хљеб, а Исус им рече: Ја сам хљеб живота“ (Јн. 6, 33–35). То значи да је онај хљеб који су јели у пустом мјесту био само слика или праобраз истинског хљеба који је тијело Христово. „Ја сам хљеб живота... Ја сам хљеб живи који сиђе с неба; ако ко једе од овог хљеба, живјеће вјечно; хљеб који ћу ја дати тијело је моје, које ћу ја дати за живот свијета... Јер тијело моје је истинско јело, а крв моја истинско пиће“ (Јн. 6, 35, 48, 51, 55).

Каква је паралела између онога хљеба и овога о коме говори Христос? Тамо је Исус Христос са пет хљебова и двије рибе нахранио пет хиљада људи, осим жена и дјеце, и још је претекло дванаест котарица комада хљеба и рибе. А хљеб живота, евхаристијски хљеб јесте онај који се на Светој литургији претвара у тијело Христово, а вино у крв његову, пошто се дарови освете. Пред само причешће тијелом и крвљу Исусовом вршилац подиже са обије руке у вис Агнец и свечаним и узвишеним гласом говори: „Светиње светима“ и онда, ломећи Агнец, изговара молитву: „Ломи се и раздробљава Јагње Божије, које се ломи а не раздјељује, увијек се једе и никада не нестаје, но освјећује оне који се причешћују“. То значи да нам је оним хљебом указао на ово, које је почело од Педесетнице, послије васкрсења Христовог, када је Дух Свети сишао на апостоле.

Када су се сви наситили преостало је 12 котарица хране. Ни овај број није случајан. Ово је чест број који се среће у Светом писму. Дванаест је просторно-временски број диоба. Производ је четири стране свијета помножене са три њихова свијета.

Отуда код Халдејаца и Јевреја дванаест симболизује универзум у његовом циклично-временском одвијању и у његовој унутрашњој сложености. Зато је број дванаест пун симболике, како у Старом тако и у Новом завјету.

Комбинација броја четири (односи се на стварање просторног свијета) и броја три (који се односи на тројичност Творца који представља творачки принцип, тј. начело) даје број довршеног свијета. Отуда није случајно што Јаков има дванаест синова, који су постали родоначелници дванаест племена изабраног народа Божијега. Три су родоначалника тога народа: Аврам, Исак и Јаков, којима је Бог обећао мноштво потомства као звијезда на небу и пијеска на обали морској (Пост. 13, 16; 22, 17; 26, 4; 28, 14). Множењем броја три и четири добија се број дванаест. Јаков је имао четири жене, двије законите, Лију и Рахиљу, и двије дојкиње њихове дјеце Велу и Зелфу. Са њих четири добио је дванаест синова (Пост. 35, 23–26), који су постали родоначалници дванаест племена Израиљевих. Даље:

број дванаест помножен сам са собом пута хиљаду (12 x 12 x 1000) даје број 144.000 (Отк. 7, 4). То је број који означава мноштво Божијега народа и у Старом и у Новом завјету (савезу) Бога и људи, као и у небеском Јерусалиму, који има дванаест врата изнад којих су написана имена дванаест племена Израиљевих. Град има дванаест темеља и на њима дванаест имена апостола који су представници новог Израиља (Мт. 19, 28; Лк. 22, 30; Отк. 21, 10–14; Јез. 48, 31–34).

Такође није случајно што у Светом писму имамо књиге четворице великих пророка и дванаест малих пророка. Исто тако, што су дванаест старјешина Израиљевих приложили скинији дванаест сребрених чинија, дванаест чаша и дванаест кадионица.

Дванаест је број и литургијског циклуса године од дванаест мјесеци.

Код овога чуда имамо још и број педесет. Додуше, апостол Марко каже да су посједали у групе од педесет и сто, што не мијења ствар, јер је сто само дупла педесетица; једноставно удвајање.

Број педесет је јубиларни број и симбол је праштања и дејства Светог Духа. Као празник, установљен на успомену примања Синајског законодавства и завршетак жетве (Лев. 23, 15–23; Понз. 16, 9, 12). Празновао се педесети дан по изласку Израиљаца из Египта. Још од Мојсеја код Јевреја свака педесета година је била јубиларна (Лев. 25, 8–22). Слављена је као и свака суботња година. Сви робови који би се затекли код Јевреја ослобађани су даљег робовања и бивали су слободни. Исто тако, сва продата земља је враћана пређашњем власнику или његовим наследницима (Лев. 25, 8–22).

Дакле, јеврејска педестница је била симбол силаска Светог Духа на апостоле и рођендан Цркве Христове овдје на земљи, као и ослобођења од одговорности за прародитељски гријех и све личне гријехе оних који се кају. Зато Исус Христос говори оним Јудејцима који су му повјеровали, ако остану

у науци његовој, да ће их истина ослободити, на шта га они упозоравају да су сјеме Аврамово и да никада нису робовали. На то им Исус одговара да он зна да су они сјеме Аврамово, али „ако вас Син ослободи, заиста ћете бити слободни“ (Јн. 8, 36; шире: 31–41). А на другом мјесту каже: „Ходите мени сви који сте уморни и натоварени, и ја ћу вас ослободити“ (Мт. 11, 38).

У Старом завјету није било цркве и могућности да се ослободи од гријехова. О томе најбоље говори апостол Павле када каже: „Имала је, додуше, и прва скинија правило за богослужење, а и Светињу земаљску“ (даље објашњава шта је све имала скинија и да су у први дио скиније улазили само свештеници, а у други светињу над светињама само првосвјештеник једном годишње, и то не без крви јарчеве и јунчије). „Овим Дух Свети показује да још није отворен пут у светињу докле год прва скинија постоји, која је праслика за садашње вријеме када се приносе дарови и жртве који не могу да усаврше савјест онога који служи, а прописане су само за јела и пића и разна прања и обреде тјелесне до времена обнове“ (Јев. 1–10). А то и овим чудом Исус Христос хоће да покаже да је дошло то вријеме обнове. Када имамо све ово у виду, онда нам је чудо умножавања хљебова много јасније. Јер из овога видимо шта је Исус Христос њиме хтио да нам наговијести. Он је овим чудом поручио оно што ће касније урадити. А то је оснивање Цркве своје и на земљи дајући самога себе за нас, отварајући нам врата раја, Царства Небеског које почиње овдје на земљи. Како сâм рече: „Царство Божије је унутра, у вама“ (Лк. 17, 21). Од нас зависи да ли ће у нама бити Царство Божије (рај) или пакао.

Ако саслушамо ријечи Христове и држимо се заповјести Његових, у нашој души већ ће овдје на земљи бити Царство Његово, јер ћемо се осјећати блаженима и срећним. У супротном, у нама ће бити пакао. Стално ће нас нешто узнемиравати и мучити. Ово је само предукус Царства Божијега које ће у потпуности настати по општем васкрсењу, када ћемо са Господом свагда бити.

Исус Христос иде по води као по сувом
(Мт. 14, 22–33; Лк. 6, 45–52; Јн. 6, 16–21)

Ово чудо се десило на Галилејском језеру. Јеванђелисти Матеј и Марко се у већем делу описа овога чуда слажу, с тим што Марко и Јован не спомињу разговор између Петра и Исуса, па и да је Петар ишао по води док се није уплашио и почео да тоне.

Јеванђелисти Марко и Јован, из поштовања према Петру, не кажу да се он уплашио, већ се каже да су се сви апостоли уплашили. Међутим, ове разлике не умањују значај и величину чуда које се догодило.

Чудо ходања по води се десило ноћу, послије умножавања хљебова. Исус је принудио своје ученике да сједну у лађу и иду

на другу страну језера док он не отпусти народ. По апостолу Јовану, народ који је присуствовао претходном чуду почео говорити: „Ово је заиста пророк који треба да дође, и хтјели су га прогласити царем, али Он отиде опет на гору сам“ (Јн. 6, 14–15).

Када је већ наступило вече, ученици његови, како им је наредио, сјели су у лађу и подалеко отпловили од обале. Али, како је дувао јак вјетар, вода се узбуркала и они су се уплашили таласа са којима су једва излазили на крај. И већ их је почела хватати паника, јер су знали каква им опасност пријети. У томе моменту су сви угледали Исуса како иде по води к њима, као по сувоме тлу. Сви су се уплашили мислећи да је то његов дух или утвара, што је још више појачало њихов страх.

Ово је сасвим природно и сваки човјек би се уплашио видјећи негога да иде по води као по земљи; јер се зна да је то по законима природе немогуће. „Али када Он Бог нешто науми, ко ће га одговорити? Што душа његова зажели, оно чини“ (Јов. 23, 13). „Што год хоће, све Господ чини, на небесима и на земљи, у морима и у свим безданима“ (Пс. 115, 3; 135, 6). „По мору бијеше пут твој; и стазе твоје по великој води, и траг твој не познаваше се“ (Пс. 77. 19; 86, 10).

Видећи да су се апостоли на смрт преплашили, „Исус им одмах рече говорећи: не бојте се!“ Али Петру то није било довољно, него на Исусове ријечи „Ја сам“ рече му: „Господе, ако си ти, реци ми да дођем теби по води. А Исус му рече: ходи. И изашавши из лађе, Петар иђаше по води да дође Исусу; но видјећи јак вјетар, уплаши се и почевши тонути, повика говорећи: Господе, спаси ме! И одмах Исус пруживши руку ухвати га, и рече му: маловјерни, зашто посумња? И кад дођоше у лађу, преста вјетар. А они у лађи приступише и поклонише му се говорећи: заиста си ти Син Божији. И прешавши, дође у земљу генизаретску“. (Мт. 14, 27–34).

Петар је изишао из лађе, па ходио по води док није дунуо јак вјетар и он се уплашио, јер је знао да иза тога слиједи велики талас воде, те одмах почео да тоне јер је посумњао.

Кад је почео да тоне, повикао је: „Господе, спаси ме!“ Исус му је пружио руку и прекорио га ријечима: маловјерни, зашто посумња?“

Петар је већ провео доста времена уз Исуса и видио многа чуда, али се није смио уплашити. Он је морао имати на уму бар неке стихове из псалма. Рецимо: „Господе, ти си штит који ме заклања, слава моја; ти подижеш главу моју“ (Пс. 3, 4). Или: „На Господа полажем надање своје, и казиваћу сва чудеса твоја“ (Пс. 73, 28). Јер, како каже премудри Соломон, „страшљив човјек мође себе у замку, а ко се у Господа узда, биће у високом заклону“ (Пр. С. 29, 25).

Страх изазива сумњу, а сумња невјерицу, и човјек почиње да тоне у гријех, као Петар у воду. А са јаком вјером могу се и горе премијештати (Мт. 17, 20, 21, 22; Лк. 17, 16). Многима је, које је исцијелио, Исус рекао: „Вјера твоја помогла ти“. Када су Исус и Петар ушли у лађу, престао је вјетар и вода се утишала. Тада се сви поклонише Исусу говорећи: „Заиста си ти Син Божији“ (Мт. 14, 33). Дакле, није Петар први исповиједио Христа као Сина Божијега. Прво је то учинио Натанаило (Јн. 1, 49). Чак су и демони признали да је Исус Христос Син Божији, и то прије Петра и осталих апостола. А Петар је исповиједио Исуса као Христа и Сина Божијега у име свих апостола, а не само у своје лично име, како то тврде римокатолици. И тај камен на коме ће саградити Цркву своју нека погледају како је то разумио сам Петар (У 1. Петровој посланици, глава 2, стих 4–6).

Даље, према Јеванђељу по Матеју, они су дошли у земљу генизаретску (14, 34). А према Јеванђељу по Марку, кренуше према Витсаиди (6, 45). А према Јеванђељу по Јовану, пођоше преко мора (језера) у Капернаум (6, 17). И сада имамо праву посластицу за критичаре свега и свачега, само не свога незнања.

Исус Христос је отишао из Капернаума у ненасељени крај поред Галилејског језера, гдје се догодило чудо са умножавањем хљебова. Витсаида се налази сјевероисточно од ушћа Јордана у Галилејско језеро, на његовој обали, као мало рибарско насеље.

Изнад града Генизарета, по коме су цијелу ту област назвали Земља генизаретска, а многи су и Галилејско језеро називали Генизаретско језеро. Јеванђелиста Матеј је био из Капернаума, који се налази наспрам Витсаиде, само са сјеверозападне стране Јордана, гдје се он улива у Галилејско језеро, припадао је области Галилеје, али су многи та погранична мјеста стављали час у ону, час у ову област. Отуда смо добили више назива и за област и за језеро. И сад, зависно ко коме пише и ко је одакле, имамо различите називе, а ради се о истом мјесту, односно језеру. Јеванђелист Јован је ту најпрецизнији, јер је он из Витсаиде и добро зна сва околна мјеста. Јеванђелист Матеј употребљава топониме, више по ономе како су их Римљани називали. Јеванђелист Марко спомиње Витсаиду и исто је у праву. Јер, ако су били на пустом мјесту, то је могло бити са друге стране Галилејског језера, између Витсаиде и Генизарета, а то је био пуст крај. А да би дошли до Капернаума, морали су да иду према Витсаиди, па онда даље према Капернауму, како каже апостол Јован (6, 17). Дакле, нема мјеста неким споровима о вјеродостојности извјештаја јеванђелиста.

Нажалост, многи се заплету у спорове и тамо гдје их нема, а поруке и поуке које треба да извучемо из сваког чуда остају неразјашњене и непознате. А то би требало да је у првом плану. Оваквих паметовања је било још у апостолско вријеме. Зато апостол Павле упозорава Тимотеја пишући му: „А лудих и неуких запиткивања клони се, знајући да рађају свађе“ (2. Тим. 2, 23) „Желећи да буду учитељи закона, а не разумију ни шта говоре ни шта чине“ (1. Тим. 1, 7). А Колошане упозорава говорећи: „Пазите да вас ко не обмане философијом и празном пријеваром по предању људском, по науци свијета, а не по Христу“ (Кол. 2, 8). Ови Павлови савјети су актуелни и за нас, јер и данас има таквих мудријаша који би да уче свакога, а немају знања ни сами за себе.

Друго умножавање хљебова
(Мт. 15, 32–34; Мк. 8, 1–10)

Ово чудо се догодило у Декаполису (десетграђу), наспрам Галилеје, само са друге стране Галилејског језера (источно). То је област величине скоро као Галилеја, али, за разлику од Галилеје, већином је обузима пустиња. Декаполис је грчки назив за ту област, која је обухватала десет градова, па је по томе добила назив. У тој области је било мало Јевреја, већину становништва су чинили многобошци, што се види и по томе да су гајили свиње (Мк. 5, 1–2; Лк. 8, 26–39).

Иако је то била слабо насељена област, коју опкољава негостољубива пустиња, ту се Исус склонио од мноштва народа, који се стално окупљао око Њега, јер је већ био надалеко познат и чувен изван Галилеје и Јудеје. Тако се и овдје окупило мноштво народа из разних крајева, као и оних који су били доста удаљени од овога мјеста (Мк. 8, 3).

„А Исус, дозвавши ученике своје, рече: жао ми је народа, јер већ три дана стоје код мене и немају шта јести, а нисам рад отпустити их гладне да не малаксају на путу. И рекоше му ученици Његови: откуда нам у пустињи толико хљеба да се насити толики народ?“ (Мт. 15, 32–33; Мк. 8, 1–4).

Овај разговор Исуса са својим ученицима се понавља, као и онај са Филипом и Андрејем приликом првог умножавања хљебова, само што су овдје укључени сви ученици Христови, али реагују исто као Филип и Андреј. Као да не знају за чудо са умножавањем хљебова које се догодило раније, а о чему смо већ говорили. Иако првом умножавању хљебова нису присуствовали сви апостоли, ипак неколицина њих јесте, па су се морали сјетити шта се онда догодило. Али њихово срце је још окамењено и не може да схвати шта им Исус говори. Зато

он и понавља ово чудо, с тим што га мало проширује, односно његов смисао и поруку.

На ријечи Исусових ученика: „Откуда нам у пустињи толико хљеба да се насити толики народ?“, Исус их упита: „Колико хљебова имате? А они одговорише: седам и мало рибица“ (Мт. 15, 33–34; Мк. 8, 4–5).

Дакле, код првог умножавања било је пет хљебова и двије рибе. А код другог умножавања је седам хљебова и мало рибица. И претекло је хране пуних седам котарица. Већ смо рекли да рибе и водени знаци увијек означавају мноштво. Али, пошто је код првог умножавања хљебова апострофирано да су имали двије рибе, онда оне означавају јединство мноштва у једном тијелу. А код другог умножавања хљебова није назначен број риба, те оне симболизују само мноштво. Тамо је било пет хљебова и пет хиљада људи, а овдје седам хљебова и четири хиљаде људи, осим жена и дјеце.

И овдје, као и тамо, имамо пуно симболике. Ако не схватимо ово чудо као симбол којим нам Исус нешто поручује, нећемо схватити разлог ни смисао овога чуда. Број седам указује на Свете тајне које ће установити у својој Цркви, тј. ону коју ће Он основати. Њих ће бити седам. Јер, како каже апостол Петар: „Пошто нам је Његова божанска сила даровала све што је потребно за живот и побожност, познањем онога који нас позва славом и врлином“ (2. Пет. 1, 3).

Светих тајни је седам и оне задовољавају све наше потребе у овоме животу. Није ни потребно, а није их ни могло бити више или мање.

Када смо већ код светих тајни, да разјаснимо једно погрјешно учење које се провлачи кроз све богословске уџбенике (Светог писма, догматике, етике, литургике...), а то је: по чему се разликују Свете тајне од молитвослова (других обреда)? И онда слиједи одговор: зато што Свете тајне имају формулу. Ово је лаконски одговор, али нетачан. И многи обреди имају формулу, то је чињеница. Ко не вјерује, нека узме требник

у руке и погледа; јесте да су и обреди тајне, јер се и кроз њих на тајанствен начин добија благодат Светог Духа за узрастање и напредовање у вјери. А кроз Свете тајне добијамо опроштај свих гријехова, почев од прародитељских до личних. Посљедице остају, али за њих нећемо одговарати на суду Божијем.

У томе је разлика између Светих тајни и молитвослова (обреда), а не у формули. Зато Исус Христос у први план ставља број седам, колико ће нам Светих тајни дати у Цркви коју ће основати. А обреда може бити колико нам је год воља. Некада смо имали у требнику обред освећења „колеснице“ – тј. колâ, а данас имамо освећење аутомобила, авиона и разних знамења. Да не кажемо свега и свачега. Није то лоше, али се не може поредити са Светим тајнама. Свака молитва је добра и корисна, али се њоме не добија опроштај гријехова, већ само благодатни дар за напредовање у вјери, како смо већ нагласили.

Приликом првог умножавања хљебова било је пет хљебова и пет хиљада људи, осим жена и дјеце. А овдје четири хиљаде људи, што је симбол мноштва и добија се множењем броја четири са хиљаду. О симболици броја четири нема потребе да говоримо овдје, јер смо о томе већ говорили приликом тумачења првог чудесног умножавања хљебова. И тако опет долазимо до Цркве, јер и Свете тајне постоје само у Цркви Христовој, која је тијело Његово, а и то смо већ више пута нагласили (Кол. 1, 24).

Преображење Христово
(Мт. 17, 1–13; Мк. 9, 2–13; Лк. 9, 28–36)

Преображење Господње се десило на гори Тавору, и сва тројица јеванђелиста која описују ово чудо се слажу у његовом опису, готово од ријечи од ријечи, са небитним формалним разликама. Јер сваки од њих описује ово чудо својим ријечима и начином, тако да те минималне разлике не треба узимати у обзир, нити их коментарисати.

Јеванђелисти Матеј и Марко почињу опис овога дојађаја ријечима: „И послије шест дана узе Исус Петра, Јована и Јакова, брата његова, и изведе их на гору високу саме“ (Мт. 17, 1; Мк. 9, 2). Јеванђелист Лука: „А око осам дана послије овијех ријечи узе Он Петра и Јована и Јакова, и попе се на гору да се тамо моле Богу“ (9, 28). Ово је посве исто, с тим што Матеј и Марко прецизирају након колико дана се чудо догодило. Али не наводе послије кога догађаја. Додуше, јеванђелиста Лука каже „послије овијех ријечи...“, али не каже којих. Ваљда мисли на оне што им је прије тога говорио, да ли непосредно или прије. Ако бисмо инсистирали на томе да ово распетљамо, бојимо се да би се много упетљали. А стварност је једноставна и проста ако узмемо у обзир шта се прије тога догодило и о чему је Исус говорио апостолима, када и којом приликом.

Прије шест дана било је прво умножавање хљебова у Декаполису, негдје у околини Гадаре, ближе југоисточном дијелу Галилејског језера, наспрам Кесарије Филипове и горе Тавор, која се налази југозападно од Галилејског језера у Галилеји. Послије чуда са другим умножавањем хљебова Исусу су дошли фарисеји и садукеји да га искушају, тражећи од њега знак којим би Он њима доказао да је Он тај послани Спаситељ свијета и да је послат с неба. Овај захтјев фарисеја и садукеја је права бесмислица. Зар послије чуда са умножавањем хљебова,

када је седам хљебова и мало рибица нахранило четири хиљаде људи, не рачунајући жене и дјецу, којих је сигурно било још приближно толико, тражити од Њега да им дâ још неки знак?! Зато је Исус оштро одговорио и назвао их лицемјерима и родом злим и прељуботворним. И одмах их је напустио и сјео у лађу, а ученици Његови за њим. Успут им је говорио да се чувају фарисејског и садукејског квасца, али ученици Његови нису то разумјели, већ су мислили да им то говори што нису узели више хљеба. Исус је одмах схватио шта они помишљају и подсјетио их питањем: „Зар још не разумијете нити памтите пет хљебова на пет хиљада, и колико котарица напунисте? Ни оних седам хљебова на четири хиљаде, и колико котарица напунисте? Како не разумијете да вам не рекох за хљебове, него да се чувате квасца фарисејског и садукејског? Тада разумјеше да не рече да се чувају квасца хљебног, него науке фарисејске и садукејске“ (Мт. 16, 9–12).

Када су прешли пријеко у крајеве Кесарије Филипове, Исус запита ученике своје говорећи: „Шта о мени говоре људи, ко је Син Човјечији?“, а они му рекоше да једни мисле да је Он Јован Крститељ, други да је Илија, трећи да је Јеремија или неки од пророка (Јн 7,40–41). Онда их Он упита: „А шта ви мислите, ко сам ја?“. Апостол Петар је, по надахнућу Светога Духа, одговорио да је Он Христос, Син Бога Живога, што други нису порекли. А то значи да су и они истога мишљења као и Петар. Исус је појаснио Петру да то што је рекао није сазнао од меса и крви, тј. по људској природи, него да му је то дато одозго (откривено од Бога), и подсијети га да име Петар, које му је он дао, значи *камен*, те да ће Он на том камену сазидати Цркву своју, коју неће ни врата паклена надвладати.

Ово римокатолици обилато користе не би ли доказали да је овим Исус поставио Петра за главу цркве и намијесника на земљи, о чему смо већ говорили и рекли да Петар то није тако схватио како то тумаче римокатолички богослови (1.Пет. 2,2–6; Рим 9,33; 1.Кор 10,4; Дап 4,11 итд.). После тога поче им Исус говорити како њему воља ићи у Јерусалим и тамо много пострадати од старијешина и првосвештеника, убијен бити, и

да ће у трећи дан устати из мртвих. А Петар поче одвраћати Исуса од страдања. „А Он, окренувши се Петру, рече: иди од мене, сатано! Саблазан си ми, јер не мислиш што је Божије него што је људско!“ (Мт 16,23). Другим речима: оно што је Петар прво рекао, да је Исус Христос Син Бога Живога, то је било откровење по надахнућу Духа Светога, а ово друго по савјету сатане и по људском размишљању. Јер, ако Исус не пострада и не умре, неће бити ни васкрсења. И како каже апостол Павле: „А ако нема васкрсења из мртвих, то ни Христос није устао (васкрсао). А ако Христос није устао, онда је празна проповијед наша, празна и вјера наша.“ (1. Кор 15,13–14).

Зашто смо подробно говорили о свему што је претходило Преображењу Господњем? Зато што је то битно за оно што ће се догодити на Тавору, а и послије тога. Исус Христос постепено припрема своје ученике за оно што ће се десити на крају. Јер Он зна да је њихова вијера још слаба и да ће то за њих бити велики шок. Он издваја само Петра, Јакова и Јована, те их води на гору Тавор, а остале ученике оставља у подножју Тавора. Овдје се може поставити питање: зашто води само њих тројицу, а не и остале апостоле? На ово питање имамо одговор у ономе што се дешавало доље, подно горе, док је Исус био на гори и преображавао се. Али о томе ћемо рећи неку ријеч више док видимо шта се дешавало на гори Тавор.

Јеванђелисти нас обавјештавају да се Исус, када је извео Петра, Јакова и Јована, преобразио пред њима: „И засија лице Његово као сунце, а хаљине Његове постадоше бијеле као свјетлост“ (Мт 17,1–2). Јеванђелист Марко још мало додаје и каже: „И хаљине Његове постадоше сјајне, веома бијеле као снијег, какво не може бјелиља (праља) убијелити на земљи (Мк 9,3). А јеванђелист Лука каже: „И док се мољаше, постаде изглед лица његовог другачији и одијело бијело и блистајуће“ (Лк 9,29). Све ово значи да се преобразио и показао пред њима у Божанској свјетлости, како се и каже у Преображењском тропару: „Преобразио си се на гори, Христе Боже, показавши ученицима својим славу (свјетлост) Твоју, колико су могли (гледати)“. Важно је нагласити да се Исус Христос није показао

у пуној својој слави (свјетлости), него само онолико колико су они могли поднијети. О томе најречитије говори апостол Павле, који је то искусио пред Дамаском (Дап. 9,3 и даље). Пишући Тимотеју, он каже: „Он који једини има безсмртност, а живи у свјетлости неприступачној. Кога нико од људи не видје нити може видјети; Њему част и слава вјечна“ (1. Тим 6,16). Пророк Исаије каже: „Серафими стојаху изнад њега, сваки имаше шест крила; двијема заклињаше лице и двијема заклињаше ноге своје, а двијема лећаше и викаху један другоме говорећи: свјат, свјат, свјат (свијетао, свијетао, свијетао) је Господ над војскама; пуна је сва земља славе његове“ (Ис. 6, 2–3; Отк. 4, 8). Ово је ушло и у богослужбене књиге. Тако на литургији слушамо пјесму: „Свет, Свет, Свет, Господ Саваот! Пуно је небо и земља славе Твоје; Осана на висинама, благословен који долази у Име Господње: Осана на висинама“. А на опелу мирјана: „Бога је људима немогуће видјети, на Њега не смију чинови анђелски гледати; Тобом, пак, сва чиста јави се људима Ријеч оваплоћена, Њега величајући, с небесним војскама Тебе величамо“ (Ирмос 9, пјесме канона).

Када ово имамо у виду, онда није чудо што ни апостоли нису могли да гледају Божанску свјетлост у пуном сјају, већ само онолико колико су могли, а онда су попадали на земљу окренувши лица надоље и заклањали их својим рукама.

Шта је Исус Христос хтио да поручи апостолима овим чудом? Ако погледамо стихире на Господи возвах, уочи Преображења Христовог, тамо је све лијепо речено и објашњено. Па да идемо тим редом.

Прво: да прије крста Његовог (крсног страдања) чују свједочанство Оца Његовог о Њему, те да се у вријеме предања Његовог, видећи чудеса Његова, не уплаше страдања Његових (стихира I).

Друго: „Преобразио си се пред њима, зрацима силе озарио си их, одавде, пак, човјекољубљем... влашћу, хотећи им показати свјетлост васкрсења“ (стихира II)

И у стихири *на сла и ниње* каже се да је Преображењем Исус праобразовао своје васкрсење. Треће: „Гора која (је) негдје мрачна и димна, сада пак чиста и свијетла јесте, на њој ногама Твојим стојасте, Господе; јер превјечне тајне напосљетку јавним учини страшно Твоје Преображење Петру, Јакову и Јовану, који такво сијање лица Твога нису могли истрпити...“ „...и свјетлост одјеће Твоје, ничице на земљи лица покриваше, који и ужасом обузети дивљаше се видећи Мојсија и Илију, говорећи са Тобом, хтједоше се поклонити Теби, и глас од Оца свједочећи говораше: Овај је Син мој љубљени, који је по Мојој вољи; тога послушајте, који дарује свијету велику милост“ (стихира III).

Шта значи ово: „...јер превјечне тајне на посљетку (крају) учини?“ Тајна спасења рода људскога била је сакривена и од анђела, и вијекова, и покољења (в. 1. Пет. 1. 12; Кол. 1, 26; 2, 2). Иако је Бог, како каже апостол Павле „... из давнине и много пута на различите начине говорио оцима преко Пророка“ (Јев. 1, 1), није им открио начин спасења рода људскога. Бог је открио многе тајне људима о себи, али не и то да Исус Христос треба да пострада и Васкрсне.

Управо прије Преображења Он им почиње говорити о томе, и видјели смо како је Петар реаговао на то. Он то прима са невјерицом и бунтује (в. Мт. 16, 22). И други апостоли то нису могли схватити, изузев донекле апостол Јован. Зато се Исус преображава да би им открио тајну која је била сакривена, тј. начин спасења рода људскога, како побиједити смрт Васкрсењем, а да се апостоли не уплаше тога. Али видјели смо да њима ни то није било довољно; изузев апостола Јована који, гледајући Исуса на крсту како умире, у себи говори: Ипак си ти Бог мој и Спаситељ мој.

Ова тајна, која је била сакривена, тј. није била откривена никоме, донета је на превјечном савјету Свете Тројице још прије него што је Бог створио човјека.

Бог је знао да ће човјек згријешити, али га ипак ствара, јер зна како ће га спасити. И то сада открива на крају, пред само своје страдање и Васкрсење.

Четврто: „На гори високој преобразио си се Спасе врховна имена ученика (по именима врховне ученике), облистао си преславно показујући како високим савршенством облиста и уподоби се Божанственој слави говорећи са Христом Мојсије и Илија, показујући како влада живима и мртвима, и да је (Он) Бог који је говорио старим Законом и Пророцима о Њему, и глас Очев из облака свјетла свједочи говорећи: Тога послушајте, који крстом ад оплијени (опусти), дарујући мртвима живот вјечни“ (стихира IV).

И онда на стихири на литији црквени пјесник као да још мало додаје говорећи: „Који свјетлошћу Твојом ову висину освијетли, на гори високој си се преобразио Благи (добри), показавши ученицима својим силу Твоју, како свијет избављаш од пријеступа...“

Ово је прорекао још старозавјетни пророк Авакум, који каже: „Свјетлост Му бијаше као сунце, зраци му излажаху из руку, и ондје бијеше сакривена сила Његова“ (3, 4).

Овоме нема шта да се дода, јер су надарени и облагодаћени Духом Светим црквени пјесници боље схватили и појаснили смисао и поруку Христовог Преображења него ли писци уџбеника чије се мишљење разликује од онога које слушамо у храмовима.

Тамо читамо да се Мојсије јавља као господар мртвих и законодавац, а Илија као ревнитељ Закона и господар живих.

Зар Мојсије није примио Закон од Бога, и то Бога Сина? Он је само објавио Закон Израиљцима, као закон Божији, а не као свој. Апостол Павле каже да Христос умрије и васкрсе да овлада и живима и мртвима, а не Мојсеј и Илија (в. Рим. 14, 9). Јеванђелисти напомињу да Исус Христос учаше као Онај који има власт (в. Мт. 7, 29; Мк. 1, 22; 2, 10; Лк. 5, 24). Христос је тај који даје власт другима (в. Мт. 10, 1). Зар Исус Христос није рекао: „Све је мени предао Отац Мој...“ (Мт. 11, 27). „Јер Отац љуби Сина и све је дао Њему и на земљи“ (Мт. 28, 18; Еф. 1, 21; Кол. 2, 10). Дакле, овакво учење не само да се не слаже

са црквеном праксом, него, како видимо, и са Светим писмом. Ово је најбољи примјер, а, нажалост, има их још много. Зашто смо онолико говорили о Светом предању и објаснили откуда и зашто долази до разилажења праксе Цркве и теорије. Пошто смо објаснили главни дио Христовог Преображења и његов смисао и циљ, остало нам је да појаснимо још неке детаље како би објашњење било потпуније.

Када се Исус Христос преобразио пред тројицом својих ученика на гори Тавор, поред Њега су се појавили Мојсије и Илија, са којима је Исус разговарао о васкрсењу.

Петар је озарен Божанском свјетлошћу, која му је пријала све док није постала прејака, па се обраћа Исусу ријечима: „Господе (Марко и Лука кажу Учитељу, како су се други, па и апостоли, чешће обраћали Исусу), добро нам је овдје бити; ако хоћеш да начинимо овдје три сјенице: Теби једну, и Мојсију једну, и Илији једну“ (Мт. 17, 4; Мк. 9, 6; Лк 9, 33). То нам говори да је Божанска свјетлост блага и пријатна до оне мјере колико се у њу може гледати, што зависи од наше вјере и колико смо просвјетљени њоме.

Чудесни улов рибе са статиром у устима (Мт. 17, 24–27)

Ово чудо спомиње и описује само јеванђелист Матеј. Оно се догодило у Капернауму, неколико дана послије Преображења Господњег на Тавору.

Када је Исус Христос са Петром, Јаковом и Јованом сишао са горе Тавор у њено подножје, гдје је оставио остале своје ученике, и придружио им се, Њему је пришао један човјек који је довео свога болесног сина да га исцијеле. Он је дошао овамо док је Исус био на Тавору са своја три ученика. Апостоли који су остали доље, у подножју Тавора, покушавали су да исцјеле сина овога човјека, али нису могли. Када је Исус Христос сишао са Тавора, човјек приступи Исусу, паде ничице и замоли Га да му помогне рекавши: „Доведох га ученицима Твојим и не могаше га исцијелити“ (Мт. 17, 16). Исус је прво прекорио своје ученике због слабе вјере, те онда рекао да младића доведу к Њему и одмах га је исцијелио.

Послије тих догађаја и чуда сви су кренули за Капернаум. Када су ушли у једну кућу, осим Петра који се неким послом задржао изван куће, овоме су пришли људи који су сакупљали храмовни порез (дажбину) и упитали га: „Зар учитељ ваш не даје драхме?“ Петар, и не сачекавши да упита Исуса, рече: „Даје“. И потом уђе у кућу. „И кад уђе у кућу, предухитри га Исус говорећи: шта мислиш Симоне? Цареви земаљски од кога узимају порез или царину, од својих синова или од туђих? Рече му Петар од туђих. Рече му Исус: значи, синови су слободни. Али, да их не саблазнимо, иди на море и баци удицу и коју рибу прво ухватиш узми је; кад јој отвориш уста, наћи ћеш статир, те им подај за мене и себе“ (Мт. 17, 24–27).

Овдје морамо прво појаснити ово плаћање храмовног пореза да бисмо знали о чему се ради. А онда ћемо појаснити и само чудо.

Када је Мојсије извео Израиљце из Египта и још на Синају саградио Скинију (шатор од састанка, в. Изл. 26–29), између осталих заповјести Бог му је заповједио и ово, рекавши му: „Када станеш бројати синове Израиљеве, између свијех који иду у бој сваки нека даде откуп за живот свој Господу; када их станеш бројати, да не буде неко зло када их станеш бројати. А сваки нека дâ, који иде у бој, половину *сикла* по светоме (а тај сикал је двадесет новчића); половина сикла биће прилог Господу. Ко год иде у бој од двадесет година и више, нека дâ прилог Господу. Богати да не да више, а сиромах да не да мање од половине сикла, када дају прилог Господу на очишћење душа ваших“ (Изл. 30, 12–16).

Касније је овај пропис проширен на све мушкарце старије од двадесет година.

Иначе, овај новац је коришћен за потребе Скиније, а касније храма, и сматран је светом обавезом сваког Израиљца. Он је називан *храмовним порезом* (в. Мт. 17, 25).

Ријеч *сикал*, као назив за одређену монету, долази од вавилонске ријечи *шекел* (Јевреји су је звали *шакал*) и буквално је означавала одређену мјеру за тежину, јер се тада вриједност новца одређивала према тежини и врсти метала од кога је искована (в. Јер 32, 9; 2. Цр. 6, 25).

Још у доба Аврама на Блиском истоку су се служили сиклима који су ковани од злата, сребра, бакра и бронзе. Тежина монете је гарантована печатом на њој. Златни сикал су називали још *царским сиклом* (в. 2. Сам. 14, 26) и није га било много у оптицају. Сикал се најчешће ковао од сребра, па су га једноставно називали *сребро* (в. Пост. 20, 16; 37, 38; 45, 22). Само владари и веома богати људи су располагали знатнијим количинама златних сикала. То се најбоље види из казивања када је господар Аврамових слугу даривао Ревеку, која му је дала да пије воде, а и напоила му и камиле. „А кад се камиле напојише, извади човјек златну .... од по сикла и метну јој око чела, и двије наруквице метну јој на руке од десет сикала злата“ (Пост. 24, 22).

Једно вријеме Јевреји су ковали сопствени новац, од доба Давида и Соломона до пропасти Израиљског и Јудејског царства, те кратко вријеме у доба Макавеја, мада су дуго били под асирско-вавилонском, персијанском, македонском, а од 63. године пре Христа, и римском влашћу. Отуда је тамо коришћено више врста новца, па су мењачнице ницале на сваком мјесту. Чак и у храму, гдје се није смјело трговати, те их је Исус једном приликом истјерао из храма и испретурао им тезге. „И рече им: написано је дом мој дом молитве нек се зове, а ви начинисте од њега пећину разбојничку“ (Мт 21, 13; Мк 11, 17; Лк 19, 46; Ис 56, 7; Јер 7, 11). Интересантно је да старешине храма и књижевници нису реаговали на овај Исусов гест, већ на то што су му дјеца у храму клицала: „Осана Сину Давидову!“, на шта их је Исус подсјетио питањем: „Зар нисте читали из уста одојчади: начинио си себи хвалу?“ (Пс. 8, 2).

У Христово вријеме Палестина и Израиљци су били под римском влашћу. Поред другог новца, највише је коришћена грчка драхма, која је кована у Тиру и Сидону, и служила је као еквивалент за сикал. Римљани су, пак, користили искључиво свој новац – динар – за све дажбине према властима. То се јасно види из епизоде када су фарисеји са иродовцима хтјели да искушају Исуса питањем: „Треба ли дати порез ћесару или не? Разумјевши лукавство њихово, Исус рече: што ме кушате, лицемјери. Покажите ми новац порезни. А они му донесоше динар. И рече им: чији је овај лик и натпис? Рекоше му: ћесарев. Тада им рече: подајте, дакле, ћесарево ћесару, а Божије Богу (Мт. 22, 17–21; Рим. 13, 7).

Јевреји су као локалну валуту користили *лепту* (бронза). Примјер имамо у Јеванђељу, када је сирота удовица приложила храму двије лепте (в Мк. 12, 42; Лк. 21, 2). То је био ситан новац мале вриједности, јер је кован од бронзе. Двије лепте су чиниле један.... и сикал (шакал), који су у вријеме јеврејске побуне против римске окупације 66. године по Христу ковали од сребра. Један сикал (шакал) одговарао је грчком статиру (дидрахми).

Како видимо, у оптицају је било много различититог новца – различите вриједности. Онда није ни чудо што се и библисти тешко сналазе са одређивањем вриједности појединих валута. Тако Бирвиш преводи статир у четири динара, а Чарнић у два динара. Бирвиш је управу ако мисли на александријску драхму, чија је вриједност била дупло већа. Али је и у проблему јер се њоме није плаћао храмовни порез већ грчком драхмом, која је кована у Тиру и Сидону, а чија је вриједност упола мања. Њена вриједност је одговарала вриједности једног римског динара. Статир је вриједио колико и двије драхме. Отуда за њега имамо назив *дидрахма*. Према томе, Чарнић је правилније превео ријеч *статир* него Бирвиш. Међутим, и поред оволиког објашњавања, ми још не можемо да схватимо колика је била вриједност тог храмовног пореза. У томе нам може помоћи Спаситељева прича о радницима у винограду, гдје се говори како је један домаћин унајмио раднике да му раде у винограду и погоди се са њима да му раде за динар дневно (20, 2). Дакле, храмовни порез је износио колико је вриједила једна скромна надница. Треба имати на уму да те наднице нису биле високе, јер је било доста робова који су обављали све послове код својих газда.

Освајањем нових територија у довођењем робова, чији се број све више увећавао, омогућило је јефтину радну снагу, те су римски сељаци, који су чинили већину становништва, налазили све мање посла на посједима великаша, а што им је служило као допунска зарада за преживљавање. Зато су многи сељаци напуштали своју земљу и одлазили у градове, гдје се убрзо створио већи број сиротиње, па су наднице спале на веома низак ниво. Стога је римска власт донијела закон да великопосједници и властела, поред робова, морају да ангажују један број надничара од сељака како би зауставили њихово пропадање и притисак на градове, посебно на Рим. Али ни то није много помогло, те су наднице биле ниске. Што значи да храмовни порез није био неки велики издатак за оне који су га морали плаћати.

Међутим, овим још нисмо ријешили сва питања храмовног пореза. Како Мојсије пише: по заповјести Божијој,

сваки је мушкарац, када полази у бој, био дужан да дâ пола сикла за откуп душе „по сиклу светоме“ (Изл. 30, 13; 18, 16). Многи мисле да је постојао и неки посебан храмовни новац. Међутим, како се вриједност новца одређивала у то вријеме по тежини, прије ће бити да Мојсије говори да та дажбина треба да буде по стандардној мјери, а никако да се ради о некаквим храмовним сиклима. Јер, шта и од кога би могли да купе за тај новац и како би ико дао (продао) робу за њега. Тако би се само стварала гомила сребрењака којом свештеници не би могли купити ништа, него да га продају као сребро и онда да добијеним новцем нешто купују. Значи, прије ће бити да је ријеч о стандардној монети, како смо већ рекли, него о неком новцу који је специјално кован за плаћање храмовног пореза, јер су постојали различити сикли и нису сви имали исту вриједност.

Друго, да је постојала друга врста новца за плаћање храмовног пореза, онда се он не би могао плаћати драхмама већ само тим новцем.

Ако можда и нисмо у потпуности разјаснили све ово, о разним монетама, мислимо да ће сада барем бити јасније о каквој врсти дажбине се ради, када је у питању храмовни порез, и како се он плаћао.

А сада можемо прећи на тумачење самог чуда.

Када је Петар ушао у кућу у којој се налазио Исус, прије него што је ишта рекао, упита га Исус шта он мисли од кога цареви (владари) земаљски узимају за царину; да ли од својих синова или од туђих? Петар одговори од туђих, на шта му Исус рече: значи, синови су слободни.

Шта је овим Исус Христос хтио да каже? Да је Он Син Божији, како су га апостоли већ исповједили, а и сам Петар, у име свих на Исусово питање: шта мисле ко је Он (в. Мт. 16, 15–16; Јн. 6, 69), те да би Петар, а и остали, већ требало да знају да Он, као Син Божији, нема никаквих обавеза ни према коме и ни према чему. Како им је већ говорио: „Зато ме Отац..., јер ја живот свој полажем да га опет узмем. Нико га не узима од мене,

него га ја сам од себе полажем. Власт имам положити га и власт имам узети га опет“ (Јн. 10, 17–18).

Друго: Он, као животодавац кроз кога је све постало што је постало (Јн. 1, 3), који има живот у себи и може га дати и опет узети (Јн. 10, 18), нема потребе да даје некакав откуп за душу своју пошто може да је узме кад год хоће.

Даље: нелогично је да Он даје некакав порез за свој дом. То је као да човјек плаћа кирију или станарину за сопствену кућу. Друго су државни порези и таксе. То још ни апостоли нису могли да схвате, а како би могли онда ови који су сакупљали дидрахме. Само би изазвао са њима непотребну расправу, а каквих је већ било (в. Јн. 7, 43; 9, 16). Зато и каже Петру: „Али да их не саблазнимо, иди на море и баци удицу, и коју рибу прво ухватиш узми је; и када јој отвориш уста, наћи ћеш статир; узми га, те им подај за мене и себе“ (Мт. 17, 27).

Исус Христос је у свему испуњавао закон, од обрезања, уцрковљења у четрдесети дан, па надаље. Сам је казао: „Не мислите да сам дошао да укинем закон или пророке; нисам дошао да укинем него да испуним“ (Мт. 5, 17; Рим. 3, 31; 10, 4).

У Јеванђељу по Луки пет пута се апострофира (наглашава) како је Исус у свему испуњавао закон. И Он не приговара Петру што је рекао: „даје“ (дидрахме), већ користи прилику да поучи апостоле. Зато чудом плаћа ову дажбину да би потврдио оно што им је говорио.

Неки покушавају да оспоре ово чудо говорећи: какво је то чудо уловити рибу удицом у језеру које је богато рибом. Да, то није чудо! Али уловити на удицу рибу која има заглављен неки предмет у устима и не може ни да га прогута ни да га избаци из уста – то је немогуће ако се не ради о чуду. То ће нам рећи сваки риболовац који се иоле разумије у пецање. Да је Петар ту рибу уловио мрежом, онда би се донекле могло сумњати у чудо, али овако не. Није непознато да рибе, поготово грабљивице, знају да зграбе већи залогај него што га могу прогутати. Рибарима је познато да се понекој риби зна заглавити неки предмет у

устима, али таква ће риба пре угинути него појурити на мамац на удици. Она се јадна бори да се некако ријеши тога предмета, а не да хвата устима још нешто када не може ни ово што јој је у устима прогутати ни избацити из уста.

Још је загонетније: откуда је Исус Христос знао да ће Петар наћи статир у устима прве рибе коју ухвати, тачно онолико колико је износила храмовна обавеза за двије особе? Статир је грчка монета од двије драхме, тачно онолико колико је износио један сикал, шекел или шакал, како су га још називали, којим су одрасли Јевреји који иду и бој плаћали ову обавезу.

Дакле, не може се никако порећи да се овдје не ради о чуду, ма колико то неко покушавао.

Шта је Исус још хтио да покаже овим чудом? Сигурно га није учинио само због плаћања храмовног пореза. Вероватно да су толико имали од прилога у каси коју је држао апостол Јуда Искариотски, па је могао узети одатле и платити ту дажбину, нико му не би замјерио.

Очито је да се овдје не ради само о плаћању храмовног пореза, већ и о поруци коју Христос жели да упути својим ученицима, а и овим скупљачима „драхми“. А то је да је Он, као Богочовјек, свезнајући. Јер, ако није тако, онда није ни Богосин. Јер је само Бог свезнајући. О томе бисмо само из Старог завјета могли навести преко 20 цитата, а још више из Новог завјета.

Апостоли јесу већ два пута исповиједили (признали) да је Исус Син Божији, али још нису били чврсто у то увјерени.

Даље: пред Преображење Исус Христос почиње да говори о своме страдању и Васкрсењу, што они не разумију и не прихватају, па је требало да их на разне начине увјерава да не треба да сумњају; Он зна све и може све, јер се приближавао дан његове смрти и Васкрсења. Ово чудо о којем говоримо десило се 6–7 мјесеци пре Христовог Васкрсења. И још нешто: Исус је овим чудом испунио свету дужност, а да практично није дао новац. Што би рекла она пословица: сви вуци сити и сви јагњци на броју.

И још мало да се вратимо на тај сикал, шекел или шакал, како су га све звали.

Ако погледамо аверс и реверс (предњу и задњу страну), биће нам јасно зашто се храмовна дажбина плаћала баш овим новцем. На њему има путир и пупољасти (цвијетни) крст. То су симболи Христовог страдања, Васкрсења и Свете тајне причешћа (Евхаристије).

Ако неко мисли да се ради о пукој случајности, а не по промислу Божијем, онда је тај у грдној заблуди. Као што се и на првом новцу који је прављен од коже налазио отиснут лик овце.

Познато је да је у почетку трговине владала робно-робна размјена. Потом су људи покушали да уведу неку замјену за робу. Прво су то чинили са шкољкама. Али су се шкољке показале непрактичне, јер су крхке и лако се ломе, па су их замијенили кожом. Први новац је начињен од парчади коже на којима је био угравиран лик овце. Имали су они и ситнији новац: главу, реп, ухо, папак овце, пола овце... (о јагњету или овци види Изл. 13, 13; ту се јасно види да је оно служило за откуп).

Јагње или овца су били најчешћа жртва и све старозаветне жртве су праобраз Христове жртве, а посебно јагње. Да ово мало појаснимо: када се каже овца, онда се мисли на врсту животиње, а када кажемо јагње, онда мислимо на младунче овце, здраво и од годину дана (најбоље из стада).

На Светој литургији, када свештеник узме просфору у руке и вади честицу којом ће се вјерници послије освећења причешћивати, говори: „Жртвује се Јагње Божије које узима на се гријехе свијета, за живот и спасење свијета“. Тако смо многи једно тијело у Христу, а појединачно удови смо једни другима (Рим. 12, 5). Једноставно, Христос је мјерило свих мјерила и вриједност свих вриједности. Зато апостол Павле и каже: „Све у свему Христос“ (Кол. 3, 11; 1. Кор. 15, 28).

Без Христа смо ништа. Зато је Бог, како каже апостол Павле, „из давнине и много пута различитим начинима говорио

оцима преко Пророка“ (Јев. 1, 1) . Овдје можемо још додати да Бог није говорио преко Пророка само ријечима него и знацима, чудима и симболима, као што их имамо и на сиклу.

Господ Исус Христос опет је постао невидљив (Јн. 8, 59)

Ово чудо се догодило у Јерусалимском храму послије једног говора и расправе са Јудејцима, а која их је разјарила, те су хтјели да Га каменују што је називао Бога својим Оцем (Јн. 8, 54) и што је говорио да је Он прије него што Аврам настаде. „Тада узеше камење да баце на Њега; а Исус се сакри и изиђе из храма, па прође између њих и тако отиде“ (Јн. 8, 59).

Овдје се, као и приликом догађаја у Назарету, не каже децидно да се Исус учинио невидљивим, већ да је прошао између њих и отишао из храма. Поставља се питање: како је могао проћи између њих, а да Га они не примјете? Или се учинио невидљивим, или је узео неко друго обличје које им је било непознато, што је исто. Он је за њих био невидљив. Он је учинио оно што је рекао псалмопјевац Давид: „Нека им потамне очи њихове, да не виде, и њихове бедре разлаби за свагда“ (Пс. 69, 23). И „Гледаш много, али не видиш; отворене су ти уши, али не чујеш“ (Ис. 42, 20). Јер није било по Божијему плану и промислу да умре за нас тако што ће бити бачен са неке стијене или каменован; не слаже се са оним што је Бог рекао преко пророка, гдје се на разне начине предсказује Његова смрт, знацима и симболима. „Као што Мојсије подиже змију у пустињи, тако треба да се подигне Син Човјечији“ (Јн. 3, 14). И ријечима: „Како би се, дакле, испунила Писма да овако треба да буде“ (Мт. 26, 54). А то је била смрт на Његовом симболу – крсту. И када је дошло то вријеме, када су слуге првосвештеника и старјешина јудејдких дошли на Маслинску гору, предвођени Јудом Искариотским, који Га издаје, а Петар се латио ножа да брани Исуса и одсјекао ухо слуги Малху, Исус је прекорио Петра рекавши му: „Врати нож овај на мјесто његово... Мислиш да не могу сада умолити Оца свога да ми пошаље више од дванаест легиона анђела?“ (Мт. 26, 51–53). Само да напоменемо да

су анђели бића велике моћи (в. 2. Пет. 2, 11). Када би му Бог дозволио, могао би да растури цијелу планету у парампарчад. Зато Му и није била потребна људска помоћ, јер и сам све може. Али, „Како би се, дакле, испунило Писмо (оно што је Бог већ рекао људима) да овако треба да буде?“ (Мт. 26, 54).

Апостол Јован говори слично као Матеј, с тим што каже да се онај слуга којем је Петар одсјекао ухо звао Малхо, те додаје: „Чашу коју ми је дао Отац зар да не испијем?“ (Јн. 18, 10 и 11). Јер зна да је дошло вријеме и каквом ће смрћу умријети. „И пред празник Пасхе, знајући Исус да је дошао Његов час да пређе из овога свијета Оцу, љубивши своје који су у свијету, љубио их је до краја“ (Јн. 13, 1). А када су дошли да Га хватају: „Исус, знајући све шта има да Му се догоди, изиђе и рече им: кога тражите? Одговорише Му: Исуса Назарећанина. Исус им рече: Ја сам“ (Јн. 18, 4–5). И на поновљено питање одговара им исто, не тајећи и не скривајући се, јер сада иде све по плану Божијем и ономе о чему им је говорио и дјелима потврђивао.

То је разлог што ни у Назарету, а ни у Јерусалимском храму, није дозволио да Га убију, него када је дошло вријеме које је Он са Оцем и Духом Светим одредио још на Превјечном савјету Свете Тројице (Пост. 1, 26).

Јеванђелист Јован спомиње још један покушај каменовања Исуса, када је о Празнику обнављања храма исцијелио слијепорођенога у суботу, а фарисеји направили читаву гунгулу око тога.

Пошто је била зима (в. Јн. 10, 22), Исус је ходао у храму по тријему Соломонову, а Јудејци су га питали: „Докле ћеш мучити душе наше? Ако си Ти Христос, кажи нам отворено?“ (Јн. 10, 24). Када им је Исус почео говорити о себи и Оцу и о њиховом односу, те рекао: „Ја и Отац једно смо“, Јудејци опет подигоше камење да га каменују (Јн. 10, 30–31). Када је Исус упитао Јудејце за које добро хоће да га убију, они Му одговарају да неће да Га убију за добра дјела, већ за хулу што се гради Сином Божијим и говори да је Он у Оцу и Отац у Њему. „Тада опет тражаху да га ухвате, али им се измаче из руку“ (Јн. 10, 39).

Пошто је ово био само још један покушај Јудејаца да каменују Исуса, а Он им се измакао (истргнуо) из руку, тј. отишао од њих, то овај догађај нисмо узели као посебно чудо.

А што се тиче избјегавања смрти, све је исто као и код првог покушаја каменовања, те овдје немамо шта додати. Тај први покушај да Га каменују, о коме смо већ говорили, био је много озбиљнији од овога. Тамо су Га ухватили и хтјели да изведу из храма, да Га тамо каменују, тј. убију бацајући камење на Њега како не би оскврнили храм, у овоме другом случају они су узели камење да Га гађају њиме, због, по њиховом мишљењу, хуле на Бога.

Иначе, када некога осуде на смрт каменовањем, постојала су строга правила како се то ради. Први који баца камен на жртву морао је узети повећи камен и ударити жртву снажно у прједелу груди тако да се жртва онијесвести или остане без даха. Ако то не би успио од првог ударца, онда би гријех жртве прелазио на њега. Касније би сви присутни бацали по њему камење не бирајући гдје ће жртву ударити. И све тако докле год жртва даје знаке живота.

Чудо са проклетом смоквом
(Мт. 21, 18-22; Мк. 11, 11–19)

Ово чудо се догодило негдје успут између Јерусалима и Витаније после Христовог уласка у Јерусалим и изгоњења трговаца и мјењача новца из храма. Ово је била последња седмица прије Исусовог страдања. Он је дошао ради празника Пасхе са својим ученицима и онима који су Га стално пратили из Витаније, гдје је васкрсао Лазара. Дању је проповједао у храму и у граду, предвече је одлазио преко потока Кедрона и Маслинске горе у Витанију, која се налазила 2–3 километра од Јерусалима, и тамо је коначио, а ујутро би опет долазио у Јерусалим.

Приликом једног таквог одласка у Јерусалим огладни. Видио је смокву недалеко од пута којим је пролазио. Пришао је смокви и разгрнуо је гране; видећи да на њој нема плодова, проклео ју је рекавши: „Да никад више не буде од тебе рода до вијела! И одмах усахну смоква. И видјевши то, ученици дивљаху се говорећи: како одмах усахну смоква!“ (Мт. 21, 19–20).

Јеванђелист Марко нешто је опширнији и износи више детаља, али суштина је иста. Марко каже: „И сутрадан, кад изиђоше из Витаније, огладње. И видјевши издалека смокву са лишћем, дође не би ли нешто нашао на њој; и дошавши њој ништа не нађе осим лишћа, јер још не бијаше вријеме смокава. И проговоривши, Исус рече јој: од сада нико не јео од тебе до вијека! И слушаху ученици Његови“ (Мк. 11, 13–14). А даље говори да су дошли у Јерусалим и да је Исус проповиједао у храму. „И кад би увече, изиђе из града. А ујутру пролазеће видјеше смокву гдје се осушила из корјена. И опоменувши се, Петар рече Му: Учитељу, гле, смоква што си је проклео осушила се“ (Мк. 11, 19–21).

И око овог чуда постоји полемика и дилема: да ли је смоква само свенула или се потпуно осушила из корјена, како то каже апостол Марко. Као да је то битно. А шта је Исус овим хтио да каже и какву нам је поруку тиме послао, о томе се не расправља. То је оно што смо већ напоменули, многи се баве споредним питањима, а да се суштине и не дотакну, пошто немају шта паметније рећи. Но, оставимо их на миру и не полемишимо са њима, него се усредсредимо на суштину овог догађаја и његову поуку и поруку. Смоква је одмах свенула, то се јасно види, јер су се ученици, видјевши то, задивили (зачудили) како одмах усахну смоква (Мт. 21, 20). А сутрадан, када су пролазили поред ње, видјели су да се осушила из корјена (Мк. 11, 20). Зачудили су се да се тако брзо осушила, јер су знали да се дрво не може тако брзо осушити за један дан, да су потребни мјесеци да се тако осуши, па схватили одмах да се ради о чуду, али не и његову поруку. Зато им Исус, на њихово чуђење, говори о вјери, јер Он зна да она у њих још није толико јака и да ће им бити потребна јер наилазе тешка времена Његовог страдања, када ће сви клонути вјером осим апостола Јована, који стојећи под крстом и гледајући распета Исуса, у себи говори: „Ипак си Ти Господ и Спаситељ свијета“. Иако ни њему није све јасно, он не клања духом и вјером, и није погријешио.

Ипак, све ово што смо до сада рекли, нису најбитнија питања.

Као прво питање, намеће се: зашто је Исус Христос пришао смокви и разгрнуо јој гране не би ли шта нашао од плодова за јело, када унапријед зна да на њој нема плодова? Као Бог, и Исус све зна. „И нема твари сакривене пред Њим, него је све обнажено и откривено пред очима Онога коме ћемо одговарати“ (Јев. 4, 13). Он зна, али апостоли не знају. Требало је да се увјере да је та смоква неплодна. Зато јој прилази и разгрће гране да се и они увјере да на њој нема плодова. То чини као човјек и проклиње је ријечима људским, а Божанском силом чини да одмах свене и до сјутра ујутро постане сува из корјена; значи, потпуно сува.

Исус Христос је Богочовјек, у Њему су сједињене несливено двије природе – Божанска и човјечанска. Свака природа је сачувала своја својства међу којима влада апсолутна синергија – садејство. Када треба, он се служи једном или другом, или заједно обијема. Као човјек је огладнио, прилази смокви, разгрће јој гране, па када види да на њој нема плодова, као човјек говори: „Да никад више не буде на теби рода до вијека!“ А Божанском силом чини да одмах усахне (свене) и до сутра ујутро се потпуно осуши. Друго питање јесте: шта је тиме хтио да стави до знања ученицима? Хтио је да им стави до знања да је њихова вјера још слаба и бесплодна као и ова смоква, те да ће усахнути као и она. То се дâ закључити из онога што им је потом говорио о вјери, у трећем казивању о своме страдању, што се убрзо и догодило. Када су Исуса Христа ухватиле слуге првосвештеника и старјешина јудејских, сви су се они разбјежали и посакривали, осим апостола Јована. Када је то касније Исус рекао апостолима, „...рече му Петар: нећу Те се одрећи макар морао у смрт с Тобом! Тако рекоше и сви ученици“ (Мт. 26, 35). А само неколико часова касније тај исти Петар, који се толико јуначио, одриче се Исуса пред слушкињом и слугама првосвештеника Кајафе, како му је и предочио Исус (Мт. 26, 69–74). Још се куне да га и не познаје. Ето колико им је вјера била јака!

Бог од нас тражи чврсту вјеру, коју треба да покажемо на дјелу. Јер, како каже апостол Јаков: „Вјера је без дјела мртва“ (Јак. 2, 19). И ђаволи вјерују, али немају добра дјела. Јер: „Каква је корист, браћо моја, ако ко рјече да има вјеру, а дјела нема? Зар га може вјера спасти?“ (Јак. 2, 14).

Страх је учинио своје. Јер, како рече премудри Соломон: „Страшљив човјек меће себи замку; а ко се у Господа узда, биће у високом заклону“ (Пре. 29, 25).

Овдје треба да разријешимо још једно питање које би код неких могло да изазове дилему, јер јеванђелист Марко каже: „...и дошавши њој, ништа не нађе осим лишћа, јер још не бијаше вријеме смокава“ (Мк. 11, 13).

Ова Маркова опска се односи на право вријеме смокава, које доспијева у вријеме жетве жита. Међутим, морамо имати у виду да у медитеранском подневљу жетва почиње 2–3 мјесеца раније него у континенталном; па тако и смокве. У Израелу жетва почиње још у априлу, а завршава се у мају, док код нас почиње у јуну и до Петровдана се завршава, изузев у планинским предјелима, на вишим надморским висинама, а тада већ има смокава. Наиме, има више врста смокава. Једна врста смокава има два рода. Прва, како почне да листава, иза листова се појављују замеци плодова, а касније, како истјерују ластаре, иза скоро сваког листа има и заметак плода. Први род је слабији, доспјева у вријеме жетве и не траје дуго. Други род је много богатији и почиње да зри касније, када прође овај први род, па траје много дуже, до у јесен. Како се овај први род поклапа са временом жетве, која у Израелу почиње још у априлу, то је вријеме када се догодило ово чудо са смоквом, јер је тада могло бити раних смокава.

Писац ових редова је имао у своме дворишту један грм таквих смокава, чији су први плодови сазријевали прије Петровдана, а они други крајем јула, па сазријевали, ако би вријеме било погодно, све до краја октобра мјесеца.

Ово напомињемо због оних који воле да расприједају причу око ствари које не познају и не разумију.

Друго: ако је смоква већ олистала и има развијен лист, мора имати и плодова, макар зелених; једино ако није неплодна, као ова на којој је Исус Христос учинио ово чудо.

Чудни улов 153 велике рибе
(Јн. 21, 1–14)

Ово је једино чудо које је Исус Христос учинио по Васкрсењу, а које је описано у Јеванђељу. То не значи да их није било више. Јер апостол Јован каже: „А и многа друга знамења

учини Исус пред ученицима својим, која нису записана у књизи овој. А ова су записана да вјерујете да Исус јесте Христос, Син Божији, и да вјерујући имате живот у Име Његово“ (Јн. 20, 30–31). И то послије јављања ученицима са Томом. Али из овог се не види јасно на која чуда апостол Јован мисли, јер после тога описује чудо са уловом мноштва великих риба, да би на крају рекао: „Има и много друго што учини Исус, које, када би се редом написало, ни у сам свијет, мислим, не би стале написане књиге“ (Јн. 21, 25). Али то и није толико битно; довољно је оволико чуда колико их имамо описаних у Јеванђељима да вјерујемо да је Исус Христос Спаситељ свијета. Коме то није довољно, не би му било довољно ни да је три пута толико.

Ово чудо се догодило на Тивријадском језеру, како апостол Јован назива Галилејско језеро, а и многи други, пошто су се ученици вратили у Галилеју након Христовог Васкрсења и јављања њима у Јерусалиму.

Јеванђелист Јован детаљно описује овај догађај, када и гдје се догодио. Он каже: „А јави се овако: бијаху заједно Симон Петар и Тома, звани Близанац, и Натанаило из Кане Галилејске, и синови Заведејеви, и друга двојица од ученика Његових. Рече им Симон Петар: идем да ловим рибу. Рекоше му: идемо и ми с тобом. Изиђоше и уђоше одмах у лађу, и оне ноћи не ухватише ништа. А Исус им рече: дјецо, немате ли шта за јело? Одговорише Му: немамо. А Он им рече: баците мрежу са десне стране лађе и наћи ћете. И бацише, и већ је не могаху извући од мноштва рибе. Онда онај ученик кога љубљаше Исус рече Петру: то је Господ! А Симон Петар, када чу да је Господ, опаса се огртачем, јер бијеше наг, и баци се у море. А други ученици стигоше лађом, јер не бијаху далеко од земље, око двјеста лаката, вукући мрежу са рибом. Чим, пак, изиђоше на земљу, видјеше огањ наложен и на њему положену рибу и хлеб. Исус им рече: донесите рибе што сад ухватисте. А Симон Петар уђе и извади мрежу на земљу пуну великих риба, сто педесет и три, и од толиког мноштва не продрије се мрежа. Рече им Исус: ходите, обједујте. А ниједан од ученика не смједе да га упита: ко си ти? Знајући да је Господ. Тада дође Исус и узе хлеб и

даде им, тако и рибу. Ово се већ трећи пут јави Исус ученицима својим пошто устаде из мртвих.“ (Јн. 21, 1–14).

Јован овдје не рачуна посебна јављања, већ само она ученицима. Прво је било исте вечери када је Васкрсао, док су вечерали, свим ученицима осим Томе; друго, након тога, кроз осам дана, када је био и апостол Тома присутан, а сада само седморици ученика.

Овај чудесни риболов има донекле сличности са оним првим чудесним риболовом када су ухватили мноштво рибе, послије чега их је Исус позвао да иду за њим и да ће их учинити ловцима људи; наравно, за Његову науку.

Већ смо рекли да рибе означавају мноштво, те се убрзо показало да Исус Христос и Његови ученици придобијају све више присталица. И међу њима је било „крупних риба“, тј. угледних и богатих људи, као што су Никодим, Јосип из Ариматеје, Јаир, капетан римске војне посаде у Капернауму и још много угледних људи. „Али нико не говораше јавно о њему због страха од Јудејаца“ (Јн. 12, 42).

Према томе, није тачно да су у Исуса повјеровали само неуки људи. Наиме, када је Исус био у Јерусалиму о Празнику сјеница, у храму међу народом се повела расправа о Њему. Слушајући Га, једни су говорили да је пророк, други да је Христос (Јн. 1, 40–41). А слуге које су послале старјешине јудејске и фарисеји да Га ухвате и доведу, јер су већ донијели одлуку да Га убију, чувши Га како говори не доведоше Га рекавши: „Никада човјек није говорио као овај човјек. Тада им одговорише фарисеји: зар сте и ви преварени? Вјерова ли ко у Њега од главара или од фарисеја? Него народ овај који не зна закон проклет је!“ (Јн. 7, 46–49).

Ова лаж „главара и фарисеја“ не би заслуживала никакву пажњу ни коментар да и многи вјерници, чак и образовани богослови, не мисле да је тако и било. Они имају у виду само ово што су рекли „главари и фарисеји“, а оно што смо прије тога навели као да и не постоји написано у Светом писму.

Што се тиче вјеровања, стање у ондашњем времену, па и садшњем, много се не разликује. Социјални и интелектуални статус грађана не утиче много на религиозност људи. Било је и увијек ће бити оних који вјерују и оних који не вјерују, ма из ког сталежа потицали. Може да се закључује само о процентима у појединим срединама, и ништа више.

Можда ће се ово речено учинити некоме да нема никакве везе са чудом о којем смо почели говорити. Међутим, видјећемо да има – и те како.

Када је Исус учинио прво чудо са уловом мноштва рибе и позвао своје прве ученике да иду за њим да би их учинио ловцима људи, они су оставили све и пошли за Њим. Исус Христос их је припремио да наставе његову мисију послије Њега, овдје на земљи. Чак их је једном послао саме да иду по јудејским и галилејским селима и градовима и проповједају Његову науку. Дао им је моћ да чине и чуда у Име Његово (в. Мт. 10, 1; Мк. 6, 7; Лк. 9, 1). Међутим, сада долази вријеме да они „лове“ као и њихов Учитељ, не само просте и сиромашне, него и богаташе и угледне људе за науку свога Учитеља. Њих ће бити, као и све крупне рибе, велико мноштво, како је предсказано преко пророка Исаије: „Пјевајте небеса и весели се земљо, подвикујте горе весело, јер Господ утјеши свој народ и на невољнике своје смилова се... Подигни очи своје унаоколо и види: сви се они скупљају и иду к Теби. Тако био ја жив, вели Господ свима њима, као накитом задјенућеш се и уријесићеш се њима као невјеста... И дјеца, коју ћеш имати, пошто си била без дјеце, рећи ће да чујеш: тијесно ми је ово мјесто, помакни се да се могу настанити. А ти ћеш рећи у срцу своме: ко ми их роди, јер бијах сирота и инокосна, заборављена и прогнана, и ко их отхрани? Ето, ја бијах остала сама, а гдје они бијаху? Овако вели Господ: ево, подигнућу руку своју к народима и к племенима ћу подигнути заставу своју и донијеће синове твоје у наручју и кћерке твоје на раменима ће се носити. И цареви ће бити хранитељи твоји и царице њихове твоје дојкиње, и клањаће ти се лицем до земље, и прах с ногу твојих лизаће, и познаћеш да сам ја Господ, и да се неће осрамотити они који ме чекају“ (Ис. 49, 13, 18, 20–23; 54, 1–17; 60, 1–22).

Можда ће неки рећи: па ту се говори о избављењу Израиља и невјеста се односи на Пресвету Богородицу. Да, то је тачно! Али су Израиљ и невјеста слика Христа и Цркве. Значи – све ово односи се на Цркву Христову.

Када је Мојсије требао да се врати са Синаја и изведе Израиљце из Мисира (Египта), Бог му каже: „А ти ћеш рећи фараону: овако вели Господ: Израиљ је син мој, првенац мој“ (Изл. 4, 22; Јер. 31, 9; Ос. 11, 1; на ово пророштво се позива јеванђелиста Матеј – 2, 15, а о браку као слици Цркве и невјесте види: Свадба у Кани Галилејској; тамо смо то подробно објаснили).

Према томе, наведени цитати пророка Исаије сасвим одговарају теми о којој говоримо.

Међутим, овдје има једно друго питање које неки постављају, као да се у њему крије суштина чуда, а не у ономе о чему смо говорили. А то је: шта је било са храном коју је Исус јео, када васкрсла тијела немају потребе за храном? То је тачно! Сам Исус Христос је рекао, када су га садукеји кушали оном измишљеном причом о седморици браће који су по закону о левирату били мужеви једне жене (Мт. 22, 23–33; Лк. 20, 27–38): „Варате се, не знајући Писма ни силе Божије, јер о васкрсењу нити се жене нити удају, него су као анђели Божији на небу“ (Мт. 22, 29–30). А анђели не једу нити пију, нити имају какве потребе за тим.

Исто тако и људи послије васкрсења, у будућем животу, неће имати потребе за јелом и пићем, јер ће њихова тијела бити вјечна и неизмјењива, као и васкрсло Исусово тијело.

Међутим, ово није први пут да је васкрсли Исус јео. Још истога дана увече, док су Лука и Клеопа причали апостолима како су видјели Исуса, Он се појавио пред њима усред просторије гдје су се налазили, иако су врата била закључана. Сви су били уплашени и ван себе мислећи да виде духа. „И рече им: што сте збуњени? И зашто такве мисли улазе у срца ваша? Видите руке моје и ноге моје, да сам ја главом; опипајте ме и

видите; јер дух нема тијела и којстију; као што видите, ја имам. И ово рекавши показа им руке и ноге. И док још не вјероваху од радости и док се чуђаху, рече им: имате ли овдје што за јело? А они Му дадоше комад рибе печене и меда у сећу. И узевши, једе пред њима. А њима рече: ово су ријечи које сам вам говорио још док сам био с вама, да се мора све испунити што је о мени написано у Закону Мојсијеву и у Пророцима и у Псалмима. Тада им отвори ум да разумију Писма“ (Лк. 24, 38–45).

Овим је готово све речено, зашто је Он јео. Али је мало чудно да у овом случају нико не поставља то питање, а у ономе другом постављају.

Овим је одговорено зашто је јео: да им докаже да не виде духа већ Њега, Васкрслог из мртвих, као што Писма говоре о Њему и што им је Он говорио да тако треба да буде.

Друго је питање: шта се десило са храном коју је појео? Претворила се у енергију, као што ће се сва материја вратити у енергију на крају овога свијета, а земља преобразити у непропадљиву и вјечну (в. 2. Пет. 3, 1 и 10–12; Јев. 1, 10–12).

Закони физике говоре да је материја неуништива, али да се може претварати у енергију. А негдје од седамдесетих или осамдесетих година двадесетог вијека физичари кажу да је материја, у ствари, згуснута енергија. Зар Исус Христос, који је показао да може све, није мога да учини са храном коју је јео оно што ће учинити са цијелом васељеном на крају овога и оваквога свијета?

Ето, потребно је само мало труда и знања, и одговор се брзо нађе, ако баш желимо да га добијемо на свако питање. Али је увијек боље усредсредити се на суштинска, а не на споредна и безначајна питања.

Претварање хљеба и вина у Тијело и Крв Исусову
(Мт. 26, 26–29; Лк. 14,22–25; Лк. 22, 19–20)

Ово чудо спада у ред чуда над природом. Али овдје се не ради само о претварању хљеба и вина у Тијело и Крв Исусову и установљења Свете тајне причешћа, већ и о установљењу новог савеза Бога и људи, установи новог свештенства, јер се мијења Закон.

Дакле, ради се о више тема истовјемено, изазваних једним чином, а које су најављиване преко пророка и о којима је говорио Исус Христос својим ученицима и народу.

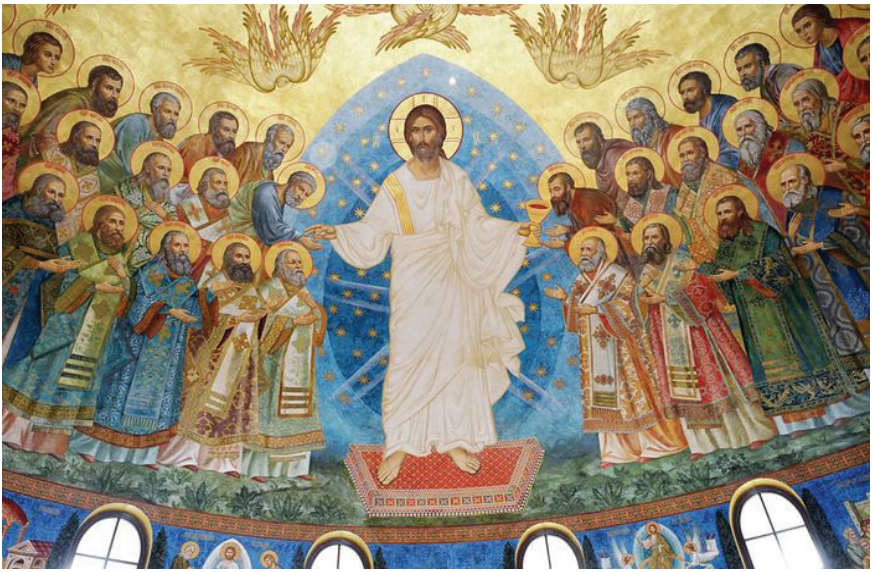

Да бисмо све ово детаљно објаснили, морали бисмо поћи још од стварања свијета и човјека, првородног гријеха Адама и Еве, јер су ова питања изнад свих питања и заслужују посебну пажњу. Зато овдје нећемо говорити о свему томе, већ ћемо се усредоточити највећим дијелом на претварање хљеба и вина у Тијело и Крв Исусову или, боље речено, на установљење Свете тајне причешћа.

Последње дане свога боравка на земљи, прије свога страдања, Исус Христос је провео у Јудеји, углавном у Јерусалиму и његовој околини, како нам свједочи јеванђелиста Лука говорећи: „Бијеше Он у храму дању, а ноћу излажаше и борављаше на гори званој Маслинска. И сав народ хиташе јутром к њему у храм да га слуша“ (21, 37–38). „Онда првосвештеници и фарисеји сабраше Синедрион и говораху: шта да радимо? Овај човјек чини многа знамења. Ако га оставимо тако, сви ће повјеровати у Њега, па ће доћи Римљани и узети нам и земљу и народ. А један од њих, по имену Кајафа, који оне године бијеше првосвештеник, рече им: ви не знате ништа; нити помишљате да је за нас боље да један човјек умре него сав народ пропадне. А ово не рече сам од себе, него, будући првосвјештеник оне

године, прорече да ће Исус умријети за народ; и не само за народ него и да расејану дјецу Божију сабере у једно. Од тога, дакле, договорише се да га убију“ (Јн. 11, 47–53). „Али не о празнику, да се не би народ побунио“ (Мт. 26, 5). У томе ће им помоћи Јуда Симонов Искариотски, када се увјерио да Исус не намјерава да оснује хиљадугодишње царство јудејско овдје на земљи, чему се он надао од Њега, него да ће пострадати за народ, умрети и васкрснути, те основати Царство небеско, у шта он није вјеровао. Јуда се сâм понудио јеврејским старјешинама да изда свога Учитеља и направио је са њима договор како ће га и гдје ухватити насамо (види: Мт. 26, 14–16; Мк. 14, 10– 11; Лк. 22, 3–5; Јн. 13, 2). Све је ово договорено два дана прије Пасхе, о чему нас обавјештава јеванђелиста Матеј говорећи: „А када сврши Исус све ријечи ове, рече ученицима својима: знате да ће за два дана бити Пасха и син човјечији биће предан да се разапне“ (26, 1–2).

Када јеванђелиста Матеј каже: „А када Исус сврши све ове ријечи...“, то се односи на све што је написао у Јеванђељу до тада, а не само на претходну главу, гдје се говори о мудрим и лудим дјевојкама, о талантима и страшном суду. Послије ријечи да ће „Син човјечији бити предан да се разапне“, Матеј говори о завјери Јудеја против Христа, понижавању у Витанији, Јудином издајству, па онда наставља да говори о Пасхалној вечери.

Јеванђелисти Марко и Лука углавном слиједе Матеја, а апостол Јован спомиње само почетак вечере, о Јудином издајству, те износи повећи Исусов опроштајни говор упућен ученицима и о Његовом одласку на Маслинску гору, хватање Исусово, о суђењу, распећу, погребењу, Васкрсењу и јављању Васкрслог Исуса Марији Магдалини и ученицима. Матеј, Марко и Лука не спомињу тај говор, већ се више задржавају на припреми Пасхе и говоре о самој вечери, а по вечери претварању хљеба у Тијело и вина у Крв Његову, тј. о Светој тајни причешћа и установљењу Новог завјета.

Јеванђелиста Матеј каже: „А у први дан Бесквасних хљебова приступише ученици Исусу говорећи му: гдје хоћеш да ти уготовимо Пасху да једеш?“ (Мт. 26, 17). Јеванђелист Марко каже готово исто, од ријечи до ријечи (Мк.14, 12).

Јеванђелиста Лука каже: „Приближаваше се, пак, празник Бесквасних хљебова звани Пасха (22, 1). Ово је очигледна грешка, јер се празник Бесквасних хљебова не зове Пасха нити се у те дане смјело јести ишта што је пасхално. Пасха се јала 14. нисана увече, по старом календару. То је био први мјесец у години и звао се *авив*, који, по нашем рачунању времена, одговара другој половини марта и првој половини априла. Јеванђелиста Лука је поријеклом Грк и сигурно није био добро упознат са јеврејским празницима и обичајима, што се види из седмог стиха исте главе, гдје јасно разликује дане бесквасних хљебова од празника Бесквасних хљебова. Пасха се јела, у старо вријеме, само 14. нисана, од првог мрака до поноћи. То се јасно види из Мојсијевих ријечи: „И ништа немојте остављати до јутра; ако би што остало до јутра, спалите на ватри“ (Изл. 12, 10).

Дакле, Пасха се јела 14. нисана од првог мрака до поноћи, а сва пасхална јела морала су се појести или спалити на ватри, јер је од поноћи 14. нисана почињао празник Бесквасних хљебова, и трајао до 21. нисана у поноћ, када се није смјело јести ништа од пасхалних јела, чак под пријетњом смрћу (Изл. 12, 14).

Према томе, то што неки говоре да је празник Бесквасних хљебова наставак слављења Пасхе није тачно. Славље се настављало, али не Пасхе, већ празника Бесквасних хљебова.

Још Мојсије јасно разликује Пасху од празника Бесквасних хљебова. Ево шта он о томе каже: „Четрнаестога дана првог мјесеца увече Пасха је Господња; а петнаестога дана истога мјесеца празник је пријесних хљебова Господу; седам дана једите хљебове пријесне“ (Лев. 23, 5–6).

Иначе, око ових бесквасних дана, када се јела Пасха, и празника Бесквасних хљебова, у богословској литератури постоји права збрка. Просто је невјероватно шта у њој све о томе пише, иако јеванђелисти јасно разликују бесквасне дане од празника Бесквасних хљебова. Да би нам све ово било мало јасније, морамо се овим питањем више позабавити.

Јеванђелиста Матеј каже: „А у први дан Бесквасних хљебова приступише ученици Исусу говорећи му: гдје хоћеш да ти уготовимо Пасху да једеш?“ (26, 17; Мк. 14, 12).

Из овога цитата намећу се два питања. Прво: ако постоји први дан, логично се намеће да постоји и други дан Бесквасних хљебова у који се могла јести Пасха. Друго: који су то и какви дани? То нису дани празника Бесквасних хљебова, јер се у те дане није смјела јести Пасха. То може бити само дан прије 14. нисана. Да би смо одговорили на ово питање, морамо поћи још од установљења празника Пасхе у Египту, која је једена по заповијести Божијој датој Мојсију. Она је једена 14. авива, који је био први мјесец у години по јеврејском рачунању врјемена, тј. до вавилонског ропства када су Јевреји прихватили вавилонско рачунање времена и називе за мјесеце. Иначе, сам назив за овај празник изведен је од јеврејске ријечи „песах“. То је уједно и назив за пасхално јагње, а које је праобраз Исусове голготске жртве. Назив је изведен од ријечи чије је основно значење бити хром, храмати (2. Сам. 4, 4), што значи: скакати, прескакати због хромости. Мислимо да је правилније рећи: пријећи, проћи поред; како је то речено код Мојсија (Изл. 12, 13). Покушај неких богослова и језикословаца да етимологију ријечи „песах“ изведу из египатских и арапских позајмица дјелује неубједљиво, јер су Јевреји били поносан народ и не би за назив свог највећег и најзначајнијег празника узели неку туђицу (туђу ријеч).

Прву Пасху Јевреји су јели у Египту, по Божијој заповјести коју је Мојсије пренијео јеврејским старјешинама усмено (Изл. 12, 1–6), а касније је Мојсије све записао, како и када се једе и припрема Пасха.

За прву Пасху су предвече клали и пекли јагње или јаре, те његовом крвљу помазивали надвратнике и довратнике. Чим је агнец (јагње) био печен, јели су га опасани, са обућом на ногама и са штапом у руци.

Крв на надвратнику и довратнику била је знак да Господ прође мимо тих кућа и не помори њихове првенце, да их поштеди и опрости им гријехе.

Послије помора египатских првенаца фараон је позвао Арона и Мојсија и рекао им да одмах крену и изађу из Египта. Пошто су већ били приправни за пут, они су журно кренули, понијевши са собом тијесто које су спремили за хљебове, али које још не бијеше узишло, па су га таквог пекли успут, када би мало застали да се одморе. То су биле више лепиње или мале погаче него прави хљеб. Касније су на Синају установили празник Бесквасних хљебова, као успомену на те дане и тежак живот у Египту.

У почетку су Пасах и празник Бесквасних хљебова више били као домаћи празници, све док није подигнута Свинија (покретни храм) и успостављено свештенство. Од тада је пасхално јагње клано у храмовном дворишту. Сваки је домаћин бирао из свога стада јагње или јаре од годину дана, здраво, мушко, без мане; доводио би га у свој шатор десетог нисана и везивао га за свој лежај ужетом, па га ту хранио и држао до 14. нисана. Тога дана, поподне, домаћин би га узео, метнуо на рамена и плећа, а напред држао за ноге, и тако носио до храма, гдје је био дужан да га сам закоље, одере и натакне на „гранати ражањ“ који је био зашиљен на дебљем крају. На тањем крају ражња би оставили неколико лиснатих грана, па му отуда и назив *гранати ражањ*. Са домаћином је ишао до храма још неко од браће или комшија или старијих синова да му помогну приликом клања јагњета, дерања коже и натицања на ражањ, али и да се уче како се припрема пасхално јагње. Прије клања јагње су прегледали левити. Све жртве су клали свештеници изузев пасхалног јагњета, које је морао заклати и натаћи на ражањ само домаћин. Јегње је клано код улаза из Израиљевог двориштa у Свештено двориште, гдје су стајала два реда свештеника до жртвеника, а који се налазио са лијеве стране код улаза у Светињу над светињама. Сваки свештеник је имао једну златну чашу у руци, која није имала постоље, већ је била округла (полулоптаста). Први свештеник са десне стране хватао је крв у чашу и додавао првом до себе, и тако редом до онога који је стајао поред жртвеника и излијевао крв на ватру, те празну чашу додавао првом свештенику до жртвеника са лијеве стране, а овај следећем до њега док не истекне сва

крв. Потом би домаћин објесио јагње на куке, које су биле постављене свуда наоколо по зидовима храма, и скидао кожу са јагњета. Ако би била велика гужва и недостатак кука, могла су двојица да објесе јагње о мотку и држе је на раменима све док домаћин не одере кожу и не натакне јагње на ражањ. Кожу би остављали свештеницима, а лој, реп и јетру давали да се спали на жртвенику. По обављеном послу у Храму домаћин би носио јагње са ражњем преко рамена, или, ако има још неко са њим, онда би двојица носила јагње до шатора и тамо би га пекли на ватри која је већ била припремљена за то. Ако је дружина велика, или се очекују гости, онда се пекло још покоје јагње, као домаћа жртва; то је била „хагига“, а „агнец“ је само оно које је клано у храму. Ако је породица била малобројна или сиромашна, могле су се удружити двије и више породица и заједно јести Пасху (Изл. 12, 4).

Док су Јевреји били на Синају, они су живјели под шаторима, као номади, сви око Скиније, тако да им није било тешко доћи до ње да би обавили све што треба и вратили се назад до мрака да испеку јагње. Али, када су после четрдесетогодишњег лутања по Синају ушли у Земљу обећану, више нису живјели близу Скиније, па су се правила морала мијењати. Поготово када је цар Давид заузео Јерусалим од Јевреја и учинио га својом пријестоницом, а цар Соломон саградио у њему велељепни храм. Јерусалим је тако постао не само политички већ и културни и вјерски центар свих Јевреја; не само оних у Палестини, него и оних у дијаспори. Зато се стари начин прављења Пасхе из практичних разлога морао прилагодити новонасталим приликама. Тако је Јерусалим са ближом околином постао једино мјесто гдје се могла јести Пасха. Наравно, сви су Јевреји, ма гдје се налазили, славили навече 14. нисана Пасху, али без пасхалног јагњета. Зато је сваки одрасли Јеврејин био обавезан, ако може, да барем једном годишње посјети Јерусалим о три велика празника: Пасхе, Педесетнице и Празника сјеница (шатора).

Јеванђелисти биљеже да је Исус Христос сваке године о великим празницима ишао у Јерусалим. Први пут када је

имао 12 година, јер дјеца испод 12 година нису смјела ићи у Јерусалим ни са родитељима пошто нису сматрана за одрасле људе.

Прву и другу Пасху Исус је провео у Јерусалиму, са понеким од својих ученика (в. Јн. 2, 13–25; 5, 1–47). Трећу Пасху је провео са свим апостолима у Галилеји, у неком ненасељеном крају недалеко од Капернаума и Галилејског језера, гдје је учинио чуда са умножавањем хљебова (в. Мт. 14, 13–21; Мк. 6, 30–43; Лк. 9, 10–17; Јн. 6, 1–14). Тада је одржао говор о себи као истинском хљебу живота (в. Јн. 6, 27–60), чиме је наговијестио Свету тајну причешћа – Нову Пасху, коју ће установити послије четврте Пасхе, а коју је славио у Јерусалиму са својим апостолима, о чему ће бити више говора у наставку који слиједи.

Из досадашњег излагања јасно се види да Мојсије и јеванђелисти праве разлику између празника Пасхе и празника Бесквасних хљебова. Такође смо видјели како су се ови празници празновали до изградње Јерусалимског храма, када је дошло до извјесних промјена које су се односиле на мјесто слављења и једења Пасхе до разорења Јерусалимског храма 71. године по Христу. То се односи и на вријеме Исусовог боравка на земљи. У то вријеме Јерусалим је имао око 40.000 становника. А у дане великих празника у њему се окупљало још два пута толико људи. У те дане је у Јерусалиму знало бити и до 120.000 људи. Због толиког мноштва људи, од којих су многи жељели јести Пасху, било је немогуће све то припремити и обавити само за један дан поподне, а сутрадан се није смјела јести Пасха, јер је већ почињао празник Бесквасних хљебова, када се није смјело јести ништа од пасхалних јела, јер је све морало бити поједено или спаљено, ако би шта остало од пасхалних јела, поготово јагњета, до поноћи 14. нисана. Због тога су свештене старјешине прописале да се Пасха може славити и јести и дан раније (13. нисана), али никако дан касније. То правило је било на снази и у Христово вријеме.

Већ смо више пута наглашавали да се Исус Христос у свему придржавао Закона. Зар неко може и да помисли да је

Исус Христос било када и у било чему прекршио Закон? Сам је за себе рекао: „Не мислите да сам дошао да укинем Закон или Пророке, нисам дошао да укинем него да испуним“ (Мт. 5, 17; Рим. 3, 31; 10, 4). Према томе, Исусова последња вечера са својим ученицима била је пасхална по свим прописима, иако је они једу 13. нисана увече, а не 14. нисана.

Код многих старих библиста који се, узгријед речено, и нису много бавили овим питањем, као и новијих, ово питање је направило низ проблема, уз много нетачних учења и закључака, како код православних тако и код римокатоличких богослова. Али о томе ћемо касније више говорити и покушати да укажемо у чему и гдје који гријеше.

Да би нам све ово било јасније, сада морамо направити један шири увод у ову тему.

До установљења синајског законодавства и свештенства Израиљци и нису имали свештенике. Ту дужност је обављао старјешина породице, уосталом, као и код многих других народа.

Изградњом Скиније установљен је и ред свештеника. Та служба је припала Мојсијевом брату Арону, његовим синовима и њиховим потомцима из племена Левијева. Остали из Левијевог племена су били *левити* (нека врста наших ђакона и црквењака).

По уласку у Земљу обећану (Ханан) свако племе је добило своју одређену територију и земљу гдје ће живјети. Приликом подјеле земље одређено је 48 градова, распоређених по територији свих племена гдје ће живјети свештеници. То су били свештенички градови, али је у њима било и домаћег становништва.

Од времена цара Давида свештенство је подјељено на 24 *чреде* (групе). Свака чреда је имала свога првосвештеника и носила је име по њему.

Тамо гдје се налазила Скинија, налазила се и прва

чреда, која је била стално уз Скинију, а остале чреде су се смјењивале по реду сваке недјеље тако што би нова чреда дошла у петак, па у суботу са претходном чредом обављала потребне свештенорадње, јер је тада било највише посла и жртвоприношења. У недјељу би стара чреда одлазила у свој град, а нова би вршила сва потребна богослужења. Тако се догодило да је Захарија дочекао трогодишњу дјевојчицу Марију, будућу Богородицу, и по Божијем упутству увео је чак у Светињу над светињама, гдје је само једном годишње смио ући првосвјештеник, и то не без крви јарчије и јунчије (в. Јев. 9, 1–13; Изл. 25, 23 и 30–31; 26, 33; Лев. 16, 2; 16, 14; 1. Пет. 1, 19; 1. Јн. 1, 7; Отк. 1, 6).

Иначе, Захарија је био из Наина, града на југу Галилеје, недалеко од границе са Самаријом. Био је старјешина Авијеве чреде, која је била осма по реду.

Док су Јудеји били у Вавилонском ропству, неке чреде су изумрле. Када су се они вратили из ропства, Јездра и Немија су обновили све чреде и дали им стара имена.

Како је растао углед Јерусалима, растао је и углед јерусалимског свештенства, посебно првосвјештеника, који је истовремено био и политичка личност. То су били најбољи учитељи Закона и књижевници (тумачи Закона и Светог писма) чији је углед био велик.

Поред већ помињаних дужности, јерусалимски свештеници су имали (за разлику од других) и неке посебне дужности и права. А то су: да воде рачуна о реду и поретку богослужења, те о канону књига Светог писма док је постојао ковчег у којем се налазило Мојсијево Петокњижје, златни суд са маном и Аронова палица која је процвјетала. У ковчег су додаване књиге Старог завјета како је која настајала и канонизована од стране јерусалимских свештеника и старјешина, као и вођење рачуна о календару и празницима. Неколико таквих календара нађено је тридесетих година прошлог вијека у околини Дамаска и у њима јасно пише да се Пасха може славити и дан раније, али никако дан касније, тј. послије 14. нисана. Необјашњиво је да се за

то знало, али је мало ко обраћао на то пажњу. Ако се нико не обазире на те календаре, морао би на оне пронађене у Кумрану 1947. године. Наиме, међу кумранским рукописима, који су пронађени у периоду између 1947–1956. године откривено је и десетак календара који потичу из Исусовог доба и у којима јасно пише да се Пасха једе 14. нисана увече или дан раније – 13. нисана увече, како ју је јео Исус Христос са апостолима.

Према томе, то је била пасхална вечера по свим прописима. Они који тврде да то није била пасхална вечера већ обична, само зато што је једено 13. нисана увече, нису у праву. Наиме, они би радије да оправдају праксу Православне цркве, која употребљава квасне хљебове за причешће, да би доказали да то није била пасхална вечера већ обична вечера, јер не знају како другачије да ту удјену квасне хљебове. Међутим, видјећемо да је то веома једноставно, а да се не наруши ни Закон ни прописи.

Већ смо говорили и наводили цитате из којих се јасно види да јеванђелисти праве разлику између бесквасних дана, када се једе Пасха, и празника Бесквасних хљебова, а ствар је једноставна и проста. Јевреји су морали да једу пасхалну вечеру са бесквасним хљебовима. Како се она у Христово вријеме, из поменутих разлога, могла јести и дан раније, тј. 13. нисана, и то само вечера, они су те дане звали *бесквасним*, иако цео дан није био бесквасан већ само вечера. То се јасно види из Мојсијеве заповјести која гласи: „Четрнаестога дана првога мјесеца увече Пасха је Господња“ (Лев. 23, 5). То исто каже се и у Књизи бројева (28, 16). А у Књизи изласка, за једење Пасхе, каже се: „И нека једу месо исте ноћи, на ватри печено, са хљебом пријесним (бесквасним) и са зељем горким, нека једу“ (12, 8).

Када су Израиљци на чудесан начин прешли Јордан, као и Црвено море, па ушли у Ханан, земљу коју је Бог обећао дати још њиховим прецима, улогорили се у Јерихонском пољу, код Галгаља. Бог је заповедио Исусу Навину да обреже све Израиљце, јер се нису сви обрезивали за вријеме четрдесетогодишњег лутања по Синају и стално су роптали на Бога и Мојсија, због чега се Бог заклео да ниједан од њих неће видјети Земљу обећану који су изашли из Египта, већ тек њихови синови.

„А кад се сав народ обреза, осташе на својем мјесту у околу докле не оздравише. Тада рече Господ Исусу: данас скидах с вас срамоту мисирску. И прозва се оно мјесто Галгал до данашњег дана. И синови Израиљеви боравећи у околу у Галгалу, славише Пасху четрнаестога дана онога мјесеца увече у пољу јерихонскоме. И сјудрадан, послије Пасхе, једоше од жита оне земље хљебове пријесне и зрна пржена, исти дан. И преста мана сјутрадан пошто једоше жита оне земље... (И Нав. 5, 2–12).

Касније су, када је сазидан храм у Јерусалиму, из наведених разлога свештеностарјешине донијеле одлуку да се Пасха може јести и дан раније, тј. 13. нисана, јер се сјутрадан по Пасхи није смјела јести под пријетњом смрћу (Изл. 12, 19), а већ је почињао празник Бесквасних хљебова, до када су морала бити сва бесквасна јела поједена или спаљена, ако је што од њих остало, о чему смо већ говорили.

У Старом завјету Пасха се спомиње 8 пута, а у Новом завјету чак 15 пута.

Пошто је Исус Христос подсјетио апостоле да ће за два дана бити Пасха и они Га упитали гдје жели да Му уготове Пасху, Он им рече: „Идите у град томе и томе и кажите му: Учитељ каже: вријеме моје је близу, код тебе ћу да учиним Пасху са ученицима својим. И учинише ученици како им је заповједио Исус и уготовише Пасху“ (Мт. 26, 18–19). Јеванђелист Марко је мало детаљнији. Он каже: „И посла двојицу ученика својих и рече им: идите у град и срешће вас човјек који носи крчаг воде, и гдје уђе кажите домаћину куће: Учитељ наш вели: гдје је моја одаја гдје ћу јести Пасху са ученицима својим? И он ће вам показати велику горњу одају застрту и припремљену; ондје нам уготовите. И изиђоше ученици Његови, и дођоше у град, и нађоше као што им каза, и уготовише Пасху“ (Мк. 14, 13–16).

Јеванђелиста Лука каже исто, с тим што наводи имена те двојице ученика и каже: „И посла Петра Јована рекавши: идите и уготовите нам Пасху да једемо“ (Лк. 22, 8).

Послије овога поставља се питање: како ико може да каже да то није била пасхална већ обична вечера, када сва тројица синоптичара јасно говоре о Пасхи, а не некој обичној вечери, пошто и сâм Исус каже да иду и уготове Пасху да једу. А за вријеме вечере им каже: „Веома зажељех да ову Пасху једем са вама, прије него пострадам“ (Лк. 22, 15). Зар Петар и Јован нису знали шта је Пасах и како се спрема и једе? Да то није била Пасхална вечера, не би Исус Христос рекао: „Веома сам желео да ову Пасху једем са вама...“

Према свему што смо до сада рекли, нема дилеме да је то била пасхална вечера, јер су постојала строга правила по којима се припремала и јела Пасха, па нико од јеванђелиста, а ни сам Исус Христос, не би рекао за неку обичну вечеру да је Пасха.

Поредак Пасхалне вечере

Да би нам на крају било све јасније, изложићемо укратко правило како се празновала и јела Пасха.

Код Израиљаца је постојала мала и велика гозба, односно вечера. Пасхална вечера се јела по принципу празничне вечере, с тим што су јој додавана пасхална јела и агнец као главно јело. Почетак и уводни дио, и за обичну и за празничну и пасхалну вечеру, био је исти, а остало се разликовало – посебно пасхалне вечере.

Припреме за Пасху су почињале десетог авива. То је био први мјесец у години до вавилонског ропства, када су Израиљци прихватили Халдејски календар и називе за мјесеце. Тога дана домаћин је одлазио у своје стадо и бирао најбоље јагње или јаре, старо до годину дана, мушко, здраво, без мана, те га водио кући и везивао за свој лежај, ту га држао и хранио до 14. нисана, до два сата поподне. Тада би узео јагње, држећи га за ноге, и носио га на раменима, око врата, и тако га уносио у храм. Са њим би пошао још неко од укућана и синова који су били старији од 12 година, да се уче како се коље јагње и приноси жртва.

Када је сазидан Соломонов храм и уведено правило да се Пасха може јести само у Јерусалиму, тада се окупљао велики број људи у Јерусалиму, од којих су многи долазили издалека и имали жељу да једу Пасху. Стога је уведено правило да се Пасха може јести и дан раније.

У Израиљево двориште људи су пуштани по групама. Чим се двориште напуни, левити су затварали врата да се не би створила превелика гужва и неред. За то вријеме, док су се клали јагњци и приносиле жртве, два хора левита су бучно пјевали хвалитне псалме, 113–118, завршно са 140. псалмом.

Док су све остале жртве клали свештеници, пасхално јагње је морао заклати домаћин на улазу из Израиљевог дворишта у Свештено двориште, пошто су левити прегледали да ли је јагње здраво. Од улаза из Израиљевог дворишта у Свештеничко двориште стајала су два реда свештеника, један десно до жртвеника а други лијево. Домаћин који је клао јагње хватао је крв у чашу и додавао је првом свештенику са десне стране, а овај слиједећем до онога који је стајао до жртвеника и излијевао крв на ватру и празну чашу додавао првом свештенику до жртвеника, који је враћао празну чашу додајући је првом до себе. Тако је ишло редом док не истече сва крв. Тако је сваки свештеник имао по једну златну чашу у руци која је била огруглог дна, да је не може положити, него ју је морао држати у руци, била пуна или празна, да се крв не би пролила ван жртвеника и тиме оскрнавила жртва.

Када истекне сва крв, домаћин би вјешао јагње на куке које су биле постављене свуда по зидовима Израиљевог дворишта унаоколо, и скидао би кожу са јагњета. Ако је велика гужва и нема довољно кука за све, могла су двојица људи да објесе јагње о мотку и држе је на раменима, док домаћин не скине кожу са јагњета, коју би левити брзо уклонили као и црева. Реп, сало и јетру домаћин је давао да се спале на жртвенику, а јагње би натакао на ражањ који је био зашиљен на дебљем крају, а на тањем је остављано неколико зелених грана; отуда за њега назив „гранати ражањ“.

Тако припремљено јагње домаћин је носио натакнуто на ражањ преко рамена до своје куће или, ако је имао некога да му помогне, онда би сваки метнуо један крај на раме и тако га носио до куће, гдје је већ била припремљена ватра на којој се пекло пасхално јагње. Ако се окупљала већа породица или је било и гостију, онда се пекло још јагањаца по процјени домаћина. То се звало „домаћа жртва“ и она није морала бити сва поједена или спаљена исте вечери, као ни остала јела која нису пасхална; она су се могла јести и сутрадан, али не и било шта пасхално.

Практично, Пасха се славила и јела само једно вече, без обзира да ли се јела 13. или 14. нисана. Док је домаћин пекао пасхално јагње, домаћице су спремале остала јела и до мрака већ је све било спремно за славље и први гости, ако их је било, почињали су долазити. Ако није било гостију, сви укућани скупљали су се у једну просторију и сваки присутни прао је десну руку до лакта. Затим сједа на столицу или клупу и добија прву чашу разблаженог вина са водом. Потом би се доносило предјело и свако би за себе изговарао славословље над храном.

Симболика разблаженог и неразблаженог вина

Многи ће се упитати зашто су Израиљци разблаживали вино водом и зашто је Света тајна причешћа установљена на таквом вину. Мислимо да је потребно да то мало шире објаснимо.

Када је саграђена Скинија и Арон и његови синови изабрани за свештенике: „Господ рече Арону говорећи: Вина и силовита пића немој пити, ти ни синови твоји с тобом, кад улазите у Скинију да не изгинете. То нека вам је уредба вјечна од кољена до кољена, да бисте могли разликовати шта је свето, шта ли није и шта је чисто, шта нечисто и да бисте учили синове Израиљеве свијем уредбама које им је казао Господ преко Мојсија“ (Лев. 10, 8–11; Јез. 44, 21; Тит. 1, 7).

Да ли је још Мојсије ово правило проширио на све Израиљце или је то касније неко наредио, из Светог писма се не

може директно сазнати, већ само разлози зашто су Израиљци увијек пили разблажено вино.

У Светом писму, поред буквалног значења, чаша се чешће употребљава у пренесеном, алегоријском смислу, као чаша гњева Господњег, под којим се подразумијева казна Божија за људске гријехе који су превазишли сваку мјеру Божијега стрпљења и милости, а због којих Бог кажњава не само појединце него и читаве градове, као на примјер Содом и Гомор (Пост. 19, 24–25), те поједине земље и народе, као Вавилон, за који каже: „Зато ћу затрести небо и земља ће се покренути са свога мјеста од јарости Господа над војскама у дан када се распали гњев његов. И Вавилон, украс царствима и дика слави Халдејској, биће као Содом и Гомор“ (Ис. 13, 13 и 19).

Бог свој изабрани народ кажњава због гријехова и одступања од заповјести Његових. И друге народе је Бог упозоравао и кажњавао говорећи: „Не дижите увис рога својега, не говорите тврдоглаво. Јер узвишавање не долази ни од истока ни од запада ни од пустиње – него је Бог судија – једнога понижава, а другога узвисује, јер је чаша у руци Господу, вино ври, напунио је пуну и раздаје из ње. И талог ће њезин прогутати, испиће је сви безбожници на земљи“ (Пс. 75, 5–8).

Чак ни свети град Јерусалим Бог није поштедио када су гријеси његови превазишли сваку мјеру, него га је казнио тако што је допустио да га Вавилонци заузму, плијене и разоре због њихових гријехова, за које пророк Исаија каже: „Пробуди се, Јерусалиме! Који си пио из руке Господње чашу гњева Његова, пио си и талог из чаше“ (51, 3).

Свуда је овдје узета чаша као мјера, вино чисто као гњев, а талог од вина као најстрашнија казна, оно најгоре што може да задеси људе или један народ – казна без милости.

Ништа се боље не предвиђа ни другима који одступају од Бога: „И они ће пити од вина гњева Божијега, које је непомијешано уточено у чашу гњева његова, и биће мучени огњем“ (Отк. 14, 10).

Зашто се неразблажено вино узима као симбол гњева и казне Божије за људска безакоња? То лијепо објашњава Јефимије Зигабена, који напомиње да је неразблажено вино јако, дејствујуће, оно које унижава човјека.

Вино је најјаче природно пиће које се добија природним процесом ферментације. Сва друга пића јача од вина су вјештачка пића, јер се послије процеса ферментације праве на вјештачки начин дестилацијом. Отуда се вино узима као најсиловитије пиће које има моћ да помути разум и обара човјека на земљу.

Као што се вино разблажује водом да се човјек не опије брзо и унизи, тако се и гњев Божији ублажава кајањем и молитвом да нас Бог помилује својим човјекољубљем. Иначе, „Милост Божија што не изгинусмо сасвијем“.

Бог је дуготрпељив и многомилостив, никада не враћа истом мјером, па и када нас кажњава, то је мање него што смо заслужили, јер је Бог милостив према нашим слабостима (Јез. 9, 16; Јов. 11, 6...). Јер „Господ не одбацује за свагда“ (Плач. 3, 31). Бог се „Не гњеви једнако нити се до вијека срди“ (Пс. 103, 9;Ис. 57, 16). „И неће свагда бити заборављени убоги“ (Пс. 9, 18). Јер је „Податљив и милостив Господ, дуго трпи и велике је милости“ (Пс. 145, 8). И опет: „Ако ћеш на безакоња гледати, Господе, ко ће опстати?“ (Пс. 130, 3). „Јер безакоња моја изађоше врх главе моје, као тешко бреме отежаше ми“ (Пс. 38, 4).

„Господ погледа с неба на синове човјечије да види има ли који разуман, тражи ли који Бога. Сви су зашли, сви покварили, нема никога да добро твори, нема ниједнога“ (Пс. 14, 2–3; Рим. 3, 10–11).

Овако огреховљени род људски није имао чему да се радује, него, како каже псалмопјевац: „Сједјеше у тами и у сјени смртној, окован у тугу и у гвожђе“ (Пс. 107, 10; Мт. 4, 16; Лк. 1, 79).

Тренутне радости помућивала је туга и жалост, јер је увијек уз чашу меда ишла и чаша жучи, како је говорио Његош.

За чашом растворeног вина ишла је чаша нерастворeног вина са талогом. Ситне дневне радости увијек је помућивала жалост. Загледан у такву будућност, човјек се није имао надати ничему добром, осим милости Божијој. Једина радост која је могла бар мало да ублажи свакодневну жалост била је нада у будућег Спаситеља, кога је Бог по великој својој милости и човјекољубљу обећао послати људима. Њега су пророци најављивали и позивали да се унапријед радују Његовом доласку говорећи: „Уништиће Он смрт заувијек и утрће Господ сузе са свакога лица и срамоту народа својега укинуће са све земље; јер Господ рече: И рећи ће се у оно вријеме, гле ово је Бог наш, Њега чекамо и спашће нас; ово је Господ, Њега чекамо; радоваћемо се и веселићемо се за спасење Његово“ (Ис. 25, 8–9). „Тада ће се пјевати ова пјесма у земљи Јудиној: имамо тврд град, зидови и опкоп његови су спасење“ (Ис. 26, 1).

„У оно ће вријеме Господ над војскама бити сјајна круна и дивни вијенац остатку народа својега“ (Ис. 28, 5). „ И тај ће дан чути глухи ријечи у књизи и из таме и мрака видјеће очи слијепих. И кротки ће се веома радовати у Господу, и ништи између људи веселиће се за свеца Израиљева“ (Ис. 29, 18– 19). „Радоваће се томе пустиња и земља сасушена, веселиће се радујући се и попјевајући; слава ливанска дође јој и красота кармилска и саронска; та ће мјеста видјети славу Господњу, красоту Бога нашега“ (Ис. 35, 1–2). „Веома ћу се радовати у Господу и душа ће се моја веселити у Богу мојему, јер ме обуче у хаљине спасења и плаштом правде огрну ме, као кад женик намјести накит и као кад се невјеста украси накитом својим. Јер, као што из земље расте биље и у врту ниче што се посије, тако ће Господ Бог учинити да никне правда и похвала пред свим народима“ (Ис. 61, 10–11).

Гледајући својим пророчким очима то вријеме, на другом мјесту се каже: „Пујте небеса и весели се земљо, подвикујте горе весело, јер Господ утјеши свој народ и на невољнике смилова се“ (Ис. 49, 13). А псалмопјевац каже: „И ти промјени плач мој на радост, скиде с мене врећу и опаса ме весељем“ (Пс. 30, 11).

Мислимо да је овај уметак о разблаженом и неразблаженом вину и симболици једног и другог бар мало разјаснио зашто су Израиљци увијек пили разблажено вино, које је поред квасног хљеба употребљавано за Свету тајну причешћа, јер је разблажено вино симбол Божије милости а неразблажено вино симбол казне.

Наставак поретка Пасхалне вечере

Док су се учесници сакупљали у посебну собу (пријемницу) и пили прву чашу разблаженог вина, домаћице су за то вријеме у просторији гдје ће се јести Пасха постављале сва јела на стол, који је био широк и у облику потковице, такозвани „триклини“. Двије трећине стола, према зидовима просторије, застрти су прекривачима на које су лијегали гости налакћени на лијеву руку, тако да им је једна рука била слободна за узимање јела и пића. Унутрашња трећина стола била је застрта столњаком и на њему су поређана сва јела.

За стол се сједало по старјешинству или како домаћин одреди. Са домаћом чељади и гостима за стол су обавезно залијегали слуге и робови, ако су били обрезани. Уврх стола лијегао је старјешина дома или, ако хоће да укаже некоме посебну част, онда би њега постављао уврх стола, а испред њега онога са ким жели да разговара. Дошљаци и најамници нису смјели јести Пасху.

За столом се није само јело и пило, већ и разговарало. Када би се сви гости скупили, тада су прали лијеву руку до лакта, јер ће приликом јела користити и њу. У већини случајева су прали и ноге, иако тај обичај није био обавезан, као ни прање руку прије јела, али су га већином практиковали јер је било пријатно послије дужег пута да се опере прашина и мало расхладе ноге. То су радили робови или слуге. Али, у овоме случају, то је урадио сам Исус Христос; зато се Петар и бунио када је Исус пришао к њему да му опере ноге. Али, када му је Исус објаснио зашто то ради, онда је рекао да му опере и

главу ако треба. Исус им је потом рекао: „Знате ли шта сам вам учинио? Ви ме зовете учитељем и Господом; и право велите, јер јесам. Кад вам, дакле, опрах ноге, ја Господ и учитељ, и ви сте дужни један другоме прати ноге. Јер сам вам дао примјер да, као што ја учиних вама, и ви чините“ (Јн. 13, 15). То значи да чашћу чине један другога већим, а не да се горде и уздижу један над другим, да се боре за првенство.

Послије прања лијеве руке и ногу сви су прелазили у посебну просторију гдје је био постављен стол и залијегали су крај њега, по реду како смо већ рекли.

Пасхална вечера, за разлику од других, увијек се јела лежећи, изузев прве коју су јели у Египту и оне када су ушли у обећану земљу, у долини Јерихонској код Галгала, а које су јели стојећи јер је лежање за трпезом био знак слободе.

Када би сви легли за трпезу, најстарији изговара славословље над храном за све. Потом узима прстима горке траве, умаче их у слану воду и кашу, те ставља то у уста и једе. Исто тако за њим по реду узимају сви остали за столом. Затим добија другу чашу разблаженог вина и као одговор на питање сина или своје сопствено указује на разлику између пасхалне вечере и других празничних и обичних вечера, јер се само за пасхалну вечеру једу горке траве, посебни умаци, печено месо пасхалног јагњета и бесквасни хљебови. Ради бољег разумијевања свега овога, чита се „агада“, тј. књига Поновљених закона од 26. главе до 5. стиха надоле, гдје се укратко излаже историја израиљског ослобођења из египатског ропства. Потом најстарији пита: „Зашто ми једемо ову Пасху?“ Па сам одговара: „Зато што је Бог прошао поред наших домова у Египту, зато што закон налаже; ово је жртва за пролажење Господње“ (Изл. 12, 27). Затим узима суд са горким зељем, диже га увис и каже: „Зашто ми једемо ово горко зеље?“ И одговара: „Зато што су Египћани загорчали оцима нашим, као што је о њима написано“ (Изл. 1, 14). Исто тако диже и бесквасне хљебове и говори: „Зашто једемо ове бесквасне хљебове?“, па одговара на своје питање: „Зато што тијесто наших предака још не бијеше укисло, а Свемогући и благи Бог одједном их изведе из Египта, као што је казано у

закону“ (Изл. 12, 39). Па завршава славословље: „Стога смо дужни да благодаримо, захваљујемо, славимо, узвеличамо, поштујемо, благосиљамо Тога који је учинио нашим прецима и нама сва ова чуда. Он нас је извео из ропства на слободу, из туге на радост, из подаништва на слободу. Ускликнимо му алилуја!“ Овоме се додавао 113. псалам: „Хвалите слуге Господње...“ закључно са ријечима: „Који претвара камен у језеро водено и гранит у извор водени“ (Пс. 114, 8) и завршава ријечима: „Благословен си Господе Боже наш, Царе васељене који си спасио нас и наше претке из Египта... довео нас до ове ноћи да једемо бесквасне хљебове и горко зеље.“

Послије тога сâм узима другу чашу и уз благослов за вино пије мало из ње. Поново пере и брише руке, узима са стола два бесквасна хљебића, један ломи на два дијела и мође једну половину на друге хљебове десно, а другу лијево од себе, говорећи славословље над хљебом: „Благословен си... који си нас осветио заповјестима својим и заповједио нам да једемо бесквасне хљебове и горко зеље“ и једе бесквасни хљеб са горким зељем, па предаје другима да и они једу то једно парче као и он.

Талмудисти и књижевници ово ломљење једног хљеба и стављање једне половине на једне, а друге на остале хљебове тумаче као симбол биједе и називају га „хљеб биједних људи“, јер се само сиротињи даје парче хљеба. Овакво тумачење нам не изгледа нимало логично. То су били хљепчићи величине длана и дебљине прста; када се преломи нема у њима више од два-три залогаја; ако је и за сиротињу, премало је. Прије ће бити да је то симболична радња која је указивала да ће тај на кога указује пасхално јагње подијелити вријеме и завијет на Стари и Нови, до Њега и од Њега, као што и ми рачунамо. А ломљење другог хљепчића на парчиће, умакање у горке траве и кашу, те раздавање другима указује на Свету тајну причешћа коју ће Исус установити.

Затим, послије славословља: „Благословен... који си нам заповиједио да једемо жртвено месо“. То месо, које се пекло са агнецом, јесте нека врста домаће жртве. Уз ово су се јела и остала, непасхална јела.

На крају се приступа једењу главног јела, пасхалног јагњета. Прво се изговара славословље: „Благословен... који си нас осветио заповјестима својим и наредио нам да једемо Пасху“.

Најстарији или главни гост узима парче пасхалног јагњета, које је као и остало месо бивало раније исјечено на мања пачад и стављено у посебну чинију; за њим сви редом узимају по парче пасхалног јагњета и са великом радошћу и весељем једу месо пасхалне жртве. При узимању и једењу пасхалног јагњета говори се: „Ово је тијело Пасхе“.

Приликом сјечења и једења пасхалног јагњета није се смјела преломити ниједна кост нити од њега ишта оставити до јутра.

Уз јело се помало пило вино из друге чаше и разговарало. На крају вечере сви добијају једно парче пасхалног јагњета, величине једне маслинке, које је било раније исјечено и стављено у посебну чинију. Тај комадић меса је знак да је вечера завршена.

Најстарији за трпезом пере руке, послије чега каже: „Благословен је онај чију смо благодат јели и чијом благодећу живимо“. Затим и остали перу руке. Ово прање руку послије јела било је обавезно.

Како из изложеног можемо видјети, то је била једна обредна вечера, од почетка до краја, са пуно симболике и успона.

Чаша заједнице

Послије вечере могла се пити и трећа чаша вина ако се тројица или више њих сложе у нечему. А то „у нечему“ могло је бити само нешто у вези са Спаситељем. То је била чаша заједнице, истомишљења (мислија), и пили су из исте чаше. Само у овом случају два или више Јевреја смјели су пити из исте чаше – и никада више. Зато су је и звали „чашом заједнице“. Она је била симбол заједнице у Христу, тј. Свете тајне причешћа и брака, јер је и брак заједница, тј. слика цркве и тијела Христова. „Хљеб који ломимо није заједница тијела Христова“ (1. Кор. 10, 16).

То се радило тако што би најстарији мушкарац напунио једну чашу разблаженог вина, па би сви који су се сложили пили из ње. Она се није разликовала од других чаша, само што је имала другачије значење. Ако их је било до петоро, онда би пили од најстаријега до најмлађега, а последњи би испио остатак до краја. Ако их је било више од петоро, онда би почињали од најмлађега. Такав је био поредак и приликом прања ногу.

Овакав поредак пијења из „чаше заједнице“ није случајан, он има своју симболику као и пасхално јагње. Број пет је средишњи број простих бројева и дијели их на двоје. Испред

њега су четири броја: 1, 2, 3 и 4, а иза њега четири: 6, 7, 8 и 9. То је био симбол диобе на Стари и Нови завјет.

Пошто је Пасхална вечера била завршена једењем парчића пасхалног јагњета и после прочитане молитве, Исус Христос је слободно могао да узме квасни хљеб, благослови га и претвори у своје Тијело, те њиме причести своје ученике; тако исто и „чашу заједнице“ у своју Крв, а да не прекрши ниједан закон нити пропис. Да је то што је Исус Христос урадио током вечери било противно неком закону или пропису, неко би од апостола реаговао и тражио објашњење од Њега. Пошто нико није реаговао, значи да није прекршио ниједан закон или пропис.

Већ смо објаснили да се Пасха могла славити и јести и дан раније, тј. 13. нисана, те да је 13. и 14. нисана једена само пасхална вечера са бесквасним хљебом, а Он је ово учинио пошто је вечера била завршена, па и није могао прекршити било какав закон или пропис, јер је имао скоро читав дан на располагању да узме квасни хљеб. Зато нико од апостола није реаговао, јер су и они знали прописе, шта смију а шта не смију јести послије вечере.

Зар ико смије и да помисли да би Исус нарушио закон или неки пропис када је сам за себе рекао: „Не мислите да сам дошао да укинем Закон или Пророке, нисам дошао да укинем, него да испуним“ (Мт. 5, 17).

Дакле, без икакве дилеме морамо прихватити да је то била пасхална вечера по свим прописима. То потврђују сва тројица јеванђелиста, када кажу да су уготовили Пасху, како им је заповједио Исус (в. Мт. 26, 17; Мк. 14, 16; Лк. 22, 13).

Када је дошло вријеме, Исус је легао за трпезу са својим ученицима и почели су да једу Пасху по реду који смо малопријe изложили. Како се за трпезом није само јело и пило, него и разговарало, Исус већ на самом почетку вечере каже како ће Га један од њих издати, јер је знао да се Јуда већ договорио са јеврејским старјешинама да Га изда за тридесет сребрењака.

Када Матеј говори о Јудином издајству, он каже: „И док јеђаху...“ (26, 21). То значи: док су још јели, на самом почетку вечере. А када говори о претварању хљеба и вина у Тијело и Крв и причешћивању апостола, он каже: „И кад јеђаху...” (26, 26); што значи када су завршили вечеру. Апостол Лука још је јаснији када каже: „А тако и чашу по вечери“ (Лк. 22, 20). То значи да је Исус Христос установио Свету тајну причешћа пошто је вечера била завршена, а не за вријеме вечере.

Ево шта дословно пише код јеванђелиста Матеја и Луке: „И кад јеђаху, узе Исус хљеб и благослови га и даваше ученицима и рече: узмите, једите, ово је Тијело моје. И узе чашу заблагодаривши даде им говорећи: пијте из ње сви, јер је ово Крв моја Новога завјета, која се пролијева за многе ради отпуштања гријехова“ (Мт. 26, 27–28; Мк. 14, 22–24; Лк. 22, 19–20). И Матеј и Марко употрбљавају облик „...и кад јеђаху“, шта значи да је управо прије тога била завршена пасхална вечера, јер се њиме означава радња која се завршила непосредно прије оне која се врши. Јеванђелиста Лука је још јаснији, само што употрбљава друге ријечи. Он каже: „А тако и чашу по вечери...“ (22, 20). То значи да је послије пасхалне вечере узео и хљеб и чашу. А тада је могао узети само квасни хљеб. То потврђују јеванђелисти, па и апостол Павле када говори о Светој тајни причешћа, да је Исус узео квасни хљеб „артос“.

Само се по себи подразумијева да су апостоли знали да праве разлику између квасног и бесквасног хљеба, као и то да су Грци имали посебан назив за бесквасни хљеб. А и сам нас разум учи да је Исус Христос узео квасни хљеб за Свету тајну причешћа због његове симболике. Стари завјет је био као бесквасни хљеб, у њему није било уздизања, јер су га Јевреји искварили и нису га одржали. „Јер да је први завјет био без мане, не би се тражило мјесто за други“, каже апостол Павле (Јев. 8, 7). Старозавјетно свештенство и жртве су биле само „... праслика и сјен небеских стварности, као што бијеше Мојсију када је требало да начини Скинију; рече (Бог) да начиниш све по обрасцу који ти је приказан на гори. А сада ово толико узвишеније служење има колико је потребно бољег Завјета, који је на бољим основама заснован“ (Јев. 8, 5–6; Изл. 25, 40).

„Али када је дошао Христос, Првосвештеник будућих добара, кроз већу и савршенију скинију, нерукотворену, то јест не од ове творевине, не са крвљу јарчијом и јунчијом, него са својом крвљу, уђе једном за свагда у светињу извршивши вјечно избављење“ (Јев. 9, 11–12). „Јер смо постали заједничари Христови само ако првобитну вјеру до краја чврсто одржимо“ (Јев. 3, 14; 2. Пет. 1, 9).

Зато је Исус Христос одмах по једењу пасхалног јагњета дао апостолима да једу Истинску Пасху, Тијело и Крв своју, коју ће пролити за опроштај наших гријехова. Пасха коју су тада јели била је само слика (симбол) и образац праве Пасхе коју су апостоли јели по вечери.

Овим чином Исус Христос није само причестио апостоле и установио Свету тајну причешћа, већ је тако и установио Нови завјет рекавши: „Пијте из ње сви; ово је Крв моја Новога завјета, која се пролијева за многе ради отпуштања гријехова“ (Мт. 26, 27–28; Мк. 14, 24; Лк. 22, 20).

Исус Христос се овим показао и као Првосвештеник, јер Он мијења Стари завјет Новим. А када се мијења завјет, мијења се и закон о свештенству, што су пророци и најавили. О томе најбоље говори апостол Павле, који каже: „Ако је, дакле, савршенство било постигнуто кроз левитско свештенство, јер је њиме народ био доведен под Закон, зашто је било још потребно говорити да ће се појавити други свештеник по чину Мелхиседекову, а не по чину Аронову? Јер када се мијења свештенство, мора се промјенити и Закон. Јер Овај за кога се ово вели из другога је племена, од кога нико није приступао жртвенику. Јер је очигледно да је Господ наш произашао из племена Јудиног, за које Мојсије ништа не рече о свештенству“ (в. Ис. 11, 1; 53, 2). „И још је очигледније, када по подобију Мелхиседекову настаје други свештеник, који није настао по закону тјелесне заповијести него по сили живота неуништивога. Јер Писмо свједочи: Ти си свештеник вавијек по чину Мелхиседекову“ (в. Пс. 110, 4; Јев. 5, 6). „Укида се, дакле, прећашња заповјест због своје немоћи и некорисности. Јер Закон ништа није довео до савршенства, а уводи се боља

нада кроз коју се приближујемо Богу. Уколико не бијеше без заклетве, јер они без заклетве посташе свештеници, а Овај са заклетвом онога који му говори: закле се Господ и неће се раскајати, Ти си свештеник вавијек по чину Мелхиседекову“ (в. Пс. 110, 4). „Утолико Исус поста мач бољега Завјета. И оних свештеника је било много, јер их је смрт спречавала да остају, а Овај, пошто остаје вавијек, има непролазно свештенство. Зато може потпуно и за увијек спасити оне који кроз Њега долазе Богу, пошто свагда живи, па може посредовати за њих“ (в. Рим. 8, 34; 1. Јн. 2, 1). „Јер чист, одвојен од грјешника и виши од небеса, који нема потребе као они свештеници да сваки дан приноси жртве најприје за своје гријехе, а потом и за народне, јер Он то учини једном за увијек принјевши самога себе. Јер Закон поставља за првосвештенике људе који имају слабости, а ријеч заклетве послије Закона поставља Сина вавијек савршенога“ (Јев. 7, 11–28).

Тајна вечера или Вече тајни?

У богословској литератури се за посљедњу Исусову вечеру свуда каже „тајна вечера“. Ако се мисли само на Свету тајну причешћа, то је неисправно из више разлога. Као прво, неки ће помислити да је Исус са својим ученицима одржао некакву тајну вечеру, скривену од народа и од јавности. Већ смо рекли како се припремала и јела Пасха. Ту није могло бити никакве конспирације, јер су Петар и Јован морали однијети јагње до храма и тамо обавити све по пропису, па га пронијети на ражњу назад кроз град. Шта је ту могло бити тајно? Друго, Исус Христо послије пасхалне вечере није само претворио хлеб и вино у своје Тијело и своју Крв, причестио своје ученике и тиме установио Свету тајну причешћа, него и Нови завјет, нови закон о свештенству, о праштању гријеха... Дакле, ради се о више светих тајни. Зато би правилније било рећи – Вече тајни. Али ко би то сада исправио? Као и многа друга писанија о овој вечери. Зато се тим питањима нећемо бавити, изузев наредна два.

Да ли се Јуда причестио?

Ова питања не би заслуживала нашу пажњу да се она с вријемена на вријеме не постављају међу нашим богословима и да се о њима не расправља. Мало је чудно да ико озбиљан поставља оваква питања и да се о њима води расправа када је ту све јасно као дан.

Прво: чим су сви легли за стол и чим је почела вечера, Исус Христос је рекао да ће Га један од њих издати, а сви су Га појединачно питали: да нисам ја? То је учинио и Јуда, на што му је, према Јеванђељу по Матеју, Исус одговорио: „Ти каза“ (Мт. 26, 25).

Када је Исус поново рекао: „Заиста, заиста вам кажем, један од вас издаће ме. Онда се ученици згледаху међу собом и бијаху у недоумици о коме говори. А један од ученика Његових, кога Исус љубљаше, беше наслоњен на наручје Исусово. Њему, дакле, Симон Петар даде знак да упита (Исуса) ко би то био о коме говори. А овај, наслонивши се на прса Исусова, рече Му: Ко је то? Онај је коме ја умочивши залогај дам. И умочивши залогај даде Јуди Симоновом Искариотском. И по залогају уђе сатана у њега. Онда му рече Исус: што чиниш, чини брже. А ово не разумјеше нико од оних што бијаху за трпезом зашто му рече. Неки мишљаху, будући да у Јуде бијеше каса, да му Исус рече: купи што нам треба за празник или да даде штогод сиромасима. А он (Јуда) узевши залогај одмах изиђе, а бијеше ноћ кад он изађе“ (Јн. 13, 21–31).

Дакле, Јуда је изишао напоље још на самом почетку вечере и није се више враћао назад. Он није ни окусио пасхално јагње, јер се оно јело при крају вечере, а причешће је било по завршетку вечере. Како је онда могао да се причести?

Ако неко мисли да га је Исус причестио оним парчетом хљеба умоченим у горку кашу, онда тај нема појма о причешћу.

Чак и неки озбиљни теолози мисле да се Јуда причестио, али себи на осуду, јер није био достојан. Мисле ваљда на ријечи

апостола Павла: „Јер који недостојно једе и пије, суд себи једе и пије“ (1. Кор. 11, 29; 2. Кор. 13, 5). Међутим, ово апостол Павле говори за Коринћане и нас, а не за Јуду.

Али нико се не пита: којим Тијелом Исусовим се ми причешћујемо? Ово је много важније да знамо него да ли се Јуда причестио. Одговор на ово питање није много тешко наћи, само се морамо мало више потрудити.

Апостол Павле каже: „А кад дође пуноћа времена, посла Бог Сина Својега, који се роди од жене, који би под законом“ (Гал. 4, 4). А на другом мјесту каже: „Јер заиста се не присаједини анђелима, него се присаједини сјемену Аврамову. Стога је требао да у свему буде подобан браћи, да би био милостив и вијеран Првосвештеник у служби Богу, како би очистио гријехе народа“ (Јев. 2, 16–17). Јер немамо првосвештеника који не би могао састрадати немоћима нашим, него Првосвештеника који је у свему кушан као и ми, али без гријеха“ (Јев. 4, 15). А на другом мјесту каже: „Јер онај који освећује и они који се освећују, сви су од једнога, зато се не стиди да их назове браћом... Ево, ја и дјеца моја коју ми даде Бог. А пошто та дјеца имају заједницу у крви и мијесу, и Он узе најприснијег дијела у томе да смрћу сатрије онога који има моћ смрти, то јест ђавола“ (Јев. 2, 11, 13–14; 2. Тим. 1, 10).

Дакле, Исус је по човечанској природи био као и ми под законом природе и смрти, у свему подобан нама, али без гријеха (Јев. 4, 5). У такво Тијело и Крв Исус је претворио хлеб и вино – смртно са смртним. Да је то учинио послије Васкрсења, онда се ово наше смртно тијело не би могло сјединити са Његовим, васкрсењем преображеним у бесмртно. Како каже праведни Јов: „Ко ће чисто изводити из нечистога? Нико“ (14, 4). Или псалмопјевац: „Чисто са чистим, а са неваљалијем супротно њему“ (Пс. 18, 26). Или како каже апостол Павле: „...нити распадљивост наслијеђује нераспадљивост“ (1. Кор. 15, 50). Да је то тако, доказ јесте да се остатак Тијела и Крви у путиру, ако га свештеник не употреби по завршетку Свете литургије, може покварити.

Зато постоји упутство како треба поступити у таквим случајевима. Јер приликом претварања хљеба и вина у Тијело и Крв Исусову, хљеб и вино задржавају своје својство и укус, али добијају све особине Тијела и Крви Исусове, што је научно и лабораторијски доказано.

Можда ће неки који нису знали за ово рећи: па онда Свето причешће није свето и не вриједи ништа. Нека не мисле тако! Јер причешће значи присаједињење честице или јединке у цјелину. Апостол Павле каже: „Зар не знате да сви који се крстимо у Христа Исуса, у смрт Његову се крстимо. Тако се с њим погребосмо кроз крштење у смрт да би, као што Христос устаде из мртвих славом Очевом, тако и ми ходили у новом животу. Јер ако постадосмо сједињени са обликом смрти Његове, онда ћемо и са васкрсењем... Ако умиремо са Христом, вјерујемо да ћемо и живјети с Њим“ (Рим. 6, 3–5 и 8).

Крштењем ми постајемо чланови Цркве, за коју апостол Павле каже да је Тијело Христово, пуноћа Онога који све испуњава у свему (Еф. 1, 23). „И Он је глава тијела Цркве, који је почетак, Прворођени из мртвих, да у свему Он буде први“ (Кол. 1, 18). „Јер кроз Њега имамо и једни и други приступ ка Оцу у једноме Духу. Тако, дакле, нисте више странци ни дошљаци, него сте суграђани светих и домаћи Божији, назидани на темељу апостола и пророка, гдје је главни камен сам Исус Христос, на коме сва грађевина расте у Храм свети у Господу; у кога се и ви заједно уграђујете у обиталиште Божије у Духу“ (Еф. 3, 18–22; 1. Пет. 2, 3). Јер, како каже апостол Павле на другом мјесту: „Не знате ли да су тјелеса ваша удови Христови...“ (1. Кор. 7, 15). „Или не знате да је тијело ваше храм Светога Духа који је у вама, којега имате од Бога и нисте сами“ (1. Кор. 7, 19); а којега смо примили кроз Свету тајну миропомазања послије крштења. Зато: „Чаша благослова коју благосиљамо није ли заједница Крви Христове? Хљеб који ломимо није ли заједница Тијела Христова? Јер је један хљеб, једно смо тијело, многи пошто се сви од једнога хљеба причешћујемо“ (1. Кор. 10, 16–17). А да бисмо то достигли: „Он даде једне као апостоле, а друге као пророке, једне као јеванђелисте, а друге као пастире и учитеље

за усавршавање светих у дјелу служења за сазидање Тијела Христова. Док не достигнемо у јединство вјере и познања Сина Божијега, у човјека савршена у мјеру раста пуноће Христове. Да не будемо мала дјеца коју љуља и заноси сваки вјетар, учена обманом људском и лукавством ради довођења у заблуду, него да будемо истински у љубави, да у свему узрастемо у онога који је глава – Христос“ (Еф. 4, 11–15).

Као чланови Цркве – Тијела Христова, постајемо корисници благодатних дарова да бисмо били сједињени са Њим, у смрти сједињени и у васкрсењу, будућем животу и обожењу, што и јесте крајњи циљ стварања човјека. „Јер који год се у Христа крстите, у Христа се обукосте“, каже апостол Павле (Гал. 3, 26–27).

То је мјера коју треба да достигнемо, а коју нам је омогућио Исус Христос својим оваплоћењем, смрћу и васкрсењем.

То је она тајна која је била сакривена од вијекова и поколења, а која се сада јави светима, у коју се желели и анђели да завире.

О употреби хљебова за причешће

И на Истоку и на Западу пракса старе цркве била је да се за причешће користи квасни хљеб. Временом су Римокатоличка, Јерменска и оне цркве које су се издвајале од њих почеле да уводе бесквасне хљебове за причешће, док их нису коначно потпуно увели. Због тога је настао спор између Римокатоличке и Православне цркве, који до данас није превазиђен.

Како је дошло до тога, када су у почетку и дуго времена сви употребљавали квасне хљебове?

Први који су за Свету тајну причешћа почели употребљавати бесквасни хљеб била је једна јудеохришћанска секта крајем првог вијека, позната под именом евионити, и нико више.

У седмом вијеку ту су праксу увели Јермени. Потом скоро у исто вријеме и неке црквене општине, одакле се ова пракса доста брзо почела ширити и по другим крајевима на Западу. У осмом вијеку она продире у Енглеску, у деветом вијеку у германске земље, одакле постепено прелази у Италију.

У једанаестом вијеку папа Лав IX покушава да оправда ову праксу изобличавајући цариградског патријарха Михаила Керулалија и тврдећи да се Света тајна причешћа свршавала на бесквасним хљебовима већ хиљаду и двадесет година, што би значило од времена Исуса Христа, а то није тачно, него тек од седмог вијека до његовог доба, а то је раздобље од свега 3-4 вијека. Чак ту праксу ни евионити нису одмах примјењивали, него тек крајем првог вијека. Папино правдање да се у Италији одвајкада служи литургија на опреснацима није тачна, јер тамо и није било евионита.

Треба имати на уму да је ово вријеме настанка велике шизме, раскола између Западне и Источне цркве, када су се римски и цариградски епископи нападали не бирајући средства. Преко папе Лава IX цариградски патријарх је и сазнао да се готово на цијелом Западу за Свету тајну причешћа употребљава бесквасни хљеб, или опреснаци, како су их још звали. Наравно, патријарх Михаило није остао без одговора папи Лаву IX. Михаило је сазвао сабор у Цариграду и у присуству цара изобличио Латине због отпадништва од праве вјере, нарушавања апостолских правила и апостолских сабора називајући их јеретицима. И строго су забрањивали православни хришћанима да присуствују латинским богослужењима, што је правило још већи јаз између Православне и Римокатоличке цркве. Латини су остали при своме, док је Источна (православна) црква остала вијерна старој пракси.

У петнаестом вијеку на Флорентиској унији Цариград је мало попустио, јер је био у опасности од Турака, па се надао помоћи од Запада, те је донијета одлука да се литургија може вршити и на бесквасном хљебу, као и да православни вјерници могу присуствовати таквим литургијама.

Међутим, знамо да су сви такви покушаји да се Западна и Источна црква уједине сви до данас пропали. Што се тиче доказа којима и једни и други бране своју праксу, мало је за њих рећи да су никакви, јер су противрјечни Светом писму, ријечима јеванђелиста и самога Господа Исуса Христа. Једноставно – ван теме су. О томе смо довољно говорили у уводном дијелу и навели ријечи пророка и апостола да се Свето писмо не може и не смије извртати, јер се тиме противимо самоме Богу. И сам Исус Христос је рекао: „Писмо се не може укинути“ (Јн. 10, 35). А неки, да би оправдали своје незнање, изврћу ријечи Божије само да би доказали своју погрешну теорију. Уосталом, навешћемо неке примјере, па ћемо и сами видјети.

Докази свих православних богослова своде се на то да последња вечера Исуса Христа са ученицима није била пасхална јер ју је јео 13. нисана увече, када није смио јести бесквасни хљеб. То је важило у стара времена, али не и у Христово. Још тридесетих година двадесетог вијека пронађено је више од десет календара у околини Дамаска, у Кумрану, недалеко од Мртвог мора, по којима се Пасха могла јести и дан раније, из разлога који смо већ наводили.

Према томе, из свега реченог јасно се види да је то била пасхална вечера, а не обична. Она је протицала по закону и свим прописима, које су добро знали Исус Христос и апостоли. Такође смо јасно описали чиме се и како завршавала пасхална вечера.

И Источна и Западна црква на литургији изговарају ријечи из Лукиног јеванђеља: „А по вечери и чашу...“, што значи да је Исус хљеб благословио по вечери, јер се он благосиља непосредно прије чаше, али послије вечере, никако још за вријеме вечере, јер би тиме прекршио пропис једења Пасхе.

Пошто се само Пасхална вечера јела са бесквасним хљебом, то је Исус Христос слободно могао да узме квасни хљеб и на њему установи Свету тајну причешћа. Да ту нешто није било по прописима, бар би неко од апостола реаговао, ако нико други онда Петар, као и за прање ногу и више пута у другим приликама.

Друго; никада два или више Јевреја није смјело пити из исте чаше, него је свако добијао своју чашу и из ње пио. Једино послије вечере, ако се двојица-тројица или више њих сложе у нечему; а то „нечему“ морало је бити у вези са Спаситељем, пила се „чаша заједнице“, и једино су тада више њих пили из исте чаше. Зато Исус Христос, послије благосиљања, претвара хљеб у своје Тијело, дроби га и даје ученицима, потом и чашу, па је даје ученицима да сви пију из ње, о чему смо говорили раније.

Према свему што смо до сада рекли, видимо да су православни богослови у праву када тврде да је Исус Христос употребио квасни хљеб за Свету тајну причешћа, али не и за вечеру. Вечера је била пасхална, ту нема мјеста спекулацијама, јер се само вечера јела са бесквасним хљебом, а не цјео дан. Према томе, послије вечера и Исус и сви други имали су на располагању још цјео дан када су морали јести квасни хљеб послије вечере тринаестог нисана до вечере четрнаестог нисана. Зато Исус и није могао преступити закон или нарушити неко правило. То смо довољно јасно доказали на основу Светог писма, а не на основу некаквог свог или туђег мишљења.

Западни богослови су у праву да је то била пасхална вечера, али не и да је Исус установио Свету тајну причешћа на бесквасном хљебу, јер је јео Пасху првог дана бесквасних хљебова.

Прво: сама њихова пракса до седмог вијека их демантује, јер су само у неким храмовима и крајевима на западу почели да употребљавају на литургији бесквасни хљеб, а тек од раскола сви остали, и то не одједном, него постепено.

Они, као и православни богослови који се са њима споре око бесквасних хљебова, једноставно не праве разлику између бесквасних дана и празника Бесквасних хљебова. Бесквасни дани је народни назив за дане када се једе Пасха и нису цијели дани бесквасни у та два дана, само се Пасха јела са бесквасним хљебом. То се јасно види код Мојсија, Исуса Навина и других (Изл. 12, 18; ИНав. 5, 11).

То је слично као код нас, када кажемо да се Божић слави три дана, што није тачно. Ко не вјерује, нека узме календар у руке и прочита, па ће видјети да је сутрадан Сабор Пресвете Богородице, а наредног дана Свети Стефан. То је зато што Црква за велике Господње празнике има претпразништво. У том се периоду већ почиње славити празник као и у попразништву, али то не значи да празник траје толико дуго.

Или, можда је још бољи примјер Бадње вече. Празнује се само увече, а не и ујутро и у подне. Мислимо да би богослови који се баве таквим питањима морали да праве разлику између народне и богословске терминологије. Тако је и са Пасхом. Она се славила само једно вече и само се она јела са бесквасним хљебом. Ако се једе 14. нисана увече, а од поноћи почиње празник бесквасних хљебова, то није никакав продужетак слављења Пасхе, као што већина богослова говори, то је сасвим други празник и по смислу и по садржини.

Мислимо да је сада свима много јасније зашто смо надугачко и широко објашњавали шта су и који бесквасни дани, а шта је празник Бесквасних хљебова. Шта је Пасха, како и када се славила и јела. Она је била само слика (симбол) нове Пасхе – Исуса Христа.

Причешћем ми примамо истинско Тијело и истинску Крв Господа Исуса Христа, иако осјећамо укус хљеба и вина. Чак је и научно доказано да Свети дарови имају све особине Тијела и Крви. У то не треба сумњати, него вјеровати. Онај који сумња, боље је да се не причешћује, јер, како каже апостол Павле: „Који недостојно једе и пије, суди себи, једе и пије не разликујући Тијела Господњег“ (1. Кор. 11, 29) од обичног хљеба и вина.

Из свега што смо овдје рекли види се колико нека погрјешна мишљења или учења захтјевају објашњења да би их поправили.

После пасхалне вечере и причешћа апостола „...отпојавши хвалу изиђоше на гору Маслинску“ (Мт. 26, 30), у

Гетсиманију (Мт. 26, 36). Ту је Исус оставио ученике, а са собом повео Петра и оба сина Заведејева (Јакова и Јована), па онда оставио и њих „И отишао мало даље паде на земљу и мољаше се да би Га мимоишао чаша, ако је могуће. И говораше: Ава, Оче, све је могуће Теби; пронеси ову чашу мимо мене, али опет не како ја хоћу, него како ти (хоћеш)“ (Мт. 26, 35–36).

Неки тумачи ово објашњавају да се Исус плашио смрти и зато моли Оца да Га мимоиђе та „чаша“. Међутим, Јефимије Зигобена је добро запазио да се овдје ради о двије чаше. Јер, ако је могуће да Га мимоиђе ова чаша, значи да постоји и друга чаша. То су оне двије чаше о којима смо говорили: чаша вина разблаженога (милости Божије) и чаша вина неразблаженога (казне Божије за преступање Закона).

Исус овдје говори као човјек и у име човјечанства, иако је и Бог. Он препушта да Бог Отац одлучи. А та одлука је донијета још прије постања свијета (1. Пет. 1, 20); да се Бог Син оваплоти и постане човјек, пострада за род људски и васкрсне.

Зашто је све ово било потребно? Апостол Павле то објашњава овако: „Јер, пошто је кроз човјека смрт, кроз човјека је и васкрсење мртвих. Јер као што у Адаму сви умиру, тако ће у Христу сви оживјети. Но, сваки у своме реду: првенац Христос, потом, о Његову (другом) доласку, они који су Христови; онда крај, кад преда Царство Богу и Оцу, кад укине свако поглаварство и сваку власт и силу. Јер Он трба да царује док не положи све непријатеље под ноге своје. Посљедњи непријатељ укинуће се – смрт“ (1. Кор. 15, 22–26; в. и Рим. 5, 12).

Зашто је било још потребно да Исус умре? Да би проповједао онима у аду. Јер до тада су све душе умрлих ишле у ад, без обзира да ли су праведне или гријешне; да и њима проповједа Јеванђеље (в. Рим. 10, 6–7; Еф. 4, 8–9; 1. Пет. 3, 19–20; 4. 6 и друго). Да би и живи и мртви били у равноправном положају.

Док је Исус још био на молитви, Јуда се приближио са слугама јеврејских старјешина. И потом слиједи хватање

Исуса, суђење, распеће, смрт, погреб, проповјед душама умрлих у аду, васкрсење, разарање ада, извођење праведника у рај, гријешника у пакао и јављања васкрслог Исуса Христа; прво Марији Магдалини, па двојици ученика (Луки и Клеопи), на путу за Емаус Петру и увече свим апостолима, осим Томе. Касније слиједе друга јављања и проповјед ученицима о Царству Божијем током четрдесет дана.

Многи ће се запитати: зашто је требало Исусу још четрдесет дана да узиђе Оцу?

Број четрдесет је тријумфални број који означава побједу. Тиме је показао своју побједу и тријумфално се узнео на небо и сео са десне стране Оца, и са људском природом, чему су се у чуду и анђели задивили.

Приликом вазнесења на небо ученици су били са једне стране тужни што се растају са њим, а са друге стране радосни због обећања да ће им послати Утјешитеља – Духа Светога, јер ако Он не оде, неће доћи Дух Свети. И овим Исус Христос открива тајну спасавања рода људског.

Прије него се вазнео на небо, Исус Христос је рекао ученицима: „Даде ми се свака власт на небу и на земљи. Идите, дакле, и научите све народе крстећи их у име Оца и Сина и Светога Духа, учећи их да држе све што сам вам заповједио: и ево, ја сам с вама у све дане до свршетка вијека“ (Мт. 28, 18–20; Мк. 16, 15–16).

Овим је Исус Христос овластио апостоле да у Његово име могу опраштати гријехе. Другим ријечима, поставио их је својим намјесницима на земљи, али ће ту службу почети да врше тек пошто сиђе Свети Дух на њих, тј. пошто сазида Цркву Своју, коју ни врата пакла неће надвладати (Мт. 16, 18). Тако се мисија Исуса Христа продужава овдје на земљи. „Јер гдје су два или три сабрана у име моје, ондје сам и ја међу њима“ (Мт 18, 20).

Исус Христос је увијек са нама и духовно и тјелесно. Духовно као Бог је свуда присутан, а тјелесно када се год

причешћујемо. Сваки који је крштен у име Оца и Сина и Светога Духа и причестио се, он је христоносан. Њему су отворена врата раја, а да ли ће и ући у њега, није само до Христа, него и сваког појединца. Све зависи од тога колико ће се користити благодатним даровима који су нам на рсполагању, те испуњавати закон.

И да завршимо ово излагање ријечима апостола Павла: „Мени најмањему од свих светих даде се благодат да благовијестим међу многобошцима неистраживо богатство Христово. И да разјасним свима у чему је устројство тајне од вечности сакривене у Богу који је саздао све кроз Исуса Христа“ (Еф. 3, 8–9; Рим. 11, 13). „Који ће преобразити наше понижено тијело тако да буде саобразно тијелу славе Његове, по сили којом Он може све учинити и себи покорити“ (Фил. 3, 21).

То је пут спасења и обожења човјека. Наравно да уз Свете тајне крштења, миропомазања, исповијести и причешћа иду и Свете тајне свештенства, брака и јелеосвећења, али оне нису обавезне за све. Без њих нема Цркве, а без Цркве нема спасења. Јер другог пута нема, осим, што би рекао апостол Павле: „Исуса Христа, и то распетога“ (1. Кор. 2, 2; Гал. 3, 14).

Ко мисли да постоји и неки други пут, тај је као и Ева, а видјели смо како је прошла и шта је све из тога покушаја произашло за човјечанство и сву творевину.

ХРИСТОВА ЧУДА

НАД БОЛЕСТИМА

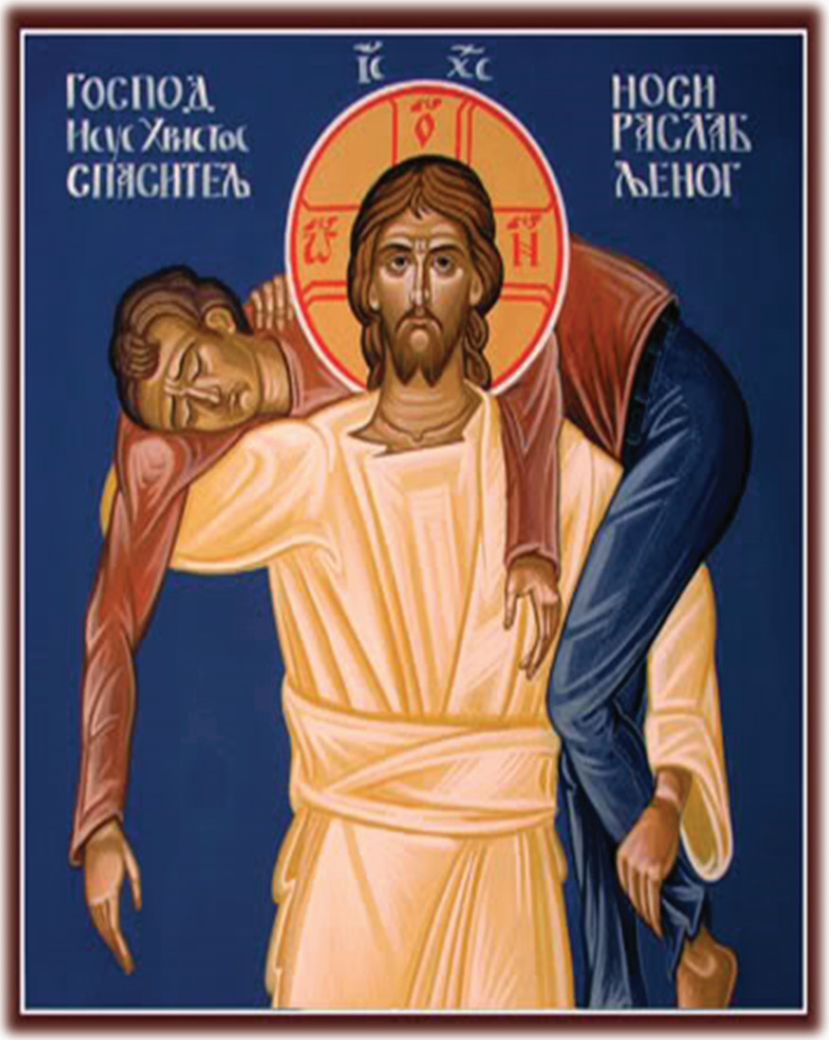

Исцјељујући болесне, који су боловали од разних болести, Исус Христос је показао своју власт и моћ над болестима.

„Он немоћи наше узе и болести понесе.“ (Мт. 8, 17; Ис. 53, 4)

Исцјељење сина царевог човјека
(Јн. 4, 45–53)

Ово чудо спомиње само јеванђелист Јован. Сви библисти наводе да се ово чудо десило у Кани Галилејској. Међутим, сусрет и разговор царевог човјека (неког царевог чиновника) јесте био у Кани Галилејској, али исцјељење његовог сина десило се у Капернауму, гдје је и боловао.

Како је дошло до овога? Послије свадбе у Кани Галилејској, гдје је Исус Христос претворио воду у вино, Он и мати Његова, браћа и ученици (првих шест апостола) сишли су у Капернаум (Јн. 2, 12).

Послије краћег задржавања у Капернауму Исус Христос је отишао у Јерусалим, јер је био близу празник Пасхе (Јн. 2, 13). Тамо је провео празник, проповиједао и имао разговор са Никодимом (Ин. 3, 1–12). А када су фарисеји сазнали да све више ученика иде к Њему да се крштава, а све мање Јовану, „Иако сам Исус не крштаваше, него ученици Његови – остави Јудеју и отиде опет у Галилеју“ (Јн. 4, 2–3). И то преко Самарије, гдје је имао разговор са женом Самарјанком код Сихара, на Јаковљевом студенцу. Ту се задржао два дана проповиједајући Самарјанима. Зато апостол Јован каже: „А послије два дана изиђе оданде и отиде у Галилеју... Исус, пак, дође опет у Кану Галилејску, гдје претвори воду у вино“ (в. Јн. 2, 1–11). И бијеше неки царев човјек чији син боловаше у Капернауму. Овај, чувши да је Исус дошао из Јудеје у Галилеју, отиде к Њему и мољаше Га да сиђе и да му исцијели сина; јер бјеше на самрти. И рече му, дакле, Исус: ако не видите знаке и чудеса, нећете повјеровати. Рече Му царев човјек: Господе, дођи док није умрло дијете моје. Рече му Исус: иди, син твој је жив. И повјерова човјек у ријечи које му рече Исус и пође. А већ док он силазаше, гле, сретоше га слуге његове и јавише му говорећи: дијете је твоје живо. Тада

их упита за час у који му би лакше; и казаше му: јуче у седми час пусти га грозница. Тада разумије отац да то бијеше у онај час у који му Исус рече: син твој је жив. И повјерова он и сва кућа његова“ (Јн. 4, 43, 46–53).

Јеванђелист Јован додаје овоме говорећи: „Ово је опет друго знамење које учини Исус дошавши из Јудеје у Галилеју“ (Јн. 4, 54). Што значи да је прије овога чуда учинио још неко чудо, али о њему немамо никаквих података, а што се слаже са оним Јовановим ријечима на крају Јеванђеља да није све записано што је Исус говорио и чинио (в. Јн. 20, 30–31; 21, 25).

Управо у овој Јовановој опасци крије се Исусово реаговање на молбу царева човјека да дође и исцијели му сина: „Ако не видите знаке и чудеса, нећете да повјерујете“. Ово Исус Христос није рекао због овога човјека, већ због оних који су видјели чудо које Јован спомиње, али нису повјеровали, већ су очекивали још чуда да би онда, можда, повјеровали. Исус Христос, који је знао мисли и помисли свачије, знао је каква је вјера овог царевог човјека, и то није рекао због њега, него због оних других који су били сумњичави. Јер, на поновљену молбу царевог човјека да дође док није умрло дијете његово, Исус му каже: „Иди, син твој је жив, и вјерова човјек ријечи коју му рече Исус и пође кући“. А сутрадан, када је срео своје слуге који су пошли да му кажу да му је дијете живо, он их упита за час у који му је било лакше, те схвати да је то било управо у онај час када је он разговарао са Исусом. „И вјерова он и сва кућа његова“ (Јн. 4, 53).

Овај странац је повјеровао Исусу на ријеч, а многи његови сународници, који су већ видјели чуда која Он учини, траже још чуда да би Му вјеровали. Зато апостол Јован на почетку казује: „Јер са̂м Исус посвједочи да пророк у својој постојбини нема части“ (Јн. 4, 44; Мт. 13, 57...).

Друго што је Исус хтио да каже јесте да се јаком вјером могу и горе премјештати, ако је вјера без сумње, као у овога царевог човјека (Мт. 17, 20; Лк. 17, 6).

Исцјељење Петрове таште од грознице
(Мт. 14–15; Мк. 1, 29–31; Лк. 4, 38–39)

Послије крштења на ријеци Јордану, кушања у Јудејској пустињи и краћег задржавања у Јудеји, када је сазнао да је Ирод затворио Јована, Исус се враћа у Галилеју. Прво је посјетио Назарет, гдје је одрастао, и пошто га тамо нису лијепо примили, чак су хтјели да Га убију, Он одлази у Капернаум, и ту се настанио. А послије избора првих апостола и свадбе у Кани Галилејској долази опет у Капернаум, гдје је у суботњи дан отишао у њихову синагогу и тамо проповиједао.

И сад овдје настаје један мали проблем. По Матеју, чудо са Петровом таштом се догодило послије Бесједе на гори. Када је сишао са горе испред Капернаума, исцијелио је једног губавца, а када је ушао у град, сусрео Га је капетан римске војске, која је била ту стационирана, те Га молио да исцјели његовог слугу (Мт. 8, 1–13). А, по Марку, ово чудо се догодило послије избора првих апостола, када је дошао у Капернаум и одмах отишао у њихову синагогу, гдје је исцијелио једног човјека од нечистог духа. „И одмах, изашавши из синагоге, дођеоше у дом Симона Петра и Андреја, са Јаковом и Јованом. А ташта Симонова лежаше у грозници, и одмах Му казаше за њу. И приступивши, подиже је узевши је за руку и пусти је грозница одмах, и служаше им“ (Мк. 1, 29–31). А по јеванђелисти Луки, то се догодило чим је Исус дошао из Назарета у Капернаум, гдје их је учио у синагоги њиховој, те да је исцијелио једног бјесомучног човјека и да је: „Подигнувши се тако, из синагоге дође у кућу Симонову; а ташту Симонову бијеше ухватила велика грозница, и молише Га за њу. И ставши више ње, запријети грозници и пусти је (грозница), и одмах устаде и служаше им“ (Лк. 4, 38–39).

Ове хронолошке разлике не треба да нас збуњују, јер јеванђелисти нису много водили рачуна о хронолошком току догађаја, о чему смо већ понешто говорили. Друго, из мноштва догађаја сваки од јеванђелиста узимао је онолико колико је

сматрао да је довољно за оне којима је намјењено Јеванђеље, као првим читаоцима. А ниједан, као ни сви скупа, нису све запамтили, о чему апостол Јован јасно говори, што смо такође већ више пута напоменули.

Иначе, што се тиче суштине, ту готово да нема разлике, што је битно за вјеродостојност догађаја. Апостоли Матеј и Марко кажу да ју је ухватио за руку и подигао, а Лука да је стао више ње и запријетио грозници, те да је одмах устала и служила им. Сваки од њих износи понеки детаљ, а неки изостављају, што не мијења суштину. Суштина је у томе да је она имала тежак облик грознице, чим је морала да лежи у кревету, и да ју је Исус одједном подигао здраву са постеље, тако да је могла да служи драге јој госте.

Одговор на питања која би се могла поставити дао је јеванђелист Матеј у наведеном тексту. Он каже: „А кад би увече, доведоше к Њему бјесомучних много, и изгна духове ријечју и све болеснике исцјели. Да се испуни што је казао пророк Илија говорећи: Он немоћи наше узе и болести наше понесе“ (Мт. 8, 17; Ис. 53, 4).

Порука је сасвим јасна. Јер они још увијек не виде у њему Спаситеља свијета већ само чудотворца. Зато нас апостол Матеј упућује на Исаијно пророштво које говори о Њему као Спаситељу свијета. Матеј овдје наводи само дио цитата (53, 4), али ради бољег разумијевања треба прочитати 49. главу, бар дјелимично 51. и 52, као и цијелу 53. главу.

Јеванђелисти Марко и Лука спомињу да су предвече почели доводити Исусу многе болеснике и да их Он све исцјели, али не доводе то у везу са Исаијним пророштвом, већ прелазе на друге догађаје, што је донекле разумљиво, јер они не пишу Јеванђеље за палестинске Јевреје, који су били колико-толико упућени у пророштво о Христу. И не треба им замјерати због тога, па из тога извлачити ко зна какве закључке и упуштати се у непотребну полемику.

Порука и поука су јасне. А апостол Матеј је то добро учио и повезао исцјељење Петрове таште са осталим чудима која је Он учинио тога дана.

Исцјељење једног губавца
(Мт. 8, 2–4; Мк. 1, 40–45; Лк. 5, 12–16)

Према Јеванђељу по Матеју, ово чудо се догодило послије Бесједе на гори, негдје испред Капернаума. Ево како Матеј описује тај догађај; он каже: „А кад сиђе са горе, за Њим пође много народа. И гле, дође губавац и клањаше му се говорећи: Господе, ако хоћеш, можеш ме очистити. И пруживши руку, Исус дохвати га се говорећи: хоћу, очисти се. И одмах се очисти од своје губе. И рече му Исус: гледај, никоме не казуј, него иди и покажи се свештенику и принеси дар који је заповједио Мојсеј ради свједочанства њима. А кад уђе у Капернаум, приступи Му капетани молећи га и говорећи...“ (Мт. 8, 1–5).

Из овог последњег стиха види се да се ово чудо десило испред Капернаума, што је сасвим логично, јер се губавци нису смјели шетати градом, али о томе ћемо говорити касније.

Према Јеванђељу по Марку, ово се чудо догодило када је Исус ишао по јудејским градовима и селима и изгонио демоне: „Дође њему губавац молећи га...“ (Мк. 1, 40).

Јеванђелиста Лука је још неодређенији када је у питању гдје се догодило чудо. Он каже: „И када бијеше Исус у једном граду и, гле, човјек сав у губи, па видјевши Исуса паде ничице и замоли Га говорећи: Господе, ако хоћеш, можеш ме очистити“ (Лк. 5, 12). Даље је све исто као и код Матеја и Марка. Зато сви библисти узимају ово као једно чудо, мада баш није сигурно да се ради о истом човјеку. Али, пошто га сви третирају као исто, и ми ћемо га тако рачунати, ослањајући се на апостола Матеја, јер он пише као очевидац, а Марко и Лука по причању других, и јер за њихове читаоце није било важно гдје се тачно оно догодило. Матејеви читаоци боље познају топографију Галилеје, као и сам Матеј, па је за њих то важно. Зато Матеј поближе одређује

мјесто гдје се ово чудо догодило, али све су то ситнице које нису битне за схватање смисла и поруке овога чуда, јер то није једини губавац кога је Исус исцијелио. Али свако од тих чуда има посебну поуку и поруку.

Да би нам све било јасније и схватљивије, морамо се мало боље упознати са овом врстом болести. Губа је народни назив за лепру. То је бактеријско обољење коже и ткива које изазива дубоке и болне ране на дијеловима тијела које захвати. Најчешће се појављује по рукама и лицу, јер су то најизложенији дијелови тијела; лако је преносива и тешко излечива. Довољно је да се само дотакнемо губавца или предмета који је он додиривао, па да ту болест пренесемо на себе. Ова болест је била веома распрострањена у Палестини и топлијим крајевима Азије и Африке.

Ова болест данас се лијечи антибиотицима, којих у оно вријеме није било, па је организам морао сам или уз помоћ мелема, у којима је било антибактеријских супстанци, да се избори са њом, ако би болест била блажег облика. А код тежих случајева исход болести се често завршавао смрћу.

Због лаког преношења и ширења ове болести, болесник је морао живјети изван насеља и морао је избјегавати физички контакт са другим људима. При сусрету са другим људима морао је још издалека викати „нечист, нечист“ (Лев. 13, 45), како би га ови заобилазили у што ширем луку. Тежи, а понекад и лакши болесници од ове болести, смијештени су у карантине како не би долазили у додир са здравим људима.

Било је и случајева самоизљечења, или уз помоћ неких медикамената, али је ова болест остављала тешке ожиљке на тијелу, који су доводили до укочености прстију, ногу, руку и слично томе.

Ето, тако се један тешки болесник, иако им је било забрањено да прилазе здравим људима, усудио да приђе Исусу Христу и каже: „Господе, ако хоћеш, можеш ме очистити. И пруживши руку Исус, дохвати га се говорећи: хоћу, очисти се. И одмах се очисти од губе своје“ (Мт. 8, 2–3).

Зашто Исус тако брзо реагује и исцјељује га од губе? Зато што је овај губавац имао јаку вјеру. Он се обраћа Исусу са *Господе* и каже: „Ако хоћеш, можеш ме очистити“, што значи да он вјерује да је Исус Господ и да може све што хоће.

Пошто је исцијелио овога губавца, Исус га шаље свештенику. Многи ће се упитати: зашто свештенику? Зато што су свештеници, по Божијој заповјести датој још преко Мојсија, били упућени да препознају губу и разликују је од других сличних болести. Бог је Мојсију дао тачно упутство како ће препознати ову болест (Лев. 13). Те да принесе дар који је заповједио Мојсије, за свједочанство њима. Јер још Мојсију рече Господ говорећи: „Ово је закон за губавца, када се чисти, нека се доведе свештенику (Мт. 8, 4; Лев. 13, 1–3). Свештеник нека изађе иза окола; и ако види да је изљечен од губе, онда ће заповједити свештеник ономе који се чисти да узме двије птице живе, чисте, и дрво исопово. И нека заповједи свештеник да се једна птица закоље над судом земљаним и над водом живом. Па нека узме живу птицу и дрво кедрово и исоп, и све то заједно са живом птицом нека замочи у крв од птице заклане над водом живом. И нека покропи судом онога који се чисти од губе, и нека га прогласи да је чист, нека опере хаљине своје и обрије све длаке своје, и нека се окупа у води, и биће чист; потом нека уђе у насеље, али да стојећи напољу не улази у шатор свој седам дана. А седми дан нека обрије све длаке своје, главу и браду и обрве над очима, и све длаке своје нека обрије, и хаљине опере своје, и нека се опере у води, и биће чист“ (Лев. 14, 1–9). И то није све! Опет у осми дан да узме два јагњета здрава и једну овцу, те приносе жртве у скинији. Свештеник га крсти крвљу од јагњета, кропи га уљем, прстом умоченим претходно у уље. Потом приноси жртву за гријехе, жртву паљеницу. Ако је изљечени сиромах, онда су ове жртве биле скромније. Постоји пропис и за куће, како се чисте од губе.

Дакле, нимало једноставан процес, али је заповјеђен од Бога и морао се поштовати.

Исус Христос је рекао: „Не мислите да сам дошао да укинем Закон или Пророке; нисам дошао да укинем, него да

испуним; јер вам заиста кажем: док не прође небо и земља, неће нестати ни најмањег словца или једне црте из Закона док се све не збуде“ (Мт. 5, 17–18). Исус Христос се у свему дословно држао Закона и испуњавао га, иако није морао. Зато тражи од свију да поштују законе Божије и да их испуњавају. Зато и шаље овога исцјељеног губавца да иде и покаже се свештенику, да принесе дар који је заповједио Мојсије и да све буде по Закону.

Јеванђелист Матеј не каже да је исцјељење овог губавца прво чудо које је учинио Исус Христос. Напротив, пошто је описао избор првих ученика Христових, он каже: „И прохођаше Исус по свој Галилеји учећи по синагогама њиховим и проповиједајући јеванђеље о Царству, и исцјељујући сваку болест и немоћ у народу“ (Мт. 4, 23). Ово стоји написано још прије изношења Бесједе на гори, а исцјељење овог губавца описује послије Бесједе на гори. Зашто онда ставља на прво мјесто исцјељење овог губавца?

Већ смо напомињали да сваки од јеванђелиста има одређени циљ шта хоће да каже својим читаоцима и руководи се тим циљем. У овоме случају, донекле нам може помоћи малопријe наведени цитат, гдје се каже да је Исус ишао по свој Галилеји „проповиједајући јеванђеље о Царству (Божијем)“. А у Царство Божије се не улази без покајања. Зато Исус Хрсистос, као и Јован Крститељ, почиње своју проповиједд позивом на покајање (Мт. 3, 2; 4, 17). Друго што хоће да каже јесте да је гријех лако прилијепљив, као губа, а тешко га се можемо ослободити, као и губе. Једини начин и први корак за улазак у Царство Божије јесте очишћење од гријеха, јер у Царство можемо ући само ако смо чисти. Као што човек оболео од губе, када се ослободи ње, мора проћи читаву процедуру да би ушао у *окол* (заједницу са другима). Зато и човјеку није довољно само да се покаје, него да настави да живи по Божијим заповјестима и да чини добра дјела, јер вјера без дјела је, како каже апостол Јаков, мртва (Јк. 2, 17 и 20).

Ми лако упадамо у замку гријеха, али тешко га се ослобађамо, као што се губа лако добија, али се тешко од ње ослобађа. Зато апостол Матеј хоће да подсети своје читаоце, а

којима је губа била добро позната, да пазе да се не би заразили гријехом, јер у Царство Божије могу ући само као чисти (очишћени од гријеха). Као и губавац што, када се очисти и прође одређену процедуру, може да уђе у заједницу са здравима.

Исцјељење одузетога
(Мт. 9, 1–9; Мк. 2, 1–12; Лк. 5, 17–26)

Ово чудо се догодило у Капернауму пошто се Исус Христос вратио из Декаполиса, гдје је код Гадаре исцијелио двојицу бјесомучника и поново дошао у Капернаум.

Ово чудо описују сва тројица синоптичара, с тим што апостол Матеј описује овај догађај нешто краће од апостола Марка и Луке и са мање детаља, али је суштина иста.

Јеванђелист Матеј каже: „И ушавши у лађу, дође у свој град. И, гле, донесоше Му одузетога (парализованог) који лежаше на одру“ (Мт. 9, 1–2). Јеванђелисти Марко и Лука су готово идентични у опису овога чуда. Они овдје додају како је Исус био у кући која је била препуна људи који су дошли из свих села галилејских и јудејских, као и да је међу њима било фарисеја и законика (в. Лк. 5, 7). Народа је било толико много да се није могло доћи ни близу врата од куће. Јеванђелисти Марко и Лука кажу како су се ова четворица, која су носила онога одузетога, попели на кров и кроз отвор на крову спустили у кућу раслабљеног, па га положили пред Исусове ноге. „И видјевши Исус вјеру, рече одузетоме: не бој се, чедо, опраштају ти се гријеси твоји“ (Мт. 9, 2; апостоли Марко и Лука кажу: „вјеру њихову” Мк. 2, 5; Лк. 5, 20).

И сада бисмо се могли прегонити око овога, као да је суштина чуда у овој, наизглед, разлици, а ствар је веома једноставна и проста. Свакако да су имали јаку вјеру, и они што су га носила и овај одузети. Међутим, апостол Матеј је сматрао да то уопште није потребно да се наглашава, да се подразумијева. А оно што се подразумијева није потребно наглашавати. Јеванђелисти Марко и Лука су можда имали неки разлог да то истакну, а Матеј није. Једноставно, око таквих споредних и безначајних ствари не треба се спорити, већ се

треба усредсредити на суштинска питања, као што је реакција фарисеја и законика на Исусове ријечи: „не бој се, чедо, опраштају ти се гријеси твоји“, на што су неки од књижевника у себи говорили: „Овај хули на Бога. А Исус, видјевши помисли њихове, рече: „зашто ви зло (наопако) мислите у срцима својим? Јер, шта је лакше рећи: опраштају ти се гријеси или рећи: устани и ходи? Али да знате да Син Човјечији има власт на земљи опростити гријехе; тада рече одузетоме: устани, узми одар свој и иди дому своме. И уставши оде дому своме. А народ видјевши задиви се и прослави Бога који је дао такву власт људима“ (Мт. 9, 2–8).

На помисао књижевника да Исус хули на Бога што је рекао „не бој се, чедо, опраштају ти се гријеси твоји“, Исус прво води крађу расправу са њима, па онда исцјељује одузетога.

Тачно је да човјек нема право опраштати гријехе. Он може опростити увриједе или неко зло онима које су му то учинили, али не и другима. Међутим, ови књижевници су већ морали увидјети да Он није само човјек него и Бог – Богочовјек – те да као такав има право да опрашта гријехе коме год хоће.

Не смијемо сметнути са ума да су књижевници за тумачење Светог писма, што бисмо ми данас рекли, били експерти, па су, будући такви, морали знати да ће обећани Спаситељ свијета бити Богочовјек. Ако ништа друго, морали су знати и добро разумјети Исајино пророштво: „Ето, дјевојка ће затрудњијети и родиће сина и надјенуће му име Емануило“ (Ис. 7, 1). Апостол Матеј појашњава шта значи име Емануило, да оно значи „с нама Бог“ (Мт. 1, 23). А Исаија мало даље говори: „Јер нам се роди дијете, Син нам се даде, којему је власт на рамену, и име ће му бити Дивни, Савјетник, Бог силни, Отац вјечни, Кнез мирни“ (Ис. 9, 6; Лк. 2, 11). То су морали знати књижевници, на кога се то односило, и да Га препознају када дође. Али и за њих важи оно што је Исус рекао садукејима када су Га кушали: „Варате се, не знајући Писма и силе Божије“ (Мт. 22, 9). И апостол Павле, када говори Коринћанима о Божијој премудрсти, каже: „...јер, да су Га познали, не би Господа славе разапели“ (1. Кор. 2, 8; Лк. 23, 34).

Исто тако су морали знати пророштва која говоре: „Ја сâм бришем твоје пријеступе себе ради и гријеха твојих не помињем“ (Ис. 43, 25; Јер. 31, 34). Или: „Памти, Јакове и Израиљу, нећу те заборавити. Расућу пријеступе твоје као облак и гријехе твоје као маглу, врати се к мени јер сам те избавио“ (Ис. 44, 21–22). И: „Ево, иду дани, говори Господ, када ћу учинити с домом Израиљевијем и с домом Јудинијем Нови завјет“ (савез). Не као онај завјет (в. 8, 8–12) са оцима њиховијем кад их узе за руку да их изведем из земље Мисирске, јер овај завјет мој они покварише, а ја им бијах муж, вели Господ; него ово је завјет који ћу учинити са домом Израиљевијем послије ових дана, говори Господ; метнућу завјет свој у њих и на срцу њихову написаћу га и бићу им Бог и они ће ми бити народ. И неће више учити пријатељ пријатеља ни брат брата говорећи: „познајте Господа, јер ћу им опростити безакоња њихова и гријехова њихових нећу више помињати“ (Јер. 31, 31–34).

„И очистићу их од сваког безакоња њихова којим ми сагрешише и којим се одметнуше од мене“ (Јер. 34, 8). И утврдићу завјет са многима за недјељу дана, а у половину недјеље укинућу жртву и принос крилима мрским која пустоше до свршетка одређенога, излиће се на пустош (благодат Божија)“ (Дан. 9, 27). Овај цитат има везе са Даниловим седминама, а које говоре о времену Спаситељевог доласка. (У вези са цитираним, види још и: Зах. 3, 9; Мал. 3, 17; Рим. 11, 27)

Сви ови цитати које смо навели јесу месијански и сви књижевници и законици морали су их знати напамет. А могли бисмо их навести још, не десетине него стотине оваквих цитата који јасно говоре о Христу и Његовом доласку. На основу њих, ови су морали препознати у Исусу обећанога и толико ишчекиванога Спаситеља (Христа), а не богохулитеља. За њих важи исто оно што је Исус рекао Никодиму када је са њим разговара о крштењу, а овај то није могао да разумије, па му је Исус рекао: „Ти си учитељ Израиљев, а то ли не знаш“ (Јн. 3, 10). И апостол Павле говори Јеврејима: „Јер ви који би по годинама (откровења) требало да сте учитељи (другима), опет треба да се учите почетним основама ријечи Божијих; и такви

постадосте да вам треба млијеко, а не јака храна. Јер који год се храни млијеком, неискусан је у знању праведности, јер је (као) дијете. А јака храна је за савршене, чија су чула навиком извјежбана за разликовање добра и зла“ (Јев. 5, 12–14). Ово је само један од многих примјера (којих је већ било, а биће их још) из којих се види зашто смо онако надугачко и нашироко говорили о читању и разумијевању Светог писма.

Исус Христос је намјерно рекао ономе одузетом, видећи да је уплашен: „Не бој се, чедо, опраштају ти се гријеси твоји“, јер је знао да књижевници у Њему виде само човјека који чини чуда, да су сумњичави да ли то чини силом Божијом или неком другом. Они, па чак и апостоли, не виде у Њему Богочовјека – Спаситеља који им је обећан. А као познаваоци откровења Божијега и тумачи Светог писма, на основу свега требало би да виде. Зато им Он каже: „Али треба да знате да власт има Син Човјечији (Богочовјек) на земљи опраштати гријехе“, што су ови морали знати. Али заслијепљеност њиховог срца им то није дала.

Иначе, о праштању гријехова говорио је Исус више пута у разним приликама и мјестима, а и апостоли (в. о томе: Мт. 6, 14; Еф. 4, 32; Кол. 3, 13 и друго).

Исцјељење болеснога у бањи Витезди (Јн. 5, 1–17)

Ово чудо се догодило у Јерусалиму, у бањи Витезди, и подрбно га описује само јеванђелист Јован. Он каже: „Пошто бјеше празник јудејски и изиђе Исус у Јерусалим“ (Јн. 5, 1). Апостол Јован не каже који празник. То је могао бити један од четири велика празника: Пасха, празник Бесквасних хљебова, који се празновао у наставку Пасхе и трајао је седам дана (од 14. нисана у поноћ до 21. нисана у поноћ), празник Педесетнице и празник Сјеница. Наиме, ови празници су до изградње Јерусалимског храма, у вријеме царовања Соломона, празновани у породичном дому, а послије су празновани само у Јерусалиму, гдје је обављано и жртвоприношење. А у домовима се празновало народно, уз бољи објед, као и субота. Тако су ови празници временом постали ходочасни. Сваки одрасли Јеврејин је био дужан, ако је у могућности, да бар једном годишње дође у Јерусалим, тамо се помоли Богу и принесе жртву. Обично се то радило о Пасхи. И Исус Христос је од своје 12. године ишао са родитељима у Јерусалим, а касније са апостолима (в. Лк. 2, 41–50; Јн. 7, 1–14; итд.).

Приликом једног таквог догађаја Исус је посјетио бању Витезду, која се налазила на брду Акра или Везета, како су то узвишење звали, одакле се цијели Јерусалим снабдијевао водом. Ту је цар Соломон дао саградити пет тријемова (надстрешница) да се болесници имају гдје склонити од кише и сунца. Бања се налазила наспрам „овчијих врата“ на узвишењу Морији, гдје се налазио Соломонов храм. Кроз „овчија врата“ су увођене овце које су биле намјењене за жртву, по чему су и добила име. Интересантно је да напоменемо: када се идући од потока Кедрона прође кроз овчија врата, са лијеве стране је улаз у храм, а са десне стране је била кућа Јоакима и Ане, гдје се родила Пресвета Дјева Марија. На томе мјесту је касније царица Јелена

сазидала храм који и данас постоји, али је сав под земљом и у њега се улази низ степенице, јер је Јерусалим разаран 17 пута.

На почетку смо већ рекли да јеванђелист Јован описује ово чудо доста опширно и детаљно. Он каже: „А у Јерусалиму, код овчијих врата, постоји бања која се јеврејски зове Витезда и има пет тријемова. У њима лежаше велико мноштво болесника, слијепих, хромих, сухих, који чекаху да се вода заталаса. Јер анђео Господњи повремено силажаше и узбуркаваше воду; и који би први ушао пошто се узбурка вода, оздравио би, ма од какве болести боловао. А ондје бијеше неки човјек који тридесет и осам година бијеше болестан. Када видје Исус овога гдје лежи и разумјеше да је већ много година болестан, рече му: хоћеш ли здрав да будеш? Одговори му болесник: Господе, човјека немам да ме спусти у бању када се узбурка вода; а док ја дођем, други сиђе прије мене. Рече му Исус: устани, узми одар свој и ходи! И одмах оздрави човјек и узе одар свој и хођаше. А тај дан бијеше субота. Тада говораху Јудејци исцјељеноме: субота је, није ти допуштено да носиш одар. Он им одговори: који ме учини здравим, он ми рече: узми одар свој и ходи. А они га запиташе: ко је тај човјек који ти рече: устани узми одар свој и ходи? А изљечени не знађаше ко је, јер се Исус бијеше удаљио због много народа на ономе мјесту. Потом га нађе Исус у храму и рече му: ето, постао си здрав, више не гријеши да ти се што горе не догоди. Човјек отиде и јави Јудејцима да је Исус тај који га учини здравим. И зато гоњаху Јудејци Исуса и гледаху да га убију, јер чињаше то у суботу (Јн. 5–16).

Ово је био само увод да би изазвао Јудејце да им одржи говор о себи; да је Он једнак Богу Оцу, о суду, васкрсењу, о Јовановом свједочанству о Њему и свједочанству Бога Оца и Светог писма. Али, то су друге теме. Ми ћемо се посветити само чуду које се догодило. Јер овдје има неколико интересантних момената.

Као прво, већином су долазили Исусу Христу и молили га да их исцијели, а у овоме случају Он долази до болесника и пита га да ли хоће да буде здрав. Ово чини да би апостоли и други чули од човјека зашто је толико дуго лежао болестан крај

воде у бањи и није устао да сиђе у воду када се она узбурка. Он му је одговорио да нема човјека да га спусти у воду када се вода узбурка и да због тога није успјео да оздрави.

Обично су болесници веома солидарни међу собом. Ако одемо у амбуланту и посматрамо пацијенте, неки кажу: ајде, сада си ти на реду. Или када уђе нови пацијент, одмах пита ко је последњи дошао да би знао иза кога је он на реду. Слично је и у болницама; болесници се одмах здруже и једни другима помажу колико могу. Ређе је да су себични и завидљиви. Међутим, ови у бањи Витезди били су такви. И болесници и њихови пратиоци, ако су их имали. Међу њима, исто као Диоген са својим фењером, није се могао наћи човјек који би рекао: чекајмо! Овај човјек је већ годинама овдје, а никако да стигне до воде први; хајде пустимо га нека уђе први. Овдје је свако гледао само себе, а за туђу муку није имао разумијевања. Друго што пада у очи јесте да је овај човјек био упоран и јаке вјере. Само са јаком вјером и надом човјек је могао издржати тридесет и осам година и бити стрпљив. Та упорност и вјера су му се на крају исплатиле, јер је Исус Христос између многих болесника изабрао баш њега да га исцијели.

Оно треће што обузима нашу пажњу су ријечи овога болесника: „Човјека немам да ме спусти у бању када се вода узбурка“. Овим као да се потврђују проповједникове ријечи: „Опет видјех под сунцем да није до брзијех трка, ни рат до храбрих, ни хљеб до мудријех, ни богатство до разумнијех, ни добра воља до вјештијех, него да све стоји до времена и згоде“ (Проп. 9, 11; Јер. 10, 23).

Колико је генијалних и епохалних пројеката пропало само зато што још није било вријеме за њих или није било човјека који би то подржао. Узмимо за примјер нашег Николу Теслу и његов пројекат о бежичном преносу струје. Он сам није могао тај пројекат финансирати ни спровести; за то су му били потребни људи. Када се састао са бизнисменима и изложио им свој пројекат, прво њихово питање је било: „Како ћемо ми наплаћивати ту струју“? И пројекат је пропао, јер није имао човјека да га спусти у бању када се вода заталаса. А колико

је још само Теслиних генијалних идеја пропало јер није имао човјека који ће то подржати и погурати. Таквих примјера је много, не би стали у једну подебелу књигу.

И четврто: у већини случајева када је Исус Христос исцијелио некога, Он му је говорио: „Иди и не говори никоме“, а у овом случају овоме говори: „Устани, узми одар свој и ходи!“ Ходај градом и носи свој одар, а тај дан бијеше субота. Ово значи да је то намјерно учинио да би изазвао Јудејце (који су већ донијели одлуку да га убију), те да би показао сав бесмисао њиховог схватања Закона о суботи и да је Он већи од суботе (Мт, 12, 6). Наиме, када су Исус и апостоли ишли крај усјева, а ученици његови кидали класје и јели, фарисеји су недоговали. А кад је дошао у њихову синагогу: „И гле, ту бијеше човјек са сухом руком; и запиташе га говорећи: ваља ли суботом лијечити? Да би га оптужили. А он им рече: који је међу вама човјек, који има овцу једну, па ако она у суботу упадне у јаму, да је неће узети и извадити? А колико је човјек претежнији од овце? Дакле, ваља суботом добро чинити. Тада рече човјеку: пружи руку своју, и пружи. И постаде здрава као друга. А фарисеји изашавши одржаше вијеће против њега како да га убију. Но Исус дозна то и уклони се оданде“ (Мт. 12, 1–9 и 10–14; Лк. 14, 1–5).

Исус Христос је учинио више чуда суботом. Јеванђелисти Лука и Јован спомињу више таквиш случајева, а Матеј и Марко мање, јер они пишу превасходно за Јевреје, па да их не би сувише иритирали, мање то потенцирају.

Исус Христос је оваквим чудима показао оно што је рекао Јов: „Он доводи савјетнике у лудило, а судије у безумљује“ (12, 17). И апостол Павле каже: „Зар не претвори Бог мудрост овога свијета у лудост“ (1. Кор. 1, 20).

Фарисеји, законици и књижевници себе су сматрали мудрима и паметним, па су морали први у Исусу да препознају Христа (Спаситеља свијета), а не да осуђују Онога који је већи од суботе, који је и дао Закон о суботи. И данас постоји неколико секти који славе суботу, а Закон о суботи крше сваког

дана, као некад фарисеји. Рецимо, Закон о суботи прописује да човјек суботом смије да пређе хиљаду корака. То је око 500–600 метара, а неки суботари, како их обично народним језиком називамо, прелазе и по неколико километара да би дошли до своје богомоље гдје се окупљају суботом. Они знају да говоре другима да је Бог заповједио да се светкује субота, а сами је не светкују по Божијој заповијести. Друго, они заборављају да је то важило за Стари завјет, а да ми живимо у Новом завјету који је учинио Исус Христос са људима, о чему смо већ доста говорили.

П.С.

Ово чудо је инспирисало једног црквеног пјесника који је опјевао исцјељење раслабљенога. Дивна пјесма, још дивнија мелодија, осми глас посебног напјева који се пјева четврте недјеље по Васкрсу, као припјев на славу, на стиховање. А изгледа овако: *у тријемовима Соломоновијем лежаше мноштво немоћних, и половином празника нађе Христос тридесет осам година раслабљеног гдје лежи. Владарским гласом рече му: хоћеш ли да будеш здрав? Немоћни одговори: Господе, човјека немам, када се вода узбуни да ме спусти у бању. Он пак рече њему: узми одар свој и ходи, сада си постао здрав, више не гријеши, молитвама Богородице испроси нам велику милост.*

И не само ово чудо, него готово цијела Библија препјевана је и уткана у богослужбене књиге. тј. праксу Цркве, уз мала појашњења, колико то прилика дозвољава пјеснику. Зато смо онолико наглашавали значај праксе Цркве која је садржана у богослужбеним књигама, али која се у богословској науци слабо користи или се уопште не користи, изузев Литургике, гдје је то неизбјежно, али ни ту довољно и како би требало.

IC
XC

Исцјељење сухоруког у суботу
(Мт. 12, 9–13; Мк. 3, 1–6; Лк. 6, 6–11)

Ово чудо описују сва тројица синоптичара. И ово чудо се догодило у суботу, као и претходно, само што се ово догодило у Капернауму, а претходно у Јерусалиму.

По повратку из Јерусалима у Галилеју, Исус је ишао у суботњи дан кроз усјеве. „А ученици Његови огладњеше и почеше тргати класје и јести“ (Мт. 12, 1). Исто почиње опис овога догађаја и јеванђелист Марко, с тим што каже: „Да ученици Његови почеше правити пут тргајући класје“ (Мк. 2, 23). У Вуковом преводу пише: „И ученици Његови тргаху путем класје“. Правилније би било: успут тргаху класје. Јер, ако овако стоји како је написано, онда се може помислити да је негодовање фарисеја услиједило због штете коју су чинили ученици Исусови, а не што то чине у суботу.

Фарисеји не приговарају Исусу што ученици његови кидају класје и једу жито јер знају да је то дозвољено. Још преко Мојсеја Бог је рекао: „Када уђеш у усјев ближњега својега, можеш тргати класје руком својом, али да не жањеш српом у усјеву ближњега својега“. Фарисеји му приговарају што то чини у суботу. Али Исус је имао припремљен одговор за њих, па их упита: „Нисте ли читали шта учини Давид кад огладње, он и који бијаху с њим? Како уђе у дом Божији и хљебове предложења поједе, које није ваљало јести ни њему ни онима што су били с њим, него само свештеницима. Или нисте читали у Закону како свештеници суботом у храму суботу обесвећују, па нису криви. А ја вам кажем да је овдје већи од суботе“ (Мт. 12, 6).

Али добро је када више њих описују исти догађај, па се допуњавају. Тако о овоме случају Јеванђелист Лука каже:

„Догоди се пак у другу суботу по Пасхи да је Он ишао кроз усјеве, а ученици Његови тргали су класје, тргали га рукама и јели“ (Лк. 6, 1). Овом ставком јеванђелист Лука разрјешава више дилема.

Прво: да се ово чудо десило четрнаест дана послије Пасхе, пошто се Исус вратио из Јерусалима са ученицима својим.

Друго: да је тај празник, који је провео у Јерусалиму и када је исцијелио једног болесника у бањи Витезди, био у вријеме Пасхе, у суботњи дан (Јн. 5, 1–16).

Треће: да је исцјељењу сухоруког човјека претходило тргање класја у суботу, а да је следеће суботе дошао у њихову синагогу. Значи, у трећу суботу по празнику Пасхе, „и учаше и бијеше ондје човјек коме десна рука бијеше суха“ (Лк. 6, 6).

По Матеју, Исуса су упитали: „Ваља ли суботом лијечити – да би га оптужили“ (Мт. 12, 10). А по Матеју и Луки, Исус је упитао присутне: „Ваља ли у суботу добро чинити или зло чинити?“ (Мк. 3, 4; Лк. 6, 9). Што је вјероватније, јер је знао њихове помисли (Лк. 6, 8). Па пошто постави човјека са сухом руком у средину, рече му: „Пружи руку своју. А он учини тако; и рука му поста здрава као и друга“ (Лк. 6, 10).

Већ смо говорили, објашњавајући претходно исцјељење у бањи Витезди, да Исус ово чини намјерно да би Јудејима и фарисејима показао да они погријешно схватају Закон о суботи, да је њима била важнија животиња од човјека. Јер ако је домаћа животиња у невољи, њој се смије, по њима, помоћи, али човјеку не; то су сматрали љекарском праксом, иако се овдје није радило о лијечењу него о чуду. Лијечење подразумијева преглед пацијента да би се установила дијагноза, затим давање барем неких медикамената, ако не и хоспитализовање. А овдје од тога нема ништа; болесник оздравља по Исусовој ријечи, без икаквих радњи, што се не може сматрати радом који је био забрањен у суботу. Значи, нема оскрнављења суботе нити кршења Божије заповјести. А о осталом да и не говоримо: да је Исус Хрсистос већи од суботе и да је Он дао Закон о поштовању суботе. То

ништа није вриједило, јер су они унапријед одбацили Исуса као Христа и осудили Га. Када им Он говори, они Му не вјерују, већ траже од Њега да учини пред њима чуда да би Му вјеровали. А када учини пред њима чудо, опет Му не вјерују, већ вијећају како да Га убију. То се једноставно назива лицемјерје, како их је Исус и назвао – лицемјери.

Што се тиче поруке и поуке, о томе је Исус већ говорио: суботом ваља чинити добро, а зло никада. И да је лицемјерно једном тражити чудо да би Му вјеровали, а други пут да би Га оптужили како Он не поштује суботу, а, у ствари, они су ти који нису поштовали Закон уопште, па ни Закон о суботи.

Исцјељење капетановог слуге (Мт. 8, 5–3; Лк. 7, 1–10)

Ово чудо се догодило у Капернауму и описују га јеванђелисти Матеј и Лука.

Према Јеванђељу по Матеју, чим је Исус ушао у Капернаум „приступи му капетан молећи и говорећи: Господе, слуга мој лежи дома одузет и страшно се мучи“ (Мт. 8, 5–6). А према Јеванђељу по Луки, овај капетан римске војске, која је била стационирана у Капернауму, није дошао Исусу лично, већ: „... посла му старјешине јудејске молећи Га да дође и спасе му слугу. А они, дошавши Исусу, мољаху Га усрдно говорећи: достојан је да му то учиниш“ (Лк. 7, 3–4).

И сада наизглед имамо проблем. Противници хришћанства, када виде овако нешто, ликујући говоре како апостоли нису дослиједни и не описују догађаје истинито. Међутим, овакви

покушаји да се јеванђелска казивања прикажу као недослиједна и нетачна могу да збуне и поколебају само неупућене у Свето писмо. А за мало боље познаваоце Светог писма и прилика у Израиљу тога времена, проблем је прост и лако рјешив.

Прво морамо имати у виду ко коме и када пише Јеванђеље. Матеј је написао јеванђеље 42. године, када је Ирод дао да се погуби апостол Јаков, брат апостола Јована. Видјевши да се то допало Јудејцима, хтео је погубити и апостола Петра, али је био празник Бесквасних хљебова, па га је бацио у тамницу чекајући да прођу празнични дани, али је Петра избавио анђео Господњи извевши га из тамнице. Тада су се сви апостоли, који су били у Јерусалиму, склонили (в. Дап. гл. 12) и разишли на разне стране.

Да јерусалимски и палестински хришћани не би остали без проповједи Христове науке, апостол Матеј је прво написао Јеванђеље на арамејском језику, којим су говорили Јевреји тога времена (једна варијанта семитског језика). Убрзо је оно преведено на грчки језик; већ негде око 50. године, па многи бркају вријеме писања овога Јеванђеља. Једни га датирају да је написано 42. године, други 50. године, а трећи између 42. и 50. године. Не разликују писање оригинала и пријевода.

У оваквој ситуацији Матеј је намјерно избјегао да каже да је овај капетан послао Исусу посланство састављено од јудејских старјешина због посљедица које би они могли имати. Поготово имјући у виду оно о чему нам говори апостол Јован који нам каже како су о једном празнику у Јерусалиму, после Исусовог говора, Јевреји водили расправе о Исусу: „Али нико не говораше јавно о Њему због страха од Јудејаца“ (Јн. 7, 13). А о каквом страху се ради, написао је апостол Јован приликом описа чуда исцјељења слијепорођенога, када су јудејске старјешине испитивале његове родитеље како је прогледао њихов син, а они им одговорили: „...сам је већ одрастао, питајте њега, нека вам сам каже за себе“. Апостол Јован онда објашњава зашто су ово рекли, па каже: „Ово рекоше родитељи његови јер се бојаху Јудејаца; јер се Јудејци већ бијаху договорили да буде одлучен од синагоге (заједнице) ко год Њега призна за Христа“

(Јн. 9, 21–22). А на другом мјесту каже: „...и од старјешина многи вјероваху у Њега, но због старјешина не признаваху, да не буду искључени из синагоге“ (Јн. 12, 42). Због свега реченог, апостол Матеј не каже да је капетан римске чете легионара у Капернауму послао изасланике да замоле Исуса да дође и помогне да би његов слуга оздравио, него каже да је он лично дошао и замолио Га за помоћ, јер њему нити су могли нити су смјели да учине ишта, иако су мрзели Римљане као окупаторе. А овим старјешинама јудејским су могли доста наудити.

А што се тиче суштине, исто је. Да ли је дошао лично он или послао неке изасланике, они говоре у његово име а не своје, и то не мијења суштину догађаја.

Међутим, Јеванђеље по Луки је написано између 61. и 63. године, када од ових јудејских старјешина тешко да је ико био жив, те им њихово помињање није могло нашкодити.

Друго: јеванђелиста Лука пише Јеванђеље неком Теофилу (в. Лк. 1, 3; Дап. 1, 1), кога назива *племенитим*. Неки мисле да је тај био управник римске провинције Ахаје (Грчке) или Ефеса. Но, како било, ради се о значајној личности коју је апостол Лука хтио да упозна са хришћанством. Јеванђеље по Луки је, дакле, првенствено упућено једној личности високога рода, а тек потом хришћанима из Мале Азије, Грчке, Македоније и Италије, међу којима је било и Јевреја који су били већ грцизирани и нису били фанатисти као фарисеји. Ако је који такав и био међу њима, тај није могао ништа наудити капернаумским старјешинама, те је апостол Лука могао слободно и у танчине да опише ово чудо са исцјељењем капетановог слуге како би још више нагласио доброту, племенитост и вјеру овог капетана. То су прави разлози што се јеванђелисти Матеј и Лука не слажу формално, али свакако се слажу суштински у опису помињанога чуда.

Иначе, што се тиче осталога, готово да и нема разлике између Матејевог и Лукиног описа чуда, бар суштинске разлике, а формалне су минималне, као што је, по Матеју, Исус хтио да пође са овим капетаном његовом дому, а по Луки је кренуо са капетановим изасланицима па је, кад је већ био близу његовог

дома, послао своје пријатеље пред њега да му кажу да се не труди, јер није достојан да Исус уђе у његов дом. На основу овога не видимо у томе никакве суштинске разлике око које бисмо се могли спорити. Напротив, нема је!

Суштина овога чуда је у разговору овога капетана и Исуса Христа, а да ли директног или недиректног, то смо већ истакли да није битно.

Капетан говори Исусу да је један његов слуга веома болестан, а Исус му каже да ће доћи и исцијелити га. А капетан му каже да се не труди, јер није достојан да Он дође под његов кров, него само да каже једну ријеч и да ће слуга његов бити здрав. Јер је и он под влашћу и има оне који су под његовом влашћу, и сваки извршава што му нареди. То значи да он вјерује да Исус Христос има власт над болестима.

Капетан показује своју скромност, доброту и јаку вјеру, што је задивило и самог Иуса Христа и дало му повода да каже онима што су ишли за њим: „Заиста вам кажем, ни у Израиљу толике вјере не нађох. А кажем вам да ће многи од истока и запада доћи и сјешће за трпезу са Аврамом, и Исаком, и Јаковом у Царству Небескоме; а синови царства биће изгнани у таму најкрајњу, ондје ће бити плач и шкргут зуба“ (Мт. 8, 10–12). Знао је Исус вјеру овога капетана унапријед. Он води разговор са њим да би сви присутни чули и видјели колико је велика вјера и љубав овог капетана, који је странац, а има већу вјеру у Исуса Христа него ли иједан Израиљац. Исто тако јеванђелист каже да се Исус задивио толикој вјери и то је то знао унапријед, али је показао знацима дивљења ради присутног народа, да би видјели да је таква вјера за дивљење. А да ће они који су морали да имају такву вјеру бити прогнани у таму најкрајњу, те да ће на њихово мјесто доћи са истока и запада, тј. странци, и заузети њихова мјеста, која су била њима обећана и намјењена, због њиховог невјеровања.

Овим Исус Христос наговјештава проповјед његовог јеванђеља и спасење многобожаца који повјерују у ријечи његове и буду их извршавали. Овим Он полако припрема и

своје ученике; да Он није дошао само због Јевреја да их спасе, него свакога ко повјерује јеванђељу његовом и да ће они ићи и проповједати јеванђеље Христово свима по цијелом свијету, што ће им, по Васкрсењу пред Вазнесење, и заповједити.

„А капетану рече: иди, и како си вјеровао нека ти буде, и оздрави слуга његов у тај час“ (Мт. 8, 13). То је најбоља потврда његове вјере.

Ово чудо исцјељења капетановог слуге није случајно, као ниједно друго. Овим је Исус Христос хтио да укаже на многе јеврејске заблуде и схватања, да ће бити само они спасени јер су народ изабрани, те њихово уздање у Мојсија и Аврама, као да ће их Бог због њих спасити. Хоће, али ако буду вјеровали као они! У противном, други ће постати дјеца Аврамова.

Исцјељење крвоточиве жене
(Мт. 9, 20–22; Мк. 5, 25–29; Лк. 8, 43–48)

И ово чудо спомињу сва тројица синоптичара. Оно се догодило послије исцјељења гадаринских бјесомучника, када се Исус вратио из Декаполиса у Капернаум.

Исусу је дошао један од старјешина капернаумске синагоге и замолио Га да дође његовој кући и метне руку на његову кћеркицу која је била тешко болесна. Када је Исус пошао са њим, са њима су пошли и његови ученици и многи народ који се тискао око Исуса. Међу њима је била једна жена која је боловала од течења крви. Јеванђелист Матеј описује ово чудо кратко. Он каже да је жена нека, која је дванаест година боловала од течења крви, пришла Исусу одостраг и дотакла се његове хаљине, говорећи у себи: ако се само дотакне хаљине његове да ће оздравити; Исус се обазро, погледао је и рекао јој: не бој се, кћери, вјера твоја спасла те је, па да је од тога часа оздравила (Мт. 9, 20–22).

Међутим, јеванђелисти Марко и Лука много су опширнији, са више детаља, и описи им се потпуно слажу. Зато ћемо навести један од њих, онај по Марку, који каже: „И за њима иђаше народа много и притјешњиваху Га. И жена нека, која је дванаест година боловала од течења крви и много пропатила од многих лијекара и потрошила све што је имала и ништа јој није помогло, него јој је још горе било. Кад је чула за Исуса, дође с народом и дотаче се одастраг хаљине његове. Јер говораше у себи: ако се само дотакнем хаљина његових, оздравићу. И одмах пресахну извор крви њезине, и осјети у тијелу да оздрави од болести, и одмах Исус осјети у себи силу што изиђе, и обазревши се на народ рече: ко се то дотаче мојих хаљина? И рекоше му ученици његови: видиш да те народ притиска, а ти питаш ко се дотаче хаљина твојих. И он се обазре да види ону

која то учини. А жена, уплашивши се и дрхтећи, знајући шта јој се догодило, дође и клече пред њим, те му каза сву истину. А Он јој рече: кћери, вјера твоја спасла те је; иди с миром и буди здрава од болести своје!“ (Мк. 5, 25–34).

Оваквих чуда је било и раније, и то доста. Јеванђелист Лука свједочи да је Исус Христос послије избора дванаесторице од свијих ученика, назвавши их апостолима (Мк. 6, 13). „... и сишавши с њима, стаде на мјесту равном и много ученика његових, и мноштво народа из све Јудеје и Јерусалима и из приморја тирског и сидонског, који дођоше да га слушају и да се исцјељују од својих болести, и које су мучили духови нечисти; и исцјељиваху се. И сав народ тражаше да га се дотакне; јер из њега излажаше сила и исцјељиваше их све“ (Лк. 6, 17–19). И никоме није тражио да каже зашто га се дотакао, јер је таквих било много. А овдје је била само једна жена која га се кришом дотакла због стида од своје болести, са вјером да ће оздравити, што у оној гужви нико није примијетио, јер су га се дотицали многи. Зато Исус тражи да се јави та која га је дотакла и исцјелила се, да обзнани шта јој се догодило. Исус то није тражио због себе, јер је он осјетио силу која је изашла из њега и знао је кога је исцијелио. Не тражи да се она јави због тога да се обзнани чудо које се догодило, већ да би похвалио њену вјеру пред свима. А што се види из Исусових ријечи које јој је упутио пошто се она јавила и признала оно што је урадила: „...кћери, вјера твоја спасла те је; иди с миром и буди здрава од болести своје!“

Ова жена није дошла пред Исуса и затражила да је исцјели, као многи други, а могла је и имала је прилику за то. Она је вјеровала да ће оздравити ако се само дотакне хаљине Исусове, да ће сила Божија из њега и преко хаљине дјеловати, што се и догодило. Зато јеванђелисти Марко и Лука са доста детаља описују ово чудо, које се догодило успут, док је Исус ишао од мјеста у граду гдје је био ка Јаировој кући.

Исцјељење двојице слијепаца
(Мт. 9, 27–31)

Ово чудо описује само јеванђелист Матеј, који каже: „А када је Исус одлазио оданде, за њим иђаху два слијепца вичући и говорећи: помилуј нас, сине Давидов!“(Мт. 9, 27). Јеванђелист Матеј не каже одакле је то Исус одлазио, јер његови први читаоци то знају. Како је Исус прије тога био у Јаировом дому, гдје му је васкрсао кћер, то значи да Он одлази из Јаировог дома, а за њим су ишла и ова двојица слијепаца који су викали: помијуј нас, сине Давидов! Ово је било исто као да су викали: Спаситељу или Христе. Сви Јевреји су знали да ће Месија, Спаситељ произаћи из потомства Давидовог.

Сви су они знали за пророштва која је Бог дао Израиљу, као што су: „Закле се Господ Давиду у истини, од које неће одустати, од порода твојега поставићу на пријестолу твојему“ (Пс. 32, 11; Лк. 1, 69). „Али ће изаћи шибљика из стабла Јесејева и изданак из корије на његова изникнуће“ (Ис. 11, 1; 53, 2).

Сам Исус је посвједочио преко апостола Јована да је Он изданак из рода Давидова: „Ја сам изданак из рода Давидова, сјајна звијезда Даница“ (Отк. 22, 16).

Ово апостол Јован пише малоазијским црквама, али, како већ рекосмо, то су знали сви Израиљци. Једино што нису знали јесте да је Исус заиста далеки потомак Давидов преко његовог сина Натана. Као и да је рођен у граду Давидовом; да је и Јосиф, који је пред законом био као његов Отац, из царске породице Давидове преко цара Соломона. Исус је само одрастао у Галилеји.

Овдје имамо два интересантна момента. Први је да су ова два слијепца препознали у Исусу Христу сина Давидова,

а старјешине, изузев Јаира, и фарисеји, који су први морали то да то увиде – нису. Друго што пада у очи јесте да је Исус све вријеме ћутао и пустио ову двојицу слијепаца да иду за њим док није ушао у кућу, чекајући да види реакцију капернаумских старјешина и фарисеја. Али нико се од њих није усудио да покуша да ућутка ову двојицу слијепаца, вјероватно због чуда васкрсења Јаирове кћери. Правили су се да не разумију шта ова двојица слијепаца вичу. А сви су знали шта то значи.

Када је Исус ушао у кућу, тек онда проговори и упита ову двојицу слијепаца: „Вјерујете ли да то могу учинити? А они рекоше: да, Господе“. Сада га они називају Господом. „Тада се дохвати очију њихових говорећи: по вјери вашој нека вам буде. И отворише им се очи. И запријети им Исус говорећи: гледајте да нико не дозна“ (Мт. 9, 28 – 30). И овим се испунило Исаијино пророштво: „Тада ће отворити очи слијепима и уши глухима отвориће се“ (Ис. 35, 5). Наравно, ако имају јаку вјеру у Исуса.

Да су ова двојица слијепаца заиста имали јаку вјеру види се по томе што су прогледали када им је Исус рекао: по вјери вашој нека вам буде.

На крају, пошто су прогледали, Исус им каже: „Гледајте да нико не дозна“. Ово им Исус говори ради њих, да се не би погордили хвалећи се што су прогледали, јер то није било могуће прикрити, пошто су сви у Капернауму знали да су они били слијепи. Видећи их да сада виде, сви ће се, који нису били присутни чуду, питати: како сада нормално виде?Касније ће услиједити исцјељење још двојице слијепаца испред Јерихона. Али о томе ћемо говорити када дође ред на то.

Исцјељење глувонијемога
(Мк. 7, 31–37)

Ово чудо спомиње и описује само јеванђелист Марко. Он каже: „И опет изиђе Исус из крајева торских и сидонских, и дође на море Галилесјско, кроз крајеве декаполиске. И доведоше к њему глуха и мутава, и мољаху га да метне руку на њега. И узевши га из народа насамо, метне прсте своје у уши његове и пљунувши дотаче се језика његова; и погледавши на небо, уздахну и рече му: *ефрата*, то јест, отвори се! И одмах му се отвори слух, и разријеши се свеза језика његова и говораше правилно. И забрани им да никоме не катују; али што им Он више забрањиваше, то они више разглашаваху. И много се

дивљаху говорећи: све добро чини и глухе чини да чују и нијеме да говоре“ (Мк. 7, 31– 37).

Јеванђелист Марко је довољно јасан у опису овог чуда: гдје се оно догодил, када и како.

Прије тога Исус је био са својим ученицима у крајевима тирским и сидонским, гдје је имао интересантан разговор са женом Хананејком и исцијелио њезину кћер. Одатле је отишао у крајеве Декаполиса, који се налазе наспрам Галилеје, са друге стране Галилејског језера. Ту су му довели једног човјека који је био глув и нијем, да Исус метне руке на њега и да га исцијели. Исус га је узео на страну из масе народа, ставио му прсте у уши његове, пљунувши дотаче се језика његова; погледао је на небо и уздахнуо, као кад је умножавао пет хљебова и двије рибе, што ће учинити поново са седам хљебова и мало риба, и онда рекао: ефрата, то јест, отвори се!

Мало је необичан начин исцјељења овог човјека и нејасно где или на кога је пљунуо Исус. Међутим, ако мало боље прочитамо опис овога чуда, видјећемо да није пљуно овога човјека нити њему на језик, јер се послије тих ријечи каже да се дотакао његовог језика, што може бити само прстом. На кога је Он пљунуо?

Ако смо икада присуствовали крштењу, послије читања молитава свештеник пита три пута онога који се крштава: одричеш ли се сатане и свих дијела његових; ако је особа која се крштава одрасла, онда она трикратно одговара: одричем се; ако је мало дијете, онда то изговара кум умјесто њега. Затим свештеник пита: јеси ли се одрекао сатане и свих дијела његових, а овај одговара: одрекао сам се, и то се понавља три пута, и питање и одговор. Онда свештеник говори: окрени се према западу и дуни и пљуни на њега. Онај који се крштава или кум дуне (хукне) и пљуне, те стане ногом на мјесто гдје је пљуно, добро нагази ногом и мало протрља ногом лијево-десно; онда се окреће према истоку и свештеник га пита: сједињујеш ли се са Христом? На то овај одговара: сједињујем. Потом га пита: јеси ли се сјединио са Христом? А онај који се крсти или кум одговара: сјединио сам се! Потом се наставља крштење.

О крштењу имамо помена у Исусовом разговору са Никодимом (Јн. 3, 1–12). „Када, дакле, сазнаде Господ да су фарисеји, да Исус више ученика задобија и крштава него Јован – иако сам Исус не крштава него ученици Његови – остави Јудеју и отиде опет у Галилеју“ (Јн. 4, 1–3). Иако Исус није крштаво, сигурно је показао ученицима како ће то радити кад приме Светога Духа на дан Педесетнице. Значи, ово су биле само вјежбе, а не право крштење, и оно се разликовало од Јовановог крштења, које је било само знак покајања, а не и опраштања гријехова и примање благодати Духа Светог. Тако: „Догоди се пак, кад побјеже Аполос у Коринту, да Павле пролазаше горње земље и дође у Ефес, и нашавши неке ученике, рече им: јесте ли примили Духа Светога? А они му рекоше: нисмо ни чули да има Дух Свети. А он им рече: у шта се дакле крстите? А они рекоше: у крштење Јованово. А Павле рече: Јован је крстио крштењем покајања, говорећи народу да вјуерује у Онога који долази за њим, то јест у Христа Исуса. И кад Павле положи руке на њих, сиђе Дух Свети на њих, и говораху језике и прорицаху. А бијеше људи свега око дванаест“ (Дап. 19, 1–7). Такав је био и Аполос када је дошао у Ефес.

Овдје смо намјерно говорили мало опширније о крштењу да се види да су неке радње и детаљи из чуда преузети и уткани у православне обреде, то јест праксу Цркве. Јер пракса и теорија учења Цркве морају бити у сагласности, а не у раскораку.

Исцјељење слијепога у Витсаиди
(Мк. 8, 22–26)

И ово чудо, као и претходно, спомиње и описује само јеванђелист Марко. Оно се догодило у Витсаиди, родном мјесту апостолâ Андреја, Петра, Јакова, Јована и Филипа. Оно се догодило послије другог умножавања хљебова и Исусовог говора о фарисејском квасцу, а који су они погријешно разумјели мислећи да говори зато што нису купили хљеба. Исус је познавао њихове мисли и запитао их: „Зашто мислите да је то што хљеба немате? Зар још не схватате нити разумјете? Зар је још окамењено срце ваше? Имајући очи, зар не видите; и уши, зар не чујете“ (Мк. 8, 17– 18). А онда их је подсјетио на прво и друго умножавање хљебова. Тиме им је ставио до знања да Он може створити хљеб кад год затреба и хоће. И рече им: како не разумијете? Послије тога Марко каже: „И дође у Витсаиду, и доведоше к њему слијепа и мохаљу да га се дотакне. И узевши за руку слијепога, изведе га изван села и пљунувши му на очи положи руке на њега и запита га види ли шта. И он погледавши рече: видим људе да иду као дрвеће“ (Мк. 8, 22–24). То значи да је овај слијепи раније видио, па је касније због нечега ослијепио, јер он зна како изгледају људи и дрвеће. „И потом опет метну руку на очи, и учини да прогледа. Исцијели се и видје све јасно. И посла га дому његовом говорећи: нити улази у село, нити казуј коме у селу“ (Мк. 8, 25–26). Ово посљедње је већ устаљена фраза коју је Исус изговарао многима које је исцијелио. Не због себе, него због њих, да их не би испитивали као што ће онога слијепорођенога, те да не би због тога имали

каквих посљедица, јер су старјешине јудејске и фарисеји већ донијели одлуку да свакога ко призна Исуса за Христа искључе из синагоге, што је за сваког Јевреја била велика казна.

На сва питања око овог чуда дао је одговор сам Исус својим питањем: „Имајући очи, зар не видите? И уши имајући, зар не чујете?“ Подсјећао их је на Исаијино пророштво (35, 5). „Зар је још окамењено срце ваше?“ Толико су времена са њим и толико су чуда видјели, а још не схватају. Већ су и слијепи увидјели што они не виде и глуви чули и схватили прије њих. И онда им, као доказ, исцјељује овога слијепога. Мало је необичан начин исцјељења овог слијепог. Исус га је извео у страну самог, пљунуо му у очи и ставио му руке на њих, и овај је прогледао. Исус пљувачком (на коју се сви гадимо) и додиром прстију исцјељује очи слијепоме. Овим као да је хтио да каже: пљујем на слијепило ваше, прогледаћете ви као и овај слијепи.

Исус је исцијелио много слијепих. Међутим, у јеванђељима имамо четири случаја исцјељења вида: двојица слијепих у Капернауму, овај у Витсаиди, слијепорођеног у Јерусалиму и двојице слијепих испред Јерихона. И свако ово исцјељење слијепих било је на другачији начин, зависно од тога шта је Исус хтио да потврди или поручи тим исцјељењем.

Наравно, и они који су довели овога слијепога Исусу да стави руке на њега и да прогледа и сами су имали јаку вјеру и наду у Исуса Христа, јер без њихове вјере ово се чудо не би догодило. Пошто смо о томе већ говорили код претходног исцјељења двојице слијепих, није потребно да и овдје то понављамо.

Исцјељење слијепорођеног у суботу
(Јн. 9, 1–40)

Ово чудо описује само јеванђелист Јован, доста опширно и детаљно. Он није тек тако изабрао да опише ово чудо од толико чуда исцјељења слијепих. Чињеница је да се оно разликује по начину исцјељења од других чуда исцјељења слијепих. Али то није прави разлог зашто је јеванђелист Јован изабрао овај случај исцјељења слијепога човјека, већ да покаже каква су погрјешна схватања владала код Јевреја тог времена у вези са гријехом, као и заслијепљеност фарисеја и бесмисао њиховог расуђивања.

Прије исцјељења слијепорођеног Исус је имао једну жестоку расправу са Јудејцима у Јерусалимском храму, због чега су Јудејци хтјели да Га каменују, али је Он невидљиво изашао из храма, о чему је већ било говора.

„И пролазећи (путем) видје човјека слијепа од рођења. И запиташе Га ученици Његови говорећи: Рави (Учитељу), ко сагријеши, овај или родитељи његови, те се роди слијеп?“ (Јн. 9, 1–2).

Већ само питање ученика Христових јесте нелогично и неправилно. Да су питали: да ли је овај због гријеха родитеља рођен слијеп, или: да ли су родитељи његови згрије шили нешто, те се овај родио слијеп, још би оваква питања код неупућених могла и да прођу. Међутим, овако категорички постављено питање (он или родитељи његови?) показује опште мишљење

Јевреја, а не само апостола, да је свака болест или људска невоља посљедица личнога или родитељског гријеха. А то је у овоме случају нелогично и бесмислено. Ако бисмо и прихватили да је рођен слијеп због гријехова својих родитеља или због свог гријеха, то је неприхватљиво, јер се поставља питање: како може дијете још у утроби своје матере згријешити? Ако мисле на ријечи из педесет првог псалма: *у гријеху сам зачет и у гријеху ме роди мати моја*, то се односи на све људе. То је прародитељски гријех, који насљеђујемо зачећем и рађањем, а не лични гријех. По томе основу, сви су људи гријешни – и они који се рађају здрави и они који се рађају болесни или са неком маном. Одговорности за тај гријех ослобађамо се крштењем, али посљедице остају, као и од личних гријеха: „Јер је плата за гријех смрт, а дар Божији је живот вјечни у Христу Исусу Господу нашем“ (Рим. 6, 23).

Како су Јевреји дошли до овако погрјешног мишљења, тешко је рећи. Можда су погрјешно схватили ријечи из друге заповјести Декалога: „...јер сам ја Господ Бог твој, Бог ревнитељ који походи гријехе отачке на синовима до трећега и четвртога кољена, онијех који мрзе на мене“ (Изл. 20, 5; Пс. 109, 14). Али ово се односи само на оне који мрзе на Господа, а не на свакога човјека; чак не и на свакога грјешника. Јер, како каже премудри Соломон: „Свашта видјех за времена таштине своје: праведника који пропада у правди својој, и безбожника који дуго живи у својој злоћи... што има праведника којима бива по дјелима безбожничким, а има безбожника којима бива по дјелима праведничким“ (Проп. 7, 15 и 8, 14).

Но, како било да било, њихово мишљење је погријешно. И сам Исус их је демантовао рекавши им: „Не сагријеши ни он ни родитељи његови, него да се јаве дјела Божија на њему“ (Јн. 9, 3).

У ствари, иза овога се крије једно друго питање, а то је: да ли Бог награђује праведнике одмах, а гријешнике кажњава сразмјерно њиховом дјелу? Одговор је негативан и у једном и у другом случају, што се види из ријечи премудрог Соломона и Исусовог одговора ученицима. Цијела Књига о Јову

расправља управо о овој теми, као и неколико цитата Књиге о Проповједнику, исцјељење слијепорођеног и Исусов коментар на вијест да је Ирод погубио неке Галилејце у храму, чија се крв измијешала са крвљу жртава, на шта су се присутни згранули. Шта су ови толико згријешили да им се то деси? На то им Исус каже да не мисле да су они грјешнији од свих Галилејаца (најгрјешнији) (Лк. 13, 1–3, 5).

Међутим, када је у питању Књига о Јову, ту је неко још давно поставио погријешну тезу коју сви понављају као папагаји. А она гласи: зашто праведници страдају, а грјешници благују? А то уопше није тема Књиге о Јову, већ оно о чему смо већ нешто рекли, а то је: да ли Бог награђује праведнике одмах, и то сразмјерно њиховом дјелу, а грјешнике кажњава. Рекли смо – не! Јер, по овако постављеној теорији, испадне да грјешници боље пролазе у овоме свијету него праведници, што је нетачно. Јов је примјер страдања и трпљења, иако је праведан. Његови пријатељи Елифас Теманац, Вилдада Сушанин и Софар Намаћанин оптужују га да је његово страдање због његових гријехова и да треба да се покаје и моли Бога да му опрости, што он не прихвата, јер се увијек држао Закона Божијег и клонио се од зла. На крају испада да је Јов у праву, а не његови пријатељи, које Бог укоријева и упућује да се обрате Јову овако: „И рече Бог Елифасу Теманцу: распалио се гнијев мој на тебе и на два пријатеља твоја што не говористе о мени право као слуга мој Јов. Зато сад узмите седам телаца и седам волова и идите к слуги мојему Јову, и принесите жртве паљенице за себе, и слуга мој Јов нека се помоли за вас, јер ћу доиста погледати на њега да не учиним с вама по вашој лудости, јер не говористе о мени право као слуга мој Јов. И тако отиде Елифас Теманац и Вилдад Сушанин и Софар Намићанин и учинише како им заповједи Господ. И погледа Господ на Јова. И Господ поврати што бијеше узето Јову пошто се помоли за пријатеље своје; и умножи Господ Јову двојином све што бијеше имао“ (Јов 42, 7–10). „И Господ благослови пошљедак Јовов више него почетак. Опет доби дјецу и поживе још сто година, и видје потомке своје до четвртога кољена“ (Јов 42, 11–17).

Јовљево трпљење у страдањима и вјера примјер су за оне који страдају. Зато се хвали Јовљево трпљење. Апостол Јаков каже: „Ето ми називамо блаженима оне који претрпјеше (страдање). Трпљење Јова чусте и крај његов од Господа видјесте, јер је Господ многомилостив и сажаљив“ (Јк. 5, 11; Јов 42, 7–10). А апостол Петар каже и зашто: „Јер су очи Господње обраћене на праведнике и уши Његове на молитву њихову; а лице Господње против је оних који чине зло“ (1. Пет. 3, 12).

Да постоји случајева гдје праведници страдају као да су грјешници и обратно, да грјешницима ништа не бива, запазио је још премудри Соломон, који каже: „Свашта видјех за времена таштине своје: праведника који пропада у правди својој и безбожника који дуго живи у својој злоћи“ (Проп. 7, 12). И „Таштина је која бива на земљи што има праведника којима бива по дјелима безбожничким, а има безбожника којима бива по дјелима праведничким“ (Проп. 8, 14). Али то не бива увијек. Зато Проповједник додаје: „Што нема одмах осуде за зло дјело, зато срце синова људских кипи у њима да чине зло. Нека грјешник сто пута чини зло и одгађа му се, ја ипак знам да ће бити добро онима који се боје Бога, који се боје лица његова“ (Проп. 8, 11–12). Јер „Гле, праведнику се на земљи плаћа, а камоли безбожнику и грјешнику“ (ПрС. 11, 31). Многи ће се питати: откуда ово? На то постоји много одговора у Светом писму, од којих ћемо навести само неколико.

Бог је љубав и хоће да се сви људи спасу (1. Јн. 4, 8 и 16). Милостив, жалостив, спор на гњев и обилан милосрђем (Изл. 34, 6; Бр. 14, 18; Пс. 103, 8). Не гњеви се једнако, нити се довијека срди (Пс. 103, 9; Ис. 57, 16). Као такав, Бог трпи грјешнике и даје им прилику да се покају (1. Пет. 2, 3–4). То што се нама чини да је Бог спор на гњев и да касни да казни сваки гријех, то је због нас. „Не доцни Господ с обећањем, као што неки мисле да доцни, него нас дуго трпи, јер неће да ико пропадне, но да се сви покају“, каже апостол Петар (2. Пет. 3, 9; види и Ав. 2, 3 и 1. Тим. 2, 4). Иако се казна некима одлаже, она ће бити неизбјежна (в. Јов 21, 30; Проп. 12, 1; Јер. 46, 21; 51, 56; 2. Пет. 2, 3)

У наведеном углавном је све речено, и то на основу онога што пише у Светом писму, а не по људском мишљењу. Али, шта да се ради када се некоме постави питање, а он на брзину, на основу свог мишљења, даје одговор; још ако је тај велики ауторитет, ко сме рећи да није у праву? Међутим, видјели смо да Књига о Јову не расправља о питању зашто грјешници благују, а праведници страдају, већ да ли Бог награђује праведнике одмах, а грјешнике кажњава. И на то смо дали одговор. Има таквих случајева, али они нису чести, а јасно се види из Светог писма и зашто то бива. Као и то да праведници ипак боље пролазе још у овоме животу од грјешника, а у ономе будућем да и не говоримо, јер ће тамо свако примити награду или казну по дјелима својим (в. Јов. 34, 11; Јер. 17, 10; Мт. 16, 27; Рим. 2, 6; 2. Кор. 5, 10; Кол. 3, 25; Јд. 1, 15; Отк. 22, 11–12).

Можда ће се неки упитати зашто смо посветили толико пажње Јову и страдању праведника. Зато што је тема иста. Јов страда, што би рекао народ, на правди Бога, да се покаже његово трпљење и вјера. А овај слијепорођени да се покаже на њему слава Божија и његова вјера.

Друго: да покажемо колико је бесмислено и погријешно вјеровање Јевреја о схватању гријеха.

На питање апостола: „Ко сагријеши, овај или родитељи његови, те се роди слијеп?“ Исус одговара да није сагријешио ни он ни његови родитељи, него да се јаве дјела Божија на њему. Исус говори како њему ваља чинити дјела Онога који Га је послао док је дан, и да долази ноћ када нико не може радити, и, док је у свијету, да је свјетлост свијету. „Рекавши ово, пљуну на земљу и начини блато од пљувачке и помаза блатом очи слијепоме. И рече му: иди, умиј се у бањи силоамској, што преведено значи *послан*. Он оде, дакле, и уми се, и дође гледајући“ (Јн. 9, 6–7).

Бања Силоам је омање језерце у које је дотицала вода отвореним јарком из извора Гијон, који се налазио изван зидина града. Служио је као резервоар за снабдијевање становништва водом за вријеме опсаде града. Он се налазило на југоистоку

града, близу градских зидина према долини Кедрон. Године 700. прије Христа прокопан је канал од извора Гијон до бање Силоам у дужини од 533 метра, и био је покривен да се вода успут не би загађивала (в. 2. цар. 20, 20).

До времена вавилонског ропства 586. године прије Христа и разорења Јерусалима она је била у саставу града, унутар градских зидина. Послије повратка Јудејаца из вавилонског ропства 538. године прије Христа, по указу персијског цара Кира, Јудејци су добили право да обнове град и храм (520. године прије Христа постављен је темељ новог храма).

За вријеме персијског цара Артаксерса I добијена је дозвола да се обнове градски бедеми, који су обнављани од 445. до 443. године прије Христа. Тада су јужни бедеми постављени нешто мало испод Давидовог града (двора) на Сиону, до јерусалимског храма; тако је знатан дио града и бања Силоам остали изван градских бедема (зидина) па је она и у Христово вријеме била изван градских зидина.

Сви ће се сложити да је начин исцјељења овога слијепца доста необичан. Могао је то Исус учинити и на неки други начин. Али, када анализирамо све шта је Исус овим чудом хтио да покаже и поручи, неће нам изгледати чудно.

Кад је овај слијепац прогледао и дошао кући, сусједи су га видјели и питали су се, знајући да је прије био слијеп: „Није ли ово онај што је сједио и просио?“ И тада настаје расправа међу њима; једни су говорили да је он, а други да је налик на њега. А он им говораше: ја сам. Тада су га упитали: како ти се отворише очи? Када им он исприча како је прогледао, они га одведоше фарисејима. Потом га они испитују како је прогледао. Када им је он укратко испричао како је прогледао, тада настаје расправа међу фарисејима. „Једни говоре: није овај човјек од Бога, јер не светкује суботу. Други говораху: како може човјек грјешан таква знамења чинити? И наста раздор међу њима“ (Јн. 9, 8–16). Дакле, проблем је за фарисеје што се ово чудо догодило у суботу. А то је за њих доказ да Исус није послан од Бога, јер, по њиховом мишљењу, Он не светује суботу, о чему

смо већ говорили. Ово није прво ни једино чудо које је Исус учинио у суботу.

Послије међусобне расправе фарисеји: „Опет рекоше слијепцу: шта ти велиш за онога што отвори очи твоје? А он рече: пророк је“ (Јн. 9, 17).

Онда Јудејци позивају његове родитеље да питају њих, јер не вјерују да је овај био слијеп. Његови родитељи потврђују да је то њихов син и да је рођен слијеп, али не знају како је прогледао, нити ко му отвори очи, те их упућују да питају њега јер је довољно одрастао. Онда апостол Јован објашњава зашто су тако рели, па каже: „Ово рекоше родитељи његови јер се бојаху Јудејаца; јер Јудејци већ бејаху договорили да буде одлучен од синагоге ко год њега (Исуса) призна за Христа. Зато рекоше родитељи његови: одрастао је, њега питајте“ (Јн. 9, 22–23). Из овога се види колики је био страх Јудејаца да јавно признају Исуса као Христа, јер искључење из синагоге није била мала казна; то је значило изопштавање из заједнице са великим посљедицама.

Тада по други пут доведоше човјека који је био слијеп и рекоше му: подај славу Богу, ми зано да је онај човјек грјешан. А он одговори и рече: је ли грјешан, не знам; једно знам да ја бијах слијеп и сада видим. Тада му опет рекоше: шта ти учини? Како отвори очи твоје? Одговори им: већ вам рекох и не слушате. Шта опет хоћете да чујете? Да нећете и ви да постанете ученици његови?

Фарисеји желе да од овога бившег слијепца извуку нешто на основу чега би могли да оптуже његовог исцјелитеља, али се види да он није био наиван. Он почиње да провоцира фарисеје питањем: да и ви нећете да постанете ученици његови? То је разбјеснило фарисеје. Они га изгрдише и рекоше: ти си ученик његов, а ми смо ученици Мојсејеви. Ми занмо да је Мојсију говорио Бог, а овога не знамо одакле је. Одговори човјек и рече им: у томе и јесте чудо, што ви не знате откуда је, а он отвори очи моје. А знамо да Бог не слуша грјешнике, него, ако ко Бога поштује и вољу његову твори, тога слуша. Он их подсјећа на

ријечи псалмопјевца, премудрог Соломона и пророка Исаију, гдје се каже: „Вичу, а праведни Господ их чује и избавља од свијех невоља њиховијех“ (Пс. 34, 17). „Далеко је Господ од безбожнијех, а молитву праведних чује“ (ПрС. 15, 29). „Зато кад ширите руке своје, заклањам очи своје од вас; и кад множите молитве, не слушам: руке су ваше пуне крви“ (Ис. 1, 15).

Када се праве толико паметни, требало би да знају ово што смо цитирали, а не да их један слијепац, који је тек прогледао, учи. Онда наставља да подсјећа фарисеје говорећи: „Откако је вијека, није се чуло да ико отвори очи рођеном слијепцу. Када он не би био од Бога, не би могао ништа учинити“ (Јн. 9, 32–33; 9, 16).

Овим је толико разљутио фарисеје да су га одмах истјерали напоље, говорећи му: „Ти си се родио сав у гријесима, па ти нас да учиш!“ (Јн. 9, 34).

Ето колико је било знање фарисеја, па је један слијепорођени човјек више знао и боље закључивао него фарисеји заслијепљени својом гордошћу. Како каже апостол Петар: „Зна Господ праведне да избавља од искушења, а неправеднике да чува за казну у дан судњи“ (2. Пет. 2, 9).

И овим се чудом испунило Исаијино пророштво, које гласи: „Тада ће отворити очи слијепима и уши глухима отвориће се“ (Ис. 35, 5), а за које је су фарисеји знали, што ћемо видјети касније.

Јеванђелист Јован, када су фарисеји истјерали онога бившег слијепца, каже: „Чу Исус да га истјераше напоље, па нашавши га рече му: вјерујеш ли ти у Сина Божијега? Он одговори и рече: а ко је он, Господе, да у њега вјерујем? А Исус му рече: и видио си га и онај који говори с тобом тај је. А он рече: вјерујем Господе! И поклони му се“ (Јн. 9, 35– 38). Овај слијепорођени није знао ко је његов исцјелитељ, осим да се зове Исус. Када га је Он упитао: вјерујеш ли ти у Сина Божијега, овај Га назва Господом. Када му је Исус рекао да је то Он, који говори са њим, бивши слијепац му одговара: вјерујем, Господе! И поклони му се.

Већ при самоме сусрету са Исусом овај слијепорођени показује своју чврсту вјеру. Иначе не би дозволио да му Исус ставља у очи блато направљено од пљувачке и да иде у Силоамску бању да се умије. Касније, када су га по други пут позвали фарисеји да га испитују, он показује добро познавања Светог писма, а то је могао научити само слушањем. На крају потврђују своју дубоку вјеру признањем да вјерује у Сина Божијега, па када је дознао да стоји пред њим и са њим разговара, он му се клања.

Овим јеванђелист Јован завршава опис исцјељења слијепорођеног, али тиме се прича о овоме чуду не завршава. Тек слиједи епилог из кога ћемо видјети зашто је Исус исцијелио овога слијепорођеног и шта је хтио да стави до знања фарисејима и Јудејцима.

Овај бивши слијепац рекао је Исусу да вјерује да је Он Син Божији и поклонио му се, што значи да му је одао Божанску почаст, јер је написано: „Господу Богу својему клањај се и њему јединоме служи“. „И онда рече Исус: за суд ја дођох у овај свијет, да виде који не виде, а који виде да постану слијепи. И чуше ово неки од фарисеја који бијаху са њим и рекоше му: еда ли смо и ми слијепи? Рече им Исус: када бисте били слијепи, не бисте гријеха имали; а сада кажете: видимо; тако ваш гријех остаје“ (Јн. 9, 39–41).

Овим је све речено, како је казано и преко пророка Илије (35, 5). И слијепи боље виде и разумију од фарисеја, који се праве да све виде и разумију. Њима је узалуд говорити и показивати. Они неће да повјерују својим очима, а како онда да вјерују Исусовим ријечима?

Међутим, ни овим није завршена прича око овога чуда. Исус Христос наставља даље да говори о добром пастиру и његовом стаду (Јн. 10, 1–16). А када је рекао: „Зато ме Отац љуби, јер ја живот свој полажем да га опет узмем, нико га не узима од мене, него га ја сам од себе полажем. Власт имам положити га и власт имам опет узети га. Ову заповјест примих од Оца свога. Тада опет настаде разговор међу Јудејцима

због ових ријечи. А многи од њих говораху: у њему је демон и махнита. Што га слушате? Други говораху: ово нису ријечи бјесомучника. Зар може демон слијепима очи отварати? А бијеше тада празник обновљења храма у Јерусалиму и бијеше зима. И ходаше Исус у храму по тријему Соломонову. И Јудејци га опколише и говораху му: докле ћеш мучити душе наше? Ако си Христос, кажи нам отворено. Исус им одговори: рекох вам, па не вјерујете. Дјела која творим у име Оца својега, она свједоче о мени. Али ви не вјерујете, јер нисте од оваца мојих, као што вам рекох. Овце моје слушају глас мој и ја њих познајем и за мном иду. И ја им дајем живот вјечни и никад неће изгинути и нико их неће отети из руке моје. Отац мој, који ми их даде, већи је од свију; и нико их не може отети из руке Оца мојега. Ја и Отац једно смо“ (Јн. 10, 17–30).

Када је Исус рекао ово: „Јудејци опет подигоше камење да га каменују. Исус им одговори: много добра дјела показах вам од Оца својега, за које од тих дијела ме каменујете? Одговорише му Јудејци говорећи: не каменујемо те за добро дјело, него за хулу, што се ти, човјек будући, правиш Бог. Одговори им Исус: није ли написано у Закону вашему: Ја рекох: Богови сте (Пс. 82, 6). Кад оне назива боговима којима ријеч Божија би дата, а Писмо се не може укинути, како ви говорите ономе кога Отац посвети: хулиш, зато што рекох: ја сам Син Божији? Ако ли творим, и ако мени не вјерујете, дјелима вјерујте, да познате и вјерујете да је Отац у мени и ја у Њему. Тада опет тражаху да га ухвате; али им се измаче из руку“ (Јн. 10, 31–39). Учинио се невидљивим, о чему смо већ говорили.

Из свега што смо изнијели до сада, има се утисак да је Исус учинио ово чудо намјерно у суботу, као и чудо око онога болеснога у бањи Витезди, да би изазвао реакцију фарисеја и Јудејаца. Јер обично су суботом долазили Исусу и молили Га да их исцијели. У првом случају Исус пита оног болесног: хоћеш ли здрав да будеш?, а у овом случају и не пита, већ га одмах исцијели. И у једном и у другом случају фарисеји и Јудејци негодују што је то учинио у суботу и осуђују га што не поштује суботу. Тако им даје поруку да је Он већи од суботе и да суботом

ваља чинити добро. А потом им говори о добром пастиру и односу њега и Оца. На њихово инсистирање да им отворено каже је ли он Христос, Он потврђује и доказује позивајући се на своја дјела, на основу којих би они сами требало да закључе да је Он тај обећани Спаситељ. Али њихово окамењено срце њима је толико заслијепило ум да поред очију не виде, и поред ушију не чују, како је за њих прорекао пророк Исаија (35, 5) те је један слијепи боље разумио од њих. Као и да је његова пљувачка и блато које је направио њоме боље и љековитије од њихове науке. Јер „Откако је вијека, није се чуло да ико отвори очи рођеноме слијепцу“ (Јн. 9, 32).

Јеврејима нису била непозната чуда још из Старог завјета, али ово чудо са слијепорођеним превазилази сва старозавјетна чуда, као и његова наука.

Ово чудо је инспирисало црквеног пјесника да овај догађај преточи у стихове, а црква да шесту недјељу по Васкрсењу Христовом посвети слијепорођеном. „Господе, пролазећи путем, срео си човјека слијепа од рођења и задивљени бише ученици, питаху Те говорећи: Учитељу, ко сагрјеши, овај или родитељи његови да се слијеп роди? Ти пак, Спасе мој, узвикнуо си им: ни овај сагрјеши, ни родитељи његови, него да се пројаве дјела Божија на њему, која нико не може чинити! И рекавши то пљуну доље и направи блато и помаза очи његове, рекавши му: иди, умиј се у силоамској бањи. Он, пак, умивши се, би здрав и узвикну Теби: вјерујем, Господе, и поклони се теби. Зато ми узвикујемо: помилуј нас!“

Исцјељење згрчене жене у суботу
(Лк. 13, 10–17)

Послије исцјељења слијепорођеног, пошто су Јудејци наумили да убију Исуса, Он је отишао из Јерусалима у Зајордање и „...учаше у једној синагоги суботом. И гле, бијеше ондје жена која имаше духа немоћи осамнаест година, и бијеше згрчена и не могаше се никако усправити. А када видје Исус, призва је и рече јој: жено, ослобођена си од немоћи своје. И стави на њу руке и одмах се усправи и славјаше Бога. А страјешина синагоге, негодујући што је Исус исцјели у суботу, одговоривши рече народу: шест је дана у које треба радити; у ове, дакле, долазите те се лијечите, а не у дан суботњи. А Господ му одговори и рече: лицемјере, сваки од вас не одријеши ли у суботу својега вола или магарца од јасала и води га да пији? А ову кћер Аврамову, коју свеза сатана, не требаше ли одријешити од ове свезе у дан суботњи? И док Он ово говораше, стиђаху се сви који му се противише, а сав народ радоваше се за сва славна дјела што их чињаше“ (Лк. 13, 10–17).

Исус Христос је учинио доста чуда у суботњи дан. Највише их наводе апостоли Лука и Јован, али има их, додуше нешто мање, и код апостола Матеја и Марка, што смо већ напоменули и нека од њих појаснили.

Исус Христос упорно покушава да докаже тврдокорним Јудејцима да је њихово схватање и учење о суботи погрешно, то јест шта се смије а шта не смије радити у суботу.

Пошто је исцијелио згрчену жену у суботу, старјешина синагоге је негодовао. Он се не обраћа директно Исусу Христу, већ народу, ријечима да има шест дана у недјељи и да у те дане долазе и лијече се, а не у дан суботњи. То је по оној народној пословици: Ћерку кара, снаји приговара. Међутим, он прави низ грешака својим приговором. Прво: он не прави разлику између лијечења и исцјељења. Лијечење подразумјева одређени третман; да ли љекарски преглед, одређивање или установљавање дијагнозе и давање неких медикамената (лијекова). А овдје ничега од тога нема. Друго: ова жена није дошла да тражи да је Исус излијечи од њене болести, већ да слуша Његову науку. Сам Исус је, видјевши је, позвао је к себи и исцијелио је. Она није ни знала шта ће Исус урадити нити се надала исцјељењу. Стога су приговори овог старјешине синагоге народу неумјесни.

Пошто се овај приговор није односио на народ, иако је упућен њему, већ на Исуса Христа, то Он не препушта њима да се правдају и бране, него Он умјесто народа одговара овом старјешини синагоге, назвавши га лицемјером, питајући га да ли он, као и сви који тако мисле, одвезују свога вола или магарца од јасала и воде да га напоје и у суботу; зар то није већи посао од тога што је Исус метнуо руке на ову жену и она одмах постала здрава? Њима је дозвољено одријешити вола или магарца од јасала, а да тиме не оскврњују суботу, а Исусу није дозвољено да разријеши од болести једну јадну жену која то није ни тражила. То је заиста врхунац лицемјерја; учити Онога који је већи од суботе, који је заповједио да субота буде дан одмора и да се слави, али не онако како ови лицемјери уче. У ствари, није њима стало до суботе, него да за било шта приговоре Исусу и оптуже Га било како. Они постављају Исусу замку у коју сами упадају.

Исус Христос није изабрао ову жену да је исцијели тек тако. Постављајући питања старјешини синагоге, Исус каже: „А ову кћер Аврамову, коју свеза сатана ево осамнаест година, не треба ли одријешити од ове свезе у дан суботњи?“ Исус назива ову жену ћерком Аврамовом. Тиме хоће да каже да је њена вјера као Аврамова.

„И док Он ово говораше, стиђаху се сви који му се противљаху, а сав народ радоваше се за сва славна дјела што их Он чињаше“.

Својим мудрим одговором у облику питања Исус је посрамио све који су му се противили, а обрадовао прости народ мудрим ријечима и дјелима.

Додуше, било је и старјешина које су вјеровале да је Он Христос, али не много, и бојали су се да то јавно признају да не би били истјерани из синагоге.

Народ је у лику Исуса боље препознавао Божијега изасланика, јер је био побожнији и више се држао Божијих заповијести од својих старјешина и вођа. Зато Исус, када је корио галилејске градове због њиховог невјеровања, каже: „Хвалим те, Оче, Господе неба и земље, што си ово сакрио од мудрих и разумних, а открио си безазленима“ (Мт. 11, 25; Лк. 10, 21). Апостол Павле каже Коринћанима да погледају око себе и да ће видјети да међу њима нема много мудрих ни моћних „него што је лудо пред свијетом, оно изабра Бог да посрами мудре; и што је слабо пред свијетом, оно изабра Бог да посрами јаке“ (1. Кор. 1, 26–27). Тако је било и у овом случају; мудри и јаки су посрамљени, а слаби и неуки су се обрадовали.

Исцјељење човјека од водене болести у суботу (Лк. 14, 1–24)

И ово чудо се догодило у Зајорданију, а спомиње га и описује само јеванђелист Лука, који каже: „И догоди се да уђе у суботу у дом једног од старјешина фарисејских да једе хљеб; и они мотраху на њега. И гле, бијеше пред њим неки човјек који имаше водену болест“ (Лк. 14, 1–2).

Исус је био позван од стране овог старјешине фарисејског (в. Лк. 14, 12). Али не само Исус, него и доста његових пријатеља, законика, фарисеја и рођака који су му могли узвратити част. Он Исуса није позвао да би Га угостио, већ да би Га они искушали. Зато су ту намјестили једног човјека који је боловао од водене болести и чекали да виде хоће ли га Исус исцјелити да би Га оптужили, јер је била субота. Исус је знао да је ово намијештаљка, па их је изненадио питањем законицима и фарисејима: „Је ли допуштено у суботу лијечити? А они оћуташе“ (Лк. 14, 3). Да ли апостол Лука, као љекар, овдје употребљава ријеч *лијечити* или је сам Исус намјерно употребио овај термин, јер су фарисеји, књижевници, законици и старјешине исцјељења која је чинио Исус сматрали као лијечење? Оно јесте исцјељење, али чудом, и не може се сматрати љекарском праксом, о чему је већ било говора. Прије ће бити да је сам Исус употребио ријеч *лијечити* него да је апостол Лука, термин *исцијелити* замијенио ријечју *лијечити*. Не би се ни апостол усудио мијењати ријечи које је изговорио Исус Христос, мада немају исто значење, односно суштински се разликују по значењу.

Изненађени Исусовим питањем, законици и фарисеји су ућутали, да их не снађе још неко неугодно питање. „И Он га се дохвати, исцијели га и отпусти“ (Лк. 14, 4). Онда Исус опет поставља питање законицима и фарисејима: „Који од вас не би својега магарца или вола, да упадне у бунар, одмах извадио у дан суботњи?“ А онда апостол Лука додаје: „И не могаше Му одговорити“ (Лк. 14, 5–6).

Ово чудо је слично претходном. Само што је тамо жена дошла да слуша Исусову проповјед, а овдје је овај човјек подметнут да би законици и фарисеји искушали Исуса, не би ли га имали зашто оптужити. Али су прошли као и сви други који су покушали да искушају Исуса Христа. Друго: тамо је питао оног старјешину синагоге: „Сваки од вас не одрјешује ли у суботу својега вола или магарца од јасала и води да напоји?“ А овдје пита: „Који од вас не би својега магарца или вола, да упадне у бунар, одмах извадио у дан суботњи?“ Иначе, суштински је исто. Сваки од њих ради или би урадио то што их Исус пита и ставља им до знања да је за њих животиња важнија од човјека, само када је у питању њихова, па их зато назива лицемјерима.

Овдје се може поставити питање: зашто је Исус пристао да иде на објед код овог фарисејског старјешине када је унапријед знао да позив није искрен и са добром намјером да Га угости, тј. да учини добро дјело, већ да Га искуша? Још је позвао своје истомишљенике да заједнички искушају и исмеју Исуса. На ово питање није тешко одговорити ако се прочита шта даље пише после описа овог чуда. Прихватио је да би им одржао „слово поучитељно“ о бирању мјеста за трпезом и зато што сами себе уздижу. „Јер сваки који себе узвисује понизиће се, а који себе понизује узвисиће се“ (Лк. 14, 11). А домаћину који Га је позвао рече да не зове на ручак или вечеру своје пријатеље, браћу, рођаке и богате комшије само да би они онда и они њега звали. Него, када чини гозбу, да позове сиромахе, богаље и слијепе, оне који немају чиме да му узврате, па ће онда бити блажен и да ће му се све вратити о васкрсењу праведних. Када је то чуо један који је сједио за столом, рече: „Блажен је онај који буде јео објед у Царству Божијем“ (Лк. 14, 12–15). Онда им Исус исприча причу о великој вечери, а коју заврши ријечима: „Јер

је много званих, али је мало изабраних“ (Лк. 14, 24). Јасно је на кога алудира Исус и на кога се ово односи, тј. да ће на мјесто прозваних домаћин позвати људе са улица и тргова да му се напуни дом.

Тако је Исус не само уђуткао законике и фарисеје, него им је одржао добру лекцију. А чудо које је учинио било је само добар повод да им све ово каже.

Исцјељење десет губаваца (Лк. 17, 11–19)

И ово чудо спомиње и описује само јеванђелист Лука. Оно се догодило у Зајорданију, на улазу у једно село између Самарије и Галилеје. Јеванђелист Лука каже: „Када Он (Исус) иђаше у Јерусалим, пролазаше између Самарије и Галилеје“ (Лк. 17, 11).

Постојала су три правца којима се путовало из Галилеје до Јерусалима. Најкраћи пут је био преко Самарије, али су га Јевреји избјегавали: „Јер се Јудејци не друже са Самарјанима“ (Јн. 4, 9). Зато се она жена Самарјанка зачудила да је Исус затражио од ње да Му дâ воде да пије, јер је препознала да је Он Јудејац. Наиме, када су Асирци 722. године прије Христа заузели Израиљско царство, они су однекуда са персијске границе довели једно семитско племе и настанили га између Јудеје и Галилеје, као неку тампон зону, јер су у њих имали више повјерења. Они су временом прихватили израиљску вјеру, али су од Светих књига признавали само Петокњижје Мојсијево. Због тога се Јудејци, а ни Галилејци, нису дружили са Самарјанима. Докле је то неслгање ишло најбоље нам говори случај када су се Јудејци вратили из вавилонског ропства и почели обнову храма, Самарјани су им понудили помоћ, али су Јудејци то одбили. Зато су Галилејци и Јудејци, ако иду за Галилеју, избјегавали пут преко Самарије, који је био најкраћи и најлакши.

Други пут из Галилеје до Јерусалима био је да се спусте до Средоземног мора и онда иду приморјем до наспрам Јерусалима, па се онда пење узбрдо до Јерусалима. Овај правац је највише коришћен, иако је најдужи. Постојала су три коначишта, отприлике на сваких тридесетак километара. Путовало се у групама, мушкарци одвојено од жена, које су ишле испред њих и на коначишту би се састале обије групе и сјединиле породице. Дјеца старија од 12 година су могла да иду са једном или другом групом (мушкарцима или женама). Тако се и могло догодити да дванаестогодишњи Исус остане непримјећен у Јерусалиму, до првог коначишта, јер је Јосиф мислио да је са мајком, а она да је са Јосифом; тек су на првом коначишту примјетили да Га нема. Онда су се вратили назад и нашли Га у храму гдје разговара са старјешинама и поставља им питања, тако да су се чудили откуда ово дијете зна толико (в. Лк. 2, 41–50).

Трећи путни правац из Галилеје до Јерусалима био је поред Јордана. Подно Галилејског језера се прелазило на другу страну Јордана да би се избјегла Самарија. Овај пут је био доста краћи од оног приморског, али много тежи, имао је много успона и низбрдица; негдје уз обалу Јордана није било пролаза, па су се морала заобилазити читава брда или, ако су нижа, пењати се преко њих. Када би дошли близу Мртвог мора, прелазили би на десну страну Јордана и постепено се пели узбрдо до Јерусалима, који је удаљен од Мртвог мора око 28 километара. Имајући у виду да се Мртво море налази у депресији од 395 метара испод површине Средоземног мора, а да се Јерусалим налази на 770 метара надморске висине, то је велики успон од близу 1.200 метара на непуних тридесет километара, те га није било лако прећи, али су га Галилејци радије користили него да иду преко Самарије.

Исус је одлучио да овога пута иде Зајорданьем до Јерусалима, иако је раније ишао и приморјем и преко Самарије. Тако је дошло до сусрета и разговора са женом Самарјанком на Јаковљевом студенцу (в. Јн. 4, 1–42).

Пролазећи Зајорданьем, дође надомак једног села. „И кад улазаше у једно село, срете Га десет губавих људи, који стадоше издалека и подигоше глас говорећи: Исусе, учитељу, помилуј нас!“ (Лк. 17, 12–13)

Ови губавци су правилно поступили према Закону датом преко Мојсија. Они су стали издалека, што је био пропис приликом сусрета губаваца са здравима, али умјесто да вичу „нечист, нечист“ (Лев. 13, 45), они вичу: „Исусе, учитељу, помилуј нас!“ Они Га називају по имену и Учитељу, како су Га називали апостоли и многи други који су Му се обраћали за нешто, па чак и фарисеји и садукеји када су покушавали да Га искушају.

Овакво обраћање ових губаваца показује да они поштују Закон и да познају Исуса, јер су Га препознали још издалека и да вјерују да је Он учитељ Израиљев, што је исто као да су Га ословили са Христе. Зато Исус „видјевши их, рече им: идите и покажите се свештеницима. И догоди се, док одлажаху, да се очистише“ (Лк. 17, 14).

Ови губавци су повјеровали Исусу на ријеч и одмах пошли куда им је рекао да иду, што показује њихову вјеру у Исуса. И док су они ишли да се покажу свештеницима и успут се сви очистили од губе, били су срећни и наставили да иду даље. „А један од њих, видјевши да је исцјељен, врати се славећи Бога из свег гласа. И паде ничице пре ноге Његове (Исусове) и заблагодари Му“. Лука овдје додаје: „И тај бјеше Самарјанин“ (Лк. 17, 16). Рећи ће многи: откуда овај Самарјанин међу њима, када се Самарјани и Јевреји нису дружили и међусобно трпели? У оваквим ситуацијама људи умеју да буду солидарни и да забораве на разлике у вјери и поријеклу. Али некада и нису солидарни, за шта нам служи онај примјер из бање Витезде. Али видјећемо да ово није било случајно.

Када се овај Самарјанин вратио, поклонио и захвалио Исусу, Он га упита: „Зар се не очистише десеторица? А гдје су деветорица? Како се не нађе ниједан други да се врати и даде славу Богу, него само овај иноплеменик? И рече му: устани и иди, вјера твоја спасла те је“ (Лк. 17, 17–19).

Сви ћемо се сложити да се овдје ради о захвалности и незахвалности, или благодарности и неблагодарности. То је тачно. Али има ту још доста тога што је Исус хтио и показао овим чудом. Судимо по себи; колико смо пута учинили другима неко добро, а колико се њих нашло да нама захвали за учињено им добро? Веома мало, и то од оних од који се нисмо надали. Људи једноставно забораве да се захвале својим добротворима, као да су ови били дужни да им то учине, као да је то тешко и нешто кошта. То многе одврати да касније чине другима добро. Али то није оправдање да не чинимо добра дјела, иако нам људи за то неће захвалити. Томе нас уче и пророци и апостоли. Навешћемо само неколико цитата да видимо шта они кажу. „Жеља човјеку треба да јесте, да чини милост...“ (Пс. 19, 22). „Јер је мени милост мила, а не жртва и позивање Бога већма него жртва паљеница“ (Ос. 6, 6). „Ти, дакле, обрати се Богу својему, чувај милост и правду, и уздај се вазда у Бога својега“ (Ос. 12, 7). „Овако говори Господ над војскама: судите право и будите милостиви и жалостиви један другом“ (Зах. 7, 9). „А вас Господ нека обогати и преиспуни љубављу једних према другима, и према свима, каква је и наша према вама“ (Кол. 3, 12). „А најпослије будите сви једнодушни, сажаљиви, братољубиви, милосрдни, срдачни; не враћајте зло за зло, ни увреду за увреду; него, напротив, благосиљајте знајући да сте на то позвани, да наслиједите благослов“ (1. Пет. 3, 8–9).

Чему нас још учи ово чудо? Учи нас да не мислимо да ће људи бити нама захвалнији за учињено добро него Исусу Христу. Само један од десет губаваца нашао је за сходно да се врати назад и заблагодари Исусу што га исцјели од губе. А тај један био је странац. Зар смијемо мислити и надати се да ће нам људи бити захвалнији? Неће! Нисмо ми већи ни заслужнији од Исуса Христа. Јер „Нема ученика изнад учитеља својега, ни слуге изнад господара својега. Доста је ученику да буде као учитељ његов и слуги као господар његов. Ако су домаћина назвали Велзевулом, колико ће прије домаће његове?“ (Мт. 10, 24–25; Лк. 6, 40; 13, 16). „Опомињите се ријечи коју вам рекох: није слуга већи од господара својега. Ако мене гонише, и вас ће гонити; ако моју ријеч одржаше, и вашу ће одржати“ (Јн. 15, 20; 13, 16).

Шта још треба рећи на све ово? Оно што је рекао Проповједник: „Нека грјешник сто пута чини зло и одгађам му се, ја ипак знам да ће бити добро онима који се боје Бога, који се боје лица његова“ (Проп. 8, 12).

Нека незахвални сто пута не захвале за учињено им добро, ми ћемо им и даље чинити добро.

Што се тиче Исусових ријечи упућених овим губавцима да иду и покажу се свештеницима, о томе је већ било ријечи када смо говорили о исцјељењу онога губавца испред Капернаума.

Исцјељење двојице слијепих код Јерихона
(Мт. 20, 29–34; Мк. 10, 46–52; Лк. 18, 35–44)

Многи бркају ово чудо са оним које се догодило у Капернауму, а о коме смо већ говорили. И онамо се ради о двојици слијепих који ословљавају Исуса са „сине Давидов“, а касније још додају и Господе. А ови одмах кажу: „Господе, сине Давидов“, што суштински ништа не мијења.

Међутим, ова два чуда се не могу поистовјећивати јер се прво догодило још на почетку Исусове проповједи у Капернауму, а ово испред Јерихона, пред крај Исусове проповједи на земљи.

Друго, оба чуда спомиње и описује јеванђелист Матеј, као очевидац, и не би их он описивао као два чуда, него као једно, да нису била два.

Оно прво описује само јеванђелист Матеј, а ово код Јерихона још и Марко и Лука. Сва тројица га описују на исти начин, с тим што Марко и Лука спомињу само једног слијепога. Марко наводи његово име и каже да је то био: „Син Тимејев, Вартимије“ (Мк. 10, 46).

Већ смо говорили да јеванђелист Марко пише Јеванђеље превасходно за јудеохришћане у дијаспори, којима је свеједно да ли су била двојица слијепих или само један; исто је и са јеванђелистом Луком, који пише за неког Теофила, који можда није имао појма гдје се налази Капернаум, да је то Галилеја, а Јерихон да је у Јудеји, и није га било брига колико их је било, већ само шта се догодило. Зато се овим питањем не треба беспотребно оптерећивати, јер већина библиста раздваја ова два чуда. Тако ћемо их и ми третирати, као два различита чуда.

Иако су се ова два чуда догодила у различитим мјестима и у различито вријеме, она су готово идентична, са минималном разликом.

Ова два слијепа човјека су осјетила да поред њих иде маса свијета и, када су сазнали да поред њих иде Исус Христос, кога су пратили апостоли и мноштво народа, почели су викати из свег гласа: „Помилуј нас Господе, сине Давидов!“ (Мт. 20, 30). Народ им је пријетио и говорио да ућуте. Али, што су ови више пријетили, они су још јаче викали. Исус је неко вријеме ћутао, а онда је застао и рекао да му их доведу, те их упита: „Шта хоћете да вам учиним? Рекоше му: Господе, да се отворе очи наше. И смилова се Исус и дотаче се очију њихових и одмах прогледаше очи њихове и отидоше за њим“ (Мт. 20, 32–34). Јеванђелисти Марко и Лука додају још да је слијепоме (пошто они спомињу само једног слијепог) још рекао: „Вјера твоја спасла те је“. Матеј то не наводи, јер је очигледно да су они имали јаку вјеру у Исуса чим га називају Господом и сином Давидовим, а сви су знали шта то значи; зато је сматрао да то није потребно наглашавати. Они пак изван Палестине тешко да су знали шта то значи, па зато Марко и Лука наглашавају њихову вјеру.

У вези са овим чудом поставља се још једно питање, а то је: зашто су овдје ућуткивали ову двојицу слијепих да не вичу: Господе, сине Давидов, а у Капернауму нису? Капернаум је знатно мањи град од Јерихона и у њему није било много фарисеја, законика и књижњвника, те је постојала мања опасност да дође до неких нереда. Друго, ово је њихов завичај, одакле потичу сви апостоли, гдје је одрастао Исус, те им није пријетила никаква опасност, јер им је била наклоњена и римска власт пошто је Исус исцијелио капетановог слугу. А у Јерихону они су на туђој земљи; фарисеји и јудејске старјешине већ су донијели одлуку да убију Исуса, те су се апостоли бојали да не дође до каквог инцидента, што је сасвим природно, па су слијепе ућуткивали.

Римске власти се нису упуштале у расправе око религиозних питања, али су се плашиле нереда и побуне која у оваквим случајевима може лако да се деси.

Иначе, што се тиче осталога, све је исто као и код исцјељења оне двојице слијепих у Капернауму. Тамо смо

објаснили шта значи рећи за некога „сине Давидов“, и да је то у вези са пророштвима, да се односи на Спаситеља којега је Бог обећао послати свијету. Као и да су слијепи боље схватили да је Исус тај Спаситељ, те да се испунило Исаијино пророштво да ће слијепи прогледати и да се све обистињава што је проречено за Спаситеља.

Исцјељење одсјеченог уха првосвештениковом слуги (Лк. 22, 49–51)

Послије Пасхалне вечере и установљења Свете тајне причешћа, Исус је са својим ученицима отишао на Маслинску гору, која се налази наспрам Јерусалима, преко потока Кедрона.

Јуда се већ раније договорио са јудејским старјешинама да ће издати Исуса, када буде насамо и ноћу, јер су се старјешине јудејске бојале да га ухвате и осуде по дану због могуће побуне народа.

Јуда је напустио вечеру раније. Он је знао да ће Исус послије вечере отићи на Маслинску гору, у Гетсимански врт, гдје је раније обичавао да дође са својим ученицима и да се моли. Ту је Јуда довео слуге првосвештеникове и неке јудејске старјешине. Јуда се договорио са јудејским старјешинама да ухвате онога коме он приђе и пољуби га, јер је он једини могао да препозна Исуса у мраку.

„А издајник његов даде им знак говорећи: кога ја цјеливам, онај је; држите њега. И цјелива га. А Исус му рече: пријатељу, на то ли си дошао? И гле, један од оних што бијаху са Исусом машивши се руком извади нож свој, те удари слугу првосвештениковог и одреза му ухо“ (Мт. 26, 48–51). Јеванђелист Марко описује овај догађај готово исто као Матеј. Јеванђелист Јован износи више детаља, као што су да је Исус знао све шта има да се догоди, да их је, када су дошли да га ухвате, питао

кога траже, а када су му они рекли Исуса Назарећанина, он им одговара: ја сам. Симон Петар имаше нож, па га потеже и удари слугу првосвештениковог и одсјече му десно ухо. А слуги бијеше име Малхо (Јн. 18, 10). Али ни он не каже да је Исус одмах исцијелио Малху, то спомиње само јеванђелист Лука. Међутим, иако то спомиње само јеванђелист Лука, треба му вјеровати. Јер он каже: „Будући да су многи покушали изложити казивање о догађајима који су се догодили међу нама, као што нам предадоше они који су од почетка били очевици и слуге Ријечи, намислих и ја, испитавши тачно све од почетка, по реду писати теби, племенити Теофиле“ (Лк. 1, 1–3). Према томе, Лука није измислио да је Исус одмах исцијелио Малху одсјечено ухо. А зашто остали јеванђелисти то не спомињу, сигурно су имали неки разлог.

Јеврејске старјешине, законици, књижевници и фарисеји су тражили раније од Исуса да им дâ знак, то јест да учини пред њима чудо да би Му вјеровали. Он то није хтио да учини јер је знао да Му ни тада не би вјеровали, јер су једно говорили, а друго чинили, зато што им је Бог учинио, по ријечима пророка Исаије: „Учини да одебља срце томе народу и уши да им отежају и очи им затвори, да не виде очима својим и ушима својим да не чују и срцима својим да не разумију и не обрате се и не исцјеле“ (Ис. 6, 10). Сада су видјели чудо, и то не једно него два; попадали су од ријечи Исусове: ја сам! И видјели исцјељење уха Малху, које му је Петар одсјекао. Они ипак настављају да везују Исуса Христа да би му судили, зато што их је Исус критиковао што говоре а не чине, те да везују тешка бремена народу које ни они ни оци њихови нису могли да носе; што затварају Царство небеско пред људима; „јер ви не улазите нити пуштате да уђу они који би хтјели“ (Мт. 23, 4 и 7 до краја главе). Они су се бојали Исусове критике, као и Ирод Јованове, јер су се бојали да их Исус не раскринка и народ дигне побуну против њих, па су одлучили, пошто не могу да га уђуткају, да га уклоне.

Све се ово дешава по Божијем промислу. Не би они могли учинити ништа Исусу Христу да Он то није дозволио. Зато наређује Петру говорећи: „Врати нож свој на мјесто његово;

јер сви који се маше ножа, од ножа ће погинути“ (Мт. 26, 52). Ова изјава, да ће сви који се маше ножа од њега погинути, може да изазове полемику; јер, ето, Петар се машио ножа, а није погинуо од њега, него је био распет на крсту, а апостол Павле се није хватао мача, а страдао је тако што му је мачем одсјечена глава.

Ово је речено симболички: да ће све убице бити убијене. Ако не доживе физичку смрт у овоме свијету, да ће доживјети духовну смрт у ономе будућем свијету, то јест отићи у пако, изузев оних који су се покајали на вријеме.

Исус даље наставља да говори Петру: „Или мислиш да не могу умолити сада Оца свога да ми пошаље више од дванаест легиона анђела? Како би се дакле испунило Писмо да овако треба да буде?“ (Мт. 26, 53–54). Јеванђелист Јован допуњује ово и каже да је Исус рекао Петру да врати нож у корице и упитао га: „Чашу коју ми је дао Отац зар да је не попијем?“ (Јн. 18, 11). Што значи да Исус иде добровољно да пострада, јер је све то било по Божијем плану који је договорен још на превјечном савјету Свете Тројице. Јер је предвиђено да ће човјек згријешити, али и како ће га спасавати.

Могао је Исус и сам да се одбрани, али то не би било по Божијем плану. Довољан је био и један анђео да га одбрани, јер су они далеко моћнији од људи (2. Пет. 2, 11). Али ни то не би било по Божијем плану, па зато Он и неће да се брани, већ добровољно пристаје на страдање ради нас, да би својим Васкрсењем побиједио смрт и ђавола. А онима који су од Њега тражили знак, дао је знак Јоне пророка. Јер као што је Јона био у утроби морске немани три дана, тако је Исус Христос био у утроби земље три дана, али га смрт није могла задржати у утроби земље.

Још пророк Осија говори: „Од гроба ћу их избавити, од смрти ћу их сачувати; гдје ти је, смрти, помор твој? Гдје, гробе, погибао твоја? Кајање ће бити сакривено од очију мојих“ (Ос. 13, 14). Апостол Павле узвикује: „Гдје ти је, смрти, жалац? Гдје ти је, пакле, побједа?“ (1. Кор. 15, 55).

Ово нису разумјели ни апостоли док им се није јавио Исус Христос послије васкрсења и „отвори им ум да разумију писма“ (Лк. 24, 45). И још им рече: „Тако је писано и тако је требало да Христос пострада и васкрсне из мртвих трећега дана. И да се у његово име проповиједа покајање и опроштење гријехова по свим народима, почевши од Јерусалима“ (Лк. 24, 46–47). Да је апостол Петар знао ово, не би потегао нож и одсјекао десно ухо слуги Малху. То је доказ да тајну спасења рода људскога нису схватили ни апостоли док се она није показала Христовим страдањем, васкрсењем, вазнесењем на небо и оснивањем Цркве Његове на дан Педесетнице.

Христова чуда

над демонима

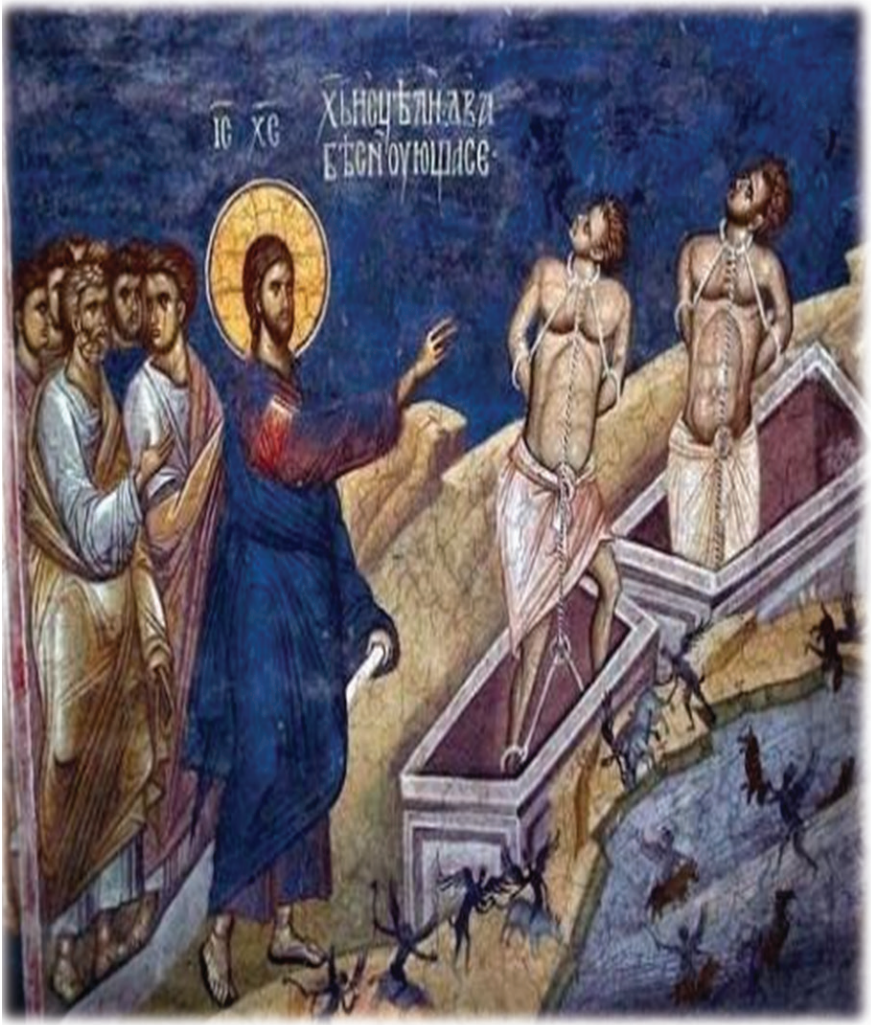

Изгонећи нечисте духове из људи, Исус Христос је показао своју власт и над њима.

„Шта је ово? И каква је ова нова наука да са влашћу заповиједа и духовима нечистијем и слушају га“ (Мк. 1, 27).

„И нечисти духови кад би га год видјели, припадаху к њему и викаху говорећи: Ти си Син Божији“ (Мк. 3, 11; Лк. 4, 41).

Истјеривање нечистога духа из једнога човјека (Мк. 1, 21–27; Лк. 4, 31–36)

Ово чудо спомињу и описују јеванђелисти Марко и Лука, готово индентично, са малим разликама.

Као и у већини чуда када их описује више јеванђелиста, они се допуњују, што неки „теолози“ користе за полемику. Међутим, у овом случају немају никаквог повода за било какве расправе о неким разликама, јер их и нема.

Јеванђелист Марко каже да се ово чудо догодило послије избора првих апостола, а Лука пошто је Исус дошао из Назарета у Капернаум. И један и други кажу: „И дођоше у Капернаум (Лука још додаје: град галилејски); и одмах у суботу, ушавши у синагогу, учаше. И дивљаху се науци његовој, јер их учаше као онај који власт има, а не као књижевници. И бијаше у синагоги њиховој човјек с духом нечистим, и повика говорећи: прођи се, шта хоћеш од нас, Исусе Назарећанине? Дошао си да нас погубиш? Знам те ко си, Светац Божији. И запријети му Исус говорећи: умукни и изиђи из њега, и сви се запрепастише, тако да питаху један другога говорећи: шта је ово? Каква је ово нова наука да са влашћу заповједа и духовима нечистим и слушају га? (Мк. 1, 16–27). Јеванђелист Лука умјесто израза „наука“ употребљава израз „ријеч“, што је суштински исто, а о чему смо већ говорили у уводном дијелу ове књиге. Остало је све исто.

Овдје имамо неколико интересантиних тема. Као прво: Исус је дошао у синагогу у суботњи дан и ту их учио. Присутни у синагоги су били задивљени Његовим учењем, јер их је учио као Онај који има власт и моћ, а не као књижевници. Дакле, присутни у синагоги су осјетили да пред собом имају посебног учитеља.

Друго: ту се задесио један човјек у коме је био нечисти дух, а који је препознао у лику Исуса Назаређанина Свеца Божијега. То је један од многобројних назива за Спаситеља свијета (Христа) у псалмима и код пророка Исаије, а он га још назива Светац Израиљев. Навешћемо само неке од тих цитата: „И ја те хвалим уз псалтир и твоју вјерност, Боже мој“ (Пс: 71, 22). „Јер је од Господа одбрана наша и од Светога Израиљева цар наш“ (Пс. 89, 18). „...оставише Господа, презреше Свеца Израиљева“ (Ис. 1, 4).

Римокатолици користе један од доказа о папском првенству то што је апостол Петар исповједио Исуса као Христа (Спаситеља) и Сина Божијега. Међутим, што је много, много је, па макар долазило и од неких (римокатоличких) богослова. Ако већ хоћемо да знамо ко је први исповједио Исуса као Сина Божијега, онда је то Јован Крститељ, који каже: „Ја сам видио и засвједочио да је он Син Божији“ (Јн. 1, 34). Затим Натанаило, који Му је рако: „Рави, ти си Син Божији, ти си Цар Израиљев“ (Јн. 2, 49). А ту је и епизода са нечистим духом у капернаумској синагоги. „И бијаше у синагоги њиховој човјек с духом нечистим, и повика говорећи: прођи се, шта хоћеш од нас, Исусе Назаређанине? Дошао си да нас мучиш? Знам те ко си, Светац Божији“ (Мк. 1, 23; Лк. 4, 33–34). Затим многи „нечисти духови, кад би Га видјели, приступаху к њему и викаху говорећи: Ти си Син Божији“ (Мк. 3, 11; Лк. 4, 41).

Па и гадарински бјесомученици, кад Га угледаше, повикаше: „Шта хоћеш од нас, Исусе, Сине Божији? Зар си дошао овамо прије времена да нас мучиш?“ (Мт. 8, 29; Лк. 5, 7). Потом, када је Исус ишао по води и ушао у лађу; „А они у лађи приступише и поклонише Му се говорећи: уистину си ти Син Божији“ (Мт. 14, 33). И тек онда Петар, који је одговорио у име свих апостола, јер је питање било упућено свима: „А ви, шта ви велите ко сам ја? А Симон Петар одговори и рече: ти си Христос, Син Бога живога“ (Мт. 16, 15–16).

Ово нисмо истакли да бисмо критиковали Римокатоличку цркву, већ оне богослове који олако износе неистине, а каквих

има свуда. Они мисле да нико ништа не зна осим њих, док други намјерно изврћу Писма.

Пошто је Исус наредио нечистоме духу да умукне и да изађе из тога човјека, Он га је стресао, повикао и нечисти дух је изишао из њега, а човјек у којем је био постаде здрав и нормалан. Интересантно је да фарисеји и старјешине нису негодовали пошто је Исус учинио ово чудо у суботу. Вјероватно је и на њих ово чудо оставило снажан утисак, као и на све присутне, јер „се сви запрепастише, тако да питаху један другога говорећи: шта је ово? И каква је ово нова наука да са влашћу заповиједа и нечистим духовима и слушају га?“ (Мк. 1, 27; Лк. 4, 36).

Овим је Исус Христос потврдио да заиста учи као Онај који има власт и над нечистим духовима, да морају да Га слушају и да су и чуда наука, о чему смо већ довољно говорили, али и доказали да је Исус Христос чудима не само потврђивао своју науку, него увијек давао и неку поуку и поруку.

Исцјељење нијема и бјесомучна човјека (Мт. 9, 32–34)

Ово чудо се догодило послије исцјељења двојице слијепих у Капернауму „када пак они излажаху, гле доведоше му човјека нијема и бјесомучна. И пошто изгна демона, проговори нијеми. И дивљаше се народ говорећи: никада се то није видјело у Израиљу. А фарисеји говораху: помоћу кнеза демонског изгони демоне“ (Мт. 9, 32–34).

Опис овога чуда је кратак, као што је и исцјељење било брзо. Послије исцјељења двојице слијепаца у капернаумској синагоги, Исус је пошао са својим ученицима да проповједа по градовима и селима галилејским; на излазу из града довели су му човјека нијема и бјесомучна. Исус га је одмах исцијелио, без икаквих питања и говора, јер је био за путем, а постоје и други разлози, те је Он отишао својим путем куда је и наумио. Ово чудо је изазвало велико дивљење народа, који је говорио: „Никада се то није видјело у Израиљу“ (Мт. 9, 33). Наиме, Израиљцима нису била непозната чуда, њих је било и у Старом завјету. Иако их нису сви лично видјели, знали су за њих по предању и из књига Старог завјета. Али су сада увидјели да ово чудо превазилази сва чуда за која су чули и знали.

Међутим, фарисеји, немајући објашњења за све што се збило и пуни мржње према Исусу, када је Он отишао, коментарисали су и говорили да је Исус учинио ово чудо помоћу кнеза демонског. Исус Христос није одмах одговорио на примједбу фарисеја, јер је већ био отишао, а није ни журио да им одговори јер је знао да ће они то поновити неком приликом, па ће им онда одговорити, што се убрзо и десило. Зато овдје нећемо говорити о томе, већ приликом слиједећег чуда, које је на реду одмах иза овога. Знао је Исус шта ради и када ће шта рећи и учинити, те је сачекао мало да им дâ одговор и добро их изобличи и изриба. Уосталом, будимо стрпљиви, па ћемо видјети.

Исцјељење бјесомучног, слијепога и нијемога (Мт. 12, 22–27; Лк. 11, 14– 15)

И ово чудо се догодило у Капернауму, а описују га јеванђелисти Матеј и Лука.

Претходно је Исус критиковао фарисеје, који су касније одржали вијеће како да га погубе (Мт. 12, 14). Потом је Исус исцијелио многе који су ишли за њим и запријетио им да не разглашавају. „Да се испуни што је речено преко Исаије пророка, који говори: гле, слуга мој којега изабрах, љубљени мој који је по вољи душе моје, метнућу дух свој на њега и суд незнабожцима јавиће. Неће се свађати ни викати, нити ће ко чути по трговима гласа његова. Трску стучену неће преломити и жижак тињајући неће угасити док не доведе правду до побједе. И у име његово уздаће се народи“ (Мт. 11–21; Ис. 42, 1–4). „Тада му доведоше бјесомучног који бијеше слијеп и нијем; и исцјели га тако да слијепи и нијеми прогледа и проговори. И дивљаше се сав народ говорећи: није ли ово син Давидов? А фарисеји, чувши то, рекоше: овај другачије не изгони демоне до помоћу Велзевула, кнеза демонског“ (Мт. 12, 22–24; 9, 34).

Код претходног чуда на примједбе фарисеја Исус је ућутао, али сада није, него им је одговорио и одржао добру лекцију, јер је имао добре адуте у рукама. Али мормао се мало вратити уназад да би нам било јасније зашто је Исус на примједбу фарисеја, кад је исцјелио нијема и бјесомучна човјека, ућутао, а ови рекли да он то чини помоћу кнеза демонског. Ево зашто. Недуго иза тога Исус је дозвао својих дванаест ученика и послао их у народ да проповиједају његову науку и дао им власт над нечистим духовим да их изгоне и исцјељују од сваке болести и немоћи (Мт. 10). Јеванђелист Лука не наводи слање дванаесторице на проповјед, већ спомиње слање седамдесеторице, те каже: „Вратише се пак седамдесеторица са

радошћу говорећи: Господе, и демони нам се покоравају у име твоје“ (Лк.10, 17). Тако је било и са дванаесторицом.

Пошто је исцијелио слијепог бјесомучника: „А Исус, знајући мисли њихове, рече им: свако царство које се раздијели само у себи, опустјеће; и сваки град или дом који се раздијели сам у себи, неће се одржати. И ако сатана сатану изгони, сам се у себи раздијелио; како ће, дакле, опстати царство његово? Ако ја помоћи Велзевула изгоним демоне, синови ваши чијом помоћу изгоне? Зато ће вам они бити судије. Али ако ја Духом Божијим изгоним демоне, онда је дошло к вама Царстви Божије. Или, како може ко ући у кућу јакога и покућство његово отети ако најприје не свеже јакога? И онда ће кућу његову оплијенити“ (Мт. 12, 25–29).

На ова питања фарисеји нису имали одговора. Али у свој својој заслијепљености нису у стању да рационално размишљају и доносе логичне закључке. Добро каже она народна пословица: Када Бог хоће некога да казни, Он му прво одузме разум. Они упорно пред очигледним доказима остају при своме мишљењу; зато им нема помоћи. Прост народ је боље расуђивао од фарисеја, који су се доказивали својом побожношћу пред народом да би их сви хвалили, то им је био циљ. То је била лажна побожност; зато их је Исус Христос критиковао и изобличавао, јер су тражили да их људи славе, а њима је била важна људска слава и хвала, а не Божија.

За такве као што су били фарисеји и јудејске старјешине најбоље је ракао псалмопјевац, који каже: „С охолости безбожникове муче се убоги; хватају се убоги пријеваром коју измишљаху безбожници. Јер се безбожник дичи жељом душе своје, грабљивца похваљује. Безбожник у објести својој не мари за Господа; он не види, нема Бога у мислима његовијем, свагда су путеви његови криви, за судове твоје не зна; на непријатеље своје неће ни да гледа. У срцу својем вели: нећу посрнути. Уста су им пуна неваљалијех ријечи, пријеваре и увреде, под језиком њиховијем је мука и погибао, сједи у засједи иза куће; у потаји убија правога; очи његове вребају убогога. Сједи у потаји као лав у пећини, сједи у засједи да ухвати убогога; хвата убогога

увукавши га у мрежу своју. Притаји се, прилегне и убоги падају у јаке нокте његове. Каже у срцу своме: Бог је заборавио, окренуо је лице своје, неће видјети нигда“ (Пс. 10, 2–11; 94, 7).

У вријеме псалмопјевца Давида није било фарисеја, али он хиљаду година раније као да их види и даје њихову слику и карактеристике. Зато је јасно зашто их Исус Христос касније и назива лицемјерима, што и јесу били.

Истјеривање седам нечистих духова из Марије Магдалине

(Мк. 16, 9; Лк. 8, 23–7, 36–50)

У јеванђељима име Марије Магдалине спомиње се тринаест пута. Матеј три пута (27, 56 и 61; 28, 1), Марко исто три пута (15, 40;16, 1 и 9), Лука два пута (8, 2 и 24, 10), а Јован пет пута (19, 25;20, 1, 11, 16 и 18).

Сва ова спомињања Марије Магдалине везана су за страдање, погреб и васкрсење Исуса Христа; значи, за крај његовог боравка на земљи, изузев једног који неводи јеванђелист Лука (8, 2).

Од свих ових спомињања Марије Магдалине, само се на два мјеста додаје уз њено име да је из ње Исус истјерао седам демона (Мк. 16, 9), а апостол Лука каже: „Из које је изишло седам демона“ (8, 2). Али он не наводи ни вријеме ни мјесто када, гдје и како се то догодило.

Јеванђелист Лука (7. 36–50) спомиње како је у некоме граду нека жена помазала мирисним уљем ноге Исусове, у кући неког фарисеја, а која је била позната као велика грјешница у томе граду, али не спомиње име те жене нити града, као ни да је из ње изашло седам демона, већ само каже: „Вјера твоја

спасла те је; иди у миру“ (7, 50). А очито је да се ради о Марији Магдалини, јер већ у слиједећој глави, у другме стиху, спомиње њено име са наведеним додатком, и то у позитивном контексту.

Када се сагледају сва ова мјеста у јеванђељима гдје се спомиње име Марије Магдалине, оно избија на прво мјесто и сви га спомињу са великим поштовањем и респектом, нарочито јеванђелист Јован. А за то су имали ваљан разлог, посебно Матеј и Јован. Али и Марко и Лука, који спомињу да је Исус из Марије Магдалине истјерао седам демона, имају своје разлоге зашто су то чудо закомпликовали и закамуфлирали.

Матеј пише Јеванђеље првенствено за палестинске хришћане, свега десетак година пошто се ово чудо догодило, а било је доста хришћана који су знали за њено пређашње живљење. Код палестинских Јевреја морал је био далеко на вишем нивоу него код Римљана и Грка. Зато Матеј износи мање догађаја који би могли иритирати Јевреје него остали јеванђелисти, као што је случај и са чудима које је Исус Христос учинио у суботњи дан.

Љубљени Христов ученик, не без разлога, јесте Јован, јер је он једини од апостола остао уз Исуса Христа и није побјегао и сакрио се, није га се одрекао; он иде за њим до Кајафиног двора, он је присутан на Исусовом суђењу код Понтија Пилата, његовом распећу и погребу.

Када су жене мироносице дошле у први дан недјеље да осмотре Исусов гроб, нашле га отвореним и видјеле анђеле који су им рекли да Он није ту, него да устаде, те да иду и јаве то апостолима, и Марија Магдалина је била са њима. Када су се вратиле и рекле шта су видјеле и чуле, Петар и Јован журе до гроба и налазе га онако како су им жене мироносице рекле. Јован је први стигао до гроба, само је завирио у њега и видио да је празан. Када је пристигао и Петар, њему није било довољно да само осмотри гроб, него је и ушао у њега и опипао рукама да се увјери у оно што је видио, а потом је то урадио и Јован. Увјеривши се да је гроб празан, они су се вратили назад. Међутим, и Марија Магдалина је пошла за њима и дошла до

гроба, али се није вратила са њима, већ је остала поред гроба плачући. „И кад плакаше навири се над гроб и видје два анђела у бијелим хаљинама гдје сједе, један чело главе а други чело ногу, гдје је било тијело Исусово. И они јој рекоше: жено, што плачеш? Рече им: зато што узеше Господа мојега и не занам гдје га положише. И ово рекавши, обазре се натраг и угледа Исуса гдје стоји, а не знађаше да је Исус. Рече јој Исус: жено, што плачеш? Кога тражиш? Она, мислећи да је баштован, рече му: господине, ако си га ти однио, кажи ми гдје си га положио и ја ћу га узети. А Исус јој рече: Марија! Она, окренувши се, рече му: Равуни, што ће рећи: Учитељу! Рече јој Исус: не дотичи ме се, јер још нисам узишао Оцу својему, него иди браћи мојој и кажи им: узлазим Оцу својему и Богу мојему и Богу вашему. А Марија Магдалина отиде и јави ученицима да је видјела Господа и да јој ово рече“ (Јн. 20, 11–18).

Из овога се види колику је вјеру и љубав имала Марија Магдалина према Исусу Христу. Петар и Јован су завирили и ушли у гроб гдје је био погребен Исус. Увјеривши се да је гроб празан, они су се вратили назад у град. А Марија Магдалина не одустаје, она и даље тражи свога Господа. Врхунац њене вјере и љубави према Исусу Христу што јој је опростио гријехе њене младости и примио је у ред угледних жена види се када се обазрела и видјела Исуса, али онако уплакана није Га препознала у први мах, мислећи да је то баштован, а Он је упитао зашто плаче. Она му је одговорила: господине, ако си га ти однио, кажи ми гдје си га положио и ја ћу га узети. Она жели да узме тијело његово, сахрани га негдје и брине о његовом гробу. Њена вјера и љубав према Исусу Христу и туга за њим је већа чак и од љубави његовог омиљеног ученика Јована. Зато се Исус њој првој јавио. Затим тек Клеопи и Луки на путу за Емаус, па Петру, а навече свим ученицима својим без Томе. То су јављања Васкрслога Исуса Христа првога дана.

По предању, Исус Христос се по васкрсењу прво јавио својој матери Пресветој Дјевојци Марији и браћи Јакову, Јосији, Симону и Јуди, који нису вјеровали да је Он тај обећани Месија, али, када им се јавио, они су повјеровали и видимо их са мајком

Исусовом и апостолима (Дап. 1, 13–14). То је сасвим сигурно, што се јасно види из наведеног мјеста из Дјела апостолских. А има их још, али остали то не истичу због њене скромности и жеље да је не стављају у први план. Тако, по јеванђељима, остаје да се прво јавио Марији Магдалини, што потврђује апостол Марко говорећи: „А Исус, васкрснувши у први дан недјеље, јави се најприје Марији Магдалини, из које истјера седам демона“ (16, 9).

Јеванђелист Марко, који углавном слиједи Матеја и пише Јеванђеље претежно за јудеохришћане у дијаспори, а који су били у приличној мјери грцизирани и латинизирани, чији морал није био на толикој висини као у оних у Палестини, а који нису ни знали нити познавали Марију Магдалину, само додаје уз њено име „из које истјера седам демона“. Али не спомиње ни гдје ни како, да тиме не открије њено прећашње живљење, да то не би кога саблазнило, али и због респекта према Марији Магдалини.

Слични су разлози и јеванђелисте Луке; зато и он говори о томе увијено и неодређено.

Сви се они држе онога што је рекао праведни Јов и пророк Осија: „Запечаћени су у тобацу моји пријеступи и завезујеш безакоња моја“ (Јов. 14, 17; Ос. 13, 12). И псалмопјевац Давид: „Гријехова младости моје и мојих пријеступа не помињи; по милости својој помени мене, ради доброте своје, Господе“ (Пс. 25, 7).

Када је Исус Христос опростио гријехе Марији Магдалини и не спомиње их, ко су онда они да их спомињу и да их се сјећају!

Овдје имамо још један проблем, ако се може тако назвати, пошто неки поистовјећују помазивање ногу Исусових (које спомиње и описује јеванђелист Лука 7, 36 –50) са једним другим помазивањем Исуса мирисним уљем, а које спомињу и описују јеванђелисти Матеј (26, 6–13), Марко (14, 3–9) и Јован (12, 1–8).

Међутим, ова два догађаја помазивања Исуса Христа мирисним уљем не могу се поистовјећивати као један догађај из више разлога.

Прво: помазивање које описује јеванђелист Лука догодило се у Галилеји, у граду Наину, југоисточно од Назарета. А ово друго у Витанији, близу Јерусалима.

Друго: Симон кога спомиње Лука био је фарисеј, а овога из Витаније су звали Симон Губави.

Треће: помазивање које спомиње јеванђелист Лука догодило се још на самом почетку Исусове проповједи. Непосредно прије тога код Исуса је дошло изасланство Јована Крститеља, сачињено од неколико његових ученика. Значи, Јован Крститељ је био још жив. Њега је Ирод погубио шест мјесеци након што је овај крстио Исуса на Јордану. А ово друго помазивање, које спомињу Матеј, Марко и Јован, догодило се свега шест дана прије Пасхе уочи које је Исус разапет. То је читаве три године касније.

Четврто: она жена у Наину је била позната грјешница, а ова у Витанији, коју је апостол Јован називао Маријом и што је сестра Исусовог пријатља Лазара, била је веома побожна и радо слушала Исуса. Неки тврде да је из ње Исус истјерао седам демона, што се нигдје у Светом писму не спомиње.

Постоји још доста доказа и разлога по којима се ова два догађаја не могу и не смију поистовјећивати. Мислимо да је и ово довољно што смо навели, те их зато нећемо наводити, него ћемо се усредоточити на оно што јеванђелист Лука пише о томе. Он каже: „Мољаше Га пак један од фарисеја да би обједовао код њега; и ушавши у кућу фарисеја, сједе за трпезу“ (Лк. 7, 3). Он не наводи гдје је то било, али то није тешко закључити. Наиме, пошто је Исус Христос исцијелио капетановог слугу, јеванђелист Лука каже: „И догоди се да Он иђаше у град који се зове Наин, и са њим иђашху многи ученици његови и мноштво народа“ (Лк. 7, 11). Ту је на улазу у град васкрсао сина наинске удовице, а затим Му долазе двојица ученика Јована Крститеља,

које је он намјерно послао да се увјере да ли је тај Исус прави Месија. Исус исцјељује многе пред њима и каже им да иду и кажу Јовану шта су видјели и чули; затим говори о Јовану Крститељу; многи народ се масовно крштавао Јовановим крштењем, а законици и фарисеји се не крстише. Потом их Исус упоређује са дјецом и онда слиједи позив једног од фарисеја да обедује код њега, али не са добром намјером да би га угостио, већ да би га искушао. Исус то зна, али прихвата његов позив и долази у кућу фарисеја, те сједа за трпезу. То значи да је ово могло бити само у Наину.

Јеванђелист Лука даље каже: „И гле, жена у граду која бијеше грјешница, дознавши да је Исус за трпезом у кући фарисејској, донесе мирис у суду од алавастра. И ставши позади код ногу његових, плакаше и стаде квасити ноге његове сизама и косом главе своје отираше и цјеливаше ноге његове и мазаше мирисом. А кад видје фарисеј који га је позвао, рече у себи: да је он пророк, знао би ко и каква га жена дотиче, јер је грјешница“ (Лк. 7, 37–39). Из овога послиједњег стиха се види да овај фарисеј није позвао Исуса да га угости из поштовања према њему, већ да га искуша. Он осуђује ову жену која се горко у сузама каје, назива је грјешницом, а себе држи за безгрјешна, и није хтио да се крсти Јовановим крштењем за покајање. Друго, он суди и Исусу говорећи у себи: да је он пророк, знао би каква га се жена дотиче, јер је грјешница.

Исус је знао какве су намјере фарисејеве, каква га се жена дотиче и што о њему мисли овај фарисеј. „И одговарајући, Исус рече му: Симоне, имам ти нешто казати. А он рече: учитељу, кажи. А Исус рече: двојица бијаху дужни једном повјериоцу, један бијеше дужан пет стотина динара, а други педесет. А када он искаше да врате, поклони обојици. Кажи, који ће га од њих двојице већма љубити? А Симон одговарајући рече: мислим онај коме више поклони. А он му рече: правилно си судио. И окренувши се жени, рече Симону: видиш ли ову жену? Уђох ти у кућу, ни воде ми на ноге ниси дао, а она ми сузама обли ноге и косом главе своје обриса; цјелива ми ниси дао, а она откако уђе не престаде цјеливати ноге моје. Уљем ниси помазао главу

моју, а она мирисом ми помаза ноге. Зато ти кажем: опраштају јој се гријеси многи, јер је велику љубав имала; а коме се мало опрашта, малу љубав има. А њој рече: опраштају ти се гријеси. Они што сједаху за трпезом с њим стадоше међу собом говорити: ко је овај што и гријехе опрашта? А жени рече: вјера твоја спасла те је; иди у миру“ (Лк. 7, 40–50).

Пошто је Исус знао свачије мисли и помисли, Он већ на саму помисао фарисеја даје одговор и слово поучно; како рече пророк Исаија: „Неће викати ни подизати глас свој, нити ће се чути глас његов по улицама“ (Ис. 42, 2; Мт. 12, 19), него му смирено одговара. Прво на примјеру двојице дужника даје примјер о праштању и љубави. Затим прави поређење њега и те жене, коју овај презире и осуђује. Говори му: ни воде на ноге ми ниси дао. А то је био обичај код Јевреја, до кога су фарисеји веома држали. Тиме је домаћин показао своје непоштовање према госту. А ова жена, за коју он каже да је грјешница, сузама кваси ноге Исусове и својом косом их брише. Пољубац му није дао, мада је нормално да се домаћин изљуби у лице са гостом у знак добродошлице, а ова грјешница цјелива ноге Исусове од како је ушао у кућу. Уље му није дао да помаже косу своју, да се не осјећају непријатни мириси од зноја, а ова грјешница ноге му помаза уљем. Зато јој се опраштају гријеси многи, јер је велику љубав имала; а ко малу љубав има, мало му се опрашта. Па када јој је рекао: опраштају ти се гријеси, они коју су били са Исусом за трпезом су се стали питати: ко је овај што и гријехе опрашта? Они су знали да само Бог може да опрашта гријехе, нису вјеровали да сједе поред Христа који има право и власт да опрашта гријехе. Зато се и питају међусобно: ко је тај? На крају Исус каже овој жени: „Вјера твоја спасла те је; иди у миру“ (Лк. 70, 50).

Дакле, Исус истиче вјеру и љубав ове жене коју је она показала према њему. А колика је њена вјера и љубав према Исусу Христу била, па јој је опростио гријехове, видјело се приликом Исусовог страдања и васкрсења, о чему смо већ говорили.

Јеванђелист Лука овдје не наводи име те жене, али само два стиха даље каже да је Исус послије тога обилазио градове и

села проповиједајући и обзнањујући Царство Божије, те да су са њим ишла дванаесторица „...и нека жена која бијеше исцјељена од злих духова и болести, Марија звана Магдалина, из које је изашло седам демона, и Јована (Марија мати јеванђелисте Јована Марка) жена Хузе, и Сузана, и друге многе које му служаху својим имањем“ (Лк. 8, 1–3).

Ако ово узмемо у обзир, а морамо, онда је јасно да је та жена која је сузама квасила ноге Исусове, косом главе своје их брисала и мирисима помазала ноге његове у кући фарисеја Симона – Марија Магдалина, она којој је Исус опростио гријехе. Али, како смо већ рекли, и Лука је ово мало замаскирао из ралога које смо већ објаснили.

Према јеванђељима, недвосмислено је да се по васкрсењу Исус прво јавио Марији Магдалини, јер је њена вјера, љубав и захвалност према Исусу за оно што јој је учинио била највећа. Али има још један разлог. Наиме, за вријеме пасхалне вечере „настала је препирка међу апостолима који се од њих сматра највећи“ (Лк. 22, 24). Замислимо шта би било да се Исус Христос по васкрсењу јавио прво неком од апостола? Тај би тешко одолио искушењу да се не наметне осталим апостолима као главни међу њима. Да је Исус Христос хтио да неки од апостола буде први међу њима, он би га поставио као вођу апостолима. Али Он то није учинио, већ им даје себе за примјер, јер ни Он није дошао да господари, него да послужи другима у њиховом спасењу. Тако треба и међу њима да буде, да онај који хоће да буде први, буде служитељ свима, као што је био и Он. У Цркви постоји првенаштво само у служењу по групама, а не да би неко сам себе уздизао изнад других, или да то чине други.

Можда ће неко помислити да циљамо на папу. Није само он у питању, већ и патријарси. Сви су они рангирани по неким другим мјерилима, а не по служењу Богу и људима. Тачно је да овдје на земмљи мора постојати нека организованост ради реда и поретка, али првенаштво је нешто друго од реда и поретка. Људи то одмах схвате као власт, а не служење, па почну заповиједати другима и тамо гдје не треба. Једно је заповиједати својим чиновницима и издавати декрете, али

неки забораве зашто су дошли на тај положај, па хоће да уче декретима. Ту онда од саборности нема ништа. Срећом, то нису чести случајеви и не трају дуго. То је Исус Христос знао и имао у виду. Зато и опомиње своје ученике да тако не чине. Зато се и није јавио прво некоме од њих, већ се прво јавио једној бившој грјешници. Зато сви говоре о њој са великим поштовањем и респектом. Јер су схватили да их је Исус Христос својим јављањем по васкрсењу најприје Марији Магдалини спустио мало на земљу; или, што би рекао апостол Павле, да не мисле о себи више него што ваља мислити, него да мисле смиреноумно, сваки по мјери вјере, како му је Бог удијелио.

Исцјељење гадаринских бјесомучника (Мт. 8, 28–31; Мк. 5, 1–20; Лк. 8, 26–39)

Ово чудо описују сва тројица синоптичара, с тим што Матеј каже: „А када он дође на ону страну у земљу гергесинску, сретоше га два бјесомучника излазећи из гробова, тако опака да не могаше нико проћи путем оним“ (Мт. 8, 28). Јеванђелист Марко каже: „И дођоше преко мора у земљу гадаринску. И када изиђе из лађе, одмах га срете из гроба човјек са духом нечистим, који борављаше у гробовима и нико га не могаше свезати ни веригама; јер је много пута био свезан у окове и вериге, па је искидао вериге и окове изломио; и нико га не могаше укротити. И стално, ноћ и дан он бијеше у гробовима и по горама, вичући и бијући себе камењем“ (Мк. 5, 1–5).

Како видимо, по Матеју Исус је дошао у земљу генизаретску, гдје су га срела два бјесомучника, а по Марку је дошао у земљу гадаринску и чим је изашао из лађе срео га је један бјесомучник о коме наводи више небитних података.

Опис овога догађаја, по јеванђелисти Луки, сличан је Марковом опису, са нешто мало мање детаља. Он каже: „И допловише у земљу гадаринску, која је према Галилеји. А када

он изиђе на земљу, срете га неки човјек из града у коме бијаху демон и дуго времена у хаљине не облачаше се и не живљаше у кући, него у гробовима“ (Лк. 8, 26–27).

И ево сада материјала за полемику до миле воље, како смо у предговору већ напоменули. И док расправимо само ово, час је завршен, а за полемику има још доста материјала.

Но, да прво разрјешимо ово, а остало ћемо касније. Јеванђелист Матеј каже: „А када дођаше на ону страну, у земљу генизаретску“, а Марко и Лука да су дошли у земљу гадаринску, која је наспрам Галилеје. Ово није тешко разријешити пошто смо већ имали прилике закључити из навођених цитата из јеванђеља да је Галилејско море, како га је домаће становништво звало, код нас у преводу названо језером. Оба ова назива за то језеро била су подједнако у употреби. То није никакво чудо, јер су и многе личности које се спомињу у јеванђељима имала по два имена.

Јеванђелист Матеј је из Капернаума, одакле је Исус допловио у земљу генизаретску. Он добро познаје тај крај и назива га онако како га је називало локално становништво. А Марко и Лука наводе званични назив те области, по граду Гадари, који је био административни центар те области, а коју су називали још и Декаполисом (десетограђем). Ни ту нема ништа битно око чега би се водила полемика. Као ни око тога да ли су била двојица бјесомучника или један. Матеј наводи тачно, јер његови први читаоци знају и тај крај и догађај, не баш сви, али засигурно доста њих. А неки Маркови и Лукини читаоци можда знају гдје је земља гадаринска, али већина није ни чула за њу, па им је свеједно да ли су била двојица бјесомучника или један, већ шта се и како догодило.

Чим је лађа пристигла до обале, Исус и ученици његови изашли су из лађе на копно и пошли према Гадари, те срели два бјесомучника (по Марку одмах, а по Луки чим је изишао на земљу), што значи да Исус није отишао далеко, већ да се чудо десило између Генизаретског језера и Гадаре. Да ли ближе Гадари или језеру, то уопште није битно.

Чим су бјесомучници (или бјесомучник) угледали Исуса, одмах су повикали: „Шта хоћеш од нас, Сине Божији? Зар си дошао овамо прије времена да нас мучиш“ (Мт. 8, 29). По јеванђелисти Марку, бјесомучник је повикао из свег гласа: „Шта хоћеш од мене, Исусе Сине Бога Вишњега? Заклињем те Богом, не мучи ме“ (Мк. 5, 7). Јеванђелист Лука каже исто као и Марко, само што каже да је викнувши пао на земљу пред Исуса и да га је молио да га не мучи (Лк. 8, 28).

Како можемо видјети, неке битне разлике нема. Ђаволи који говоре из бјесомучника познају Исуса и ословљавају га по имену. Знају да је Он Син Божији. Знали су и да ће Он доћи, то јест оваплотити се, и да ће их мучити и изгонити. Само што је, по њиховом прорачуну, дошао раније него што су они мислили.

Јеванђелист Матеј даље наводи: „А далеко од њих пасјаше велико крдо свиња. И демони га мољаху говорећи: ако нас изгониш, дозволи нам да идемо у крдо свиња. И рече им Исус: идите. И изишавши отидоше у крдо свиња. И гле, навали све крдо свиња са бријега у море и утопише се у води“ (Мт. 8, 30–32).

Слично јеванђелисти Матеју, ово чудо описују Марко и Лука, с тим што Лука каже: „А Исус га запита: како ти је име? А он рече: Легион; јер многи демони бијаху ушли у њега“ (Лк. 8, 30). А Марко каже да их је било двије хиљаде. Што значи да их је било много. Овим смо, у ствари, дошли до суштине овога догађаја. Ђаволи не само да признају да је Исус Месија и Син Божији, што ће рећи Богочовјек, већ га и моле да их не мучи, али ако већ морају да изађу из људи, јер им је Исус заповједио да изађу из њих, да их не шаље у бездан, већ да им допусти да иду у крдо свиња. Он им испуњава молбу рекавши: идите! Демони моле Исуса и он им испуњава молбу. Шта је Исус овим хтио да покаже осталима, па и свима нама? То је право питање, а не да ли је био у земљи гергесинској или гадаринској; да ли су била двојица бјесомучника или један; да ли се то догодило код Гадаре или Гергесе, јер Гадара није поред мора него Гергеса, те је још Ориген мислио да се код Марка и Луке налази грешка, па је то у својој Хексапли исправио и написао Гергеса. Међутим,

јеврејски језик тога времена за стајаћу воду имао је само један назив – море. Они су и суд за прање жртава при храму звали „бакарно море“. Они су и језера и баре и локву називали морем. По томе се види колико је бесмислено расправљати о томе да ли се ово чудо десило у Гадари или код Гергесе, умјесто онога око чега се треба мало више забавити, а не око тога ко се утопио, свиње или демони. Али код тумача Светог писма на суштинска питања, на овакве догађаје, обично нема одговора. Тако је и са питањем: зашто је Исус испунио молбу демонима и допустио им да иду у крдо свиња, које је послије јурнуло са бријега у море и утопило се?

Једини прави одговор на ово питање можемо наћи у другој запрашталној молитви Свете тајне крштења. Писац ове молитве је боље схватио значај и поуку овога чуда од свих других. Овдје ћемо навести само дио ове молитве која је у вези са овим чудом, а она гласи: „Запријећујем теби, дакле, свелукавом и нечистом и поганом и омраженом и страном духу, силом Исуса Христа, који има сваку власт на небесима и на земљи, који је рекао глувом и нијемом демону: изађи из човјека и да више не улазиш у њега; одступи, спознај своју ништавну силу, која нема власт ни над свињама; сјети се онога који је по твојој молби допустио да уђеш у стадо свиња“. А те свиње нису послушале ђаволе, већ су јурнуле и поскакале у воду, које се ђаво боји као и крста, јер не зна да ли је освећена или није; зато се боји воде, а бира мрачна, сува и безводна мјеста.

Дакле, Исус Христос је хтио овим чудом да покаже својим ученицима, а и свима нама, ето, те прљаве свиње, које ви као нечисте нећете да једете, паметније су од вас, јер оне нису дозволиле демонима да управљају њима, већ су јурнуле у воду, а људи слушају демоне и дозвољавају да ови управљају њима.

Зато нас апостол Јован опомиње говорећи: „Љубљени, не вјерујте свакоме духу, него испитујте духове јесу ли од Бога, јер су многи лажни пророци изишли у свијет“ (1. Јн. 4, 1). А апостол Јаков каже: „Покорите се Богу, а успротивите ђаволу, и побећи ће од вас“ (Јк. 4, 7).

Мислимо да би сваки даљи коментар био излишан.

Исцјељење кћери Хананејке од ђаволске муке (Мт. 15, 21–36; Мк. 7, 24–30)

Ово чудо описују јецанђелисти Матеј и Марко. Неких великих разлика у њиховом опису нема. Оно се догодило послије Исусовог спора са јерусалимским књижевницима и фарисејима око старих предања о прању руку (Мт. 15, 2).

Јеванђелист Матеј каже: „И изишавши оданде, Исус отиде у крајеве тирске и сидонске“ (Мт. 15, 21). То исто каже и јеванђелист Марко (7, 24), што значи да је овамо дошао из Јудеје. „И гле, жена Хананејка изиђе из оних крајева и повика му говорећи: помилуј ме, Господе, сине Давидов, кћер моју много мучи ђаво. А он јој не одговори ни ријеч. И приступише ученици његови, мољаху га говорећи: отпусти је, јер виче за нама. А он одговарајући рече: ја сам послан само изгубљеним овцама дома Израиљева. А она приступивши поклони му се говорећи: Господе, помози ми“ (Мт. 15, 22–25).

По Матеју, изгледа да је до сусрета дошло напољу, а по Марку у једној кући, јер Исус није хтио да се о њему разгласи, што се види из молбе његових ученика, који га моле да је одпусти да не би викала за њима. Страх апостола је разумљив. Они су овдје странци и свако окупљање већег броја људи око њих изазвало би подозрење становништва, а можда и римске власти. Они су знали да су дошли међу незнабошце, гдје нису радо виђени; стога су се и плашили. Јеванђелист Марко наглашава да је и ова жена била незнабошкиња (Мк. 7, 26). Ово је важно да имамо у виду зашто Исус на молбу жене касније одговара онако грубо и увредљиво. Јер на њен вапај: „Господе, помози ми“, Он рече: „Није добро узети хљеб од дјеце и бацити псима“ (Мт. 15, 26). Јеванђелист Марко први дио стиха мало ублажује и каже да јој је Исус рекао: „Пусти да се најприје дјеца нахране; јер није право узети хљеб од дјеце и бацити псима“ (Мк. 7, 27).

Зашто Исус овако грубо и увредљиво одговара овој жени? Ово није његово мишљење, већ мишљење Јевреја, а и његових ученика о незнабошцима. Наиме, Јевреји онадашњег времена су сматрали за свога ближњега и човјека само Јеврејина Мојсијеве вјере, а на све друге су гледали као на псе. Исус Христос је знао њихово мишљење, али и вјеру, а одговор ове жене унапријед, као и увијек. Зато овако и разговара са њом, да би их увјерио на примјеру ове странкиње да је такво мишљење о многобошцима и странцима погрешно; да међу њима има већих вјерника него што су они и да о њима не треба тако лоше мислити.

Друго, Исус зна де се приближава вријеме када ће им рећи: „Идите, дакле, и научите све народе крстећи их у име Оца и Сина и Светога Духа, учећи их да држе све што сам вам заповједио“ (Мт. 28, 2–19; Мк. 16, 15–16). Хоће да их постепено припреми за ту мисију, јер су они о томе имали погрјешно мишљење. Они су мислили да ће доћи Месија и спасити само њих, а не и остале народе који то буду хтјели. А са оваквим схватањем и мишљењем не може их слати у свијет док га не промјене.

На Исусове ријечи да није добро узимати хљеб од дјеце и бацати га псима, ова жена рече: „Да, Господе! Али и пси једу од мрва што падају са трпезе господара њихових“ (Мт. 15, 27). Јеванђелист Марко мало другачије итерпретира одговор ове Сирафеничанке, како је он назива, па каже: „Али и пси испод трпезе једу од мрва дјетињих“ (Мк. 7, 28), што је суштински исто као и код Матеја, јер дјеца највише проспу мрва са стола када једу, а и господари су дјеца Божија, па му то дође на исто.

Једино су Израиљци, поред природног Богоокровења, имали и натприродно Богооткровење. Они су се поносили Аврамом, Исаком, Јаковом, Мојсијем и пророцима преко којих је говорио Бог и откривао им истине о себи и свијету. Како каже псалмопјевац: „Он је јавио своју ријеч Јакову, наредбе и судове своје Израиљу. Ово није учинио ниједном другоме народу и судова Његовијех они не знају“ (Пс. 147, Рим. 3, 2). Остали народи су имали само природно Богооткровење које је сваком човјеку усађено у срце, а којим може разликовати добро

од лошег. То је, у односу на оно што су имали Израиљци, као оне мрвице које су падале са стола господара, а које су купили и јели пси. Ова Сирофеничанка је имала само онај природни закон; можда је још нешто више знала, али за њу је и то било довољно да има јачу вјеру него они за „трпезом“ који су имали пуноћу закона. О томе је писао апостол Павле Римљанима, када каже: „Јер кад многобошци немајући закона (писаног) чине по природи што је по закону, они немајући закон (натприродни закон) сами су себи закон; они доказују да је у срцима њиховим написано оно што је по закону, пошто свједочи савјест њихова и пошто се мисли њихове међусобно оптужују или оправдавају, на дан када узасуди тајне људске по јеванђељу мојему кроз Исуса Христа“ (2, 14–16).

Када је Исус чуо одговор ове жене, Он одговарахући рече: „О, жено, велика је вјера твоја; нека ти буде како хоћеш! И оздрави кћи њена од онога часа“ (Мт. 15, 28). Јеванђелист Марко каже: „За ову ријеч (тј. да и пси једу мрва испод стола) Исус је рекао: иди, изишао је демон из кћери твоје. И дошавши кући нађе кћер гдје лежи на постељи, а демон бијеше изашао“ (7, 29–30).

Како видимо, Исус све ради смишљено и плански, јер све зна унапријед шта је потребно и шта ће се дешавати у будућности.

Апостол Петар је први искусио да оде у кућу једног иноплеменика.

Послије Христовог Вазнесења и силаска Светога Духа на њих, апостоли су се неустрашиво посвијетили проповједи Христове науке, како им је Он и заповједио. Након исвесног времена апостол Петар се обрео у Јопи код неког Симона кожара; ту је имао једно вијђење и чуо глас са неба; утом су стигли посланици капетана римске чете по имену Корнилије, који је био побожан са цијелим домом својим, да доведу код њега Симона званог Петар у Кесарију, како му је анђео рекао. Петар је нерадо пошао са Корнилијевим изасланицима из Јопе у Кесарију, али је послушао глас са неба и пошао у кућу

капетанову, гдје се окупило доста свијета. „И рече им: ви знате како је забрањено човјеку Јудејцу дружити се или долазити иновјернику; али мени Бог показа да ниједнога човјека не треба звати поганим или нечистим. Зато и дођох без поговора чим сам позван. Питам вас, дакле, ради чега сте ме позвали?“ (Дап. 10, 28–29). Тада му је Корнилије испричао како је имао виђење човјека у сјајној хаљини када је био на молитви у својој кући, који му је рекао да је услишена његова молитва „и милостоње твоје бијеху опоменуте пред Богом. Пошаљи, дакле, у Јопу и дозови Симона који је прозван Петар; он гостује у кући Симона кожара поред мора; када он дође, рећи ће ти све што треба“ (Дап. 10, 30–32). Онда им је Петар почео говорити о Исусу Христу и, док им је он још говорио, сиђе Свети Дух на њих и стадоше говорити другим језицима и задивише се вијерни из обрезања (Јудејци). Тада Петар рече: „Зар може ко забранити воду да се крсте ови који примише Духа Светога као и ми? И заповједи им да се крсте у име Исуса Христа. Тада га мољаше да остане код њих неколико дана“ (Дап. 10, 47–48).

Ово Петрово искуство је на Трећем апостолском сабору (49. г.), поред Павловог и Варнавиног образложења, послужило као кључни доказ да се многобошци приликом преласка у хришћанство не морају обрезивати (в. Дап. гл. 15).

Када имамо све ово у виду, онда нам је још јасније зашто је Исус Христос одвео своје ученике у крајеве тирске и сидонске, те тамо исцијелио кћер једне иновјернице. То је била припрема за оно што их је чекало и догађало се касније. Јер се Син Божији није оваплотио и дошао на свијет само због Јевреја: „Јер Бог тако заволе свијет да је Сина свога Јединороднога дао да сваки који вјерује у Њега не погине, него да има живот вјечни“ (Јн. 3, 16).

Исцјељење једног мјесечара, глувог и нијемог (Мт. 17, 14–21; Мк. 9, 14–29; Лк. 9, 37–43)

Ово чудо спомињу и описују тројица синоптичара, с тим што Марко износи више детаља, али је суштина иста код све тројице јеванђелиста.

Док је Исус Христос био на гори Тавор са Петром, Јаковом и Јованом, гдје се преобразио, испод горе, гдје је оставио остале своје ученике, дошао је један човјек са сином који је био мјесечар (епилептичар), а по Марку, уз то још и нијем (9, 17) и глув (9, 25), да га Исус исцијели. Како Исус није био ту, он је замолио Његове ученике да га исцијеле, али они нису могли ништа да учине, иако су се трудили. „И када дођоше народу (Исус, Петар, Јаков и Јован), приступи Му човјек и паде на кољена пред Њим говорећи: Господе, помилуј сина мојега, јер је мјесечар и мучи се љуто; јер много пута пада у ватру и много пута у воду. И доведох га ученицима Твојим и не могаше га исцијелити. А Исус одговарајући рече: о роде невјерни и погани! Докле ћу бити с вама? Докле ћу вас трпјети? Доведите ми га амо. И запријети му Исус; и демон изиђе из њега и оздрави момче од онога часа. Тада приступише ученици Исусови и насамо Му рекоше: зашто га ми не могосмо изгнати? А Исус им рече: за невјеровање ваше. Јер вам заиста кажем: ако имате вјере колико зрно горушичино, рећи ћете гори овој: пређи одавде тамо и пређи ће и ништа вам неће бити немогуће“ (Мт. 17, 14–20). Ако ово чудо гледамо изоловано, многи ће рећи да овдје нема ништа ново, јер је Исус исцијелио много таквих и сличних болесника.

Шта ово чудо чини посебним, од многих сличних њему, да се посебно истиче?

Чини га посебним што овдје имамо одговор на питање: зашто је Исус повео на Тавор само Петра, Јакова и Јована, а не све ученике. Да ли су они били привилеговани и имали посебни статус код Исуса Христа или се ради о нечему другом?

Ако повежемо ова два догађаја, онда ће нам све бити јасно. Ово није први и једини пут да Исус издваја Петра, Јакова и Јована (в. Мк. 5, 37; Лк. 8, 51; Мт. 26, 37). Нешто од тога смо већ рекли када смо говорили о Преображењу Господњем. Али да пођемо редом.

Док је Исус био на Тавору са Петром, Јаковом и Јованом, испод горе човјек доводи свога сина јединца кога мучи демон. Ово се није десило случајно, да он дође када Исус није ту. Све се ово догађа по Божијем промислу и плану. Ученици Исусови су покушали да помогну овоме младићу, али нису могли. Када се Исус вратио са Тавора и сазнао шта се доље дешавало, прво је прекорио своје ученике рекавши: „О роде невјерни и покварени! Докле ћу бити с вама? Докле ћу вас трпјети? Доведите ми га амо.“ И тада је запријетио демону и он је изашао из овога младића. „Тада приступише ученици Исусу и насамо Му рекоше: зашто га ми не могосмо истјерати? А Исус им рече: за невјеровање ваше. Јер вам заиста кажем: ако имате вјере колико зрно горушичино, рећи ћете гори овој: пређи одавде тамо и прјећи ће и ништа вам неће бити немогуће“ (Мт. 17, 17–20).

Ево овдје имамо одговор на питање зашто је Исус повео на Тавор само Петра, Јакова и Јована. Зато што је њихова вјера у то вријеме била далеко већа и јача од вјере осталих апостола. Они су били просвјетљенији (озаренији) Божанском свијетлошћу од осталих апостола, па зато води само њих тројицу и њима се приказује у правој својој слави, али не потпуној, него, како пјевамо у Преображењском тропару: јакоже можаху (колико су могли да истрпе). А да је повео и остале апостоле са овако слабом вјером, њима би се десило што и апостолу Павлу пред Дамаском – ослијепили би од силне свјетлости којом је засијао Исус Христос. Овим је Исус и њима и нама дао одговор на питање зашто нису могли да истјерају демона из овог младића

и зашто их није повео све на гору Тавор да Га виде у Његовој Божанској свјетлости. Ова два чуда су доста повезана и једно без другога теже се схвата и разумије. Дакле, нико није био привилегован код Исуса Христа, ни по којој симпатији, него по јачини вјере. Ни апостол Јован није био ученик кога Исус љубљше због неке симпатије, већ због његове вјере. Он је био једини од апостола који није напустио Исуса и посумњао у Њега, ни када су Га хватали, судили Му и распињали Га; он Га није напуштао нити се скривао. Њему Исус повјерава своју Мајку Пресвету Дјевојку Марију – Богородицу, на старање, јер је Јован вјеровао у Њега и саучествовао у Његовим мукама. Зато је једини умро природном смрћу, а сви су други пострадали насилном смрћу на различите начине, те тиме посвједочили своју вјеру у Исуса.

Овдје има још један додатак овоме одјељку код Матеја и Марка, а код Луке га нема. Наиме, када су ученици упитали Исуса зашто они нису могли истјерати демона из овога младића, а Он им одговорио због невјеровања њиховог, те да имају вјере колико зрно горушичино могли би горе премјештати, и још: „А овај се род не изгони осим молитвом и постом“ (Мт. 17, 21; Мк. 9, 29).

Овај стих ствара тумачима Светог писма доста велики проблем и многи га сматрају накнадним додатком или уметком из више разлога.

Као прво, на питање ученика: „Зашто га ми не могосмо исцијелити? Исус им рече: за невјеровање ваше“. Емилијан Чарнић је ово превео, ако не тачније, а оно разумљивије. Код њега стоји: „Због вашега маловјерија“. Но, како било, Исус овдје апострофира вјеру, а не молитву и пост. Као што је говорио више пута онима које је исцјелио: „Вјера твоја спасла те је“. Или: „нека ти буде како си вјеровао“, а не како си се молио и постио.

Како видимо, овај стих се овдје не уклапа тематски. Није у питању да ли је он ваљан или не, већ да ли му је овдје мјесто или није? Јер он у овом контексту стоји као нова закрпа на старој хаљини (в. Мт. 9, 16).

Други разлог зашто неки библисти овај цитат сматрају за каснији додатак јесте зато што га у неким од најстаријих и најбоље очуваних рукописа нема; као што су *Кодекс синаитикус* и још неки веома важни рукописи. Зато га многи преводиоци Светог писма Новог завјета стављају под знак питања или у заграду, да би тако означили да га у најстаријим и најважнијим кодексима нема, или да је његова оригиналност сумњива. У новијим издањима те назнаке обично нема, као да је све у реду, па предавачи, поготово млађи, о његовом оспоравању не говоре или не знају за то.

Као трећи разлог за оспоравање овог цитата неки библисти наводе да Исус и Његови ученици нису много постили. Наиме, када је Исус позвао цариника Матеја да им се придружи међу апостолима, овај је приредио велику гозбу. „И кад јеђаху у кући, гле, многи цариници и грјешници дођоше и јеђаху са Исусом и ученицима Његовим. И видјевши то, фарисеји рекоше ученицима Његовим: зашто са цариницима и грјешницима учитељ ваш једе и пије? А Исус чувши рече им: не требају здрави љекари него болесни. Него, идите и научите се шта значи: милост хоћу, а не жртвоприношење. Јер нисам дошао да зовем праведнике на покајање но грјешнике на покајање. Тада Му приступише ученици Јованови говорећи: зашто ми и фарисеји постимо много, а ученици твоји не посте? А Исус им рече: еда ли могу бити сватови жалосни док је са њима женик? Него ће доћи дани када ће бити отет од њих женик и онда ће постити“ (Мт. 9, 9–15; 2, 14–20; Лк. 5, 27–35). То се и догодило касније када је Исус отишао од њих и указала се потреба за њега.

Хришћански пост је почео да се установљава у III и IV вијеку. Петровски пост је установљен у XII вијеку, а Госпојински у XV вијеку, и није прихваћен истовремено, него поступно.

Пост је питање црквене дисциплине ради вјежбања воље у добру, како би могли да одолимо искушењима да она не овладају нама, већ да се можемо уздржати, де не чинимо оно о чему говори апостол Павле: „Јер хтјети имам у себи, али учинити добро не налазим. Јер добро што хоћу не чиним,

него зло што нећу, оно чиним“ (Рим. 7, 18–19). А на другом мјесту каже: „Све ми је слободно, али све не користим; све ми је дозвољено, али не дам да шта овлада мноме“ (1. Кор. 6, 12). То је циљ и смисао поста.

Израиљци су практиковали једнодневни и завјетни пост, који није био временски одређен. Зависило је да ли се неко завјетовао да ће постити одређено вријеме или доживотно. Овај други су практиковали неки назиреји, као што је био Јован Крститељ, те Јаков, брат Господњи, и многи други, па су га звали још и „назирејски пост“. Он није био обавезан, али ако се неко завјетовао да ће постити, морао је да испоштује завјет. Јер још Мојсије каже: „Кад учиниш завјет Господу Богу својему, не оклијевај испунити га, јер ће га тражити од тебе Господ Бог твој и биће на теби гријех“ (Понз. 23, 21; Проп. 5, 4; Пс. 50, 14; 116, 18; Јона 2, 10).

Исус Христос не доводи у питање практиковање поста, већ начин и злоупотребу поста за истицање лажне побожности. Ево шта Он каже о томе: „А кад постите, не будите суморни као лицемјери, јер они натмуре лица своја да се покажу људима како посте. Заиста вам кажем: примили су плату своју. А ти када постиш, намажи главу своју и лице своје умиј да те не виде људи гдје постиш, него Отац који је у тајности; и Отац твој, који види тајно, узвратиће теби јавно“ (Мт. 6, 16–18). Да се не показују као фарисеји и лицемјери који су спољашњим знацима давали до знања другима да они посте, па да би их људи хвалили и славили. Исус право каже: „да су примили плату своју“. Јер то што су тражили, то су и добили. Они се нису духовно усавршили, зато такав пост ништа не вриједи пре Богом. Пост не служи за славу, него је духовна вјежба за усавршавање у добру и јачање вјере уздржавањем, као и поштовање црквених заповјести, а не истицање и хвалисање.

ХРИСТОВА ЧУДА

НАД СМРЋУ

Враћајући мртве у живот, Исус Христос је показао своју власт над смрћу.

„Ја сам васкрсење и живот; који вјерује у мене, ако и умре, живјеће“ (Јн. 11, 25).

Васкрсење Јаирове кћери
(Мт. 9, 18-26; Мк. 5, 21–43; Лк. 8, 40–56)

И ово чудо описују тројица синоптичара, с тим што Марко и Лука износе више детаља од Матеја, чији опис је мало краћи. По Матеју, дјевојчица је већ била умрла, а по Марку и Луки је на самрти.

Међутим, и код Матеја ова ријеч не значи да је већ мртва, него је у коми, умире. Јер он не би звао Исуса да метне руку на њу и да оживи. Апостоли, а ни Јаир, још нису знали да Исус може оживјети мртваца.

Док је Јаир још разговарао са Исусом, дошле су старјешине синагоге и рекле му: „Кћи твоја умрије; што још трудиш учитеља?“ (Мк. 5, 35; Лк. 8, 49)

„А кад чу Исус, одговори му говорећи: не бој се, само вјерују и биће спасена. И дошавши у кућу, не допусти никоме да уђе у кућу осим Петру, Јовану и Јакову, и дјевојчицином оцу и матери. И сви плакаху и јаукаху за њом. А Он рече: не плачите, није умрла, него спава. И подсмијеваху му се знајући да је умрла. А Он, изгнавши све, узе је за руку и зовну говорећи: дјевојко, устани. И поврати се дух њен, и устаде одмах; и Он заповједи да јој даду да једе. И задивише се веома родитељи њени. А Он им заповједи да никоме не казују шта се догодило“ (Лк. 8, 50, 56).

Јеванђелист Марко убацује један арамејски израз, али га одмах и објашњава. Наиме, он каже да је Исус рекао дјевојчици, када ју је ухватио за руку: „Талита куми – што значи: дјевојчице, теби говорим, устани!“ (Мк. 5, 41) Јеванђелист Марко тиме хоће да каже да јој се Исус обратио језиком који она говори, тј. арамејским.

Јаир је био кнез (Мт. 9, 18) и један од старјешина синагоге у Капернауму (Мк. 5, 22; Лк. 8, 41). Иако су јудејске старјешине донијеле одлуку да сваки који призна Исуса за Христа буде искључен из синагоге (в. Јн. 9, 22), ипак су неки од старјешина вјеровали и долазили Исусу ноћу, као Никодим (в. Јн. 3, 1–2), јер нису смјели јавно због страха од Јудејаца (в. Јн. 7, 3; 9, 22; 12, 42).

Када се човјек нађе у тешкој невољи, он посеже и за забрањеним средствима. Тако је и Јаир, и поред забране Јудејаца, пошто му се кћер јединица нашла на самрти решио да затражи помоћ од Исуса. Он је дошао код Исуса и клекнуо пред њим замоливши Га да дође његовој кући и метне руку на његову кћерку да не би умрла, него да живи. Док је Јаир још разговарао са Исусом, дошли су његови другови, такође старјешине синагоге, и саопштили му да је његова кћи умрла, да не узнемирава узалуд Учитеља. Чувши то, Исус је рекао Јаиру: „Не бој се, само вјерујˮ, и пошао је са њим његовој кући. То значи да је Јаир чврсто вјеровао Исусу.

Успут се десило оно чудо са крвоточивом женом, о чему смо већ говорили. То чудо је дало Јаиру још већу наду да ће његова кћер да оживи. Када су дошли Јаировој кући, тамо су затекли доста народа, од којих су многи плакали и нарицали за дјевојчицом. Ту су, по обичају њиховом, били и свирачи. Видјевши то, Исус „рече им: што сте се узнемирили и плачете? Дјевојчица није умрла, него спава“. На ове ријечи сви су се подсмијевали Исусу, јер су знали да је дјевојчица заиста умрла.

Зашто Исус каже да дјевочица није умрла него спава, када је и сам знао да је већ мртва? Исус је тиме присутнима хтио да стави до знања да је Он Господар живота и смрти, да је за Њега смрт као сан. Као што ми можемо зовнути некога који спава и тиме га пробудити, тако Он може дозвати из смрти у живот, вратити душу у тијело и оживјети га, што ће убрзо и показати.

Исус је заповиједио да сви напусте просторију гдје је дјевојчица лежала. Оставио је само њене родитеље и тројицу

ученика (Петра, Јакова и Јована), па се поставља питање: зашто? Зато што су ови вјеровали Исусу и били су у томе тренутку једини достојни да присуствују чуду које ће се догодити. А остали, који су му се подсмијевали када је рекао да дјевојчица није умрла него спава, нису били достојни да присуствују и гледају како подиже дјевојчицу из смрти и враћа је назад у живот. Знао је Исус да ће сви они сазнати за то када виде живу дјевојчицу, али нису били достојни да присуствују чуду васкрсења.

Иако је Исус запријетио дјевојчициним родитељима да о томе не говоре никоме, ипак се брзо дознало. Како каже јеванђелист Матеј: „И пронесе се глас о овоме по свој земљи оној“ (Мт. 9, 26). Знао је Исус унапријед да ће се о овоме брзо дознати, али им заповиједа да то не чине и не откривају детаље, већ да се држе оне мудре Соломонове изреке: „Нека те хвале други, а не твоја уста, туђин, а не твоје усне“ (ПрС. 27, 2). Пустите нека то разглашавају други, а не ви, да не буде да се сами хвалишете. Урадиће то други, као што и јесу.

Можда ће се неки упитати: како су онда сазнали? Исто као и о Преображењу Господњем. И тамо је Исус рекао Петру, Јакову и Јовану да никоме не говоре о ономе што су видјели док Он не оде. И као мати његова што је све скривала у срцу док се Он није вознео на небо. Тада више није било разлога да ћуте, напротив, наступили су разлози да о свему томе јавно говоре. О томе је и Исус рекао: „Што вам говорим у тами (као тајну), казујте на видику; и што вам се шапће на уши, проповиједајте са кровова“. (Мт. 10, 27; Мк. 12, 2–3).

Васкрсење сина наинске удовице
(Лк. 7, 11–17)

Ово чудо спомиње само јеванђелист Лука. Оно се десило послије исцјељења капетановог слуге у Капернауму. Како каже јеванђелист Лука: „И догоди се потом да Он иђаше у град који се зове Наин, и с њим иђаху многи ученици Његови и мноштво народа. А кад се приближи вратима града, и гле, изношаху мртваца, јединца сина у матере његове, и она бијеше удовица; и многи народ из града иђаше са њом. И видјевши је, Господ сажали се на њу и рече јој: не плачи! И приступивши, дохвати се носила, а носиоци стадоше, па рече: момче, теби говорим, устани! И сједе мрвац и стаде говорити; и даде га матери његовој. А страх обузе све и слављаху Бога говорећи: велики пророк се подиже међу нама и Бог походи народ свој. И отиде глас овај о Њему по свој Јудеји и по свој околини“ (Лк. 7. 11–17). Опис је јасан. Међутим, шта је Исус хтио да покаже овим чудом? То ћемо тек видјети.

Јеванђелист Лука каже: „И видјевши је, Господ сажали се на њу...“ – матеру овога младића. Очекивано би било да се сажалио на њега, али не, Он се сажалио на његову матер.

Зашто? Како каже апостол Павле: „Јер ко умрије, ослободи се од гријеха“ (Рим. 6, 7), тј. тај престаје гријешити. По годинама овога младића, он није могао имати неких великих гријехова и зато бива спасен. Али његову матер очекују тешки дани, јер је положај удовица, поготово ако немају дјеце, био веома тежак.

Опште узевши, положај жена у друштву је био тежак. Као примјер, наведимо да су жене добиле право гласа први пут у историји на Новом Зеланду 1887. године. А у неким земљама

су им још и данас ускраћена многа права. Онда можемо да замислимо какав је некада био положај удовица.

Још преко Мојсија Бог заповиједа: „Немој цвијелити удовице и сироте. Ако ли коју цвијелиш у чем год и повиче к мени, чућу вику њезину (Изл. 22, 22–23).

Њихов положај је био веома тежак, па су често морале узимати зајам који су тешко могле да врате. Њихов положај је био као и положај дошљака и сиротиње. Зато Бог заповиједа: „Не изврћи правице дошљаку ни сироти, и не узимај у залог хаљине удовици“ (Понз. 24, 17). Још раније Бог подсјећа Израиљце и говори им зашто морају да буду милостиви према сиротињи, удовицама и дошљацима говорећи: „Јер Господ Бог, ваш Бог над Боговима и Господар над господарима, Бог велики, силни и страшни, који не гледа ко је ко нити прима поклона, даје правицу сиротињи и удовици, и љуби дошљака дајући му хљеб и одијело. Љубите, дакле, дошљаке, јер сте били дошљаци у земљи Мисирској“ (Понз. 10, 17–19; 24, 18; 16, 11–12). „Када жањеш љетину своју на њиви својој, ако заборавиш који сноп на њиви, не враћај се да га узмеш; нека га дошљаку, сироти и удовици, да би те благословио Господ Бог твој у сваком послу руку твојих. Када тресеш маслине своје, не загледај грану по грану пошто отресеш; нека дошљаку, сироти и удовици. Када береш виноград свој, не пабирчи пошто обереш; нека дошљаку, сироти и удовици. И опомињи се да си био роб у земљи Мисирској; зато ти ја заповиједам да ово чиниш“ (Понз. 24, 19–22). У Књизи левитској пише: „А кад жањеш род земље своје, немој пожњети сасвијем њиве своје, нити пабирчити по жетви“ (19, 9; 23, 22; Рута 2, 15–16). „Учите се добро чинити, тражите правду, исправљајте потлаченога, дајте правицу сироти, браните удовице“ каже Исаија (1, 17). Дакле, Закон је јасан и добар, само када би га се сви држали, положај удовица, сиротих и дошљака не би био тако тежак када не би било оних који су извртали Закон и искориштавали ионако тежак положај ових јадника чинећи га још тежим, и поред проклетства на оне који би то чинили. Бог је предвидио улогу таквих, па је још преко Мојсија рекао: „Проклет да је који би изврнуо правицу дошљаку, сироти

и удовици. А сав народ нека каже: Амин!“ (Понз. 27, 19) А преко псалмопјевца Бог каже: „Дјеца његова нека буду сирочад и жена његова удовица“ (Пс. 109, 9). А преко пророка Малахије каже: „Доћи ћу к вама на суд и бићу брз свједок против врачара и против оних који се куну криво и против оних који закидају најам најмнику и удовици и сироти и дошљаку криво чине и не боје се мене, вели Господ над војскама“ (3, 5).

Међутим, и поред ових поука и пријетњи онима који би чинили неправду дошљаку, сиротињи и удовици, многи су кршили Закон и чинили супротно ономе што је Бог рекао да чине овим невољницима. Настојали да се богате на њиховој невољи користећи њихов тежак друштвени положај. Њима Бог још преко пророка Исаије пријети ријечима: „Тешко онима који постављају законе неправедне и који пишу неправду, да одбију од суда убоге и да отимају правицу сиротима народа мојега да би им плијен биле удовице и сироте грабеж“ (10, 1–2). А на другом мјесту каже: „Зато се Господ неће радовати младићима његовијем и на сироте његове и удовице неће се смиловати, јер су свиколики лицемјери и зликовци, и свака уста говоре неваљалство. Због свега тога неће се одвратити гњев његов, него ће рука његова још бити подигнута“ (Ис. 9, 17). А још на почетку је рекао какви су им кнезови говорећи: „Кнезови су твоји одметници и другови лупежима; сваки воли мито и иде за даровима; сироти не дају правице и парница удовичка не долази пред њих“ (Ис. 1, 23).

Удовицама прво, ако немају дјеце, мужевљева фамилија одузме све; она остане пука сиротица која мора ићи у најам да би себи зарадила за живот, јер поред оваквих кнезова и судија, тешко је могла ишта задржати од имовине. Поред тога, разни лешинари су их салетали и облетали гледајући како би им и оно мало сиротиње узели на пријевару.

Ово није било само у давна времена, него и у вријеме Исусовог боравка на земљи. Зато Он и кори књижевнике и фарисеје, називајући их лицемјерима, те говори: „Тешко вама, књижевници и фарисеји, лицејмери што једете куће удовичке и лажно се молите дуго; зато ћете већма бити осуђени“ (Мт. 23, 14; Лк. 20, 47).

Шта су они радили? Под видом бриге о удовицама, они су обилазили њихове куће обећавајући им разне помоћи и оно што нијесу намјеравали да учине, нити су могли. Оне би их, што су год боље могле, угостиле, а од помоћи није било ништа. Други вид искориштавања удовица био је да им се дали нешто, али по зеленашким каматама, што оне најчешће нису могле да врате, па би тако долазиле у дужничко ропство и остајале и без онога што су имале.

На основу свега што смо рекли, Црква је још у апостолско вријеме водила посебну бригу о удовицама. Познато је да су први хришћани приликом окупљања на молитву доносили разне дарове, а то се дијелило сиромшнима и удовицама. Јевреји су, по старом обичају, сматрали да се то чини неправедно. „И у оне дане, када се множаху ученици, подигоше јелинисти вику на Јевреје што се њихове удовице заборављаху када се дјељаше помоћ сваки дан. Онда дванаесторица сазваше мноштво ученика и рекоше: не доликује нама да оставимо ријеч Божију и служимо око трпеза. Потражите, дакле, браћо, између вас седам освједочених људи, пуних Духа Светога и мудрости, које ћемо поставити на ову службу“ (Дап. 6, 1–3). И онда су изабрали седморицу ђакона који су се бринули о материјалним пословима, што бисмо ми данас рекли – о социјалним питањима. Од седам изабраних ђакона, на које су апостоли положили руке и произвели их у неку врсту економа, по именима видимо да је било и Јелина. Тако је ријешен овај проблем, који је постао узор харитативне дјелатности (в. Дап 6, 3–7). Како видимо, Црква је од самог почетка, поучена од Бога преко пророкâ и Господа Исуса Христа, водила рачуна о удовицама. Тако се апостол Павле, пишући Тимотију, дотиче и овога питања дајући му тачна упутства како да поступа са удовицама (в. 1. Тим. 5, 3–16). Тако и данас постоје при црквеним општинама разна друштва која се баве харитативном дјелатношћу помажући сироте и удовице, према својим могућностима, те тако служе Цркви.

Како каже апостол Павле: „Носите бремена један другога, и тако испуните закон Христов“ (Гал. 6, 2).

Лазарево васкрсење
(Јн. 11, 1–46)

Ово чудо описује само јеванђелист Јован, и то веома детаљно. Оно се догодило у Витанији, надомак Јерусалима, удаљеној од њега око петнаест *стадија*, што износи око три километра, тачно седам дана прије Исусовог страдања.

Исус је са својим ученицима дошао у Јерусалим о Празнику обновљења храма. Ту је проповиједао о Добром пастиру, водио расправу са Јудејцима о Оцу и себи, што је распалило Јудејце и они су хтјели да Га каменују (Јн. 10, 32–33 и 39), али им се Он измакао и отишао преко Јордана на мјесто гдје је Јован крштавао, те остао тамо. Након тога апостол Јован описује како је дошло до Лазаревог васкрсења, па каже: „Бијаше, пак, неки болесник Лазар из Витаније, из села Марије и Марте, сестре њезине. А Марија, чији брат Лазар боловаше, бијеше она која помаза Господа мирисом и обриса ноге његове косом својом“ (Јн. 11, 1–2). Овдје апостол Јован убацује овај други стих да би објаснио о којој се Марији ради, прави малу дигресију која може унијети забуну, те да помислимо да се ради о оној жени о којој говори апостол Лука (7, 36–50). О томе смо већ детаљно говорили и констатовали да Марија Магдалина и Марија, сестра Лазарева, није иста особа. Ово помазање које спомиње апостол Јован било послије Лазаревог васкрсења у Витанији, а оно много раније у Наину. Овако како Јован пише могла би се побркати ова два догађаја. Апостол Јован пише ово већ је у позним годинама и очито је да овај уметак прекида континуитет описивања овог догађаја и доводи неке у забуну. Толико о томе, с обзиром да смо о томе већ говорили и то питање расправили. Поготово што се апостол Јован осврће на ово помазивање у слиједећој глави, гдје се јасно види да је оно било послије а не прије Лазаревог васкрсења.

Јеванђелист Јован наставља даље и каже: „Онда сестре послаше к Њему говорећи: Господе, ево болује онај кога ти љубиш. А кад чу Исус, рече: ова болест није на смрт него на славу Божију, да се Син Божији прослави кроз њу. А Исус љубљаше Марту и сестру њезину и Лазара. Па када чу да је Лазар болестан, два дана остаде на мјесту гдје бјеше“ (Јн. 11, 3–6).

Исус је знао шта се дешава у Витанији и шта ће се касније десити. Зато не иде одмах да исцијели Лазара, него чека да он умре да би на њему показао своју моћ и славу Божију, али и увјерио апостоле и нас у опште васкрсење из мртвих, да је оно могуће.

„Послије тога рече ученицима: хајдемо опет у Јудеју. Рекоше му ученици: Рави, сад Јудејци тражаху да те каменују, па зар опет идеш онамо? Исус одговори: није ли дванаест часова у дану? Ко дању иде, не спотиче се, јер види свјетлост овога свијета; а ко иде ноћу, спотиче се, јер нема свјетлости у њему. Ово каза и потом им рече: Лазар, пријатељ наш, заспао је, но идем да га пробудим. Онда рекоше ученици његови: Господе, ако је заспао, устаће“ (Јн. 11, 7–12). Апостоли су ријечи Исусове схватили буквално, па зато и кажу: „ако је заспао, устаће“. Међутим, јеванђелист Јован у даљем тексту објашњава шта је Исус мислио када им је рекао да је њихов пријатељ Лазар заспао. Он каже: „А Исус им бијеше рекао за смрт његову; они, пак, мишљаху да говори о починку сна. Тада им Исус рече отворено: Лазар умрије. И мило ми је због вас што нисам био тамо, да вјерујете; него, хајдемо њему“ (Јн. 11, 13–15). Јер да је био тамо, Он би га исцијелио; овако ће присуствовати већем чуду, па зато и каже: „Мило ми је због вас што нисам био тамо“.

На Исусове ријечи, када им је отворено рекао да је Лазар умро и да иду тамо, „Тома, звани Близанац, рече осталим ученицима: хајдемо и ми да погинемо с њим. Када пак дође Исус, нађе га, а он већ четири дана у гробу“ (Јн. 11, 16–18).

Јудејци су брзо сахрањивали своје мртве, јер због великих врућина тијело почиње брзо да се распада и заудара, па су

мртваце сахрањивали истога дана чим би утврдили стварну смрт.

Даље јеванђелист Јован даје једну опаску, тј. да је Витанија близу Јерусалима, о чему смо већ говорили, па онда наставља говорећи: „И многи од Јудејаца бијаху дошли Марти и Марији да их тјеше за братом њиховим. Када, пак, Марта чу да Исус долази, изиђе пред њега, а Марија сјеђаше дома. Онда рече Марта Исусу: Господе, да си ти био овдје, не би умро брат мој. Али и сада знам да што год заиштеш у Бога, даће ти Бог. Рече јој Исус: васкрснуће (оживјеће) брат твој. Марта му рече: знам да ће васкрснути о васкрсењу у посљедњи дан. Исус јој рече: Ја сам васкрсење и живот; који вјерује у мене, ако и умре живјеће. И сваки који живи и вјерује у мене неће умријети вавијек. Вјерујеш ли у ово? Рече му: да, Господе! Ја вјерујем да си ти Христос Син Божији који долази у свијет. И ово рекавши отиде, те зовну тајно Марију, сестру своју, рекавши: Учитељ је дошао и зове те“ (Јн. 11, 19–28).

Када је Исус са ученицима дошао до Витаније, он није ушао у село, него се задржао изван села. Неко је дошао и рекао Марти да је Он стигао и гдје се налази, а Марта Му је изишла у сусрет. Она већ при самом сустрету са Исусом исказује своју дубоку вјеру у Њега; говори Му да је Он био ту, да њен брат не би умро, али и да вјерује и зна да све што Исус затражи од Бога, Он ће добити. На Исусове ријечи да ће њен брат васкрснути, она није схватила да ће Исус одмах подићи из мртвих њеног брата Лазара, већ мисли да јој Он говори о општем васкрсењу мртвих, на шта му она одговара да зна да ће сви васкрснути у последњи дан, што значи да је била добро упућена у Исусово учење. На то јој Исус говори да је Он васкрсење и живот, те да који вјерује у Њега неће умријети никада, а онда јој упућује питање: „Вјерујеш ли у ово?“ Она Му одговара потврдно и додаје: „Ја вјерујем да си ти Христос Син Божији који долази у свијет“.

Овај дијалог Марте и Исуса веома је значајан. Не води га Исус да дозна Мартину вјеру, Он то зна, него да његови ученици чују и виде да је њена вјера већа и правилнија од

њихове. А таква је била вјера и њене сестре Марије и брата њиховог Лазара, те ће оно што ће се касније догодити бити због њихове вјере. Сада боље разумијемо Исусове ријечи: „Мило ми је због вас што нисам био тамо, да вјерујете“.

Када је Марта дошла кући и насамо рекла Марији да је Учитељ дошао и да је зове, „Она, када чу, устаде брзо и отиде к њему. Јер Исус још не бијеше дошао у село, него бијаше на ономе мјесту гдје га срете Марта. А Јудејци који бијаху с њом у кући и тјешише је, кад видјеше Маријa да брзо устаде и изиђе, пођоше за њом говорећи да иде на гроб да плаче ондје. А Марија, чим дође гдје бијеше Исус и видје га, паде пред ноге његове говорећи му: Господе, да си ти био овдје, не би умро мој брат“ (Јн. 11, 29–32).

Марија, исто као и Марта, клечи, поклања се Исусу и говори Му исто што и Марта, да вјерује да је Он био ту, њен брат не би умро, што показује висок степен њене вјере. Иначе, Исус и његови ученици су често долазили у кућу Лазара и његових сестара Марте и Марије. Тако, једном приликом, када је дошао у њихову кућу, Марта се дала на посао око јела, чиме ће послужити драге им госте, а Марија је сјела поред Исусових ногу и пажљиво слушала што Исус говори својим ученицима. Након неког времена Марта приступи и рече: „Господе, зар ти не мариш што ме сестра остави саму да служим? Реци јој, дакле, да ми помогне. А Исус одговарајући јој рече: Марта, бринеш се и узнемираваш за много, а само је једно потребно. Али је Марија изабрала бољи дио који јој се неће одузети“ (Лк. 10, 40–42).

Из овога се види колико су оне биле присне са Исусом и слободне у разговору са њим.

Марта је била добра домаћица. Послије Лазаревог васкрсења, након кратког времена, Исус је опет дошао у Витанију, гдје су му приредили гозбу у кући неког Симона Губавог. Марта је била једна од оних која је послуживала госте, а Лазар је сједио за трпезом поред Исуса. Тада је Марија помазала Исуса мирисавим уљем, због чега је настала расправа међу

апостолима, а коју је изазвао Јуда Искариотски. Због служења гостију и бриге да се гости нахране овакав посао се популарно народним језиком називао „мартињским послом“.

Даље јеванђелист Јован каже: „Онда Исус, кад је видје гдје плаче и гдје плачу Јудејци који дођоше са њом, потресе се у духу и сам се узбуди и рече: гдје сте га метнули? Рекоше му: Господе, дођи да видиш. Исусу ударише сузе. Онда Јудејци говораху: гле како га љубљаше. А неки од њих рекоше: не могаше ли овај који отвори очи слијепоме учинити да овај не умре? А Исус се опет потресе у себи и дође на гроб. А то бијаше пећина и камен лежаше на њој. Исус рече: склоните камен! Рече му Марта, сестра умрлога: Господе, већ заудара, јер је четири дана у гробу. Рече јој Исус: не рекох ли ти да ако вјерујеш, видјећеш славу Божију. Тада склонише камен гдје лежаше мртвац. А Исус подиже очи горе и рече: Оче, благодарим ти што си ме услишио! А ја знадох да ме свагда слушаш, него рекох ради народа који овдје стоји да вјерују да си ме Ти послао. И ово рекавши, викну громким гласом: Лазаре, изађи напоље! И изиђе умрли увијен по рукама и ногама погребним повојима, и лице му убрусом повезано. Исус им рече: разријешите га и пустите га нека иде. Онда многи од Јудејаца, који бијаху дошли Марији, видјевши шта учини Исус, повјероваше и њега. Неки, пак, од њих отидоше фарисејима и казаше им шта учини Исус“ (Јн. 11, 33–46).

Из наведеног се види колико је Исус био присан са овом породицом и колико их је волио због њихове вјере и доброте, па је чак и Он пустио сузе. Он тако показује своју људску страну, јер је и Бог и Човјек – Богочовјек који има све особине и Бога о човјека, што је показао много пута, али Га његови ученици нису видјели до тада да плаче.

Исус Христос је учинио свега три оваква чуда, тј. повратак из мртвих у живот, или оживљавање мртваца, али је сваким од њих упутио посебну поруку.

Зашто кажемо повратак у живот или оживљавање? Зато што ово нису била права васкрсења као Исусово, и као што ће

бити наше на крају овога свијета, већ обично враћање у живот или оживљавање. Код ових чуда се ради о томе да је Исус Христос обновио та тијела и вратио назад у њих њихову душу. Они су живјели на земљи још неко вријеме и поново умрли.

За Лазара предање каже да је био епископ негдје у Арабији и мученички пострадао за Исуса Христа. Међутим, приликом Исусовог Васкрсења, какво ће бити и наше приликом Његовог другог доласка на земљу, не ради се само о враћању у живот или оживљавању, већ и о преображају тијела из пропадљивог у непропадљиво, које више не може да умре. Значи, из смрти у бесмртност. Зато ова васкрсења треба разликовати од Исусовог Васкрсења.

У црквенословенском и руском језику се за васкрсење сина наинске удовице, Јаирове кћери и Лазарево васкрсење каже „воскрешченије“, а за Исусово „Воскресеније“ и тиме се одмах прави разлика између ових устајања из мртвих.

Већ смо видјели да нам Исус Христос сваким чудом даје неку поруку и поуку. На што је хтио Исус да нам укаже овим чудом, које је изазвало толико дивљење код народа и дало у велику бригу јудејске старјешине и свештенике? Можда је најбоље да наведемо тропар који пјевамо на Лазареву суботу приликом опхода око храма носећи врбове гранчице, а који гласи: „Прије Твога страдања подигао си из мртвих Лазара, Христе Боже, увјеравајући нас у опште васкрсење; зато ми као дјеца носимо знамење (општег васкрсења). Теби, побједитељу смрти, кличемо: Слава Вишњему, благословен који долази у Име Господње!“

Значи, хтио је да нас увјери у опште васкрсење, јер ни његови ученици (апостоли) још нису били увјерени у његову моћ, да Он може да васкрсне из мртвих, иако им је Он о томе говорио. То су они схватили тек послије Његовог Васкрсења, када им се јавио и показао да је жив.

А друго, да им покаже и открије тајну спасења рода људскога, јер без смрти нема васкрсења, о чему им је Он такође

говорио и увјеравао их да све тако треба да се збуде што су о Њему написали пророци надахнути Светим Духом.

ПРИЛОЗИ И ТАБЕЛЕ

Општи списак Христових чуда

1. Претварање воде у вино – Кана Галилејска – Јн. 2, 1–11

2. Исцјељење сина царевог човјека – Кана Галилејска – Јн. 4, 45–54

3. Исус Христос се учинио невидљивим – Назарет – Лк. 4, 14–30

4. Први чудесни улов мноштва рибе – Галилејско језеро – Лк. 5, 1–11

5. Исцјељење бјесомучника – Капернаум – Мк. 1, 21–28; Лк. 4, 31–36

6. Исцјељење губавога – Капернаум – Мт. 8, 2–4; Мк. 1, 40–45; Лк. 5, 12–16

7. Исцјељење Петрове таште – Капернаум – Мт. 8, 14–15; Мк. 1, 29–31; Лк. 4, 38–39

8. Стишавање буре на Галилејском језеру – Мт. 8, 23–27; Мк. 4, 37–39; Лк. 8, 22–25

9. Исцјељење гадаринских бјесомучника – околина Гадаре – Мт. 8, 28–34; Мк. 5, 1– 15

10. Исцјељење одузетога – Капернаум – Мт. 9, 1–9; Мк. 2, 1–12; Лк. 5, 17–26

11. Исцјељење одузетога у бањи Витезди – Јерусалим – Јн. 5, 1–17

12. Исцјељење капетановог слуге – Капернаум – Мт. 8, 5–13; Мк. 7, 1–10

13. Васкрсење сина наинске удовице – Наин – Лк. 7, 11–17

14. Исцјељење покајане гријешнице (Марије Магдалине) – Наин – Лк. 7, 36–50 и 8, 2–4 (Мт. 28, 1; Мк. 16, 9; Јн. 20, 1 и 11)

15. Исцјељење бјесомучнога (слијепог и нијемога) – Мт. 12, 22–27; Лк. 11, 14–15

16. Исцјељење крвоточиве жене – Капернаум – Мт. 9, 18–26; Мк. 5, 38–42; Лк. 8, 4–56

17. Васкрсење Јаирове кћери – Капернаум – Мт. 9, 18–26; Мк. 5, 38–42

18. Исцјељење двојице слијепаца – Капернаум

19. Исцјељење бјесомучно слијепога – Капернаум – Мт. 9, 32–34

20. Исцјељење сухорукога – Капернаум – Мт. 12, 9–13; Мк. 3, 1–6; Лк. 6, 6–11

21. Прво умножавање хљебова – у близини сјеверозападне обале Галилејског језера – Мт. 14, 13–21; Мк. 6, 30–40; Лк. 9, 10–17; Јн. 6, 1–14

22. Исус Христос иде по води – Галилејско језеро – Мт. 14, 22.; Мк. 6, 45–52; Јн. 6, 15–21

23. Исцјељење хананејкине кћери – тирско-сидонски крајеви – Мт. 15, 21–36; Мк. 7, 24–30

24. Исцјељење глувомутавога – Декаполис – Мк. 7, 31–37

25. Друго умножавање хљебова – Декаполис – Мт. 15, 32–34; Мк. 8, 1–9

26. Исцјељење слијепога – Витсаида – Мк. 8, 22–26

27. Преображење Господње – Тавор – Мт. 17, 1–13; Мк. 9, 2–13; Лк. 9, 28–36

28. Исцјељење једног бјесомучнога дјечака – околина Кесарије Филипове – Мт. 17, 14–21; Мк. 9, 14–29; Лк. 9, 37–43

29. Чудесни Петров улов рибе са статиром у устима – Капернаум – Мт. 17, 24–27

30. Исус Христос се поново учинио невидљивим – Јерусалимски храм – Јн. 8, 59

31. Исцјељење слијепорођенога – Јерусалим – Јн. 9, 1–38

32. Исцјељење згрчене жене – Зајордање – Лк. 13, 10–17

33. Исцјељење човјека од водене болести – Зајордање – Лк. 14, 1–24

34. Исцјељење десеторице губавих – Зајордање – Лк. 17, 11–19

35. Лазарево васкрсење – Витанија – Јн. 11, 1–46

36. Исцјељење двојице Јерихонских слијепаца – Мт. 20, 29–34; Мк. 10, 46–52; Лк. 18, 35–43

37. Проклета смоква се осушила – Витанија – Мт. 21, 16–22; Мк. 11, 11–19

38. Исцјељење одсеченога уха слуге првосвештеникового – Маслинска гора – Лк. 22, 49–51

39. Посљедња Исусова Пасха и установљење Свете тајне причешћа – Јерусалим – Мт. 26, 2; Мк. 14, 1; Лк. 22, 8–15; Јн. 13, 1 и 24–30

40. Треће јављање Васкрслог Христа ученицима и чудесни улов много великих риба (153) – Галилејско језеро – Јн. 21, 1–14

Масовна чуда – исцјељења многих од разних болести која јеванђелисти само спомињу

1. У Јерусалиму о првој Пасхи – Јн. 2, 23

2. Идући по галилејским селима и градовима – Мт. 4, 23

3. У Капернауму послије исцјељења једног демоноиманог и Петрове таште навече исцијели многе – Лк. 4, 40–41

4. Исцјељење многих болесника и демоноиманих у Капернауму – Мт. 8, 16–17; Мк. 1. 32–34

5. Исцјељење многих по галилејским градовима и селима – Мт. 9, 35

6. Сјеверозападно од Галилејског језера – Мт. 11, 5

7. У околини Капернаума – Мт. 12, 15

8. О другом доласку Христовом у Назарет – Мт. 13, 54–58; Мк. 6, 5

9. Неко пусто мјесто у близини Галилејског језера – Мт. 14, 14

10. У земљи Генизаретској послије првог умножавања хљебова – Мт. 14, 35–36; Мк. 6, 53–56

11. На некој гори у близини Галилејског језера по повратку из крајева тирских и сидонских – Мт. 15, 30–31

12. Зајордање (Јудеја) – Мт. 19, 2

13. У Јерусалимском храму – Мт. 21, 14

14. Капернаум (Галилеја) – Мк. 3, 10–11; Лк. 4, 41 (послије исцјељења узетога)

15. Негдје близу Капернаума – Лк. 6, 18–19 (в. Мт. 4, 25; Мк. 3, 7–11)

16. Витсаида – Лк. 9, 11 (исцјели оне који требаху исцјељења)

17. У Јерусалимском храму исцјели многе хроме и слијепе послије свечаног уласка у Јерусалим – Мт. 21, 14

Христова чуда над природом

1. Претварање воде у вино – Кана Галилејска – Јн. 2, 1–11

2. Исус Христос се учинио невидљивим – Назарет – Лк. 4, 16–30. Ово је био први Христов долазак у Назарет послије крштења и кушања. (Мт. 13, 53–58) Такође се спомиње још један Христов долазак у Назарет, али то је био неки други, каснији Христов долазак у Назарет.

3. Први чудесни улов мноштва рибе – Капернаум. Прије ће бити да се ово чудо догодило између Капернаума и Витсаиде, ближе Витсаиди – Лк. 5, 1–11

4. Утишавање буре – Галилејско језеро – Мт. 8, 23–27; Мк. 4, 35–41; Лк. 8, 22–25

5. Прво умножавање хљебова – Негдје у околини Капернаума, недалеко од Галилејског језера – Мт. 14, 13–21; Мк. 6, 30–43; Лк. 9, 10–17; Јн. 6, 1–14

6. Исус Христос иде по води као по сувоме – Галилејско језеро – Мт. 14, 22–23; Мк. 6, 45–52; Јн. 6, 16, 21

7. Друго умножавање хљебова – Декаполис – Мт. 15, 32–34; Мк. 8, 1–9

8. Преображење Христово – Тавор – Мт. 17, 1–13; Мк. 9, 2–13; Лк. 9, 28–36

9. Чудни улов рибе са статиром у устима – Капернаум – Мт. 17, 24–27

10. Исус Христо се опет учинио невидљивим – Јерусалимски храм – Јн. 8, 59 (пошто је одржао један говор у храму – Јн. 8, 51–58)

11. Чудо са проклетом смоквом која се осушила – Мт. 21, 18–22; 11, 11–19

12. Пасха, претварање хљеба у Тијело и Крв Исусову, Јерусалим – Мт. 26, 26–29; Мк. 14, 22–25; Јн. 13, 21–25; Лк. 29, 19–20

13. Чудни улов великих риба – Јн. 21, 1–14

Христова чуда над болестима

1. Исцјељење сина царевог човјека, кана галилејског – Јн. 4, 45–43

2. Исцјељење Петрове таште од грознице, Капернаум – Мт. 8, 14–15; Мк.1, 29– 31; Лк. 4, 38–39

3. Исцјељење губавог испред Капернаума – Мт. 8, 2–4; Мк. 1, 40–45

4. Исцјељење одузетога, Капернаум – Мт. 12, 9–13; Мк. 3, 1–6 ; Лк. 6, 6–11

5. Исцјељење болесника у бањи Витезди – Јн. 5, 1–17

6. Исцјељење сухоруког у суботу, Капернаум – Мт. 12, 9–13; Мк. 3, 1–6; Лк. 6, 6– 11.

7. Исцјељење капетановог слуге, Капернаум – Мт. 8, 5–13; Лк. 7, 1–10

8. Исцјељење крвоточиве жене, Каперанум – Мт. 9, 20–22; Мк. 5, 25–29; Лк. 8, 43– 48.

9. Исцјељење двојице слијепих, Капернаум – Мт. 9, 27–31

10. Исцјељење глувонијемог, Декаполис – Мк. 7, 31–37

11. Исцјељење слијепога, Витсаида – Мк. 8, 22–26

12. Исцјељење слијепорођеног, Јерусалим – Јн. 9, 1–38

13. Исцјељење згрчене жене, Зајордање – Лк. 13, 10–17

14. Исцјељење човјека од водене болести у суботу, Зајордање – Лк. 14, 1–46

15. Исцјељење десет губаваца, Зајордање – Лк. 17, 11–19

16. Исцјељење двојице слијепих, Јерихон – Мт. 20, 29–34; Мк. 10, 46–52; Лк. 18, 35– 44.

17. Исцјељење одсјеченог уха слуге првосвештениковог, Маслинска гора – Лк. 22, 49 –51.

Христова чуда над демонима

1. Истјеривање нечистог духа из једног човјека – Капернаум – Мк. 1, 23–28; Лк. 4, 31–36

2. Исцјељење нијема и бјесомучна – Капернаум – Мт. 9, 32–34

3. Исцјељење бјесомучно слијепога и нијемога – Капернаум – Мт. 12, 22–27; Лк. 11, 14–15

4. Истјеривање седам демона из Марије Магдалине – Наин – Лк. 7, 36–50 и 8, 2–3. Ово чудо спомињу сва четворица јеванђелиста: Мт. 28, 1; Мк. 16, 9; Јн. 20, 1, али не наводе ни гдје се то десило и када, само спомињу њено име кажу да је из ње истјерао седам нечистих духова. Лука спомиње мјсто и догађај, али не наводи име, већ то чини касније тако да се то, ипак може повезати - Разлога је више.

5. Исцјељење гадаринских бјесомучника – Гадара – Мт. 8, 28–31; 5, 1–20; Лк. 8, 26– 39

6. Исцјељење хананејкине кћери од ђавољих мука – тирско-сидонски крајеви (Феникија) – Мт. 15, 21; Мк. 7, 24–30

Христова чуда над смрћу

1. Васкрсење Јирове кћери – Капернаум – Мт. 9, 18–26; Мк. 5, 38–42; Лк. 8, 49–56

2. Васкрсење сина наинске удовице – Наин – Лк. 7, 11–17 (повезати ово са Лк. 20, 47)

3. Лазарево васкрсење – Витсаида – Јн. 11, 1–4

Чуда Господа Исуса Христа која се спомињу у једном Јеванђељу				
Назив чуда	**Матеј**	**Марко**	**Лука**	**Јован**
Претварање воде у вино				2, 1–11
Исцјељење сина царевог човјека				4, 45–54
Христос се учинио невидљивим			4, 14–13	
Први чудесни улов мноштва рибе			5, 1–11	
Исцјељење узетога				5, 1–17
Васкрсење сина наинске удовице			7, 11–17	
Покајана грјешница Марија Магдалина			7, 36–50	
Исцјељење двојице слијепих	9, 27–31			
Исцјељење ниједмобјесомучног	9, 32–34			
Исцјељење глувонијемог			7, 31–37	
Исцјељење слијепога			8, 22–24	
Петров улов рибе	17, 24–27			
Христос се опет учинио невидљивим				8, 59
Исцјељење слијепорођеног				9, 1–38
Исцјељење згрчене жене			13, 10–17	
Исцјељење човјека од водене болести			14, 1–24	
Исцјељење десет губаваца			17, 11–19	
Васкрсење Лазара				11, 1–46
Исцјељење одсјеченог уха			22, 49–51	
Други чудесни улов риба (153 рибе)				21, 1–14
Свега 20 чуда	**3**	**2**	**8**	**7**
Чуда Господа Исуса Христа која се спомињу у два Јеванђеља				
Исцјељење једног бјесомучника		1, 21–28	4, 31–36	
Исцјељење капетановог слуге	8, 5–13	7, 1–10		
Исцјељење слијепог бјесомучника	12, 22–27		11, 14–15	
Исцјељење хананејкине кћери	15, 21–36	7, 24–30		
Друго умножавање хљебова	15, 32–34	8, 1–9		
Проклета смоква се осушила	21, 16–22	11, 11–19		
Свега 6 чуда	**5**	**5**	**2**	

Чуда Господа Исуса Христа која се спомињу у три Јеванђеља				
Исцјељење губавог	8, 2–4	1, 40–45	5, 12–16	
Исцјељење Петрове таште	8, 14–15	1, 29–31	4, 38–39	
Стишавање буре	8, 23–27	4, 37–39	8, 22–25	
Исцјељење гадаринских бјесомучника	8, 28–34	5, 1–15	8, 27–35	
Исцјељење одузетога	9, 1–9	2, 1–12	5, 17–26	
Исцјељење крвоточиве жене	9, 20–22	5, 25–29	8, 43–46	
Васкрсење Јаирове кћери	9, 18–26	5, 21–43	8, 40–56	
Исцјељење сухоруког	12, 10–13	3, 1–5	6, 6–10	
Исус Христос иде по води	14, 22–34	6, 48–51		6, 16–21
Преображење Господње	17, 1–13	9, 2–13	9, 28–36	
Исцјељење јендог бјесомучног	17, 14–18	9, 17–29	9, 38–42	
Исцјељење двојице јерихонских слијепаца	20, 29–34	10, 46–52	18, 35–43	
Свега 12 чуда	**12**	**12**	**11**	**1**
Чуда Господа Исуса Христа која се спомињу у четири Јеванђеља				
Прво умножавање хљебова	14, 13–21	6, 30–40	9, 10–17	6, 1–14
Покајана грјешница (истјеривање седам нечистих духова из Марије Магдалине)	28, 1	16, 9	7, 36–50 8, 2–4	20, 1 и 11
Пасха и установљење Свете тајне причешћа	26, 2	14, 1	22, 8–15	13, 1 и 24– 30
Свега 3 чуда	**3**	**3**	**3**	**3**

Из приложене табеле види се да двадесет чуда спомиње само по један Јеванђелиста: Матеј три, Марко два, Лука осам и Јован седам.

Шест чуда спомињу и описују двојица јеванђелиста: Матеј и Марко по пет, а Матеј и Лука једно.

Дванаест чуда спомињу тројица јеванђелиста: Матеј, Марко и Лука десет, а Марко и Јован једно.

Сва четворица јеванђелиста спомињу само три чу-да по наведеној табели. Овдје нису урачуната масовна и ван-јеванђелска чуда.

Од свих наведених чуда може се извести неки закључак – поука и порука описане у Јеванђељима.

Матеј описује 23 чуда

Марко описује 21 чудо

Лука описује 22 чуда, а

Јован 8 чуда, уз напомену да нека чуда описују по двојица, тројица, па и сва четворица јеванђелиста.

Књиге Новог завјета

по настанку и мјесту писања

1. Јеванђеље по Матеју – Палестина – 40–42 / 50–60 – Матеј

2. Јаковљева посланица – Јерусалим – 42–49/60 – Јаков брат Господњи

3. Прва посланица Солуњанима – Коринт – 51/52 (53) – Павле

4. Друга посланица Солуњанима – Коринт – 51/52 (53) – Павле

5. Посланица Галатима – Ефес – 54/55 – Павле

6. Прва посланица Коринћанима – Ефес – март 57 – Павле

7. Друга посланица Коринћанима – Македонија – 57 – Павле

8. Посланица Римљанима – Коринт – 57/58 – Павле

9. Јеванђеље по Луки – Ахаја (Беотија) – 61/63 – Лука

10. Дјела апостолска – 61/63 Лука

11. Јеванђеље по Марку – Италија – 62/63; 65–67 – Марко

12. Јудина посланица – није познато, вероватно Јерусалим – 63/64; 62–66 – Јуда брат Господњи

13. Посланица Колошанима – Рим – 62/63 – Павле

14. Посланица Филипљанима – Рим – 62/63 – Павле

15. Посланица Ефесцима – Рим – 62/63 – Павле

16. Посланица Филимону – Рим – 62/63 – Павле

17. Прва посланица Петрова – Вавилон – 63–67 – Петар

18. Посланица Јеврејима – Италија, Рим – 63 – Павле

19. Прва посланица Тимотеју – Епир, Македонија –

64/65 – Павле

20. Посланица Титу – Епир, Македонија – 64/65 – Павле

21. Друга посланица Тимотеју – Рим – 66/67 – Петар

22. Друга посланица Петрова – Рим – 66/67 – Петар

23. Јванђеље по Јовану – Ефес – 90 (стота) – Јован

24. Откровење Јованово – Ефес–Патмос – 95 – Јован

25. Прва посланица Јованова – Ефес – 98 – Јован

26. Друга посланица Јованова 98 – Јован

27. Трећа посланица Јованова, неком Гају 98 – Јован

Посланице Светог апостола Павла

1. I и II Солуњанима Коринт 51/52.

2. Галатима Ефес 54/55.

3. I и II Коринћанима I Ефес, II Македонија – I 57, II 58.

4. Римљанима Коринт 57/58.

5. Колошанима Рим 62/63.

6. Ефесцима Рим 62/63.

7. Филимону Рим 62/63.

8. Филипљанима Рим 62/63.

9. Јеврејима Италија (Рим) 63/64; 65–67.

10. I Тимотеју Македонија 64/65.

11. Титу	Грчка	64/65.
12. II Тимотеју	Рим	66/67.

СКРАЋЕНИЦЕ НАЗИВА КЊИГА СВЕТОГ ПИСМА

СТАРИ ЗАВЈЕТ

1 Мој - Прва књига Мојсијева
2 Мој - Друга књига Мојсијева
3 Мој - Трећа књига Мојсијева
4 Мој - Четврта књига Мојсијева
5 Мој - Пета књига Мојсијева
ИНав - Књига Исуса Навина
Суд - Књига о судијама
Рута - Књига о Рути
1 Сам - Прва књига Самуилова
2 Сам - Друга кеига Самуилова
1 цар - Прва књига о царевима
2 цар - Друга књига о царевима
1 дн - Прва књига дневника
2 дн - Друга књига дневника
1 Језд - Прва књига Једрина
2 Језд - Друга књига Јездрина
Нем - Књига Немијина
Тов - Књига о Товити
Јдт - Књига о Јудити
Јест - Књига о Јестири
1 Мак - Прва књига Макавејска
2 Мак - Друга књига Макавејска
3 Мак - Трећа књига Макавејска
Јов - Књига о Јову
Пс - Псалми Давидови
ПрС - Приче Соломонове
Проп - Књига проповједникова

Пп - Пјесма над пјесмама
ПремС - Премудрости Соломонове
Сирах - Премудрости Исуса сина Сирахова
Ис - Књига пророка Исаије
Јер - Књига пророка Јеремије
ПлЈ - Плач Јеремијин
ПослЈ - Посланица Јеремијина
Вар - Књига пророка Варука
Јез - Књига пророка Језекиља
Дан - Књига пророка Давида
Ос - Књига пророка Осије
Јл - Књига пророка Јоила
Ам - Књига пророка Амоса
Авд - Књига пророка Авдије
Јона - Књига пророка Јоне
Мих - Књига пророка Михеја
Нм - Књига пророка Наума
Авак - Књига пророка Авакума
Соф - Књига пророка Софоније
Аг - Књига пророка Агеја
Зах - Књига пророка Захарије
Мал - Књига пророка Малахије

НОВИ ЗАВЈЕТ

Свето Јеванђеље
Мт - од Матеја
Мк - од Марка
Лк - од Луке
Јн - од Јована

Дап - Дјела апостолска

Посланице Светог апостола Павла
Рим - Римљанима
1. Кор - Прва Коринћанима
2. Кор - Друга Коринћанима
Гал - Галатима

Еф - Ефесцима
Фил - Филипљанима
Кол - Колошанима
1. Сол - Прва Солуњанима
2. Сол - Друга Солуњанима
1. Тим - Прва Тимотеју
2. Тим - Друга Тимотеју
Тит - Титу
Флм - Филимону
Јев - Јеврејима

Саборне посланице
Јак - Јаковљева
1. Пет - Прва Петрова
2. Пет - Друга Петрова
1. Јн - Прва Јованова
2. Јн - Друга Јованова
3. Јн - Трећа Јованова
Јд . Јудина

Отк - Откривење Јованово

САДРЖАЈ

ПРЕДГОВОР КЊИЗИ „О ЧУДИМА ХРИСТОВИМ“, ПРОТОЈЕРЕЈА-СТАВРОФОРА МАРКА ШПАНОВИЋА..... 5
Предговор писца..... 7
ПОЈАМ И ДЕФИНИЦИЈА ЧУДА 10
МОГУЋНОСТ ЧУДА 14
О ЛАЖНИМ ЧУДИМА, ГАТАРИМА И ВРАЧАРИМА 17
И ЧУДА ХРИСТОВА СУ НАУКА 19
ХРИСТОВА ЧУДА НАД ПРИРОДОМ 26
Претварање воде у вино на свадби у Кани Галилејској 28
Исус Христос постао је невидљив 36
Први чудесни улов мноштва рибе 39
Утишавање буре 44
Прво умножавање хљебова и рибе 46
Исус Христос иде по води као по сувом 54
Друго умножавање хљебова..... 58
Преображење Христово..... 61
Чудни улов рибе са статиром у устима 68
Господ Исус Христос опет постао невидљив..... 77
Чудо са проклетом смоквом 80
Чудни улов 153 велике рибе..... 84
Претварање хљеба и вина у Тијело и Крв Исусову 90
Исцјељење сина царевог човјека 130
Исцјељење Петрове таште од грознице..... 132
Исцјељење једног губавца..... 134
Исцјељење одузетога 139
Исцјељење болеснога у бањи Витезди 143
Исцјељење сухоруког у суботу 149
Исцјељење капетановог слуге..... 151
Исцјељење крвоточиве жене 156
Исцјељење двојице слијепаца..... 158
Исцјељење глувонијемога 160
Исцјељење слијепога у Витсаиди..... 163
Исцјељење слијепорођеног у суботу..... 165
Исцјељење згрчене жене у суботу 176

Исцјељење човјека од водене болести у суботу 179
Исцјељење десет губаваца 181
Исцјељење двојице слијепих код Јерихона 186
Исцјељење одсјеченог уха првосвештениковом слуги..... 188
Истјеривање нечистога духа из једнога човјека..... 192
Исцјељење нијема и бјесомучна човјека 194
Исцјељење бјесомучно слијепога и нијемога 198
Истјеривање седам нечистих духова из Марије Магдалине .. 200
Исцјељење гадаринских бјесомучника..... 208
Исцјељење Хананејске кћери од ђаволске муке..... 212
Исцјељење једног мјесечара, глувог и нијемог..... 216
Васкрсење Јаирове кћери 223
Васкрсење сина наинске удовице..... 226
Лазарево васкрсење 230
ПРИЛОЗИ И ТАБЕЛЕ 237
СКРАЋЕНИЦЕ НАЗИВА КЊИГА СВЕТОГ ПИСМА 254

Протојереј-ставрофор проф. Марко Шпановић,
ректор Карловачке богословије у пензији

ТУМАЧЕЊЕ
ХРИСТОВИХ ЧУДА

Издавачи:
Архив Војводине
Нови Сад, Жарка Васиљевића 2А
www.arhivvojvodine.org.rs
Српска православна Епархија сремска

За издавача
Др Небојша Кузмановић, директор Архива Војводине
Митрополит сремски Василије

Лектура
Ненад Војводић, проф.

Прелом
Ђакон Борисав Алексић

Штампа
САЈНОС, Нови Сад

Тираж
1000 примерака

ISBN 978-86-6178-186-5

CIP - Каталогизација у публикацији
Библиотеке Матице српске, Нови Сад

27-317.5

ШПАНОВИЋ, Марко
Тумачење Христових чуда / Марко Шпановић. - Нови Сад : Архив Војводине ; Сремски Карловци : Српска православна Епархија сремска, 2025 (Нови Сад : Сајнос). - 258 стр. ; 21 cm. - (Посебна издања)

Тираж 1000.

ISBN 978-86-6178-186-5

а) Чуда -- Исус Христос

COBISS.SR-ID 164909321